

Vabariigi Valitsuse määruse
„Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva rahvuspargi kaitse-eesmärke ja kaitsekorda ning laiendatakse kaitstavat ala.

Kaitseala asub Harju maakonnas Kuusalu vallas Juminda, Tammistu, Leesi, Tapurla, Virve, Kiiu-Aabla, Hara, Kolga-Aabla, Pedaspea, Pudisoo, Uuri, Tsitre, Muuksi, Andineeme, Soorinna, Kahala, Kemba, Kõnnu, Kalme, Kolgaküla, Loksa, Kasispea, Turbuneeme, Suurpea, Pärисpea, Viinistu, Vihasoo, Kotka, Nõmmeveski, Joaveski, Valgejõe, Vanaküla, Murksi, Parksi ja Tammispea külas ja Kolga alevikus ning Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas Eru, Tõugu, Võhma, Joandu, Uusküla, Aasumetsa, Palmse, Võsupere, Muike, Ilumäe, Vatu, Korjuse, Käsmu, Koljaku, Lobi, Koolimäe, Lahe, Natturi, Pedassaare, Pihlaspea, Vergi, Altja, Mustoja, Vainupea, Pajuveski, Karula, Vihula, Haili, Lauli, Oandu, Tepelvälja, Sagadi, Kakuvälja ja Metsanurga külas ja Võsu alevikus ning Kadrina vallas Loobu ja Läsna külas.

Lahemaa rahvuspargi (edaspidi ka *rahvuspark*, *kaitseala*, *Lahemaa*) territoorium on osaliselt olnud kaitse all alates 1959. aastast. Eesti NSV Ministrite Nõukogu moodustas 1. juuni 1971. a määrusega nr 300 „Lahemaa rahvuspargi moodustamise kohta” (ENSV Teataja, 1971, 26, 285) rahvuspargi. Kaitseala territooriumi kaitsekord on tulenenud järgmiste õigusaktide sätetest (lisaks juba nimetatud määrusele):

- 1) Eesti NSV Ministrite Nõukogu 13. märtsi 1959. a korralduse nr 331-k (ENSV Teataja 1959, 29, 160) lisa nr 1 punkt 4;
- 2) Eesti NSV Ministrite Nõukogu 6. aprilli 1959. a määruse nr 119 „Riiklike maastikuliste, geoloogiliste, botaanilis-zooloogiliste ja ornitoloogiliste keelualade ja nende piiride kinnitamisest” (ENSV Teataja 1959, 20, 107) lisa nr 11;
- 3) Eesti NSV Ministrite Nõukogu 20. märtsi 1973. a määrus nr 115 „Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1. juuni 1971. a määruse nr 300 punkti 1 osalise muutmise kohta” (ENSV Teataja 1973, 13, 111);
- 4) Eesti NSV Ministrite Nõukogu 31. detsembri 1975. a määruse nr 540 „Lahemaa Rahvuspargi põhimääruse” kinnitamise kohta” (ENSV Teataja 1976, 5, 42) punkt 1;
- 5) Vabariigi Valitsuse 3. juuni 1997. a määruse nr 109 „Lahemaa rahvuspargi, Ohepalu looduskaitseala ja Viitna maastikukaitseala kaitse-eeskirjade ja välispiiri kirjelduste kinnitamine” punkti 1 alapunktid 1 ja 2.

Kaitseala kaitsekorda reguleerib käesoleval hetkel Vabariigi Valitsuse 3. juuni 1997. a määrusega nr 109 „Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” (RT I, 25.11.2014, 28) kinnitatud kaitse-eeskiri.

Vastavalt looduskaitseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva rahvuspargi kaitse-eesmärke ja kaitsekorda ning laiendatakse kaitstavat ala. Kaitseala piiride muutmise vajadus lähtub Euroopa Liidu linnu- ja loodusdirektiivi täitmise ja sellest tuleneva EL Natura 2000 kaitsealade võrgustiku kuuluva Lahemaa loodus- ja linnuala eesmärkide saavutamisest. Praegune piiranguvööndi kaitsekord ei taga piisavalt eelpoolnimetatud eesmärkide täitmist. Muudatuse on tinginud vajadus tagada paremini haruldaste, ohustatud ja kaitsealuste liikide ning loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide kaitse, samuti maastikuilme ja

kultuuripärandi säilitamise. Seetõttu on vajalik tsoneeringute muutmine ja sihtkaitsevööndiste moodustamine. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura võrgustikku kuuluva Lahemaa linnu- ja loodusala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise peaspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, riina.kotter@keskkonnaamet.ee), eksperdihinnangu on eelnõule andnud 2004/2005. a Erik Leibak, 2008/2009. a Kaili Preismann ja 2012/2013. a Andres Tõnisson, eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna nõunik Roland Müür (tel 627 2184, e-post roland.myyr@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna juristid Madina Talu (tel 627 2178, e-post madina.talu@keskkonnaamet.ee) ja Kristiin Jääger (tel 680 7424, e-post kristiin.jaager@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Eelnõus kasutatavate olulisemate mõistete seletused

Ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoone – vastab vähemalt ühele loetelus toodud tingimustest: hoone pärineb traditsioonilise külastruktuuri perioodist (kuni 1940. aastani) ning tema maht ja väliskujundus on algupärasele lähedane; hoone on külastruktuuri või taluõue hoonestusansambli oluline osa; hoone on ehitamise aja või piirkonna arhitektuuritraditsioonide ilmekas näide; hoonel on ehitusajalooline, isikuajalooline, sotsiaalne või pedagoogiline väärtus, mis peegeldab küla arengut.

Algne taluõuekoht – ajalooliste kaardimaterjalide põhjal tuvastatav taluõueala, mille moodustab elamu koos abihoonetega. Eraldi asuvad üksikhooned ei moodusta iseseisvat õueala.

Ehitise väliskonstruktsioonid – välimised piirdekonstruktsioonid (välispiirded, nt katus) ja avatäited.

Kultuuripärand ehk **pärandkultuur** – inimese ja looduse koosmõjul kujunenud kultuurmaastikud, piirkonnale iseloomulik ja eripärane materiaalne ning vaimne kultuuripärand, keskkonnaga seotud traditsiooniline inimtegevus ja selle väljendused kinnispärandis ning rahvakultuuris.

Lauter – randumiseks ja paadi kaldale tõmbamiseks või vettelaskmiseks ettevalmistatud koht. Sõltuvalt looduslikest oludest võib lautri rajamisega kaasneda ehitamine, näiteks kaldast vette ulatuvate raamide ja redelite paigaldamine, mis hõlbustavad paadi vette laskmist või välja tõmbamist. Lauter võib olla rajatud ka kohapealsete looduslike materjalide ümberpaigutamise või rannaala puhastamise teel. Lautri juurde ei kuulu paadisild ja muul, mis on iseseisvate ehitistena paadisadama koosseisus.

Miljööväärtus – väärtusliku hoonestuse, maastiku, visuaalse üldilme ja/või asustusstruktuuriga ala teatud ajalooajalooperioodidest, sealhulgas ka pärast 1940. aastat välja kujunenud tervikliku miljöõga piirkond.

Pärandkultuurmaastik ☐ inimese ja looduse koosmõjul kujunenud kultuurmaastikud koos seal asuvate looduslike ja kultuuriliste väärtustega ning neid alal hoidvate protsessidega. Pärandmaastikud ja traditsioonilised pärandmaastikud on pärandkultuurmaastiku osad.

Pärandmaastik – Põhja-Eestile iseloomulik pärandkultuurmaastik, mille maakasutus on välja kujunenud Lahemaa rahvuspargi loomise ajaks (1971. a) ja mille maakasutus ja/või -kate on püsinud tänapäevani.

Traditsiooniline pärandmaastik – pärandkultuurmaastik, mille maakasutus kujunes välja 1940. aastaks ja mille ajalooline maakate ja/või -kasutus on püsinud tänapäevani.

Rahvakultuur – traditsioonidel põhineva rahvaloomingu terviklik kogum, mille väljendusvormide hulka kuuluvad keel, rahvalaul, -muusika, -tants, -kombestik, etnograafiline käsitöö ja teised pärimuskultuuri liigid, samuti kogukondlik tegevus, rituaalid ja pidulikud sündmused. Rahvakultuur koosneb antud rahvale omastest, unikaalsetest ja põlistest kultuurielementidest, samuti kultuurilaenudest ja -mõjustustest tekkinud ning kolme põlvkonna vältel põlistunud kultuurinähtustest.

Rahvaüritus – organiseeritud üritus, näiteks matk, orienteerumis-, jalgratta- vm spordiüritus, õppus, meelelahutus-, kaubandus- vm üritus.

Traditsiooniline asustusstruktuur – ajalooline külakeskkond koos asustusmustriga, ehitiste, teedevõrgu ja kruntide/kinnistute struktuuriga, mis moodustab 1940. aastaks välja kujunenud kultuuriväärtusliku terviku.

2.2. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta:

1) Põhja-Eestile iseloomulikku loodust ja kultuuripärandit, sh maastikuilmet, pinnavorme, kaitsealuseid liike ja nende elupaiku, loodus- ja pärandkultuurmaastikke, maastiku üksikelemente, põllumajanduslikku maakasutust ja traditsioonilist rannakalandust, tasakaalustatud keskkonnakasutust, piirkonnale iseloomulikku asustusstruktuuri, taluarhitektuuri ning rahvakultuuri, tagades nende säilimise, taastamise, uurimise ja tutvustamise;

2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas (edaspidi viidatakse nimetatud elupaigatüüpidele vastavatele elupaikadele kui loodusdirektiivi elupaikadele). Need on veevalused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluited ☐ 2120), hallid luited (kinnistunud rannikuluited ☐ 2130*), rusked luited kukemarfaga (2140*), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), kuivad liivanõmmed kanarbiku ja kukemarfaga (2320), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad ☐ 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (alvarid ☐ 6280*), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), liivakivipaljandid (8220), koopad (8310), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad ☐ 9060), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad ☐ 9180*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning lammi-lodumetsad (91E0*). Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale I. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid;

3) liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas. Need liigid on kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), kassikakk (*Bubo bubo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), jäälind (*Alcedo atthis*), nõmmekiur (*Anthus campestris*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kassikakk (*Bubo bubo*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), põldtsiisitaja (*Emberiza hortulana*), laanerähn e kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), metsis e mõtus (*Tetrao urogallus*), teder (*Tetrao tetrix*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), sookurg (*Grus grus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), nõmmelõoke

(*Lullula arborea*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), randtiir (*Sterna paradisaea*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), händkakk (*Strix uralensis*) ja rukkirääk (*Crex crex*) ja valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*);

4) liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ nimetab II ja III lisas. Need liigid on soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), sõtkas (*Bucephala clangula*), õõnetuvi (*Columba oenas*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), hahk (*Somateria mollissima*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) ja vaenukägu e toonetutt (*Upupa epops*);

5) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas. Need liigid on harilik ebapärlikarp (*Margaritifera margaritifera*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), suur-rabakiil (*Leucorhina pectoralis*), vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), saarmas (*Lutra lutra*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*) ja lõhe (*Salmo salar*);

6) kaitsealuseid liike, milleks on limatünnik (*Sarcosoma globosum*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), mõru vesipipar (*Elatine hydropiper*), väike käpõll (*Listera cordata*), siberi piimikas (*Mulgedium sibiricum*), haruline võtmehein (*Botrychium matricariifolium*), mesimurakas e soomurakas (*Rubus arcticus*), põhjatarn e norra tarn (*Carex mackenziei*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kanakull (*Accipiter gentilis*), männi-käbilind (*Loxia pytyopsittacus*), niidurüdi e niidurisla (*Calidris alpina schinzii*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*) ja väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), ning väänkael (*Jynx torquilla*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Lahemaa rahvuspargi kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline ja esteetiline väärtus.

Lahemaa rahvuspargi üldine kaitse-eesmärk on kaitsta **Põhja-Eestile iseloomulikke loodust ja kultuuripärandit**. Rahvuspark hõlmab Eestile tüüpilisi loodus- ja kultuuriväärtusi. Lahemaa on maastikuilmelt mitmekesine, siin on esindatud suurem osa Põhja-Eestile iseloomulikest maastikuelementidest ja pinnavormidest. Rahvuspargi maismaa-ala hõlmab kolme maastikurajooni: Põhja-Eesti e Soome lahe rannikumadalikku ja saari, Põhja-Eesti e Harju lavamaad ning Kirde-Eesti e Viru lavamaad, vähesel määral ka Kõrvemaad. Rannikut ilmestavad poolsaared, lahed ning hulgalised väikesaari, millest suurim on Mohni saar. Tähelepanuväärseks pinnavormiks alal on Põhja-Eesti klint, mis sisemaise astanguna moodustab selgelt jälgitava klindiorgude ja -lahtedega tugevasti liigestatud piiri klindiesise madaliku ja Põhja-Eesti lavamaa vahel. Maastikele on iseloomulikud Eesti rannikualale tüüpiliselt suured rändrahnud ja erakordselt tihedad kivikülvid. Rahvuspargi mereala hõlmab osa Soome lahest. Rannikul esineb rohkelt madalikke ja rannad on üldiselt kivised.

Rahvuspargis on esindatud Põhja-Eestile iseloomulikud, ulatuslikud ja mitmekesised ning seejuures võimalikult terviklike ökosüsteemidega loodusmaastikud. Lahemaal on Eestile tüüpilisi vee-, ranniku-, metsa-, soo- ja niiduelupaiku. Leidub mitmeid rannikuelupaiku, millest suurema osa moodustavad veealused liivamadalad. Peamised vooluveekogud on Altja oja, Kolga jõgi, Loo jõgi, Loobu jõgi, Mustoja oja, Pudisoo jõgi, Valgejõgi ja Võsu jõgi, mis kõik kuuluvad lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Lahemaa rahvuspargis asuvatest järvedest on suurim klindilahes paiknev Kahala järv, lisaks on siin tüüpilisi näiteid klindiesistest rannalähedastest järvedest (Lohja järv, Käsnu järv) ning Põhja-Eesti maakerget iseloomustavad Maalaht ja Ulgulaht. Umbes 4,6% kaitseala pindalast moodustavad sood, suurimad on Hara raba, Abla raba, Kahala soo, Viru raba, Uuemõisa e Vanasilla soo ja Laukasoo. Metsaalad moodustavad umbes 73% Lahemaa maismaapindalast, millest omakorda umbes 61% jääb Eesti põhjarannikule tüüpiliste männikute

alla. 5,3% Lahemaa maismaapindalast moodustavad poollooduslikud kooslused, millest umbes pooled on aruniitude eri tüübid (sh paluniidud). Looniite leidub peamiselt Palmse-Vihasoo ning Muuksi ümbruses. Valgejõe, Loobu jõe ja Mustoja kallastel on esindatud lamminiidud, rannikul rannaniidud ning lisaks leidub veel puisniite, soostunud niite, puiskarjamaid ja kadastikke. Kultuuristamata niidud on elupaigaks paljudele käpalistele, aga ka teistele kaitsealustele taime- ja linnuliikidele. Maastikuline vaheldusrikkus teeb Lahemaast paiga, kus on esindatud enamik Eestile omastest elupaigatüüpidest, need on omakorda elupaigaks paljudele, sh haruldastele, ohustatud ja kaitsealustele liikidele.

Maastiku ja elupaigatüüpide vaheldusrikkus annab alale suure esteetilise väärtuse. Lisaks loodusmaastikele on Lahemaa esinduslik kultuurmaastike poolest. Lahemaa sümbolmaastikuks on valdavalt loode-kagu suunas orienteeritud poolsaarte ja lahtedega liigestatud rannikumaastikud. Pikaajalisest maakasutusest tingituna on Lahemaa rahvuspargi maastikus domineeriv mosaiiksus, kus looduslikud alad vahelduvad kultuurmaastikega. See annab hea aluse tasakaalustatud keskkonnakasutuseks.

Maastiku üksikelemendid on kas kaitstavad looduse üksikobjektid või muud sarnased olulise tähtsusega objektid. Kaitstavad looduse üksikobjektid on teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega elus või eluta loodusobjektid, nagu puu, allikas, rändrahn, juga, karestik, pank, astang, paljand, koobas, karst või nende rühm. Puudest on kaitstavateks looduse üksikobjektideks on rahvuspargis 15 üksikpuud või puude gruppi:

1. Ilumäe hiiepärn (Vihula vallas Ilumäe külas Välja katastriüksusel tunnusega 88701:001:0149);
2. Kolgaküla mänd (kaks mändi; Kuusalu vallas Kasispea külas katastriüksusel Keskküla 3 tunnusega 42301:004:0287);
3. Lauli kadakad (12 puud; Vihula vallas Lauli külas Sagadi metskond 76 katastriüksusel tunnusega 88703:001:0360);
4. Lobi ussikuusk (Vihula vallas Lobi külas Sagadi metskond 24 katastriüksusel tunnusega 88703:001:0265);
5. Mohni pärn (Kuusalu vallas Viinistu külas Mohni saarel Lahemaa rahvuspark 82 katastriüksusel tunnusega 42301:003:1190);
6. Pahkadega mänd (Vihula vallas Käsmu külas Sagadi metskond 4 katastriüksusel tunnusega 88701:001:1070);
7. Pedassaare männid (neli puud; Vihula vallas Pedassaare külas Karl-Jaagupi katastriüksusel tunnusega 88703:001:2510);
8. Samuli tammed (kolm puud; Kuusalu vallas Andineeme külas Anija metskond 94 katastriüksusel tunnusega 35203:001:0183);
9. Suurekõrve kadakad (kaks puud; Kuusalu vallas Kolgaküla külas Paju katastriüksusel tunnusega 42301:002:0255);
10. Sääre tamm (Kuusalu vallas Viinistu külas Loksa metskond 145 katastriüksusel tunnusega 42301:003:1185);
11. Tõugu kadakas (Vihula vallas Tõugu külas Lepiku katastriüksusel tunnusega 88701:001:0186);
12. Uusküla kadakas (Vihula vallas Joandu külas Tõnukeste katastriüksusel tunnusega 88701:001:0831);
13. Vatku tamm (Vihula vallas Valtu külas Jaagu-Hansu katastriüksusel tunnusega 88701:001:0266);
14. Vihasoo jalakas (Kuusalu vallas Vihasoo külas Metsapõllu katastriüksusel tunnusega 42301:004:0318);
15. Võsu mänd (Vihula vallas Võsu alevikus Tõusu tn 1a katastriüksusel tunnusega 92201:003:0810).

Rändrahnudest on kaitstavateks looduse üksikobjektideks rahvuspargis 32 rändrahn või rahnude rühma:

1. „Vana-Jüri” rändrahn (Vihula vallas Käsmu külas Vana-Jüri neeme kõrval meres Saartneeme saare ehk Kuradisaare vastas);
2. Altja suurkivi (Vihula vallas Altja külas rannas);
3. Jaani-Tooma suurkivi (Kuusalu vallas Kasispea külas Jaani-Tooma katastriüksusel tunnusega 42301:003:0368);

4. Joomakivi (Kuusalu vallas Pärисpea külas Loksa metskond 24 katastriüksusel tunnusega 42301:003:0200);
5. Karu suurkivi (Kuusalu vallas Kasispea külas Karo katastriüksusel tunnusega 42301:004:0483);
6. Kiviheinamaa kivi (Kuusalu vallas Kasispea külas Keskküla 3 katastriüksusel tunnusega 42301:004:0287);
7. Kloostrikiivid (Vihula vallas Palmse külas Palmse pargis Moonaka katastriüksusel tunnusega 88701:002:0114);
8. Kuhjakivi (Kuusalu vallas Viinistu külas Ranna katastriüksusel tunnusega 42301:003:0097);
9. Kullakannu kivi (Kuusalu vallas Kolgaküla külas Sassi-Kärga katastriüksusel tunnusega 42301:002:1381);
10. Launiidu kivi (Kuusalu vallas Pärисpea külas Loksa metskond 24 katastriüksusel tunnusega 42301:003:0200);
11. Lemeti kivi (Vihula vallas Käsmu külas rannas);
12. Madlilepa rändrahn (Vihula vallas Käsmu külas Käsmu poolsaare põhjarannikul Sagadi metskond 4 katastriüksusel tunnusega 88701:001:1070);
13. Matsi kivi (Vihula vallas Käsmu külas Sagadi metskond 4 katastriüksusel 88701:001:1070);
14. Meremunk ja Metsamunk (Vihula vallas Käsmu külas Käsmu poolsaare läänerannikul Lahemaa rahvuspark 3 katastriüksusel tunnusega 88701:001:0900);
15. Mohni saare rändrahn (Kuusalu vallas Viinistu külas Mohni saarel Lahemaa rahvuspark 82 katastriüksusel tunnusega 42301:003:1190);
16. Must kivi (Kuusalu vallas Viinistu külas rannas);
17. Nõmmeveski rändrahn (Kuusalu vallas Nõmmeveski külas Elektriijaama katastriüksusel tunnusega 42301:005:0158);
18. Odakivi (Kuusalu vallas Pärисpea külas Odakivi sääre juures meres)
19. Ojakivi (Vihula vallas Vergi külas Lahemaa rahvuspark 13 katastriüksusel tunnusega 88703:001:1180);
20. Painuva rändrahn (Kuusalu vallas Turbuneeme külas Turbuneeme juures meres);
21. Pikametsa suurkivi (Kuusalu vallas Parksi külas Vana-Piometsa katastriüksusel tunnusega 42301:005:0026);
22. Purekari rändrahn (Kuusalu vallas Pärисpea külas Purekkari neemel Loksa metskond 24 katastriüksusel tunnusega 42301:003:0200);
23. Pärисpea rändrahn (Kuusalu vallas Suurpea külas Ranna-Taneli katastriüksusel tunnusega 42301:003:0359);
24. rändrahn „Majakivi” (Kuusalu vallas Hara külas Loksa metskond 1 katastriüksusel tunnusega 42301:001:0704);
25. Saadumetsa suurkivi (Vihula vallas Käsmu külas Sagadi metskond 59 katastriüksusel tunnusega 9221:014:1190);
26. Sorrukivi (Kuusalu vallas Viinistu küla lõunaosas karjamaal);
27. Tammispea rändrahn (Kuusalu vallas Tammispea külas Suurekivi katastriüksusel tunnusega 42301:004:0008);
28. Tiiru kivi (Kuusalu vallas Viinistu külas meres);
29. Tsitre kivi (Kuusalu vallas Tsitre külas Toomani katastriüksusel tunnusega 35203:001:0382);
30. Turbuneeme kivid (Kuusalu vallas Turbuneeme külas Kivikalda katastriüksusel tunnusega 42301:003:0850);
31. Vahakivi (Vihula vallas Palmse külas Vahakivi katastriüksusel tunnusega 88701:002:0570);

Lisaks kaitstakse paljandit ja koobast, milleks on Turje kelder (Kuusalu vallas Soorinna külas Lepiku katastriüksusel tunnusega 35203:001:0820) ning Näljakangruid (Vihula vallas Palmse külas Sameli katastriüksusel tunnusega 88701:002:0136).

Lahemaa rahvuspargi ala on kaitsealade seas unikaalne inimasustuse tiheduse, järjepidevuse ja vanuse poolest, mis annab alale kõrge ajaloolis-kultuurilise väärtuse. Rahvuspargi maismaa-alast hõlmab umbes 62% piiranguvööndite ala, kus kaitstakse Põhja-Eestile tüüpilisi pärandkultuurmaastikke. Inimtegevuse jälgi on Lahemaal teada keskmisest kiviajast, paiksel on alal elatud umbes nelja aastatuhande vältel. Lahemaa rahvuspargi ala on muististe poolest üks rikkamaid Eestis. Terviklikud muistsed maastikud on säilinud Muuksi, Ilumäe ja Sagadi piiranguvööndis, kus on rohkelt arheoloogiamälestisi: kivikalmeid, muinaspõlde, asulakohti. Põhja-Eesti klint jagab asustusala kaheks eripargeliseks pärandkultuurmaastikuks – rannikumadalikul mere ääres asuvateks rannaküladeks ning klindi peal asuvateks sisemaaküladeks. Lahemaa rahvuspargi pärandkultuurmaastikud on kõrge väärtusega. Siin on 68 erinäolise ilme ja ajalooaga asulat ligi 10 000 hoonega. Säilinud on piirkonnale iseloomulik asustusstruktuur: traditsiooniline (valdavalt on säilinud 1940ndaks aastaks välja kujunenud) asustusstruktuur, algupärasele ajastule iseloomulik ja lähedane asustusstruktuur ja/või kõrge miljööväärtus. Külade ehituspärandist neljandik omab kõrget arhitektuuriväärtust, mitmed hooned on muinsuskaitse all. Lahemaa külates on tihedalt kontsentreerunud ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikke elemente mitmetest ajalooperioodidest. Lahemaa rahvuspargis asuvad neli säilinud mõisakompleksi, mille mõisasüdated olid 18. sajandiks kujunenud parkide ja alleedega terviklikeks ansambliteks. Mõisaarhitektuur ja -pargid on ka muinsuskaitse all. Lahemaa rahvuspargis on väärtustatud siinsed kabelid ja kalmistud. Mere piiranguvööndis asub mitmeid laevavrakke. Lisaks leidub rahvuspargis palju rahvausundis pühaks peetud loodusobjekte: puid, hiiesalusid, allikaid ja kive. Olulisel kohal on kohaliku materiaalse pärandiga seotud vaimne kultuuripärand ja traditsiooniline inimtegevus. Lahemaa pikk ja liigendatud rannajoon on loonud head võimalused traditsioonilise rannakalanduse arenguks. Klindipealsed külad on Eesti vanimad põliskülad, kus asustus ja põllumajanduslik maakasutus on katkematu traditsioonina kestnud aastatuhandeid. Lahemaa rahvuspargi territoorium haarab kolm rikkaliku rahvakultuuriga kihelkonda: Kuusalu, Kadrina ja Haljala. Siinsed inimesed on rääkinud teadaolevalt viit keelemurret, millest Põhja-Eesti keskmurre on olnud meie kirjakeele aluseks, kirderannikumurdes on säilinud palju rahvalaule ja ütlemisi. Regivärsi vanim kihistus on pahiranna keeles. Lahemaa külad on ärksad, rikka hariduselu ja seltsitegevuse ajalooaga.

Lahemaa rahvuspargi loodus- ja kultuuriväärtustel on lisaks teaduslik tähtsus. Teaduslikke uuringuid tehakse Lahemaal nii kultuuripärandi kui ka looduslikus ja poollooduslikus seisundis olevate koosluste kohta. Lahemaa oma mitmekesisusega on ülikoolidele sobivaks praktikabaasiks, siin korraldatakse teaduskoole ja konverentse, arendatakse loodusharidust. Kaitsealal asub 197 seirejaama ja seiret tehakse 37 valdkonnas.

Kaitsealal kaitstakse ohustatud ja haruldasi metsa-, niidu-, soo-, ranniku- ja veeökosüsteeme, mis on määratud loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpideks. Kõik tärniga (*) tähistatud elupaigatüübid on ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lissasse ning märgitud seal esmatahtsate elupaikadena, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus.

Madalaveelised rannikelupaigad on tüüpilised Lääne-Eesti laugetele rannaaladele ning neid leidub piiratud aladel ka Eesti põhjarannikul. Läänemere seisundi halvenemise korral on tulevikus võimalik nende ohustatus. Nendeks elupaikadeks on Läänemere rannikunõlval paiknevad **veealused liivamadlad (1110)**, veetaseme kõikumise tagajärjel tekkivad ja oma rikka põhjaloomastikuga veelindudele ja kurvitsalistele toitumisalaks olevad **liivased ja mudased pagurannad (1140)**, merega ühenduses olevad või sellest hiljuti maakerke tagajärjel eraldunud **rannikulõukad (1150*)** ning lainetuse eest hästi kaitstud mitmekesise elustikuga **laiad madalad lähed (1160)**. Kogu Eesti rannikualale tüüpilise elupaigatüübi **karid (1170)** alla kuuluvad kivised või aluspõhja kividest koosnevad merepõhjakõrgendikud ning mõne saare ümbruses olevad kaljurannakud, mis on olulised mitmekesise elustiku poolest.

Esmased rannavallid (1210) ja püsitaimestuga kivirannad (1220) on tüüpilised kogu Eesti rannaaladele. Veepiiril paiknevad mereheidise alla jäävad lämmastikurikast orgaanilist ainet sisaldavad esmased rannavallid on lainetuse tõttu pidevas muutumises ning seetõttu elupaigaks peamiselt üheaastastele taimedele. Püsitaimestuga kivirannad esinevad klibuvallide kõrgemal osal ja moreenrannikul, kus on iseloomulik

rändrahnude rohkus. Kõige tüüpilisem on moreenrannik Põhja-Eesti avatud rannikule (Pärispea neem). **Väikesaared ning laiud (1620)** on Läänemeres tüüpilised, Eestis leidub üle 300 ühe kuni kümne hektari suuruse saare ja üle tuhande väiksema laiü või pisisaare. See elupaigatüüp on oluline lindude pesitsus- ja puhkepaigana ning hüljeste lesilana. Soontaimede poolest rikka taimkattega ja kurvitsaliste sobivateks pesitsupaikadeks olevad **rannaniidud (1630*)** on Eestis ohustatud, kuna nende püsimine sõltub traditsioonilise niitmise ja karjatamise jätkumisest. **Püsitaimestuga liivarannad (1640)** on Eesti rannikualadele tüüpilised, kuna Läänemere rannikul on loodete mõju peaaegu olematu ja see võimaldab liiva kinnistavate püsiktaimede kasvamist.

Rannikuluidete kujunemise esimesi staadiume esindavad lahtise liivapinnasega ja taimestumata **eelluited (2110)** ning ajuti liikuva liivaga taimestumata **valged luited (liikuvad rannikuluided ☐ 2120)**. Mõlemad elupaigatüübid on tüüpilised kogu Euroopa rannikualadel, samuti Läänemere kallastel. Eestis leidub neid elupaigatüüpe eelkõige Lääne-Eesti saartel, Läänemaa ja Pärnumaa rannikul, väiksemas ulatuses ka Põhja-Eesti rannikul. Luidete järgmisse arengustaadiumi kuuluvad ilma puurindeta, kuid püsitaimestikuga **hallid luited (kinnistunud rannikuluided ☐ 2130*)**. Hallid luited on tüüpilised kogu Euroopas, Eestis on nad esindatud nii saartel kui ka Läänemere ja Peipsi rannikul. **rusked luited kukemarjaga (2140*)** on tüüpilised Läänemere saartele, vahel ka rannikualale, kuid on samas haruldased, kuna nende levikuala on piiratud. Hästi välja kujunenud puurinde struktuuriga **metsastunud luited (2180)** on tüüpilised kogu Euroopa rannikualadel, Lahemaale on tüüpilised litemännikud, paiguti leidub neid ka sisemaal. Lodumetsadega **luidetevahelised niisked nõod (2190)** on ohustatud põhjaveepeegli alandamise suhtes. Sanglepalodud on levinud Edela-Eesti rannikul, paiguti ka Läänemaa ja Lahemaa rannikul. Vanadel rannikuluidetel ja rannikulähedastel liivatasandikel paiknevad **kuivad liivanõmmed kanarbiku ja kukemarjaga (2320)** on haruldased, kuna nad levivad piiratud aladel. Eestis on nad levinud Soome lahe saartel ja rannikul.

Looduslikult rohketoitelised järved (3150) on tüüpilised moreenmaastiku nõgudes asuvad järved. Need penikeelekooslusega keskmiselt kalgiveelised eutroofsed järved on Eesti parimad kalajärved. Turba ja humiinhapete tõttu pruuniveelised **huumustoitelised järved ja järvikud (3160)** on tüüpilised rabaaladele. Elupaigatüüp **jõed ja ojad (3260)** on ohustatud, kuna looduslikke ja looduslähedases seisundis vooluveekogusid on nii Euroopas kui ka Eestis järjest vähemaks jäänud, jõgede ja ojade ohuteguriteks on reostus, voolusängi muutmine ja voolu tõkestamine. Looduslikud jõed ja ojad on elupaigaks haruldastele ja ohustatud loomaliikidele ning nad on kaladele oluliseks kudemispaigaks.

Kõik niiduelupaigad on ohustatud, kuna elupaikade säilimiseks on vajalik pidev hooldamise jätkumine, et vältida niidualade metsastumist. Lainjatel ja tasastel sanduritel, lamedatel rannavallidel ja kinnistunud luidetel esinevad **kuivad nõmmed (4030)** on tüüpilised raiete ja põlengute tagajärjel nõmmemetsade aladele tekkinud kooslused. Nõmmeniite leidub peamiselt läänesaartel, Põhja-, Loode- ja Kagu-Eestis. **Kadastikud (5130)** on tüüpilised Euroopa loo- ja nõmmealadel, kus niidud on jäetud hooldamata ja ala metsastub. **Kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad ☐ 6210)** on tüüpilised Lääne-Eesti madalikul ja läänesaartel, samuti Põhja-Eesti lavamaal. Kuivad niidud lubjarikkal mullal on olulised kápaliste levialad. **Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)** on tüüpilised silikaatsete muldadega Fennoskandia madalikele, neile on iseloomulik soontaimede liigirikkus ja seal esineb ohustatud seeneliike. **Lood (alvarid ☐ 6280*)** on tüüpilised kuivadele õhukese mullakihiga paetasandikele, ordoviitsiumi ja siluri lubjakivi avamusaladele Põhja-Eesti lavamaal, Lääne- ja Pärnumaal ning saartel. Looniidud on kiiresti võsastumas, eriti kadakaga. Enamasti kasutatakse loopealseid lambakarjamaana. Märjal toitevaesel mullal kuivendatud soosaladel või ekstensiivselt majandatud rohumaadel levinud liigivaesed **sinihelmikakooslused (6410)** on tüüpilised sekundaarselt tugeva inimõju tulemusena tekkinud kooslused. **Niiskuslembesed kõrgrohostud (6430)** on tüüpilised veekogude ja metsaalade puhvertsoonina. Jõgede, ojade ja järvede ülejutatavatel lammidel paiknevad **lamminiidud (6450)** on tüüpilised Eesti suuremate jõgede ja järvede ääres. Lamminiidud on ohustatud võsastumise ja angervaksastumise tõttu. Õistaimede poolest liigirikkad **aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)** on tüüpilised kogu Eestis. Need niidud on ohustatud väetamise tõttu, kuna neid kasutatakse sageli

kultuurrohumaade või -karjamaadena. Kultuuristamine vähendab kiiresti liigirikkust. **Puisniidud (6530*)** kui Eesti liigirikkaimad kooslused on ohustatud traditsioonide häbumisest tingitud majandamise puudumise tõttu. Puisniitudel kasvab haruldasi ja ohustatud niiduliike ning palju epifüütseid samblaid ja samblikke. Nii Euroopas kui ka Eestis on puisniidud jäänud järjest haruldasemaks vanade puisniitude hooldamise lakkamise tõttu.

Kõik soelupaigad on ohustatud loodusliku veerežiimi rikkumise ehk kuivendamise tõttu. Viimastel aastatel on lisandunud ka oluline rekreatsiooni mõju ehk liigne tallamine. **Rabad (7110*)** on ohustatud peamiselt kuivendamise, kuid mingil määral ka turbakaevandamise tõttu. Looduslikke rabasid on Euroopas, välja arvatud Soomes ja Rootsis, säilinud vähe. **Rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120)** on rabad, mille pind on loodusliku veerežiimi muutmise tõttu kuivendatud ning kus rabakooslustele omased taimeliigid on osaliselt kadunud, kuid mille veerežiimi annab parandada ning rabakooslust taastada. Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad turbakaevandamisest ja kuivendamisest rikutud alad. Mitmekesiseid taimekooslusi hõlmavaid **siirde- ja õõtsikoid (7140)** leidub kõigis suuremates sookompleksides väikeste kildudena. Ka neid kooslusi ohustab eelkõige veerežiimi muutmine. **Nokkheinakooslused (7150)** esinevad Eestis rabaalvestes, kujutades ühte osa rabale iseloomulikust taimekompleksist. Seda elupaigatüüpi käsitletakse rabakoosluse loomuliku koostisosana ja eraldi ei kaardistata. **Allikad ja allikasood (7160)** on iseloomulikud aladele, kus põhjavesi on maapinnale lähedal, allikarikkaim piirkond Eestis on Pandivere kõrgustiku äärealal. Kuigi Eestis on loendatud umbes 3000 allikat, on allikad ja allikasood üheks kõige enam ohustatud elupaigaks, sest allikaid võib rikkuda reaostus ja kuivendamine. Nõlvade jalamil või veekogude kaldaalal paiknevad survevõimelise põhjaveest toituvad allikasood on olulised haruldaste taimede kasvukohad, seetõttu on nende säilitamine eriti oluline. Karbonaatse veega **liigirikkaid madalsoid (7230)** esineb kõigis Euroopa Liidu maades, v.a Luksemburgis ja Portugalis. Lahemaa vähesed madalsood on tekkinud kunagiste rannajärvede ja järvikute kohale, sinna, kus jääjärveline savi asub maapinna lähedal. Madalsood on lisaks kuivendamisele ohustatud ka võsastumisest.

Paljandid ja koopad on haruldased elupaigatüübid, kuna neid leidub Eestis piiratud aladel. **Lubjakivipaljandeid (8210)** leidub piiratud aladel üle kogu Euroopa, Eestis eeskätt Põhja-Eesti pangal, Lääne-Eesti klindil ja Soome lahte suubuvate jõgede kanjonorgudes. Lubjakivipaljandite pragudes kasvab rohkesti endeemseid taimeliike. **Liivakivipaljandid (8220)** jaotuvad Euroopas paljudeks regionaalseteks alatüüpideks. Eestis esinevad liivakivipaljandid peamiselt Lõuna- ja Kagu-Eestis Ahja, Võhandu ja Piusa jõe ürgoru järskudel veerudel ning Kallastel Peipsi ääres. Samuti võib neid leiduda Põhja-Eesti pankrannikul, kus avanevad ordoviitsiumi liivakivilademed. **Koopad (8310)** on elupaigaks kitsalt kohastunud või endeemsetele liikidele ning on oluliseks elupaigaks nahkhiirtele. Eestis leidub ligi poolteistsada looduslikku koobast. Kõige rohkem on Eestis põhjavee uuristatud koopaid: neid leidub rohkesti Põhja-Eesti paekaldas ja sellesse lõikunud sügavates orgudes.

Metsaelupaigatüübid on ohustatud, kuna nad on mõjutatud raietest ja kuivendusest. **Vanad loodusemetsad (9010*)** esindavad vähese inimõjuga ja üldse ilma inimõjuta loodusalasid, neile iseloomuliku puistuga metsad on intensiivse metsamajandamise tõttu kadunud. **Vanad laialehised metsad (9020*)** kui üleminek läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel on Eestis ka haruldane elupaigatüüp, kuna teda leidub võrdlemisi väikeste laikudena piiratud aladel. **Rohunditerikkad kuusikud (9050)** on ohustatud intensiivse metsade majandamise tõttu. **Okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad ☐ 9060)** on Euroopas haruldased, kuna on levinud kitsal alal boreaalses piirkonnas, peamiselt Soomes ja Rootsis. Eestis on okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel mandrijäätetekkelistel oosistikel tüüpiliseks metsatüübiks. **Puiskarjamaad (9070)** on ohustatud elupaigatüüp, kuna see saab säilida üksnes pikaajalise karjatamistraditsiooni jätkudes. **Soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*)** ning **siirdesoo- ja rabametsi (91D0*)** ohustab kuivendamine, samas on mõlemad elupaigatüübid Eestis tüüpilised niisketel aladel levinud kooslused. **Rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad ☐ 9180*)** on Eestis haruldased, kuna kasvavad väga kitsal alal ☐ Põhja-Eesti klindi jalami rusukaldel. **Lammi-lodumetsad (91E0*)** kui üleujutatavatel aladel kasvavad metsad on ohustatud veekogude kaldaprofiili muutmise ja kallaste kindlustamise korral, nad on haruldased, kua on levinud kitsal alal jõgede ja järvede kallastel.

Lahemaa rahvusparki kaitse eesmärgiks on seatud 81 haruldase, ohustatud või tüüpilise liigi kaitse. Ülevaade nende liikide kaitsekategooriatest, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku kategooriatest ja kaitse alla võtmise eeldustest esitatakse tabelis 1.

Tabel 1. Lahemaa rahvusparki kaitse-eesmärgiks seatud liigid

Liik	Kaitse-kategooria	Eesti ohustatud liikide punase nimestiku kategooria	Kaitse alla võtmise eeldus
kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	I	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
väike-konnakotkas (<i>Aquila pomarina</i>)	I	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	I	ohustatud (5)	haruldane, ohustatud
merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	I	ohulähedane (7)	Ohustatud
kalakotkas (<i>Pandion haliaetus</i>)	I	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
kassikakk (<i>Bubo bubo</i>)	I	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
niidurüdi e niidurisla (<i>Calidris alpina schinzii</i>),	I	ohustatud (5)	haruldane, ohustatud
tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>)	I	ohualdis (6)	Ohustatud
karvasjalg-kakk (<i>Aegolius funereus</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
jäälind (<i>Alcedo atthis</i>)	II	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
nõmmekiur (<i>Anthus campestris</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>)	II	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>)	II	ohualdis (6)	Ohustatud
laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	II	ohuväline (8)	Haruldane
põldtsiitsitaja (<i>Emberiza hortulana</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
laanerähn e kolmvarvas-rähn (<i>Picoides tridactylus</i>)	II	ohuväline (8)	Ohustatud
sarvikpütt (<i>Podiceps auritus</i>)	II	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	II	ohualdis (6)	Ohustatud
kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	II	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	III	ohulähedane (7)	Ohustatud
rästas-roolind (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
musträhn (<i>Dryocopus martius</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
herilaseviu (<i>Pernis apivorus</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
sookurg (<i>Grus grus</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
öösorr (<i>Caprimulgus</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud

<i>europaeus</i>) värbkakk (<i>Glaucidium passerinum</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
välja-loorkull (<i>Circus cyaneus</i>)	III	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
nõmmelõoke (<i>Lullula arborea</i>)	III	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
randtiir (<i>Sterna paradisaea</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
vööt-põõsalind (<i>Sylvia nisoria</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
händkakk (<i>Strix uralensis</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
rukkirääk (<i>Crex crex</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
valge-toonekurg (<i>Ciconia ciconia</i>)	III	ohuväline (8)	Tüüpiline
soopart e pahlsaba-part (<i>Anas acuta</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
piilpart (<i>Anas crecca</i>)	-	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
viupart (<i>Anas penelope</i>)	-	ohuväline (8)	haruldane, ohustatud
sinikael-part (<i>Anas platyrhynchus</i>)	-	ohuväline (8)	Tüüpiline
punapea-vart (<i>Aythya ferina</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
merivart (<i>Aythya marila</i>)	II	äärmiselt ohustatud (4)	haruldane, ohustatud
sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
õõnetuvi (<i>Columba oenas</i>)	III	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
kühmnokk-luik (<i>Cygnus olor</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
kalakajakas (<i>Larus canus</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
tõmmukajakas (<i>Larus fuscus</i>)	II	ohustatud (5)	haruldane, ohustatud
naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>)	-	ohuväline (8)	Tüüpiline
tõmmuvaeras (<i>Melanitta fusca</i>)	III	ohuväline (8)	Haruldane
jääkoskel (<i>Mergus merganser</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
rohukoskel (<i>Mergus serrator</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	-	ohulähedane (7)	Tüüpiline
punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
väike-kirjurähn (<i>Dendrocopos minor</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
väänkael (<i>Jynx torquilla</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
männi-käbilind (<i>Loxia pytyopsittacus</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
vaenukägu e toonetutt (<i>Upupa epops</i>)	III	ohualdis (6)	Haruldane
harilik ebapärlkarp (<i>Margaritifera margaritifera</i>)	I	äärmiselt ohustatud (4)	haruldane, ohustatud

harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>)	III	puuduliku andmestikuga (9)	ohustatud
harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
suur-rabakiil (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	III	puuduliku andmestikuga (9)	Ohustatud
vasakkeermene pisitigu (<i>Vertigo angustior</i>)	III	puuduliku andmestikuga (9)	Ohustatud
tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>)	II	ohulähedane (7)	haruldane, ohustatud
saarmas (<i>Lutra lutra</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
suur-mosaikiibliikas (<i>Euphydryas maturna</i>)	III	puuduliku andmestikuga (9)	Ohustatud
suur-kuldtiib (<i>Lycaena dispar</i>)	III	ohuväline (8)	Ohustatud
rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	III	puuduliku andmestikuga (9)	Ohustatud
paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>)	II	ohuväline (8)	Ohustatud
jõesilm (<i>Lampetra fluviatilis</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
lõhe (<i>Salmo salar</i>)	-	äärmiselt ohustatud (4)	Ohustatud
limatünnik (<i>Sarcosoma globosum</i>)	I	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
haruline võtmehein (<i>Botrychium matricariifolium</i>)	I	ohustatud (5)	haruldane, ohustatud
kõdu-koralljuur (<i>Corallorhiza trifida</i>)	II	ohustatud (5)	haruldane, ohustatud
mõru vesipipar (<i>Elatine hydropiper</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
väike käopõll (<i>Listera cordata</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
siberi piimikas (<i>Mulgedium sibiricum</i>)	II	ohustatud (5)	haruldane, ohustatud
mesimurakas e soomurakas (<i>Rubus arcticus</i>)	II	äärmiselt ohustatud (4)	haruldane, ohustatud
põhjatarn e norra tarn (<i>Carex mackenziei</i>)	II	ohualdis (6)	haruldane, ohustatud
hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud
tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>)	-	ohuväline (8)	Ohustatud

Kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*) ja **must-toonekurg** (*Ciconia nigra*) on Eestis loodusmälestusmärgina rangelt kaitstavad liigid. 20. sajandi alguses võis meil pesitseda tõenäoliselt 20–30 kaljukotkapaari. Viimase paarikümne aasta jooksul on olukord paranenud ja viimaste aastate arvukus on olnud üsna stabiilselt 40–50 paari. Kaljukotkas on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega: eelistab elupaigana rabasid ja vanu metsi. Kaljukotkast ohustab häirimine pesitsuspaigas, vanade metsade ja suurte puude kadumine, kuivendamine. Must toonekurg on väheneva arvukusega liik, kelle arvukus on langenud 1980. aastate alguse 250 pesitsevalt paarilt praeguse 100–115 paarini. Must-toonekure elupaigad on eelkõige vanad, minimaalse häirimise ja soodsate toitumispaikadega looduslikult mitmekesised metsamassiivid. Lisaks must-toonekurele elab talle pesitsuspaigaks sobivates vanades metsades veel kuni 400 ohustatud liiki (Must-toonekure kaitse tegevuskava, 2009–2013). Seega toimib must-toonekurg teiste ohustatud liikide suhtes katusliigina. Must-toonekure ohustab metsade vanuse muutmine ja lageraied.

Väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) on Eestis peamiselt mandriosas üldlevinud harv haudelind. 2005. aasta seisuga hinnati liigi arvukuseks Eestis 480–600 paari, liigi arvukust iseloomustab mõõdukas langus. Väike-konnakotkas on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana metsi ja rohumaid. Peamised ohutegurid on elupaikade hävimine (lageraied), metsade vanuse muutmine, häirimine ja ohud rändel.

Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana metsi ja veekogusid. 1970. aastatel oli merikotkas Eestis väljasuremisohus, viimasel kahel kümnendil on liigi arvukus aga pidevalt kasvanud. 2010. a hinnati merikotka arvukuseks 200–220 paari. Peamised ohutegurid on elupaikade hävimine (lageraied), metsade vanuse muutmine, häirimine ja keskkonnamürgid.

Kalakotkas (*Pandion haliaetus*) on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana niiskeid metsi ning saagijahile lendab sageli enam kui 10 km kaugusel paiknevatele veekogudele. Eesti kalakotka populatsiooni arvukus viimasel kümnel aastal on püsinud stabiilselt vahemikus 50–60 paari. Peamised ohutegurid on häirimine, metsade vanuse muutmine, keskkonnamürgid ja veekogude eutrofeerumine.

Kassikakk (*Bubo bubo*) on Eesti rannikualadel levinud haudelind, kelle sigimisedukus ja arvukus on viimase veerandsaja aasta jooksul vähenenud. Hinnanguliselt elab Eestis praegu 60–120 paari kassikakke. Kassikakk on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana rannikuäärseid vanu männikuid. Ohutegurid on häirimine ja metsamajanduslik tegevus.

Niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) on peamiselt Lääne-Eestis levinud harv haudelind, kelle populatsioon nii Läänemere ääres kui ka Eestis on kiiresti kahanemas, haudelinnuna on niidurüdi Põhja-Eesti rannikult peaaegu kadunud. Liigi elupaigaks on rannaniidud. Peamised ohutegurid on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Tutkas (*Philomachus pugnax*) on Eestis väheneva arvukusega liik, liigi arvukus on kogu Euroopas viimastel aastakümnetel katastroofiliselt kahanenud. Eestis säilinud tutka asurkonna suurus on 10–30 pesitsevat emaslindu. Liigi taandumise peamiseks põhjuseks peetakse sobivalt majandatavate rohumaade kadumist, kuid mitme potentsiaalselt kriitilise või suure tähtsusega teguri mõju on teadmata.

Karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*) on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana vanu männikuid. Peamiseks ohuteguriks on elupaikade hävimine: metsade vanuse muutmine, lageraied, lagunevate ja õõnsate ning kuivade puude arvu vähenemine.

Jäälind (*Alcedo atthis*) on vähearvukas ja spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana puhtaveelisi järskude kallastega veekogusid, peamiselt jõgesid. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine: veekogude eutrofeerumine ja nende kaldajoone muutmine, samuti veekogude reostumine keskkonnamürkidega.

Nõmmekiur (*Anthus campestris*) on Eestis hajusalt levinud vähearvukas liik, kelle arvukus on viimasel ajal mõõdukalt langenud. Nõmmekiur pesitseb nõmmedel, liivikutel, rannaluidetel ja liivakarjäärides. Peamine ohutegur on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Hüüp (*Botaurus stellaris*) on Eestis ebaühtlaselt levinud väikesearvuline haudelind. Elupaigaks on varjatud eluviisiga hüübile järvede ja merelahtede kallastel kasvavad tihedad roostikud. Peamine ohutegur on pesitsuspaigana kasutatavate roostike kadumine.

Väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*) on Eestis harilik läbirändaja, kes pesitseb siin harva, kuid võib juhuslikult talvituda. Rändepeatustel viibib nii rannikul kui ka sisemaa põldudel ja märgaladel. Ohustatud liigiks on väikeluik kuulutatud kahaneva arvukuse tõttu. Kuna enamik väikeluige Loode-Euroopa asurkonnast peatub Eestis, siis on Eesti oluline vastutusriik selle liigi kaitse korraldamisel. Tulenevalt Loode-Euroopa

asurkonna talvitusalaadest, mis asuvad arenenud põllumajandusriikides, on väikeluik väga tundlik maakasutuse muutuste, keemilise saaste ja sellest tulenevate haiguste suhtes. Maakasutuse muutused rändeteedel on mängimas üha suurenevat rolli, sh Eestis.

Laululuik (*Cygnus cygnus*) on Eestis harilik läbirändaja, kes peatub madalatel merelahtedel, järvedel, üleujutatud luhtadel. Liik on Eestis harv talvituja, talvitujate arvukus sõltub jääoludest. Viimastel aastatel on lauluik olnud haruldane haudelind ka Eestis.

Põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*) on Eestis kohatise levikuga (peamiselt Lääne- ja Põhja-Eestis) väikesearvuline haudelind, kes elutseb üksikute puude, salude või puiesteedega põllumajandusmaastikul, loopealsetel, raiesmikel ning pajude või kaskede ja lopsaka taimestikuga niitudel. Põldtsiitsitaja on üks enim kahanenud arvukusega linnuliik Euroopas: viimase 30 aastaga on liigi arvukus langenud 87%, Eestis on arvukuse langus ilmselt ületanud isegi 90% piiri. Põldtsiitsitaja on kaugrändur, talvitusalaad asuvad Aafrikas, kuid seni pole täpne talvitumispiirkond teada. Peamiseks liigi arvukuse languse põhjuseks on optimaalsete elupaikade kadumine, eriti suurt mõju avaldab ohtralt taimekaitsevahendeid kasutava intensiivse suurtootmise laienemine. Samuti ohustab liiki valglinnastumine ja asulate kasvamisega seotud üldine häirimine.

Laanerähn e kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*) on spetsiifilise elupaiganõudlusega liik: eelistab elupaigana vanu kuusikuid. Eestis on laanerähn suuremates loodusmaastikulaamades levinud väikesearvuline haudelind. Peamine ohutegur on suuremate metsaalade killustumine metsamajandamise tagajärjel.

Sarvikpütt (*Podiceps auritus*) on Eestis ebaühtlase levikuga harv haudelind taimestikurohketel veekogudel, ka rabalaugastel. Sarvikpütid peatuvad Eestis ka läbirändel. Peamised ohutegurid on veekogude kaldajoone ja veetaseme muutmine, eutrofeerumine ja kinnikasvamine, samuti häirimine.

Metsis (*Tetrao urogallus*) on Eesti mandriosa loodusmaastikulaamades väikesearvuline haudelind. Metsise arvukus on järjepidevalt kahanenud. Metsise arvukust on tunduvalt vähendanud raied liigi mängualadel ja nende ümbruses, sobivate elupaikade kuivendamine ning samuti väikekiskjate suur arvukus.

Kanakull (*Accipiter gentilis*) on Eestis üldlevinud harv haudelind. Kanakulli arvukus on olnud pidevas languses, eelkõige sobivate elupaikade kadumise tõttu. 2005.–2006. aasta andmetel arvatakse Eestis pesitsevat vaid 400–600 paari. Kanakull eelistab elupaigana lausmetsaalasid, kuid käib saagijahil ka avamaastiku kohal. Peamised ohutegurid on liigile häirimine ja niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Teder (*Tetrao tetrix*) on Eestis üldlevinud harilik haudelind, kes eelistab elupaigaks raiesmike, soode ja niitudega piirnevaid metsi, on tavalisem kui metsis. Peamised ohutegurid on lageraied, häirimine ja väikekiskjate suur arvukus. Elupaikade hävimise ja kahjustumise põhjused on metsamajanduslik tegevus ja kuivendamine.

Rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline (Lääne-Eestis harilik) haudelind, kes elutseb veekogudeäärsetes roostikes. Peamised ohutegurid on liigile toitumis- ja rändepeatuspaikadeks olevate roostike saastatus ja kadumine inimtegevuse mõjul.

Musträhn (*Dryocopus martius*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind. Musträhn on spetsiifilise elupaiganõudlusega katusliik: pesitseb männikutes ja lehtmetsades, kõige arvukamalt aga vanades jämedatüvelistes segametsades. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine metsamajandusliku tegevuse tulemusena.

Väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) on Ida-Eestis harilik ja Lääne-Eestis väikesearvuline haudelind, kes pesitseb suuremates lopsaka taimestikuga leht- ja segametsades ning vanades kuusikutes. Eestis eelistab väike-kärbsenäpp elupaigana kuusikuid. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine metsamajandusliku tegevuse tulemusena.

Herilaseviu (*Pernis apivorus*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline ja hõreda asustusega haudelind. Herilaseviu on spetsiifilise elupaiganõudlusega: eelistab elupaigana niiskeid leht- ja segametsi, toidubaasist (kiletiivalised) lähtuvalt on liigi pesitsusterritoorium on väga suur. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine metsamajandamise tulemusena.

Sookurg (*Grus grus*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind, kes pesitseb hõredalt lage- ja põõsassoodel, lamminiitudel ning kohati ka roostikes ja raiesmikel. Rändel teevad sookured vahepeatusi kultuur- ja avamaastikel, nõmmedel, rannaniitudel. Eestis pesitseb ligi 8% ja sügisrändel peatub siin 10% Euroopa sookurgedest, Eestis on sookure arvukus viimastel aastakümnetel tõusnud üle 20 korra. Peamised ohutegurid on pesitsusala maastiku muutmine, maaparandustööd, karjatamine, küttimine ja häirimine pesitsusajal.

Laanepüü (*Bonasa bonasia*) on Eesti mandriosas üldlevinud harilik haudelind, saartel liik puudub. Laanepüü on täielik metsalind, kes elutseb väikeste salkadena nii tihedates kuusikutes kui ka puht-lehtmetsades, samas eelistab ta alusmetsarohkeid kuuse-segametsi, eriti kui seal on niiskeid nõgusid või sangleppade, kaskede ja marjapuhmastega ojaorge. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine metsamajandamise tulemusena, samuti on laanepüü toiduobjektiks teistele liikidele.

Öösorr (*Caprimulgus europaeus*) on Eestis võrdlemisi üldlevinud väikesearvuline haudelind. Liik on spetsiifilise elupaiganõudlusega: eelistab elupaigana eelkõige hõredamaid raba- ja nõmmemännikuid, kuid võib elutseda ka harvikutes, väludel, raiesmikel ja nõmmedel. Öösorride arvukus on langemas, nende elupaigad on ohustatud metsade majandamise ja kuivendamise tõttu.

Värbkakk (*Glaucidium passerinum*) on Eestis hajusalt levinud harv haudelind, kes pesitseb okas- ja segametsades, sageli sooservades või välude ääres, talvel ka ava- ja kultuurmaastikel, lehtmetsades, talude ümbruses. Värbkakk vajab pesitsemiseks vanu metsi, kus leidub õõnsustega puid. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine metsamajandusliku tegevuse tõttu.

Roo-loorkull (*Circus aeruginosus*) on Lääne-Eestis väikesearvuline, mujal Eestis harv haudelind. Roo-loorkullid on seotud suurte roostikega, jahti peavad linnud ka luhtade ja rannaniitude kohal. Peamine ohutegur on elupaikade kadumine.

Välja-loorkull (*Circus cyaneus*) on Eestis ebahütlase levikuga (peamiselt Ida-Eestis) harv haudelind ja läbirändaja, üksikud talvituvad. Välja-loorkull pesitseb luhtadel, madal- ja siirdesoodes ning soistel raiesmikel, lääne pool ka nõmmrabadel. Rändel ja talvel peatuvad mitmesugusel avamaastikul: põldudel, rannaniitudel, jõelammidel. Peamised ohutegurid on soode kuivendamine ja turbavõtmise, niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel ning häirimine.

Nõmmelõoke (*Lullula arborea*) on Eestis nõmme- ja loometsades, loopealsetel ja raiesmikel pesitsev üldlevinud, kuid väikesearvuline haudelind. Peamised ohutegurid on elupaikade hävimine metsamajandamise tulemusena ja maakasutuse muutused.

Punaselg-õgija (*Lanius collurio*) on Eestis üldlevinud harilik haudelind, kes pesitseb pool-avamaastikul: põõsasniitudel ja -soodes, lookadastikes, võsades, raiesmikel, metsaservades, parkides. Liigi arvukus on viimastel aastatel pärast mõningast langusperioodi taas tõusnud. Aastatel 1998–2002 hinnati tema arvukuseks

20 000–35 000 haudepaari, aastatel 2003–2008 juba 40 000–60 000 haudepaari. Liiki ohustab väikekiskjate suur arvukus.

Randtiir (*Sterna paradisaea*) on Eestis ainult rannikul ja saartel pesitsev harilik haudelind, kes toitub peamiselt prügilast. Liigi arvukus on langemas ja teda ohustab pesitsusalade täiskasvamine kõrge rohuga.

Vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*) elutseb Läänemere maades rannikul ja saartel, Lääne-Eestis on ta harilik, mujal harv kuni väikesearvuline haudelind. Pesitsemiseks eelistab vööt-põõsalind madalaid viirpuu-, kadaka- ja kibuvitsapõõsaid, pesitseb lookadastikes, kuivadel põõsasniitudel, võsades. Peamised ohutegurid on häirimine ja väikekiskjate suur arvukus.

Händkakk (*Strix uralensis*) on Eestis võrdlemisi üldlevinud väikesearvuline haudelind, kes pesitseb suuremates okas- ja segametsamassiivides ning vajab pesitsemiseks puutüügaste ja õõnsustega puude olemasolu. Eestis varem haruldase händkaku arvukus hakkas tõusma 1970. aastatel, nüüd hinnatakse seda 1500–2500 haudepaarile. Peamised ohutegurid on suuremate metsamassiivide kadumine ja metsade vanuse muutumine, liiki ohustab ka suur väikekiskjate arvukus.

Rukkirääk (*Crex crex*) on Eestis üldlevinud harilik haudelind, kes elutseb aru- ja lamminiitudel, kultuurrohumaaudel, põldudel, madalsoodes. Peamised ohutegurid on põllumajandus- ja maaparandustööd ning põllumajanduses kasutatavad taimekaitsevahendid. Rukkiräägu elupaigad on hävimas või on nende seisund liigile ebasoodsate majandamisvõtete tõttu halvenemas.

Valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*) on Lõuna- ja Kesk-Eestis üldlevinud väikesearvuline, Põhja-Eestis harv haudelind, saartel liik puudub. Lääne- ja Kesk-Euroopa maades on liigi arvukus tugevasti langenud või liik koguni kadunud. Eestis on valge-toonekure arvukus kasvanud, praegu arvatakse meil pesitsevat 4000–5000 paari. Valge-toonekurg eelistab elupaigana kultuurmaastikke, toitumisaladena kasutab märgaalasid ja kraavikaldaid. Peamisteks ohuteguriteks on märgalade kuivendamine, pestitsiidide kasutamine ja kliimategurite muutmine.

Soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*) on Eestis haruldaseks jäänud haudelind (vaid 50–100 paari), kes elutseb eelkõige lammi- ja rannaniitudel. Läbirändel on liik rohkearvuline. Soopardid talvituvad Lääne- ja Lõuna-Euroopas jõesuudmetes, rannikumärgaladel ja luhtadel. Ohutegurid on elupaikade vähenemine ja nende seisundi halvenemine eelkõige väljaspool Eestit. Eestis on liigile ohuks rannaniitude võsastumine inimtegevuse lakkamise tulemusena.

Piilpart (*Anas crecca*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind, kes pesitseb valdavalt sisemaal metsajärvedel, rabalaugastel, jõesootidel, harvem ka taimestikurohketel järvedel ja rannavetel. Vähesed linnud talvituvad ka Eestis. Talvel peatub piilpart madalaveelistel järvedel, tehisveekogudel, rannaniitudel ja jõesuudmetes. Peamine ohutegur on veekogude saastumine, mistõttu liigi arvukus on vähenemas. Liiki ohustab ka väikekiskjate suur arvukus.

Viupart (*Anas penelope*) on Eestis haruldane haudelind eelkõige sisemaajärvedel ja -luhtadel, läbirändel leidub teda rohkearvuliselt rannavetes. Pesitsejate arvukus hinnatakse Eestis 100–200 paari. Peamised ohutegurid on veekogude saastumine, jahipidamine ja väikekiskjate suur arvukus.

Sinikael-part (*Anas platyrhynchos*) on üldlevinud tavaline haudelind ja läbirändaja. See sageli Eestisse talvituma jääv haneline eelistab elupaigana kõiksuguseid veekogusid ning vesiseid soo- ja niiduservasid. Sinikael-pardi pesitsevate paaride arvukus on viimastel aastakümnetel olnud suhteliselt stabiilne, jäädes hinnanguliselt 30 000–50 000 paari kanti.

Punapea-vart (*Aythya ferina*) on Eestis väikesearvuline haudelind nii taimestikurohkeil sisemaajärvedel kui ka riimveelistel roostunud merelahtedel, võib rannavetel juhuslikult talvituda. Ohutegurid on veekogude reostumine ja häirimine pesitsus- ja rändepeatuspaiakades.

Tuttvart (*Aythya fuligula*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind ja harv talvituja merel. Pesitsuspaigana eelistavad linnud järvi ja teisi väiksemaid veekogusid, Läänemeremaades ka mererandu ja -saari. Ohutegurid on veekogude saastumine ja jahipidamine, aeglase lennuvõimestumise tõttu on tuttvardi poegadele ohuks ka väikekiskjad.

Merivart (*Aythya marila*) on Eestis haruldane haudelind, kes pesitseb Eestis ainult merelistel väikestel laidudel (1–10 paari), läbirändajana on liik rohkearvuline, talvitujana harv. Merivartide arvukus on langemas elupaikade hävimise ja nende seisundi halvenemise tõttu kogu Euroopas.

Sõtkas (*Bucephala clangula*) on Eesti sisevete ääres ebaühtlaselt levinud väikesearvuline, kuid samas pidevalt suureneva arvukusega haudelind. Elupaigana eelistab metsajärvi ja vooluvett, pesitseb puuõõnes või pesakastides. Sõtkas talvitub järvedel, veehoidlatel, suurtel jõgedel ja varjulistel rannavetel. Liiki ohustab veekogude reostumine ja häirimine pesitsuspaikades.

Õõnetuvi (*Columba oenas*) on Eestis ebaühtlaselt (peamiselt loodusmaastikulaamades ja Lääne-Eestis) levinud harv haudelind. Hõreda leviku põhjuseks on sõltumine sobivate pesaõõnsuste leidumisest, sobivad elupaigad on vanad leht- ja segametsad ning puisniidud, Lääne-Euroopas leidub liiki ka kultuurmaastikel. Peamised ohutegurid on elupaikade hävimine ja põllumajanduses kasutatavad keemilised tõrjevahendid.

Kühmnokk-luik (*Cygnus olor*) on Eestis merelahtedel ja saartel harilik, siseveekogudel haruldane haudelind, suur osa asurkonnast jääb merele talvituma, kui jääolud seda vähegi võimaldavad. Eestis pesitseb 2000–3000 paari kühmnokk-luiki. Peamine ohutegur on elupaigaks olevate veekogude seisundi halvenemine. Pesitsemise ajal ohustavad linde väikekiskjad.

Kalakajakas (*Larus canus*) on Lääne-Eestis harilik, sisemaal väikesearvuline haudelind. Kalakajakas pesitseb rannikul, saartel ja mageveejärvedel, enamik asurkonnast rändab Lääne-Euroopasse, vähesed talvituvad meil. Kalakajakate pesi rüüstavad suuremad kajakaliigid, kelle arvukuse tõusu tõttu on liigi arvukus viimasel ajal mõnevõrra vähenenud. Pesi rüüstavad ka kährikud.

Tõmmukajakas (*Larus fuscus*) on Eestis harv haudelind, kes pesitseb seltsingutena üksnes Põhja- ja Lääne-Eesti avamerelisimatel saartel (50–100 paari). Rändeperioodil võib kohata üksikuid linde merel, aga ka sisemaal, talvel on Eestis väga haruldane. Ohutegurid on häirimine ja elupaikade seisundi halvenemine väljaspool Eestit. Pesitsemise ajal võivad pesi rüüstada ka merikajakad või väikekiskjad.

Naerukajakas (*Larus ridibundus*) on Eestis võrdlemisi üldlevinud harilik haudelind, vähesed talvituvad. Naerukajakad pesitsevad suurte seltsingutena järve- ja rannaroostikes, saartel, lammisoodes. Sageli võib neid kohata ka kultuurmaastikel: äsja küntud põldudel, linnades, sadamates. Ohustavaid tegureid peaaegu ei esine.

Tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*) on Eesti rannikul harvaks jäänud haudelind, harilik läbirändaja ja talvituja. Liik pesitseb rannajoonest kaugel, Eestis arvatakse olevat 500–900 pesitsevat paari. Vaenlasteks on suuremad röövlinnud ja väikekiskjad.

Jääkoskel (*Mergus merganser*) on Eesti rannikul ja saartel ning Põhja- ja Lääne-Eesti siseveekogudel ja Koiva jõgikonnas väikesearvuline haudelind, jääkoskel talvitub jäävabal merel. Liik pesitseb puuõõntes või pesakastides selgeveeliste järvede ja jõgede ääres, Läänemere maades ka mererannikul. Liiki ohustab peamiselt veekogude saastumine ning häirimine sulgimis- ja rändepeatuspaiakades.

Rohukoskel (*Mergus serrator*) on Eestis väikesearvuline haudelind üksnes rannikul ja saartel, talvitub kõikjal Põhja-Euroopa rannavetel, ka Eestis. Arvukus on viimastel aastakümnetel kahanenud (500–1000 haudepaari). Liigi vaenlased on röövlinnud ja kuna rohukoskel pesitseb maapinnal, siis ka väikekiskjad.

Suurkoovitaja (*Numenius arquata*) on üle Eesti hajusalt levinud haudelind, kes asustab mitmesuguseid avamaastikke (jõeluhad, rannaniidud, põllumajandusmaastik, aga ka lagerabad ja sood) ning puudub vaid piirkondadest, kus on valdavavad suured metsamassiivid. Suurkoovitaja arvukus tõenäoliselt langes Eestis aastatel 1971–1990. Perioodil 1991–2008 liigi arvukus algul kahanes ja perioodi teises pooles taastus. Viimase arvukushinnangu kohaselt võiks Eesti alal pesitseda 3000–5000 paari suurkoovitajaid, mis moodustab umbes 7% Euroopa asurkonnast. Eesti tingimustes on peamised ohutegurid elupaikade hävimine ja kvaliteedi langus, mis on otseselt seotud põllumajandusliku tootmise intensiivistumisega. Kiskjad, häirimine ja keskkonnamürgid on väikese tähtsusega ohutegurid.

Hahk (*Somateria mollissima*) on Eesti laidudel ja saartel harilik haudelind, mõni isend võib talvituda. Eestis pesitseb 15 000–20 000 paari ja liik pole ohustatud. Looduslikud vaenlased on maapesitsejatele tüüpiliselt väikekiskjad, aga ka kajakad.

Punajalg-tilder (*Tringa totanus*) on Eesti rannikualadel harilik, sisemaal väikesearvuline haudelind, kes pesitseb niisketel niitudel (eriti rannakarjamaadel), luhtadel, soodes ja kultuurrohumaadel. Eestis arvatakse pesitsevat 6000 paari. Läbirändel ja talvel peatub igat tüüpi madalatel randadel, kohati ka sisemaa-märgaladel. Peamine ohutegur on pesitsemis- ja rändepeatuspaike saastumine. Looduslikud vaenlased on kullilised ja kärplased.

Kiivitaja (*Vanellus vanellus*) on Eestis üldlevinud harilik haudelind, kes elutseb põldudel ja rohumaadel, eriti madalmurustel niisketel niitudel, ka soodes jm märgaladel. Kiivitaja Eestis ei talvitu. Arvukus on Eestis kahanemas, praegu arvatakse meil pesitsevat 5000–10 000 paari kiivitajaid. Liiki ohustab peamiselt põllumajanduslik reostus: taimekaitsevahendid ja väetised.

Väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind, kes elutseb leht- ja segametsades, eriti veekogudeäärsetes sanglepikutes, ka parkides ja suuremates aedades. Väike-kirjurähn on paigalind, kes vajab pesitsemiseks vanu pehkinud tüvega puid. Liigi arvukus on Eestis stabiilne (hinnanguliselt 5000 paari). Ohutegur on metsade majandamine.

Väänkael (*Jynx torquilla*) on Eestis üldlevinud väikesearvuline haudelind, kes Eestis ei talvitu. Väänkaelte arvukus on viimasel ajal mõningal määral kahanenud, kuid on siiski stabiilne (10 000–20 000 paari). Väänkael pesitseb hõredates leht- ja segametsades, parkides ja aedades, pesitsuseks vajavad vanu õõnsustega puid. Otseseid looduslikke vaenlasi väänkaeltel pole, liiki võib ohustada intensiivne metsamajanduslik tegevus.

Männi-käbilind (*Loxia pytyopsittacus*) on Eestis ebaühtlaselt (peamiselt Lääne- ja Põhja-Eestis) levinud väikesearvuline haudelind (1000–3000 paari), kes pesitseb suhteliselt hõredalt ja aastati kõikuval arvul okasmetsades. Liik esineb Eestis aasta läbi. Looduslikud vaenlased on väikekiskjad ja röövlinnud. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine metsamajandusliku tegevuse tulemusena.

Vaenukägu e toonetutt (*Upupa epops*) on Eestis üsna haruldane haudelind maa kaguosas ja rannikualadel. Praegu arvatakse Eestis olevat alla 100 haudepaari, viimastel aastakümnetel on arvukus mitu korda kahanenud. Liik on tavaline kultuurmaastikel, kus valgusküllased metsad, pargid ja aiad vahelduvad põldude ja karjamaadega, pesitseb puu- ja müüriõõnsustes, aga ka maapinnal. Peamised ohutegurid on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel ning põllumajanduses kasutatavad keemilised tõrjevahendid.

Harilik ebapärlikarp (*Margaritifera margaritifera*) on holarktilise levikuga, jahedaid vooluveekogusid asustav pikaeline loomaliik, mida peetakse üheks kõige kriitilisemas seisus olevaks mageveekarbiks kogu maailmas. Veel 20. sajandi alguses laialt levinud ja kõrge arvukusega ebapärlikarbi Kesk-Euroopa asurkondade arvukus oli sajandi lõpuks vähenenud enam kui 90% (Bauer, 1988) ning see suundumus on tänapäeval laienenud kogu Euroopale ja tõenäoliselt kiirenenud. Eestis on kunagi rohkearvuliselt mitut piirkonda asustanud loomaliigist nüüdseks säilinud vaid ühes jõgikonnas väikesearvuline ja kahanev asurkond. Ebapärlikarpi võib pidada üheks Eesti kõige haruldasemaks ja enam ohustatud loomaliigiks. Eestil on rahvusvaheline vastutus siinse geneetilisel ainulaadse ebapärlikarbi asurkonna edasise säilimise suhtes. Peamised ohutegurid on väljasõude risk etteennustamatute juhufaktorite tõttu, peremeesorganismi, jõeforelli arvukuse langemine allapoole ebapärlikarbile kriitilist piiri, karpide vahetu häirimine ja väljapüüdmine, paistiikide tühjendamine. Elupaigale on ohuteguriteks kibraste elupaika muutev tegevus, inimtegevuse tõttu elupaiga kahjustamine (maaparanduse mõju, kuivenduskraavidest tulenev pidev ja suurenev setete transport, vooluvee temperatuuri tõus, veetaseme kõikumise amplituudi kasv, kaldaäärse metsa kadumine, kanaliseerimine ja voolusängide süvendamine/puhastamine), põllumajanduse, elamu ja tööstuse taustareostus kogu valgalt, uued arendusprojektid.

Harilik hink (*Cobitis taenia*) on väikesearvuline liik, kes elab selgeveelistes järvedes ja aeglase vooluga jõgedes liivasel ja savisel põhjal, harvem võib liiki kohata riimveelistes merelahtedes ja lahesoppides. **Harilik võldas** (*Cottus gobio*) elutseb Eestis peamiselt puhtaveelistes kärestikulistes jõgedes, harvem ka riimveelistes lahtedes ja järvedes. Hinku ja võldast ohustavad jõgede süvendamine, kraavitamine, samuti veekogude reostumine ja veetaseme kõikumine. Kuna hink ja võldas on põhjaeluviisiga ja halva ujumisvõimega kalad, viivad juba väikesed takistused populatsioonid fragmenteerumiseni. Tegemist on ohustatud liikidega nii Eestis kui ka Euroopas.

Suur-rabakiil (*Leucorhina pectoralis*) elutseb taimestikurikaste tiikide, väikeste järvede ja vanajõgede läheduses. Sigimiseks sobivad veekogud peavad olema puhtaveelised ja kalavabad, mitmekesise ja mitte liialt tiheda taimestikuga. Eestis on kiilide levikut vähe uuritud ning suur-rabakiili leiukohti on vähe teada, kuid liiki leidub nii Euroopas kui ka Eestis üksnes vähestes piirkondades. Tegu on elupaikade suhtes nõudliku liigiga, kelle vastsete leidumine väikeveekogus annab märku selle mitmekesisest elustikust. Peamised ohutegurid on sobivate elupaikade (väikeveekogud) vähesus ja kinnikasvamine. Suur oht on ka sobivate elukohtade hõivamine rabakiili vastsetest ja munadest toituvate kalade poolt.

Vasakkeermese pisiteo (*Vertigo angustior*) elupaigaks on Eestis erinevad niidud, madalsood ja lehtmetsad, üksikuid isendeid on leitud ka lubjarikkast männikust ja puiskarjamaalt. Niitudest eelistavad vasakkeermesed pisiteod selgelt niiskemaid elupaiku (lamminiitudel ja soostunud niitudel kokku 37% teadaolevatest leiukohtadest), kuid elavad ka kuivemates avatud elupaikades (rannaniidud, alvarid). Eestis on vasakkeermese pisiteo isendeid alates 1848. aastast kuni praeguseni registreeritud 53 korral kokku 32 leiukohast. Terviklik pilt selle väga väikese liigi levikust Eestis puudub. Eestis on vasakkeermest pisitigu enam ohustavad tegurid elupaikade hävimine veerežiimi või maakasutuse muutumise tõttu, elupaikade kvaliteedi langus traditsioonilise maakasutuse muutuste tõttu, elupaikade tallamine, eutrofeerumine, nendes toimuvad suktsessioonilised muutused ja elupaikade vähene looduskaitsealine tähtsustamine või selle tähelepanu puudumine.

Tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) on paiguti levinud ja suhteliselt vähearvukas nahkhiireliik. Euroopas loetakse teda üheks ohustatumaks nahkhiireliigiks. Eesti asurkonna suuruseks hinnatakse 5000–10 000 isendit. Tiigilendlane elab Eestis oma levila servaalal, kus elutingimused on raskemad, sobivaid elupaiku suhteliselt vähe ja ohutegurite toime tugev. Tiigilendlane elupaigad on puude ja lagendikega vahelduvad veekogudeäärsed alad. Loom on öise eluviisiga ja elab tihti kolooniatena. Päevasteks varjupaikadeks on vanemate majade katusealused ja seinapraad, ka puuõõnsused. Öösel otsib toitu lennates aeglase vooluga või seisva veega veekogude kohal. Talve veedab peamiselt suuremates tehiskoobastes. Peamised ohutegurid on talvituspaikade

hävimine, häirimine varjepaikades lagunevate ja õõnsate ning kuivade puude kadumine/hulga vähenemine, ehitustegevus, mürgiste puidukaitsevahendite kasutamine hoonetes, kaevandamine.

Saarmas (*Lutra lutra*) asustab Eestis kõiki siseveekogusid ja rannikumerd. Saarma põhielupaigad on suuremad jõed ja järved, kuid nad liiguvad ka mööda väga väikeseid kraave ja ojasid. Saarma populatsiooni suuruse hinnanguks Eestis on 1000–1200 isendit, liik on praegu soodsas seisundis. Sellele on kaasa aidanud mittelooduskaitselised faktorid, nagu näiteks põllumajanduse vähenemine 1990. aastatel. Peamised ohutegurid on keskkonnamürgid ja elupaikade vähenemine (käänuliste jõgede sirgeks kaevamine, märgalade kuivendamine, kaldaalade taimestiku hävitamine). Väiksema tähtsusega ohutegurid on loomade liikluses hukkumine ning jahinduslik ja kalanduslik kaaspüük.

Suur-mosaikliblikas (*Euphydryas maturna*) on Eestis lokaalse levikuga, Euroopa mastaabis taanduv liik. Suur-mosaikliblikad on väheliikuvad ja elavad väikeste kolooniatena üle Eesti. Elupaigaks on neile niisked metsaservad ja soised metsad. **Suur-kuldtiib** (*Lycaena dispar*) on Eestis suhteliselt uus liblikaliik, esimest korda leiti see liik 1947. aastal Tartumaalt. Sellest ajast on suur-kuldtiib oma leviala Eestis pidevalt laiendanud. Suur-kuldtiivad elavad luhtadel, soistel niitudel ja veekogude kallastel, kus on piisavalt niiskust. Suur-mosaikliblika peamine ohutegur on metsamajanduslik tegevus, eelkõige lage- ja turberaie. Mõlemat liiki ohustab maaparandussüsteemide rajamine, kuna selle tulemusena hävivad elupaigaks vajalikud märjad kooslused.

Rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaigaks Eestis on puhta veega keskmise suurusega kiirevoolulised jõed. Liigi peamised ohutegurid on sobivate elupaikade vähesus ning veekogude kaldajoone ja veetaseme muutmine.

Paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*) elutseb Eestis eelkõige selgetes, liivase või kruusase põhjaga keskmise- või kiirevoolulistes veekogudes. Liigi levik on Euroopas oluliselt kahanenud, Eestis on selle levik võrreldes Lääne-Euroopaga laiem. Peamised ohutegurid on elupaikade ebasobivaks muutumine ja hävimine (jõgede paisutamine, veerežiimi muutumine, kaevetööd jõgedes, setetega mattumine, reostus, vastsetele sobivate peremeesliikide kadumine elupaigajõdest).

Jõesilm (*Lampetra fluviatilis*) on Eestis keskmise arvukusega siirdekala. Eestis tungib jõesilm peaaegu kõikidesse merega seotud jõgedesse ja ojadesse (eriti Soome lahe jõgedesse). Kudemiseks vajab jõesilm kiirevoolulisi, liiva-, kruusa- või kivi põhjalisi jõelõike. Kuigi jõesilm pole kaitsealune liik, kaitstakse selle liigi koelmualasid. Peamised ohutegurid on kudejõgede sobimatuks muutumine (reostus, jõgede sirgendamine ja tõkestamine, koelmualade hävimine), mille tõttu looduslikud jõesilmupopulatsioonid hävivad või nõrgenevad.

Lõhe (*Salmo salar*) on Eesti rannas ja jõgedes suhteliselt vähearvukas siirdekala, kes koeb kiirevoolulistes liivase või kruusase põhjaga jõelõikudes. Läänemeres oli lõhe varasemal ajal üsna laialt levinud, asustades kõiki kudemiseks ja noorjärke kasvamiseks sobilikke jõgesid. Nüüd on paljud Läänemere suubuvatest jõgedest lõhe looduslikuks sigimiseks kõlbmatud ja populatsioonid seal hävinud, nõrgenenud või püsivad kalakasvanduste toel. Euroopas on paljudes kohtades looduslikud populatsioonid hävinud. Lõhekarjade hävingu peamine põhjus nii Eestis kui ka mujal Euroopas on olnud jõgede tõkestamine hüdroenergia tootmiseks ja veerežiimi muutmine. Samuti on lõhede looduslikku sigimist piiravaks teguriks reostus ja arvukust piirab oluliselt ka ülepüük.

Limatünnik (*Sarcosoma globosum*) on Põhja- ja Kagu-Eesti samblarikastes kuusikutes märtsist maini harva esinev seeneliik. Limatünnik on spetsiifilise elupaiganõudlusega: eelistab elupaigana vanametsi. Seetõttu kuulub liik vääriselupaikade ja põlismetsade indikaatorliikide hulka. Peamised ohutegurid on metsahooldustööd ja kuivendamine.

Haruline võtmehein (*Botrychium matricariifolium*) on haruldane ja ohustatud liik, mis taasleiti Eestist 1996. aastal Karula rahvuspargist. Nüüdseks on Eestis teada 18 harulise võtmeheina leiukohta, suurem osa neist asub Lõuna-Eestis. Taim kasvab kuivadel niitudel, liivikutel, kinkudel ja nõmmedel valgusrikkas või poolvarjulises kohas. Kuna võtmeheinad paljunevad väga vaevaliselt et eostest areneks taim, kulub vähemalt kümme aastat, on taimed väga tundlikud keskkonna muutuste ja häirimise suhtes. Peamisteks ohuteguriteks on metsamajanduslik tegevus ja tallamine.

Kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*) kasvab mitmesugustes varjukamates metsades ja põõsastikes, seal kus on ühtlasi rohkelt niiskust. Talle sobivad ka ojade ja järvede järsud kaldad otse veepiiri lähedal. Kõdu-koralljuur on laia levilaga liik, mida leidub nii Euraasias kui ka Põhja-Ameerikas. Eestis esineb ta hajusalt kogu territooriumil, väga haruldane on ta aga Saaremaal. Peamised ohutegurid on liigile metsamajanduslik tegevus ja kuivendamine.

Mõru vesipipar (*Elatine hydropiper*) on vähearvukas ja Eestis väheste leiukohtadega taim (leitud peamiselt Ida-Eestis), mis kasvab seisvate ja aeglase vooluga vete kaldaosas, ajutiselt üleujutatud aladel ja riimvees. Peamised ohutegurid on kasvukohaks olevate veekogude hävimine ja veekvaliteedi halvenemine.

Väike käöpõll (*Listera cordata*) on hajusalt levinud kogu Eestis, olles siiski Lõuna-Eestis pisut haruldasem. Maailmas hõlmab selle liigi levila aga tohutuid alasid kogu põhjapoolkera metsavööndis. Väike käöpõll kasvab hämaravõitu samblastes okasmetsades, mis on mõnikord küllaltki kuivad, sagedamini aga niisked ja rabastuvad. Peamised ohutegurid on metsamajanduslik tegevus ja kuivendamine.

Siberi piimikas (*Mulgedium sibiricum*) on haruldane mererannal ja veekogude kallastel kasvav taim. Eestis on ainult neli taime leiukohta, mis kõik asuvad Põhja-Eestis. Peamised ohutegurid on liigile tallamine ja ehitustegevus. Kuna leiukohti on vähe, siis ohustavad populatsioone ka looduslikud tegurid, näiteks mere mõju.

Mesimurakas e soomurakas (*Rubus arcticus*) on levinud külmadel aladel ümber põhjapooluse. Eestis on mesimurakas haruldane liik ja siin leidub vaid neli liigi leiukohta, kuna ta kasvab meil oma areaali pidevast lõunapiirist lõunas. Taim kasvab soistel niitudel ja metsaservadel, võsastikes, kraavikallastel madal- ja siirdesoo. Peamised ohutegurid on metsade majandamine, kuivendamine ning niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Põhjatarn e norra tarn (*Carex mackenziei*) on Eestis haruldane spetsiifilise elupaiganõudlusega liik, mis eelistab kasvukohana rannaniite. Põhja-Eestis on teada vaid kolm liigi leiukohta. Peamised ohutegurid on elupaikade hävimine ja degradeerumine: niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Hallhaigur (*Ardea cinerea*) on Eestis ebaühtlaselt levinud (peamiselt Lõuna- ja Kesk-Eestis) väikesearvuline haudelind. Hallhaigur pesitseb seltsinguliselt metsatukkades puu otsas, hilissuvel lahkub pesitsusalalt kalarohketele vetele, vähesed talvituvad meil. Peamine ohutegur on pesitsusalana kasutatavate metsade hävimine metsamajandusliku tegevuse tulemusena või toitumisalaks olevate veekogude seisundi halvenemine.

Tuttpütt (*Podiceps cristatus*) on Eestis väikesearvuline haudelind, kes pesitseb peamiselt Põhja- ja Lääne-Eesti järvedel. Tuttpütt eelistab elupaigana madalaveelisi taimestikurohkeid järvi, talvitub peamiselt rannavetel. Liiki ohustab otsene häirimine ja pesapaikade kahjustamine inimeste poolt.

2.3. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Lahemaa rahvuspark on Eesti vanim ja suurim rahvuspark. Lähtuvalt ala suurusest ning siinsete loodus- ja kultuuriväärtuste paljususest ja esinduslikkusest on Lahemaa läbi aegade olnud Eesti loodus- ja kultuuripärandi

kaitse esinduslikemaks alaks. Rahvuspargi rajamine tõi Eesti looduskaitseesse rahvusvahelise mõõtmega. Lahemaa loomise ajal peeti oluliseks, et looduse säilitamise kõrval seisis tähtsal kohal nii looduslike kui ka kultuurilis-etnograafiliste vaatamisväärsuste tutvustamine ja rahvuspargi teatud piirkondades puhketingimuste loomine. Samad põhimõtted kehtivad senini.

Lahemaa suurim väärtus on ulatuslikud metsaalad ja hoonestamata looduslikud rannad, mis on säilinud just tänu rahvuspargi püsivale kaitsekorrale. Kaitsekord aitab tagada Lahemaa senise maakatte ja/või -kasutuse, asustusstruktuuri ning loodus- ja pärandkultuurimaastike traditsioonilise ilme säilimise. Lahemaa rahvuspargis on oluline looduskaitse ja inimese koostoimimine: loodus- ja kultuuriväärtuste säilitamine kohalike elanike kaasabil. Rahvuspargil on oluline roll selles, et Põhja-Eesti rannikul säiliks piirkond, kus metsaalad on valdavalt majandamata, lookadastikud ja teised pärandkooslused hooldatud ning kus pööratakse tähelepanu hävinud ja hävimisohus kultuuriväärtuste taastamisele. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide kaitse aitab säilitada mitmekesisid elupaiku kaitseala rikkalikule elustikule. Lahemaa rahvuspark on üks Euroopa suurimaid metsakaitsealasid ning nii Eestis kui ka Euroopas tähelepanuvääriv rändrahnude ja kivikülvide rohkuse poolest. Lahemaa on Eestis kivirahnude hulga poolest esikohal, 400 ha suurune Käsmu kivikülv on Eesti suurim. Lahemaal on ligi 3000 ha ulatuses pärandkooslusi, mis kerkivad esile oma liigilise koosseisu poolest. Lahemaa niidukooslused on mitmekesised: siin leidub nii looniite, nõmmeniite, paluniite, pärisaruniite, lamminiite, rannikuniite kui ka soostunud niite.

Lahemaa rahvuspark on Eestis üks olulisemaid loodusõppe kohti. Lahemaal on juba olemas tugev keskkonnaharidust pakkuvate institutsioonide võrgustik ja rahvuspark ise oma mitmekesisuses on väga heaks paigaks, kus loodusõpet läbi viia. Keskkonnaharidust edendavad looduskeskused, muuseumid, kohalikud ettevõtted. Välja on arendatud ka ulatuslik matka- ja õpperadade võrgustik. Paljud turiste ja puhkajaid teenindavad ettevõtted on pühendunud kohalike traditsioonide säilitamisele. Rahvuspargi elupaikade ja liikide mitmekesisus ning kultuuripärandi rohusus loob piiramatuid võimalusi teadustöö tegemiseks.

Lahemaa rahvuspargi oluliseks väärtuseks on kultuuripärand – inimese ja looduse koosmõjul kujunenud kultuurimaastikud, piirkonnale iseloomulik materiaalne ja vaimne kultuuripärand, antud keskkonnaga seotud traditsiooniline inimtegevus ja selle väljendused kinnispärandis ja rahvakultuuris. Kultuuripärandi kaitseväärtused on määratletud Lahemaa rahvuspargi asutamisel. Väärtuste säilivust on hinnatud inventuuride raames, milleks on eelkõige Lahemaa rahvuspargi asulate arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüsid (Hiob, M., Nutt, N., Hansar, L., Maiste, J., Metspalu, P. 2012. „Lahemaa rahvuspargi külade arhitektuuri ja asustusstruktuuri inventuur” OÜ Artes Terrae; Välja, L. 2010. „Käsmu, Võsu, Vergi ja Viinistu arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüs”. OÜ Arhitektuuriväljad), Lahemaa rahvuspargi ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tsoneering (Sepp, K., Kuusemets, V., Kaasik, A., Raet, J., Luud, A., Kull, A., Semm, M. 2010. „Lahemaa rahvuspargi ajaloolise maakasutuse inventuur”. Eesti Maaülikool), Lahemaa rahvuspargi esiajalooliste maastike tsoneering (Lang, V. 2002. „Ülevaade Lahemaa rahvuspargi esiajaloolistest väärtustest. Kaitsekorralduskava alusuuring”). Lisaks neile uuringutele on konkreetsete ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslike maastikuelementide määratlemisel ja säilivuse hindamisel olnud toeks järgnevad inventuurid, uuringud ja eksperdiarvamused: Kaasik, A. 2010. „Lahemaa rahvuspargi Kuusalu kihelkonna ala looduslike pühapaikade inventuur”. Tartu Ülikool, Kirjandusmuuseum, Maavalla Koda; Õun, M. 2007. „Ekspertarvamus Hara sadama ja Suurpea sõjaväelinnaku kohta”; „Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava kohapärimuse alusuuring: Lahemaa mälumaastikud.” Kirjandusmuuseum, 2008. Lisaks on arvesse võetud muinsuskaitsealuseid mälestisi, Kultuuriministeeriumi ja Muinsuskaitseameti poolt tellitud valdkondlikke inventuure ning programmide andmeid jms.

Lahemaa rahvuspark on kaitsealade seas ainulaadne oma kultuuripärandi mitmekesisuse ja kontsentratsiooni, inimastutuse tiheduse, järjepidevuse ja vanuse poolest. Rahvuspargis leidub rohkelt materiaalselt ja vaimset kultuuripärandit esiajast tänapäevani. Lahemaa ainelise pärandi hulka kuuluvad esiajaloolised maastikud, külamaastikud koos ehituspärandiga, mõisad ja mõisapargid, alleed, kõrtsikohad ja ajaloolised teed, veskid,

kalmistud, kabelid ja looduslikud pühapaigad, kooli- ja seltsimajad, sadamakohad, lautrid ja laevaehitusplatsid, militaarpäränd, laevavrakid jt ajaloolis-kultuuriliselt tähtsad elemendid. Esiajaloolised maastikud, külamaastikud ja ehituspäränd on kõige silmatorkavam osa rahvuspargi pärändkultuurimaastikust. Rahvuspargis on üle 68 küla, millest paljudel on muinasaega ulatuv ajalugu ning hästi säilinud asustusstruktuur, väärtuslikud hooned ja teised ajaloolis-kultuurilise väärtusega elemendid (kiige- ja külaplatsid, ajaloolised külateed ja traditsioonilised piirdeed jms). Esiajaloolistest maastikest esinduslikumad asuvad Kahala järve, Palmse–Vihasoo, Palmse–Karula ja Kõnnu piirkonnas. Kahala järve ümbruses, Soorinna, Muuksi ja Uuri küla maadel on kokku on üle 250 erineva muistise, mis on üks kontsentreeritumaid Eestis. Mõisaarhitektuurist on Lahemaal säilinud neli mõisakompleksi koos parkidega: Kolga, Palmse, Sagadi ja Vihula, millest kolm on olulises mahus taastatud. Kabelid ja kalmistud asuvad Eskus, Ilumäel, Käsmus, Vihasoos, Leesil, Mohnil, Pihlaspeal. Muinsuskaitse all on u 450 kinnispärändi objekti, enamik neist ehitis- ja arheoloogiamälestised. Materiaalset pärändit võimaldavad säilitada sellega seotud teadmised, oskused ja tavad. Lisaks sellele kätkeb vaimne päränd endas maastikuga seotud teadmisi ja tõekspidamisi ning alalt võrsunud rahvaloomingut. Piirkondlikud looduskasutuse ja käsitöötraditsioonid, kombes ja tavad aitavad hoida inimasustuse traditsioone ja materiaalset pärändit. Piirkonna sepatöö, puidutöö, keraamika, naiste käsitöö, lambakasvatuse jne traditsioonid ulatuvad nagu asustusajalugugi muinasaega. Traditsiooniline rannakalandus, paatide ja laevaehitustraditsioon on nõukogude võimu tõttu katkenud, aga taas elustumas. Lahemaa on Eesti rikkamaid regivärsi- ning rahvatantsualasid. Siin on väga rikkalik kohapärimus – ainuüksi Kuusalu kihelkonna Lahemaa paikade kohta on kirjandusmuuseumi kogudes üle tuhande kohapärimuskillu. Lahemaa rahvuspargis on teada viis erinevat murdepäirkonda. Eripärane rannikumurre on küll hävimisohus.

Kaitseala kaitse-eesmärkideks olevald haruldased ja ohustatud kooslused, milleks on veelused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluited ☐ 2120), hallid luited (kinnistunud rannikuluited ☐ 2130*), rusked luited kukemarjaga (2140*), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), kuivad liivanõmmed kanarbiku ja kukemarjaga (2320), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad ☐ 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (alvarid ☐ 6280*), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), liivakivipaljandid (8220), koopad (8310), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhatistel (9060), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad ☐ 9180*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning lammi-lodumetsad (91E0*), on alal määratud 2001. aasta Natura inventuuride käigus. Veelupaigad määrati aastatel 2001☐2003 läbi viidud Natura veeprojekti käigus. 2010.☐2011. a inventeeris niite täiendavalt Pärändkoosluste Kaitse Ühing. 2010. ja 2011. a viis Metsakorralduse Büroo OÜ läbi Lahemaa rahvuspargi metsade inventeerimise kõikide projekteeritavate sihtkaitsevööndite aladel, väikeses osas inventeeriti ka piiranguvööndi metsi. Eesti märgalade inventuuri ajal 1997. a Lahemaal olevaid soid ei inventeeritud. Seega on inventeeritud kõik siinsed põhikaardil soomärgiga tähistatud kõlvikud (v.a soometsad) üle-eestilise soode inventuuri käigus 2010. a. Projekti „Eesti soode looduskaitseline hindamine” koordineeris Eestimaa Looduse Fond. Soo- ja metsaelupaiku ning poollooduslike kooslusi on inventeerinud pärast 2001. aastat jooksvalt ka mitu erinevat inventeerijat, samuti on Keskkonnaameti spetsialistid töö käigus kontrollinud ja korrigeerinud elupaikade andmete õigsust. Lähtuvalt rahvuspargi suurest pindalast antakse täpsem ülevaade loodusdirektiivi elupaigatüüpide esinduslikkusest eraldi vööndite kirjelduste all.

Lahemaa rahvuspargi pindalast moodustavad rannikuelupaigad umbes 12%. Pika ja liigendatud rannajoone tõttu on rannikuelupaikade olulisus rahvuspargis suur. Samas on rannaelupaikade uuritus madal. Lahemaal asuvad suuremad veealuste liivamadalate alad Eru, Kolga ja Käsma lahes, elupaiga esinduslikkuseks on enamjaolt B. Liivased ja mudased pagurannad hõlmava alla 1% Lahemaa pindalast ja nad paiknevad väikeste vahedega kogu rannikualal, tihedamalt Juminda poolsaare idapoolses küljes. Elupaiga esinduslikkuseks on hinnatud A. Rannikulõukad moodustavad alla 0,5% rahvuspargi pindalast ja neid on kaardistatud vähem kui kümnes kohas. Suurema osa elupaigast moodustavad Pärisea poolsaare otsas asuvad Viinistu Maalaht (20,51 ha) ja Ulgulaht (6,22 ha). Elupaik on inimõjuline ja on hinnatud enamjaolt esinduslikkusega C. Laiad madalad lahed moodustavad Lahemaa pindalast vaid 0,1%. Lahemaal on need lahed mõõtmelt väikesed, enamik jääb alla 10 ha. Alad paiknevad kogu Lahemaa ranniku ulatuses, enim leidub neid Käsma lahes. Elupaiga esinduslikkus on enamikus lahtedes B. Karid asuvad Lahemaal kaldast umbes kilomeetri kaugusel. Alasid on kõigest kaheksa ja enamik on pindalalt alla 30 ha. Suurim karide ala (188 ha) asub Pärisea poolsaare tipust põhja suunas. Paiknedes rannikust kaugel, on elupaiga esinduslikkus kõrge (A).

Esmased rannavallid moodustavad kogu Lahemaa rahvuspargi pindalast vaid 0,05% ning on pindalalt väikesed, jäädes alla 8 ha, enamik isegi alla 1 ha. Elupaiga esinduslikkus on madal (C). Püsitaimestikuga kivirannad hõlmavad Lahemaa loodusala pindalast 0,1%, neid elupaiku on Lahemaal palju, umbes 30 ringis, kuid pindalalt on kõik alad väikesed, jäädes tavaliselt 2 ha piiresse. Elupaiga esinduslikkus on enamjaolt B. Väikesaared ja laiud hõlmavad Lahemaa pindalast 0,1%. Lahemaal kuuluvad sellesse elupaika Mohni (66,5 ha), Hara (3,5 ha) ja Älvi saar, Saartneem ning Ulkkari laiud. Ulkkari on oluliseks elu- ja peatuspaigaks mitmele rändlinnuliigile. Mohni saare samblike floora on Eestis unikaalne, kuna saarel kasvab palju põhjapoolse levikuga liike. Elupaiga seisund kaitsealal on väga hea (esinduslikkus A). Rannaniite on Lahemaa loodusala inventeeritud vähe (vaid 0,3% pindalast). Olulisemad rannaniidud asuvad Pärisea poolsaare idapoolses küljes Päriseast Vihasooni (sh Kasispea rannaniit), Vergi poolsaarel ja Lobineemelt Pedassaareni (sh Ulkkari rannaniit). Hoolduses olevaid rannaniite on vähe, enamjaolt vajavad need alad taastamistööd – roo niitmist ja karjatarade ehitamist. Niitude esinduslikkus on A-B, prioriteetsemad alad on Ulkkari ja Kasispea rannaniidud, kus on registreeritud ka kaitsealuseid liike. Püsitaimestikuga liivarannad moodustavad Lahemaa loodusala pindalast 0,1% ja neid leidub hajusalt kogu Lahemaa rannikul. Suuremad liivarannad asuvad Mustoja-Vainupea vahelisel alal, Lobineeme läänerannikul ja Hara lahe ääres. Kuna liivarannad on suviti intensiivselt külastatavad, siis on nende esinduslikkust hinnatud väärtusega B ja C.

Rannikuluided kannatavad Lahemaal liigse külastuskoormuse all ja nende esinduslikkus on seetõttu madal. Samas on nende olulisus suur just lähtuvalt esteetilisest ja rekreatsioonilisest aspektist. Eelluided moodustavad Lahemaa loodusala pindalast 0,01%, millest enamik jääb Mustoja-Vainupea vahelisele alale. Külastuskoormusest tingituna ei ole ühtegi elupaika hinnatud väärtusega A, esinduslikkus on enamjaolt C. Valged luided moodustavad Lahemaa loodusala pindalast 0,03% ja paiknevad hajusalt väikeste pindaladena kogu Lahemaa rannikul, pikim neist jääb Altja-Mustoja vahelisele alale. Elupaiga esinduslikkus on samuti C. Hallid luided moodustavad Lahemaa loodusala pindalast 0,007% ja seda elupaika leidub Lahemaal üksikute väikeste laikudena kolmes kohas: Kiiu-Aabla ja Kolga-Aabla külas, Pärisea poolsaarel Pähkneemel ning Pedassaare külas. Elupaiga esinduslikkus on C. Rusked luided kukemarfaga moodustavad Lahemaa loodusala pindalast 0,006% ning elupaika esineb Lahemaal üksikute väikeste laikudena, peamiselt Altja-Mustoja vahelisel alal. Elupaiga esinduslikkus on B. Metsastunud luiteid võib leida rannikualal kogu Lahemaal. Elupaiga esinduslikkus on enamjaolt A-B. Varem leidis elupaika rohkem, viimase metsainventuuri käigus selgus, et elupaik on inimõju puudumise tõttu paljudel aladel vanaks loodusmetsaks muutunud. Luidetevahelised niisked nõod moodustavad Lahemaa loodusala pindalast 0,0001% ja elupaika võib leida Loksa-Suurpea vahelisel lõigul. Elupaik ei ole esinduslik ja selle üldist seisundit on hinnatud väärtusega C. Kuivad liivanõmmed kanarbiku ja hariliku kukemarfaga on kaardistatud vaid 13,2 ha suurusel alal Vatu külas. Hinnang elupaiga seisundile puudub.

Looduslikult rohketoitelisi järvi on Lahemaal inventeeritud 443,7 ha, enamjaolt on nende esinduslikkus suure inimõju tõttu madal (C) ning need järved vajavad kaitset, et vältida edasist eutrofeerumist ja kinnikasvamist. Suurimad järved on Kahala, Käsma ja Lohja järv. Veemajanduskava kohaselt on need järved heas seisundis. Huumustoitelisi järvi ja järvikuid on inventeeritud Lahemaal kokku 35,9 ha. Lahemaa rabades leidub kümnekond huumustoitelist järve ja järvikut. Lahemaal on huumustoitelised järved ja järvikud pindalalt väikesed, tavaliselt paari hektari ringis või vähemgi. Erandiks on laukad Laukasoo, mille kogupindala on 19,9 ha ja nende üldist seisundit on hinnatud esinduslikkusega B. Laukasoo laukad on nagu teisedki rabalaukad pehme- ja tumedaveelised. Ülejäänud huumustoiteliste järvede ja järvikute seisundi kohta puudub info. Peamised elupaigatüüpi jõed ja ojad kuuluvad vooluveekogud on Lahemaal Altja oja, Loobu jõgi, Mustoja oja, Pudisoo jõgi, Valgejõgi ja Võsu jõgi, mis kõik kuuluvad lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Lisaks loetakse Loobu, Pudisoo ja Valgejõgi Eestis olulisemate lõheliste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekirja. Nendel jõgedel tuleb tagada kalade tõkestamatu läbipääs. Jõgede ja ojade esinduslikkuseks on määratud A-B.

2010. a seisuga leidis poollooduslike kooslusi rahvuspargis 2543 ha, mis moodustas 5,3% Lahemaa maismaapindalast. Neist esinduslikkusega A olid hinnatud 500 ha ja esinduslikkusega B 900 ha. Seega on suur osa niitudest eelkõige hoolduse lakkamise tõttu väheesinduslikud ja ohustatud. Lahemaal asuvad prioriteetsemad niidud Soorinna-Muuksi ning Muike-Vatku piirkonnas. Niiduelupaigad paiknevad enamjaolt piiranguvööndites. Elupaigatüübi kuivad nõmmed esinduslikemad alad asuvad Kõnnu ja Murksi külas. Viimases asub ligikaudu 15 hektari suurune esinduslikkusega A hinnatud niidumassiiv. Kadastikud paiknevad peamiselt Muuksi piirkonnas ja Mohni saarel. Ainus hooldatav kadastik asub Muuksis Käsperi-Hansu maaüksusel. Elupaiga esinduslikkus on enamjaolt madal (C). Kuivad niidud lubjarikkal mullal, liigirikkad niidud lubjavaesel mullal ning aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud kuuluvad aruniitide hulka. Erinevad aruniitide tüübid moodustavad ligikaudu poole Lahemaal esinevatest poollooduslikest kooslustest ja neid leidub kogu looduslal. Esinduslikkusega A hinnatud niite leidub ligikaudu 250 hektaril. Olulisemad loopealsed asuvad Lahemaal Palmse-Vihasoo piirkonnas ning Muuksi ümbruses. Kokku on inventeeritud elupaika 359 ha, millest ligikaudu 135 ha on hinnatud esinduslikkusega A. Sinihelmikakooslused ja niiskuslembesed kõrgrohustud kuuluvad soostunud rohumaade hulka, mida Lahemaal on inventeeritud 76,38 ha. Soostunud pinnasel asuvaid niite leidub väikeste fragmentidena kogu looduslal. Liigniiskuse tõttu on antud niidutüübid majandamisest kõrvale jäetud, kuna niitmine eeldab sageli käsitsi tööd. Lamminiite on Lahemaal inventeeritud 238 ha, 36 ha lamminiite on hinnatud esinduslikkusega A, 86 ha esinduslikkusega B. Prioriteetsemad lamminiidud asuvad Valgejõe ääres Vanaküla piirkonnas. Valgejõe-, Loobu jõe ning Mustoja-äärsed luhad on kohati võsastumas või angervaksastumas, kuid on enamasti siiski hooldatavad. Lahemaa kaks suurimat puisniitu (18 ja 22 ha) paiknevad lähestikku Soorinnal ja on kaitsealuste taimeliikide – kaunis kuldking, kuradi-sõrmkäpp, vööthuul-sõrmkäpp, suur käopõll, laialehine neiuvaip – leiukohaks. Kolmas suurem puisniit (7 ha) asub Kõnnu külas. Koos väiksemate niidulappidega leidub esinduslikkusega A puisniite 30 ha-l.

Lahemaa rahvuspargi soökosüsteemide kogupindala on 3425 ha, millest märkimisväärne osa (umbes 3305 ha) vastab loodusdirektiivi elupaigatüüpide kriteeriumitele. Rabade suuremad massiivid on Viru raba, Aabla ja Hara raba ning Laukasoo. Sihtkaitsevööndi aladel paiknevate rabade üldine seisund on hinnatud esinduslikkusega A. Lahemaa suuremad rabamassiivid on valdavas ulatuses inventeeritud sellesse elupaigatüüpi. Nokkheinakooslusi Lahemaal eraldi kaardistatud ei ole, neid käsitletakse koos elupaigaga looduslikud rabad. Rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad ei moodusta suuri massiive, ent neid elupaiku leidub Lahemaal peaaegu kõigis suurema või väiksema inimõjuga rabades. Suurimad alad on inventeeritud Uuemõisa turbmaardlaga piirneval alal ja Kahala soos. Siirde- ja õõtsikoid leidub väikeste kildudena üle Lahemaa, suurem osa elupaigast paikneb Juminda poolsaarel ja on hinnatud esinduslikkusega A-B. Allikad ja allikasood on Lahemaal haruldased, kuna neid leidub seal väga vähe (vaid 1,9 ha), elupaiga seisundit on hinnatud esinduslikkusega D. Allikasoid esineb eeldatavalt ka astangute jalamil, ent neid ei ole vastavaks elupaigaks inventeeritud. Üks tuntumaid allikasoid Koljaku-Oandul piirneb põhjast vanade rannamoodustistega, mis on Läänemere arengustaadiumi Antsülusjärve tekitatud vallid. Kohati jääb valde ka soolale üksikute saartena. Lõuna poolt piirab sood mattunud rannaastang,

mille jalamil väljub põhjavesi allikatena. Koljaku-Oandu alliksoo seisund on üldiselt hea, kuigi ala on tihedalt kraavitatud. Liigirikastest madalsoodest suurimad on Lahemaal kuni 2,4 m paksuse turbakihi madaloo Virve küla lähedal ja kuni 1,2 m paksune Linaaia soo Juminda põhjaosas. Madalsoid leidub väikeste kildudena üle Lahemaa ja elupaiga esinduslikkus on C.

Lahemaa on Põhja-Eesti klindi esinemisala, kuid klint on siin enamasti settekiivimi kihtide alla mattunud. Paljandeid leidub võrreldes Eesti ida- ja loodeosaga Lahemaal siiski vähe. Ordoviitsiumi ladestu tuntuimad lubjakivipaljandid on Nõmmeveski kanjonis Valgejõe ääres ja Joaveskil Loobu jõe ääres, samuti Muuski ja Tsitre klindilõigul. Nõmmeveskil on jõgi uuristanud aluspõhja kivimeisse kuni 15 m sügavuse kanjoni laadse oru, mille seintel paljanduvad Ordoviitsiumi lubjakivid, glaukoniitliivakivi, diktüoneemakilt ja oobulusliivakivi (fosforiit). See paljand on Kesk-Ordoviitsiumi Kunda lademe Nõmmeveski kihistiku tüüppaljandiks. Loobu jõe orus Joaveskil paljanduvad jõe põhjas ning eri kõrgusega kalda- ja joaastanguis kuni 400 m lõigul Kunda lademe keskosa Loobu kihistu hallid lubjakivid. Joaastangu alumises osas paljanduvad Sillaoru kihistu ooiidlubjakivid, nende all omakorda Volhovi lademe Toila kihistu glaukoniitlubjakivide ülemine osa. Tsitre klindisaarel ja Muuksi klindineemikul paljandub kambriumi-ordoviitsiumi astang. Liivakivipaljanditest tuntuim on Turjekelder, kus paljandub alam-ordoviitsiumi Pakerordi lademe liivakivi. Pangalt laskuv Turjekeldri juga on omanäoline seetõttu, et ta on üks väheseid liivakivilt laskuvaid jugasid. Teine oluline liivakivipaljand asub Mustoja vasakkaldal, kus paljandub samuti Pakerordi lademe liivakivi. Esinduslik näide koobastest Lahemaa rahvuspargis on Turjekelder Tsitre klindisaarel.

Lahemaa rahvuspargi üks olulisemaid kaitseväärtusi on metsaökosüsteemid, mis moodustavad suuri, vähese inimõjuga metsamassiive. Need on omakorda kasvukohaks paljudele taime- ja seeneliikidele ning elupaigaks peaaegu kõigile Eestis elavatele imetajatele, paljudele linnu- ja loomaliikidele. Eelkõige on ühtsed majandamisest vähem häiritud metsamassiivid olulised haruldastele I kaitsekategooria röövlinnuliikidele nagu kalakotkas, kaljukotkas, merikotkas ja kassikakk. Lisaks teadaolevatele liikidele on siin olemas sobilikud elupaigad must-toonekurele ja väike-konnakotkale, kuigi viimastel aastatel pole nende liikide pesitsemist kaitsealal täheldatud. Väärtuslikumad metsaalad on tsoneeritud reservaatidesse ja sihtkaitsevöönditesse. Reservaatide alale jääb kokku natuke üle 100 ha vanu loodusmetsi, soostuvaid ja soo-lehtmetsi ning väikesel alal ka rohunditerikkaid kuusikuid. 73% reservaatide metsadest on hinnatud esinduslikkusega A. Sihtkaitsevööndi aladel on inventeeritud üle 8000 ha metsaelupaiku, millest peamise osa ehk üle 6000 ha moodustavad vanad loodusmetsad. Peaaegu 1200 ha-l leidub siirdesoo- ja rabametsi, 540 ha-l soostuvaid ja soo-lehtmetsi ja 150 ha-l rohunditerikkaid kuusikuid. Lammi- ja lodumetsi, okasmetsi oosidel, pangametsi, vanu loodusmetsi ja puiskarjamaid leidub väga väikestel aladel. Esinduslikkusega A on sihtkaitsevööndi metsaelupaiku hinnatud umbes 1000 ha-l, valdav osa Lahemaa sihtkaitsevööndite metsaelupaikadest on aga suuremal või vähemal määral inimõjulised ja hinnatud esinduslikkusega B-C. Seega on metsaelupaikade puhul oluline nende looduslikkuse taastamine. Väikeste fragmentidena leidub metsaelupaiku ka piiranguvööndi aladel.

Lahemaa rahvuspargi territooriumi suurus ja elupaikade mitmekesisus loob soodsad tingimused mitmele nii Eestis kui ka Euroopas haruldasele ja ohustatud liigile. Liigikaitse informatsiooni täpsustamiseks on Lahemaa rahvuspargis tehtud mitmeid inventuure: 2008. a tehti Lahemaa haruldaste sammalde inventuur ja Lahemaa haruldaste samblike inventuur; 2010. a tehti Lahemaa rahvuspargi metsades kasvavate soontaimede inventuur, Järva-Lääne-Viru regiooni haruldaste seente inventuur ja Järva-Lääne-Viru regiooni haruldaste selgrootute inventuur.

Lahemaa piirkonnas on läbi aegade registreeritud 222 linnuliiki, mis teeb alast väga esindusliku linnukaitseala. Kaitse-eesmärgiks on seatud 61 linnuliigi kaitse. I kaitsekategooria linnuliikidest pesitsevad Lahemaal merikotkas (7 registreeritud pesa), kalakotkas (1 registreeritud pesa), kaljukotkas (1 registreeritud pesa), väike-konnakotkas (hetkel pole pesitsuskohti teada), must-toonekurg (1 registreeritud pesa), kassikakk (4 registreeritud pesa) ja niidurüdi (4 registreeritud pesitsuskohta). Kuigi väike-konnakotka pesasid veel leitud ei

ole, ornitoloogide hinnangul liik Lahemaal siiski pesitseb. Lahemaa pakub häid pesitsusvõimalusi paljudele erineva elupaiganõudlusega linnuliikidele. Lindude olulisemad elupaigad on rannaniidud, roostikud, meri, väikesaared, siseveekogud, sood, metsad, kultuurmaastikud.

Lahemaa rannaniite iseloomustab väga mitmekesine ja rikkalik linnustik, need on eelistatud rändeagesteks koondumispaikadeks paljudele hanelistele (soopart) ja kurvitsalistele. Samade rühmade esindajad domineerivad ka rannaniitudel pesitsevate liikide hulgas. Võsastuvatel rannaniitudel suureneb pesitsevate värvuliste liikide arv põõsastes pesitsevate liikide arvelt, võsastuvatel niitudel pesitsevad vööt-põõsalind, punaselg-õgija. Karjatavate lagedate rannaniitude linnustikus domineerivad kurvitsalised. Rannaniidud on tähtsad toitumispaigad ka kullidele ja kotkastele. Lahemaa olulisemad rannaniidud asuvad Pärisea poolsaare idaosas ja rahvuspargi idaosas rannikualadel Natturist Vergini. 2003. a on registreeritud Lahemaal kolm I kaitsekategooria linnuliigi niidurüdi pesitsusterritooriumit, kuid 2008. a niidurüdi nendest elupaikadest ei leitud. Selle põhjuseks on rannaniitude kinnikasvamine ja niidurüdi sobilike elupaikade kadumine, aga ka niidurüdi üldine arvukuse langus Läänemere piirkonnas. Rannaniitude võsastumine on ohuteguriks ka nõmmekiurile. 2002. a inventuuri käigus tuvastati üheksa rukkiräägupaari pesitsus. Olulisematest röövlindudest kasutavad rannaniite toitumispaigana merikotkas ja roo-loorkull.

Roostike tavalisemad pesitsejad on pütilised (tuttpütt), toonekurelised (hüüp, hallhaigur), hanelised (kühmnokk-luik, hahk, jääkoskel, rohukoskel, piilpart, punapea-vart), värvulistest pesitseb roostikes rästas-roolind. Samuti on roostikud olulised elupaigad ja toitumiskohad mitmetele kullilistele. Suuremad roostikud asuvad Eru lahe edelakaldal, Pärisea poolsaare põhjaosas, Ulkkari lahe kaldal ning Vergi ja Käsmu vahelisel alal.

Liivased ja mudased pagurannad, rannikulõukad, laiad madalad lahed, karid jt merealad on olulised toitumiskohad partlastele, kajaklastele, kormoranlastele. Hästi liigendatud rannajoon pakub varjevõimalusi tormide eest, pakkudes samas häid toitumisvõimalusi. Väga olulised on siinsed lahed ka rändlindude peatuspaikadena. Kaitse-eesmärgiks seatud linnuliikidest on siin esindatud sõtkas, tõmmuvaeras, kalakajakas, kühnokk-luik, väikeluik, laululuik.

Väikesaared on väga linnurikkad alad, kus keskmine asustustihedus võib olla 200-300 paari hektari kohta. Lahemaa olulisemad meresaares asuvad Eru lahes (Eru lahe loodud, Haldi saar), Hara lahes (Hara saar) ja Ulkkari lahes (Älvi saar). Kindlasti on linnustiku seisukohalt olulised Mohni ja Saartneem. 2009. a meresaares haudelinnustiku seire andmetel oli näiteks Eru lahe Suurloodul asustustihedus 498 paari hektari kohta, mis oli tingitud eelkõige kormoranlaste olemasolust saarel. Arvukamad pesitsejad loodudel on hõbekajakas ja Eru lahe Suurloodul ka kormoran, kes on välja tõrjumas teisi väikesaartele iseloomulikke linnuliike. Arvukalt on Suurloodul esindatud kühnokk-luik. Teistel väikesaartel pesitsevad tuttvart, merivart, naerukajakas, kalakajakas, tõmmukajakas, randtiir. Metsaga kaetud väikesaartel on iseloomulikud liigid värvulised ja teised metsades pesitsevad tüüpilised linnuliigid.

Siseveekogudest on kõrgem ornitoloogiline väärtus Kahala järvel, kus tüüpilisteks liikideks on partlased ja kajaklased. Jõed on eelkõige väärtuslikud jäälinnu elupaigana. Hinnanguliselt võib siin pesitsevate jäälindude arv olla umbes 10-20 paari, mis teeb Lahemaast Eesti ühe tähtsaima jäälinnu kaitseala. Jõgedel pesitseb ka piilpart ja järvedel viupart.

Kuna paljude Lahemaa soode puhul on keskkonnategurite mõjul täheldatud metsastumist (eelkõige lagerabade muutumine puisrabadeks), siis domineerivad seal puistulembesed linnuliigid. Kahlajate liigiline mitmekesisus on madal ja vajab kaitset. 2009. a soolinnustiku seire käigus kohati vaid ühte paari punajalg-tildrit. Sooveekogudega seotud linnuliikidest on arvukamalt esindatud sõtkas. Lisaks sõtkale pesitsevad siin veel piilpart, tuttvart ja sarvikpütt. Sood on olulised peatus- ja pesitsuspaigad ka sookurele ning siin pesitseb välja-loorkull, rabamännikuid eelistab pesapaigana ka öösorr.

Metsades elutsevad kaitse-eesmärgiks seatud linnuliikidest kotkad, must-toonekurg, kanakull, kassikakk, händkakk, värbkakk, karvasjalg-kakk, herilaseviu, laanerähn, musträhn, väike-kirjurähn, väänkael, õõnetuvi, männi-käbilind, nõmmelõoke, väike-kärbsenäpp. Samuti on Lahemaa metsad elupaigaks metsisele, tedrele ja laanepüüle. Lahemaa metsad muudab eriliseks just suurte puutumate massiivide olemasolu, mistõttu on siin võimalik mitmete harulduste pesitsemine.

Kultuurmaastikel esineb mitmeid värvulisi (põldtsiitsitaja) ja rukkiräaku. Põllud on toitumispäigaks kotkastele, kullilistele, kakulistele, kurvitsalistele (tutkas, suurkoovitaja, kiivitaja), toonekurgedele ja ka siinkandis peatuvatele rändlindudele. Kultuurmaastikel võib kohata haruldast vaenukägu. Oma asukoha tõttu Läänemere ääres jääb Lahemaa mitmete partide, hanede, kurgede, kotkaste ja kullide põhja-lõunasuunalisele rändetele. Põhiliselt on siin peatuvad rändlinnud pärit Soome ja Venemaa pesitsusaladelt. Rändlindudest on rändeperioodil arvukamalt esindatud sookured, luiged, pardid, haned ja lagled. 2009. a sügisel loendati Lahemaa rahvuspargis ligi 6000 rändel olevat sookurget. Olulisemad rändeaegsed peatumispäigad kurgede jaoks on Sagadi ja Vihula ümbruskaudsed põllud ning Koolimäe laht. Hanede rändeaegsed peatuspäigad jäävad samuti Sagadi ja Vihula ümbrusesse, Kahala järvele ning selle ümbrusesse. Sagadi, Vihula ja Kahala järve ümbruse teeb rändlindude jaoks sobilikuks eelkõige toitumiseks vajalike põllumassiivide olemasolu ja veekogude lähedus. Rändlindude jaoks on olulised ka Vergi ja Eru laht.

Selgrootute rohkuse Lahemaal tagab elupaikade mitmekesisus, olulistest elupaikadest võib nimetada Lahemaa rannikuala ja jõgesid ning Kahala järve. Limustest elab Lahemaal I kaitsekategooriasse kuuluv ebapärlikarp, siin asub ainus liigi leiukoht Eestis. Paksukojalise jõekarbi elupaigaks Lahemaal on Valgejõe, Loobu ja Mustoja jõgi. 2009. a välitöödel leiti Valgejõest ainult surnud isendeid. Vasakkeermese pisiteo olemasolu on Lahemaal teada ühel rannaäärsel niidul. Lahemaa putukaliikidest on andmeid ligi 2000 liigi kohta, millest 60 on looduskaitsele tähtsusega. Suur-mosaiikliblika ja suur-kuldtiiva leidude kohta Lahemaal on andmeid napilt, kuid mõlemat liiki arvatakse Lahemaal leiduvat. Suur-kuldtiiba on leitud Palmse-Ojaäärsel kandis 1993. ja 2001. a. Suur-rabakiil elab valdavalt rabades, kuid asustavad ka Lahemaa tiike ja jõgesid. Rohe-vesihobu elupaigana on märgitud Valgejõgi ja Loobu jõgi, seirekohad on Porgaste luhal ja Nõmmeveskil (viimati seiratud 2009). Selgrootute inventuuriaruandes nimetatakse potentsiaalse elupaigana ka Pudisoo silla ümbrust.

Kõik rahvuspargi kaitsekorralduslikult olulised kalaliigid elutsevad jõgedes. Kalad, kelle elupaiku Lahemaal kaitstakse, on harilik hink, harilik võldas, jõesilm ja lõhe. Hinku leiab arvukalt Loobu jõe alamjooksult, kuna Loobu jõe kesk- ja ülemjooksul puuduvad talle sobilikud elutingimused. Võldast leidub kogu Pudisoo jõgikonnas, Mustojas ja Valgejões kogu jõe ulatuses. Püügisurve mõlemale liigile on madal. Lõhet leidub Lahemaal Valgejões, Loobu jões, Mustoja ojas. Jõesilmu leidub Pudisoo jões, Valgejões, Loobu jões, Võsu jões, Mustoja ojas. Asurkonnad on säilinud neis jõgedes suudmest kuni esimese ületamatu rändetõkkeni.

Kaitsealustest imetajaliikidest on Lahemaa rahvuspargis II kaitsekategooria liikidest esindatud mitmed käsitiivalised, millest kaitse-eesmärgiks on seatud tiigilendlane. Liikide seisundit võib kaitsealal pidada heaks, siin on piisavalt elupaigaks sobivaid kohti. Tiigilendlasele sobivate elupaikade säilitamine tagab ka suuresti teiste käsitiivaliste kaitse. Saarma seisundit Lahemaal võib pidada heaks, sest siin on saarmale piisavalt toidubaasi ja elupaigaks sobivaid jõgesid, näiteks Valgejõgi, Loobu ja Pudisoo jõgi.

Lahemaalt on teada kümne kaitsealuse seeneliigi esinemine, kaitse-eesmärgiks on nendest seatud I kaitsekategooriasse kuuluv limatünnik. Limatünnik kasvab Lahemaal kuues piirkonnas, neist üks üsna ulatuslik. Suurem osa leiukohti on avastatud viimastel aastatel ja neid on pidevalt seiratud.

I kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest on kaitse-eesmärgiks seatud haruline võtmehein. Harulise võtmeheina leiukohti on Lahemaal vaid üks, leiukohta ohustab metsastumine. Käpalistest on eesmärgiliigid kõdu-koralljuur ja väike käöpõll. Lahemaal on teada neli praegust kõdu-koralljuure leiukohta (kontrollitud 2010. a) ning üks 1976. a vaadeldud ja üsna täpselt kirjeldatud leiukoht, kust on taimi korduvalt otsitud, sh

2008.–2010. a, kuid kahjuks edutult. Liik võib esineda ka mujal sobivates kasvukohtades, mida Lahemaal on mitmel pool, kuid tema leidmine on juhuslik, sest kasvukohad on harva külastatavad ja taimed vähemärgatavad. Väike käopõll on Lahemaal registreeritud neljas piirkonnas (üks neist ulatuslik), kuid sobivaid kasvukohti (niisked kuusikud, kõdusoometsad, soostunud ja rabastuvad metsad, soolaigud, ojakaldad, allikalised alad) leidub siin palju, mistõttu on tõenäoline liigi ulatuslikum esinemine. Mõru vesipipar kasvab 2002. a inventuuri andmetel mitmel pool Lahemaa rannikul, samuti jõesuudmetes ja järvedes. 2011. a leiti ühest järvest, kuid ranniku-leiukohtadest ei leitud. Mesi- ehk soomurakas kasvab Lahemaal ühes kohas soostunud metsas. 2008. a raiuti alal võsa, et parandada valgustingimusi. Tallamine ei ole antud juhul oluline ohutegur, sest koht on üsna raskesti ligipääsetav. Siberi piimikas kasvab Eestis neljas kohas, millest kaks leiukohta asuvad mõlemad Lahemaal – seega on Lahemaa selle liigi kaitsel väga oluline. Üks kasvukoht on liigile ebatüüpiline (jõe kaldal) ja ilmselt seetõttu stabiilselt kehvast seisusest, üksikute vegetatiivsete taimedega. Teine leiukoht on ulatuslik ja heas seisus, koosneb mitmest väiksemast osapopulatsioonist ja on kahtlemata Eesti parim. Põhjatarn on peamiselt Lääne-Eestis kasvav liik, põhjaranniku kolmest leiukohast kaks jäävad Lahemaa piiridesse. Vastavalt 2009. a seireandmetele on leiukoha seisund hea.

Kõiki kaitsealal esinevaid liike ei ole kaitse-eesmärgina nimetatud, kuna elupaikade kaitseks kehtestatud kaitsekord tagab ka nende kaitse. Lahemaal esinevate liikide teemat käsitletakse täpsemalt eraldi võõndite kirjelduse all.

Lisaks eespool kirjas olevale on Lahemaa rahvuspargi kaitse all hoidmine põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on ülepiinalliselt Natura võrgustikku kuuluva alaga. Kaitsealaga samades piirides asuvad Lahemaa loodus- ja linnuala.

2.4. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala tüübiks on valitud rahvuspark, kuna tegemist on juba 1971. a asutatud Eesti esimese rahvuspargiga, kus loodusväärtuste kõrval on oluline ka kultuuripärandi kaitse. Vastavalt looduskaitseaduse § 26 lõikele 1 on rahvuspark kaitseala looduse, maastike, kultuuripärandi ning tasakaalustatud keskkonnakasutuse säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks. See ühtib Lahemaa rahvuspargile seatud kaitse-eesmärgiga. Lahemaa rahvusparki on nimetatud looduskaitseaduse § 26 lõikes 2 kui üht Eesti viiest rahvuspargist. Ka Lahemaa rahvuspargi peamine kaitse-eesmärk on määratud looduskaitseadusega: Lahemaa rahvuspark on loodud Põhja-Eesti rannikumaastike looduse ja kultuuripärandi kaitseks.

Lähtuvalt vajadusest kaitsta loodusväärtuste kõrval ka kultuuripärandit, ei sobi kaitseala tüübiks looduskaitseala maastikukaitseala. Looduskaitseala moodustatakse kaitseala looduse säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks ning maastikukaitseala moodustatakse kaitseala maastiku säilitamiseks, kaitsmiseks, uurimiseks, tutvustamiseks ja kasutamise reguleerimiseks. Maastikukaitseala kaitsekord ei võimalda moodustada reservaatide. Lahemaa ei ole võimalik kaitsta ka hoiualana, kuna hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks ning seal kaitstakse elupaikade ja kasvukohtade, mille kaitseks on hoiuala moodustatud. Hoiuala kaitsekord ei võimalda kaitsta metsamassiive tervikuna. Hoiualale ei koostata kaitse-eeskirja, mis on paljude erinevate kaitseväärtuste olemasolu korral kaitse-eeskirja täpsustamiseks vajalik. Samuti ei võimalda hoiuala kaitsekord mitme eri rangusega võõndi moodustamist ja vajalike piirangute rakendamist. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.5. Kaitstava loodusobjekti välispiir ja võõndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodus- ja kultuuriväärtused ja neile vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (teed, möödistatud

katastriüksused, metsasihid). Erandjuhtudel on piiriks kasutatud mõttelisi jooni. Merel on piiriks ühest koordinaatidega kirjeldatud punktist teise tõmmatud mõttelised jooned. Kaitseala piir on kantud kaardile kasutades alusena Eesti põhikaarti (möötkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid seisuga juuli 2013.

Kaitseala pindala on 74 784,0 ha, millest maismaapindala on 47 910,1 ha ja mereala pindala 26 874 ha. Kaitsealal on riigimaad 20 737,6 ha, eramaad 18 959 ha, jätkuvalt riigi omandis olevat maad 8155 ha ja munitsipaalmaad 58,2 ha. Varasemaga võrreldes suureneb kaitseala pindala kokku 1861,2 ha võrra (sellest mereala 1754,7 ha, riigimaad 93,4 ha ja eramaad 12,9 ha): kaitseala laieneb 2285,6 ha suurusel alal ja väheneb 424,4 ha suurusel alal. Kaitseala laiendamise põhjuseks on kogu Lahemaa loodus- ja linnuala ning seal paiknevate loodusväärtuste haaramine kaitseala koosseisu.

Pindala vähenemine toimub peamiselt piiri korrigeerimise ja uue põhikaardiga vastavusse viimise tõttu. Suurim muutus on rannajoone täpsustamise tõttu tekkinud mereala pindala muutus. Ühes kohas on kaitsealast välja arvatud Lahemaa loodus- ja linnualast välja jäävad eraomandis olevad hoonestatud maad: Harjumaal Kuusalu vallas Kahala külas Väike-Abrami katastriüksus (35203:001:1050) ja osaliselt Abrami katastriüksus (35203:001:0443).

Suurimaks laienduseks on Mere piiranguvööndisse jääva Käsmu poolsaarest põhja jääva 2054,9 ha suuruse mereala haaramine rahvuspargi koosseisu. Tegemist on juba Lahemaa loodus- ja linnuala koosseisus oleva rannikuäärse merega, kuhu jäävad osaliselt sisse Lobi neeme tipust algavad madalad. Laienduse eesmärk on merepiiri ühtlustamine ja poolsaari ümbritseva mereala kui terviku kaitse tagamine, samuti puhvi moodustamine poolsaari ümbritsevatele madalatele aladele. Samal põhjusel on 34,5 ha võrra laiendatud ka Vergi neemest lõunasse jäävat mereala. Varem ei olnud sealne neeme kõrval olev madal laht rahvuspargi koosseisus. Tegemist on samuti loodus- ja linnualaga ning rannikuäärsele osale lahest on kaardistatud A-esinduslikkusega elupaigatüüp liivased ja mudased pagurannad (1140) ning B-esinduslikkusega elupaigatüüp laiad madalad lahed (1160). Laht on oluline veelindude pesitsus- ja peatuspaik ning kaitsealustest liikidest on seal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva ristpardi (*Tadorna tadorna*) esinemine.

Maismaal on suurimaks laienduseks rahvuspargi idaossa jääv Vainupea sihtkaitsevööndisse arvatav 77,5 ha suurune metsala, mis asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Vainupea külas katastriüksusel Kunda metskond 1 (88703:002:1400) ja on riigimetsamaa. Ala kuulub Lahemaa loodus- ja linnuala koosseisu, sinna jääb väärtuslik metsamassiiv, kus on kaardistatud esinduslikkusega B elupaigatüüp metsastunud luited (2180) ning esinduslikkusega B ja C elupaigatüüp vanad loodusemetsad (9010*). Laienduse põhjaosas kasvab III kaitsekategooriasse kuuluv rand-seahernes (*Lathyrus japonicus*). Kaitseala lõunaosas laiendatakse rahvusparki Lääne-Virumaal Vihula vallas Sagadi külas 5,5 ha võrra ning seda peamiselt eraomandisse jääva Mõisa (88702:001:0205) ja riigi omandisse jääva 17193 Sagadi mõisa tee (88702:001:1380) katastriüksuse arvelt. Laienduse põhjuseks on kaitsealuse Sagadi pargi (Keskkonnaregistri kood KLO1200421) arvamine tervikuna Lahemaa rahvuspargi Mõisaparkide piiranguvööndisse. Varem kuulus Sagadi park rahvuspargi koosseisu ainult osaliselt, välja jäid pargi kaguosa ja pargiga kokku kuuluv allee. Sagadi pargi kaguosa on arvatud ka loodus- ja linnuala koosseisu, allee jääb nendest aga välja. Laienduse alale jääb osa elupaigatüübist soostuvad ja soolehtmetsad (9080*), elupaiga esinduslikkus on A. Rahvuspargi lõunaosas on Loobu sihtkaitsevööndi ja Ilumäe piiranguvööndiga liidetud ka 61,5 ha suurune Palmse, Võsupere ja Uusküla külasse jääv ala, mis asub riigi omandisse jäävatel katastriüksustel Loobu metskond 6 (88701:002:0290) ja Lahemaa rahvuspark 6 (88701:001:0930) ning eraomandisse jäävatel Põisma (88701:002:0462) ja Illi (88701:002:0112) katastriüksusel. Sihtkaitsevööndisse arvataval alal on paiguti registreeritud B- ja C-esinduslikkusega elupaigatüüp vanad loodusemetsad (9010*). Olulisimaks ala kaitse alla võtmise põhjuseks on aga see, et tegemist on II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) alaga, samas on registreeritud ka III kaitsekategooriasse kuuluva sookure (*Grus grus*) elupaik. Kaitsealustest taimeliikidest on alal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva karukolla (*Lycopodium clavatum*) ja roomava öövilke (*Goodyera repens*) esinemine. Ala kuulub Lahemaa loodus- ja linnuala koosseisu. Lahemaa lääneosa lõunapiiril on Muuksi

piiranguvööndisse arvatud 17,6 ha suurune Kahala järvest kirdesse Uuri külla jääv ala, mis asub eraomandisse jäävatel Karjakuaia (35203:001:0072), Karjakumäe (35203:001:0256), Kadakapanga (35203:001:0259), Pangapealse (35203:001:0257), Oravasaba (35203:001:0463) ja Lepiku (35203:001:0258) katastriüksusel. Ala kaitse alla võtmine tagab väärtusliku külamaastiku tervikuna säilimise. Tegemist on piirkonnale traditsioonilise asustusstruktuuriga alaga, kus on hästi säilinud pärandaastik ja hoonestus. Lisaks leidub alal kivikalmeid. Ala on arvatud Lahemaa loodus- ja linnuala koosseisu.

Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb rahvuspark kahest reservaadist, 43 sihtkaitsevööndist ja üheksast piiranguvööndist. Reservaatide alla jääb 117,3 ha, sihtkaitsevöönditesse 17 759,7 ha ja piiranguvööndisse 56 907,1 ha.

Esku loodusreservaat (33,1 ha) paikneb Lääne-Virumaal Vihula vallas Tepelvälja külas katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 14 (88703:001:1190), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Reservaati ümbritseb Kõrve sihtkaitsevöönd ja vööndi piir kulgeb mööda katastripiiri.

Remnispea loodusreservaat (84,2 ha) paikneb Lääne-Virumaal Vihula vallas Vainupea külas katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 18 (88703:002:1620), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Reservaati ümbritseb Vainupea sihtkaitsevöönd ja vööndi piir kulgeb mööda katastripiiri.

Reservaatidesse on hõlmatud mõnekümne viimase aasta jooksul inimtegevusest puutumata metsaalad, kus kooslusi on pikalt lastud kujuneda vaid looduslike protsesside tulemusena.

Hara saare sihtkaitsevöönd (10,2 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Hara külas. Vöönd haarab enda alla Juminda poolsaare idaranniku lähistel Hara lahes paikneva Hara saare. Vööndi piir jookseb mööda saare rannajoont ja vööndit ümbritseb Mere piiranguvöönd. 99% vööndi pindalast (10,4 ha) asub riigimaal katastriüksustel Loksa metskond 87 (42301:001:0469) ja Loksa metskond 134 (42301:001:0773). 0,1 ha suurune ala saare keskel jääb eramaale katastriüksusele Hara päevamärk 115 (42301:002:0050). Vööndisse on hõlmatud Hara saar tervikuna ja kaitsekord planeeritud saare loodusväärtuste kaitse vajadusest lähtuvalt. See väikesaar on oluline lindude pesitsus- ja peatuspaik, olulise väärtusega on ka sealsed metsaelupaigad.

Hara soo sihtkaitsevöönd (626,8ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Hara ja Pudisoo külas. Vöönd on kahes lahustükis. Vööndit ümbritseb peamiselt Suurekõrve sihtkaitsevöönd, põhjapoolsema lahustüki põhja- ja läänepiir piirnevad Lahemaa piiranguvööndiga. 40% vööndist asub riigimaal, ülejäänud osa on jätkuvalt riigi omandis. Põhjapoolne lahustükk asub katastriüksusel Loksa metskond 3 (42301:002:0260). Lõunapoolne lahustükk paikneb tervikuna jätkuvalt riigi omandisse kuuluval maal. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda metsasihte, kraave, katastripiire ja metsateid, põhjapoolsema lahustüki läänepiir kulgeb mööda Hara tee idaserva. Vööndisse on hõlmatud Hara soo inimtegevusest vähe mõjutatud rabamassiivid, neid ümbritsevad metsaalad ja rabamaastikku läbiv Pudisoo jõe lõik.

Hauaneeme sihtkaitsevöönd (209,4 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Pärисpea külas. Suur osa vööndist on veeala: vööndisse jääb Eru lahe osaks olev Pärисpea poolsaare rannikule jääv Hauaneeme laht ning kaks järve, milleks on Maalaht (VEE2000420) ja Ulgulaht (VEE3122030). Lisaks veealale jääb vööndisse Hauaneeme lahe kallas, Maalahte ja Ulgulahte ümbritsev madal ala ning Hauaneeme lahes paiknev Vähelood. Kirdest piirneb Hauaneeme vöönd Mere piiranguvööndiga ja maismaa poolt Lahemaa piiranguvööndiga. Maismaal kulgeb vööndi piir mööda katastripiire, merel sirgjoonena Mähu otsast Neeme tipuni. Vööndisse on hõlmatud Hauaneeme laht ning selle selgelt eristatav kaldaala koos Maa- ja Ulgulahega. Vööndi põhiline väärtus on rannikuelupaigad.

Juku sihtkaitsevöönd (4,2 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Vatu külas. Pisikest sihtkaitsevööndit ümbritseb Lahemaa piiranguvöönd. Vööndi piir kulgeb täies ulatuses mööda katastripiiri ning vöönd paikneb

riigi omandisse jääval katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 1 (88701:001:0880), mis on sihtotstarbeld kaitsealune maa. Vööndisse on hõlmatud piiranguvööndi keskele jäävad kõrge esinduslikkusega metsaalad.

Karula sihtkaitsevöönd (77,3 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Karula külas, peamiselt riigimaal, katastriüksuse Sagadi metskond 46 (tunnus 88703:002:1730) piirides. Ainult 1,2 ha suurune ala vööndi lõunaosas paikneb eramaal, Nõlva katastriüksuse (tunnus 88703:002:2492) põhjaosas. Seega kuulub riigi omandisse 98% ja eraomandisse vaid 2% vööndi maa-alast. Vööndi idapiir on rahvuspargi välispiiriks, lõunasse jääb Sagadi piiranguvöönd ning läände ja põhja Lahemaa piiranguvöönd. Karula sihtkaitsevööndi edela- ja idapiir ühtib katastripiiriga, lõunapiir jookseb suures osas samuti mööda katastripiiri, ainult eramaal kulgeb lõunapiir mööda kraavi. Vööndi läänepiir kulgeb mööda metsasihti ning põhjapiir mööda Pajuveski–Haili teed ja seejärel mööda metsasihti.

Karula sihtkaitsevööndisse on hõlmatud väärtuslikud metsaalad. Vööndi tsoneerimisel on arvestatud vääriselupaiga tunnustega alade paiknemise ja metsaelupaigatüüpide esinemisega. Vööndi piir kulgeb selliselt, et lähestikku asetsevad vääriselupaiga tunnustele vastavad alad oleksid tsoneeritud sihtkaitsevööndisse. Vööndi idaosa metsad on osaliselt nooremad või paiguti vähestest raietest ja kuivendustest rikutud, kuid metsaala killustatuse vältimiseks ning vööndi piiri pikkusest tuleneva servaeefekti vähendamiseks tuleb nad sihtkaitsevööndisse tsoneerida. Sihtkaitsevööndi piiri asendi valikul osutus määravaks ka sobiva piiri olemasolu. Idaosas paiknevad metsad on suures osas piirkonnale tüüpilised nooremad või keskealised männikud, mis pikemas perspektiivis taastuvad ja moodustavad kõrval asetsevate vanade loodusmetsadega ühtlase massiivi. Koosluste loodusliku seisundi taastamine on ka vööndi üheks kaitse eesmärgiks.

Koljaku sihtkaitsevöönd (33,7 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Sagadi külas. Loodest piirneb vöönd Kõrve sihtkaitsevööndiga ning ülejäänud osas Lahemaa piiranguvööndiga. Vööndi piiriks on teed ja katastriüksuste piirid. Vööndi läänepiiriks on Haljala–Käsmu tee ning põhjapiiriks Koljaku–Altja tee, mõlemad maanteed jäävad vööndist välja. Ülejäänud osas jookseb piir mööda väiksemaid metsateid. Koljaku sihtkaitsevöönd jääb täies ulatuses katastriüksuse Sagadi metskond 36 (88703:001:0227) maale, mis on riigimetsamaa. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud männimetsaalad. Kuigi vööndi lääneosas pole elupaiku kaardistatud, tagab see ala koos idapoolse metsaalaga sidususe kõrvalasuva Kõrve sihtkaitsevööndiga: moodustub ühtlane metsamassiiv.

Koolimäe sihtkaitsevöönd (121,5 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas suuremas osas Vergi külas ning väiksemas osas Lahe ja Koolimäe külas. 85% vööndi pindalast jääb riigimaale katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 13 (88703:001:1180), mis on sihtotstarbeld kaitsealune maa. 15% alast jääb eramaadele. Seal asub I kaitsekategooriasse kuuluva merikotka (*Haliaeetus albicilla*) pesitsemispaik. Vööndis paiknevad eraomandisse kuuluvad katastriüksused on Sibi (88703:001:0095) ja Jakobi (88703:001:1323). Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire ja metsasihte. Vööndisse on hõlmatud merikotka pesitsemisala ja sellele jäävad väärtuslikud metsaalad. Merikotka esinemine on ka eraldi vööndi loomise põhjuseks, kuna sihtkaitsevööndis, kus merikotkas esineb, kehtestatakse liikumispiirang.

Korjuse sihtkaitsevöönd (408,5 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Korjuse, Koljaku ja Ilumäe külas. Lõunaosas piirneb vöönd Soone ja Laviku sihtkaitsevööndiga ning ülejäänud osas Lahemaa piiranguvööndiga. Vöönd paikneb peamiselt riigimaal katastriüksustel Sagadi metskond 9 (88701:001:1120), Lahemaa rahvuspark 4 (88701:001:1120), Sagadi metskond 67 (88701:001:1210) ja Sagadi metskond 19 (88701:001:1190), tegemist on kas riigimetsamaa või kaitsealuse maaga. Vööndisse jääb ka 0,4 ha suurune eraomandisse kuuluv Laviku katastriüksus (88701:002:0222). Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire, metsasihte, teid ja radu. Ühes kohas vööndi kirdeosas on tõmmatud mõtteline joon punktist 6 604 239,4–611 287,2 punkti 6 604 020,0–611 961,6. Lõunapiiriks on Ilumäe–Koljaku tee põhjaserv. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Kotka sihtkaitsevöönd (969,7 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Kotka, Nõmmeveski, Kolgaküla, Parksi ja väga väikeses osas Vanaküla külas. Kotka sihtkaitsevöönd piirneb peamiselt Lahemaa piiranguvööndiga, ala kaguosas ka Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndiga. Vööndi keskele jääb Laviku sihtkaitsevöönd. 60% vööndi maa-alast kuulub riigi omandisse ja on riigimetsamaa, 34% jätkuvalt riigi omandisse ja 6% eraomandisse. Vööndi piir kulgeb mööda katastriüksuste piire, teid, metsasihte ja kraave. Ala lõunaosas on osaliselt piiriks Valgejõkke suubuv oja ja Valgejõe ürgoru kõrge kalda äär. Lõunaosas Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndiga piirneval alal on piiriks tee, mis on Kotka sihtkaitsevööndisse tsoneeritud, kuna Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevöönd on rangema kaitsekorraga looduslik sihtkaitsevöönd. Piiranguvööndiga piirnevas osas on tee vööndist välja tsoneeritud. Edelas jookseb piir mööda Valgejõe läänekallast, kusjuures jõgi jääb vööndisse. Läänes on piiriks Kotka–Valgejõe tee idaserv, tee on vööndist välja tsoneeritud. Idapiir jookseb osaliselt mööda Loobu jõe läänekallast, jõgi on suuremas osas vööndist välja tsoneeritud. Elektriijaama katastriüksusel (42301:005:0158) kulgeb piir mööda Valgejõe idakallast ning jalgraja serva: vööndist on välja tsoneeritud kinnistule jääv jõeosa, elektriijaama rajatiste varemed ning jalgrada. Kotka sihtkaitsevööndisse on tsoneeritud piirkonna väärtuslikud metsaalad ning Valgejõe ürgoru pangametsaala koos pae- ja liivakivipaljanditega.

Kõrve sihtkaitsevöönd (1720,6 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Koljaku, Tepelvälja, Vergi ja väikeses osas Pihlaspea külas. Vöönd piirneb suures osas Lahemaa piiranguvööndiga, samas kattuvad ka vööndi piirid osaliselt põhjas Koolimäe sihtkaitsevööndi, kirdes Pedassaare sihtkaitsevööndi ja idas Suursoo sihtkaitsevööndi piiriga. Kõrve sihtkaitsevöönd jääb peamiselt riigimaale. Vööndi kaguosas paikneb vööndi keskel 33,1 ha suurune Esku loodusreservaat, mis jääb katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 14 (88703:001:1190). Suurem osa vööndist paikneb katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 13 (88703:001:1180), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Väiksemad tükid jäävad katastriüksustele Sagadi metskond 22 (88703:001:1400), Sagadi metskond 35 (88703:001:1480) ja Sagadi metskond 28 (88703:001:1460). Vööndi põhjaosas jääb vööndi piiridesse üks väike, 2,8 ha suurune eraomanduses olev kinnistu, mis asub katastriüksusel Soometsa (88703:001:0260). Tegemist on väikese riigimetsaga ümbritsetud maa-alaga. Vööndi piir kulgeb mööda katsastripiire, teid ja metsasihte. Lõunapiir kulgeb osaliselt mööda Koljaku–Altja tee põhjaserva. Kahes kohas jookseb piir mööda mõttelist piiri: vööndi põhjaosas katastriüksusel Sagadi metskond 28 katastripiirist teeni ja Suursoo sihtkaitsevööndi edelanurga juures ühest metsasihtide ristumispunktist teise. Kõrve sihtkaitsevööndi ala paiknes varasemalt Koljaku-Oandu sihtkaitsevööndis, mõned väiksemad alad vööndi põhja- ja edelaosas piiranguvööndis. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsa- ja soosalad.

Käsmu sihtkaitsevöönd (220,8 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Käsmu külas. Põhjast piirneb Käsmu sihtkaitsevöönd Mere piiranguvööndiga, idast Lahemaa piiranguvööndiga ning lõunast ja läänest Palganeeme sihtkaitsevööndiga. 97% vööndi maast kuulub riigi omandisse ja jääb katastriüksusele Sagadi metskond 4 (88701:001:1070), mis on riigimetsamaa. Ülejäänud ala on jätkuvalt riigi omandis, eramaid vööndis ei ole. Vööndi piir kulgeb põhjas ja kirdes mööda Käsmu lahe rannajoont, ülejäänud osas jookseb piir peamiselt mööda metsasihte ja -teid, väikeses osas ka mööda katsastripiire. Vööndi kagupiir jookseb osaliselt mööda elektriliini ja idapiiri kohati mööda Haljala–Käsmu tee lääneserva. Idapiiri vahetusse naabrusesse jääb Käsmu küla tiheasustusala. Vööndisse on hõlmatud Käsmu poolsaare väärtuslikud metsaalad, sinna jääb ka Eesti suurim kivikülv.

Külaotsa sihtkaitsevöönd (64,8 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Hara külas. Vööndi poolitab kaheks lahustükiks sellest keskelt jooksev Loksa–Hara tee. Loodesse jääb Mere piiranguvöönd ja itta Loksa linn, mis ei ole Lahemaa rahvuspargi osa. Seega on vööndi idapiir kaitseala välispiiriks. Ülejäänud osa vööndist piirneb Lahemaa piiranguvööndiga. Vööndi maa kuulub täies ulatuses riigi omandisse ja jääb enamjaolt katastriüksustele Loksa metskond 13 (42301:002:0491) ja Loksa metskond 15 (42301:002:0443), mis on riigimetsamaa. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katsastripiire. Loodeosas on piiriks Hara lahe rannajoon, lõunapoolse lahustüki läänepiiriks on metsatee ja lõunapiiriks elektriliin. Vööndisse on hõlmatud rannikule jäävad väärtuslikud metsaalad.

Lahe sihtkaitsevöönd (179,3 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Lobi külas ja Võsu alevikus. Läänest piirneb vöönd Mere piiranguvööndiga ja mandriosas ümbritseb vööndit Lahemaa piiranguvöönd. Kirdeosas jääb teisele poole piiranguvööndisse tsoneeritud Võsu–Vergi–Sõeaugu teed Kõrve sihtkaitsevöönd. Vööndi maa on riigi omandis ning jääb suures osas katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 9 (88703:001:1140), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa, ning osaliselt katastriüksustele Sagadi metskond 23 (88703:001:1410) ja Sagadi metskond 24 (88703:001:0265), mis on riigimetsamaa. Vööndi piir kulgeb lääneosas mööda Käsmu lahe rannajoont, maismaa osas mööda katastripiire ja metsasihte, kusjuures vööndi idapiiriks on Võsu–Vergi–Sõeaugu tee. Vööndisse on hõlmatud elupaigana väärtuslikud ranniku- ja metsaalad.

Laviku sihtkaitsevöönd (127,9 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Korjuse külas. Vöönd jääb täies ulatuses riigimaale, katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 4 (88701:001:0910), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Vööndi piir kulgeb mööda metsasihte, v.a ühes lõigus vööndi loodeosas, kus metsasihid puuduvad. Seal jookseb 104 m pikkune piirilõik mööda mõttelist joont ühe metsasihi lõpust teise metsasihi alguseni. Vööndisse on hõlmatud väärtuslikud metsaalad.

Lobineeme sihtkaitsevöönd (90,3 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Lobi külas. Vöönd paikneb Vergi poolsaare tipus Lobi ja Savilo neemel ning piirneb läänest ja põhjast Mere piiranguvööndiga, idast Ulkkari sihtkaitsevööndiga ja lõunast Lahemaa piiranguvööndiga. Lobineeme sihtkaitsevööndi ja Mere piiranguvööndi vahel on üks väike ühele katastriüksusele jääv lahustükk Lahemaa piiranguvööndist. Seda Vanahoone katastriüksust (88703:001:1260) sihtkaitsevööndisse tsoneerida ei saa, kuna see on hoonestatud ja seal on ulatuslik õueala. 96% vööndi maadest kuulub riigi omandisse ja jääb katastriüksusele Sagadi metskond 24 (88703:001:0265), mis on riigimetsamaa. Eraomandisse kuulub vaid 2% vööndi pindalast ehk 1,8 ha ja see jääb Ranna katastriüksusele (88703:001:2351), mis paikneb vööndi keskel. 2% vööndi maast on jätkuvalt riigi omandis. Vööndi piir kulgeb lääne-, põhja- ja idaosas mööda rannajoont, ülejäänud alal mööda katastripiire, metsasihte ja teid. Vööndisse on hõlmatud Lobi ja Savilo neemele jäävad väärtuslikud rannaäärsed männimetsaalad ja rannikelupaigad. Vööndi piiritlemisel on arvestatud vööndisse jääva kassikaku pesitsemisala suurusega.

Lohja sihtkaitsevöönd (339,6 ha) paikneb Harjumaal Kuusalu vallas Hara ja Kotka külas. Vöönd on ümbritsetud Lahemaa piiranguvööndiga, põhjaosas on vööndi piir väga väikeses osas kaitseala välispiiriks, kuna seal piirneb vöönd Loksa linnaga. Lohja sihtkaitsevöönd jääb 92% ulatuses riigimaale katastriüksustele Loksa metskond 91 (42301:004:0261) ja Loksa metskond 15 (42301:002:0443), väike osa vööndist jääb jätkuvalt riigi omandis olevale maale. Vööndi piir kulgeb suures osas mööda katastriüksuste piire, kusjuures idapiiril piirneb vöönd Liiapeksi–Loksa teega. Läänes on piiriks vööndist välja jääva Lohja järve kaldajoon ja metsatee. Väga väikeses osas jookseb põhjapiir mööda elektriliinist lõunasse jäävat metsakõlvikut. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Loisu sihtkaitsevöönd (546,5ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Vihula ja Oandu külas. Vöönd piirneb põhjast, läänest ja idast Lahemaa piiranguvööndiga ning lõunast Sagadi piiranguvööndiga, väike osa põhjapiirist ühtib ka Merinõmme sihtkaitsevööndi piiriga. Loisu sihtkaitsevöönd jääb täies ulatuses riigimaale. Suurem osa vööndi territooriumist ehk 447,6 ha asub katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 16 (88703:002:1600), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa, 79 ha asub katastriüksusel Sagadi metskond 53 (88703:002:1740) ning väike osa vööndi territooriumist jääb katastriüksusele Sagadi metskond 40 (88703:002:1690) ja jätkuvalt riigi omandis olevale maale. Vööndi piir kulgeb enamjaolt mööda katastripiire, kuna suuremad katastriüksused kuuluvad tervikuna sihtkaitsevööndisse. Ainult loodeosas katastriüksuse Sagadi metskond 40 maal jookseb piir mööda maanteed, haarates vööndisse ainult väikese osa kinnistu lõunaosast. Vööndi lääneosas jooksevad katastripiirid mööda Võsu–Vergi–Sõeaugu maanteed. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsa- ja soosalad, vööndi piiritlemisel on arvestatud limatünniku kasvualaga.

Loobu sihtkaitsevöönd (548,7 ha) paikneb viiel lahustükil, millest neli paiknevad Lääne-Virumaal: kaks Kadrina vallas Loobu külas ja kaks Vihula vallas Uusküla külas. Üks lahustükk jääb Harjumaale Kuusalu valda Joavesi külla. Lahustükid piirnevad suuremalt jaolt Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndiga, põhjapoolne lahustükk piirneb loodest Lahemaa piiranguvööndiga ning läänepoolne lahustükk põhjast Ilumäe piiranguvööndiga, selle lahustüki idapiir on kaitseala välispiiriks. 88% vööndi maadest on riigi omandis, 8% jätkuvalt riigi omandis ja 4% eraomandis. Vöönd jääb Kadrina vallas täies ulatuses katastriüksusele Loobu metskond 95 (27301:001:0137). Vihula vallas jääb vöönd peamiselt katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 6 (88701:001:0930), mis on sihtotstarbeline kaitsealune maa, ja väiksemas osas katastriüksusele Loobu metskond 6 (88701:002:0290). Läänepoolsem lahustükk on tervikuna jätkuvalt riigi omandisse kuuluval maal. Lahustükkide piirid kulgevad mööda katastripiire, metsateid ja -sihte. Lõunapoolse lahustüki osa lõunapiirist on tõmmatud mõttelise joonena soo äärde ulatava metsasihi lõpppunktist 90-kraadise nurga all teise metsasihini. Põhjapoolse lahustüki osa länepiirist on tõmmatud mõttelise joonena üle sooala soo ääres lõppeva metsatee otsast kuivenduskraavini. Vööndisse on hõlmatud metsiste mängualale jäävad väärtuslikud metsa- ja sooalad. Elupaigaks mittekvalifitseeruvaid alasid sihtkaitsevööndist välja tsoneerida ei saa, kuna nad jäävad teiste metsaalade keskele. Metsise mänguala on ka eraldi vööndi moodustamise põhjuseks, kuna metsise mängualadel kehtib liikumispiirang.

Loosaarte sihtkaitsevöönd (18,7 ha) asub Eru lahes kolmel väikesel laiul (Suurlood, Keskmise lood ja Väikelood) ning neid ümbritseval merealal. Kolm laidu kannavad ühist nime Kasispea lood ning jäävad Harjumaale Kuusalu valda Vihasoo külla. Vööndit ümbritseb Mere piiranguvöönd ning vööndi piir kulgeb laidude rannajoonest 100 m kaugusel merel. Vööndisse on hõlmatud lindude pesitsus- ja peatuspaigana olulised laiud ning neid ümbritsev mereala.

Merinõmme sihtkaitsevöönd (92,3 ha) paikneb Lääne-Virumaal Vihula vallas Altja külas. Merinõmme sihtkaitsevöönd on täies ulatuses riigimaal katastriüksusel Sagadi metskond 40 (88703:002:1690). Vööndi lõunaosas jookseb piir mööda Altja oja, metsasihte ja Võsu–Vergi–Sõeaugu maanteed, ülejäänud osas ühtib piir katastripiiriga. Varem oli tegemist piiranguvööndisse jääva alaga. Vööndisse on tsoneeritud järskude kallastega Altja jõe kaldale ja selle lähedusse jäävad väärtuslikud metsaalad ning rannikuelupaigad.

Metsaveere sihtkaitsevöönd (16,8 ha) paikneb Harjumaal Kuusalu vallas Hara külas. Vööndist edelasse jääb Lahemaa piiranguvöönd, ülejäänud osas ümbritseb vööndit Suurekõrve sihtkaitsevöönd. Vöönd jääb täies ulatuses riigimaale katastriüksusele Loksa metskond 1 (42301:001:0704). Vööndi piir kulgeb mööda katastripiiri, metsasihti ja rada. Vööndisse on hõlmatud merikotka pesitsusalale jäävad metsaalad. Merikotka pesitsusala on vööndi moodustamise põhjuseks, kuna merikotka pesa ümbruses on vajalik kehtestada ajaline liikumispiirang.

Miku sihtkaitsevöönd (82,6 ha) paikneb Lääne-Virumaal Kadrina vallas Läsna külas. Vööndi lõunapiir on kaitseala välispiiriks, ülejäänud osas piirneb vöönd Lahemaa piiranguvööndiga. Vöönd paikneb riigimaal katastriüksusel Loobu metskond 97 (27301:001:0135). Vööndi piir kulgeb mööda katastriüksuse piiri. Lõunapiir jääb Tallinna–Narva maantee äärde. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Mohni sihtkaitsevöönd (57,1 ha) paikneb Pärисpea poolsaare tipust kirdesse jääval Mohni saarel, mis kuulub Harjumaal Kuusalu vallas asuva Viinistu küla alla. Vööndi maa kuulub jätkuvalt riigi omandisse. Kuna Mohni sihtkaitsevöönd on saarel, siis ümbritseb vööndit Mere piiranguvöönd ja vööndi piiriks on peamiselt Mohni saare rannajoon. Sihtkaitsevööndist on välja arvatud eravaldusse kuuluv katastriüksus saare loodeosas ja kaks selle sisse jäävat väikest jätkuvalt riigi omandisse kuuluvat maatükki, millest ühel paikneb Mohni tuletorn. Vööndisse on hõlmatud Mohni saar ja kaitsekord planeeritud saare loodusväärtuste kaitse vajadusest lähtuvalt. Vööndist välja jäetud eravaldused on hoonestatud. Mohni saare olulisemad väärtused on sealsed rannikuelupaigad, poollooduslikud kooslused, metsaalad. See väikesaar on oluline lindude pesitsus- ja peatuspaik, olulist väärtust omavad ka sealsed metsaelupaigad, saar on rikas samblikuliikide poolest.

Naskali sihtkaitsevöönd (170,8 ha) paikneb Harjumaal Kuusalu vallas Tapurla ja Virve külas. Vöönd koosneb kahest lahustükist. Vööndist põhja jääb Mere piiranguvöönd ja lõunasse Suurekõrve sihtkaitsevöönd, ülejäänud osas piirneb Naskali sihtkaitsevöönd Lahemaa piiranguvööndiga. Vööndist 59% kuulub riigiomandisse, 26% eraomandisse ja 15% jätkuvalt riigi omandisse. Idapoolne lahustükk paikneb katastriüksusel Loksa metskond 9 (42301:001:0310), mis on riigimetsamaa. Lahustüki põhjapiir ühtib rannajoonega, ülejäänud osas jookseb piir mööda katastriüksuse piiri. Samas ei hõlma vöönd kogu rannaalale jäävat katastriüksust, vaid kulgeb rannaalal kitsa ribana kuni katastriüksuse Mardi III (42301:001:0382) loodenurgani, kust piir jookseb sirgjoonena kuni rannajooneni. Läänepoolsem lahustükk jääb peamiselt eramaadele, vaid lahustüki lõunaosa jääb riigimaale katastriüksusele Loksa metskond 2 (42301:001:0250) ja osale katastriüksusest Loksa metskond 127 (42301:001:0184). Täies ulatuses jäävad vööndisse eraomandisse kuuluvad katastriüksused Mäe I (42301:001:0563), Uuetoa-Karjamaa (42301:001:0463), Nugise-Metsa (42301:001:0510), Jaaguri I (42301:001:0393) ja Liiva-Juhani (42301:001:1044). Osaliselt jäävad vööndisse katastriüksused Raimiku (42301:001:0484), Andi (42301:001:0508), Raja (42301:001:0380), Aleksandri (42301:001:0370), Metsa-Sameli (42301:001:4542), Mere-Kadapu (42301:001:0453), Metsa-Võrkneeme (42301:001:0414), Virkneeme (42301:001:0457), Kännumetsa (42301:001:0231), Luha (42301:001:0340) ja Suugu-Jüri (42301:001:0605). Vööndisse on tsoneeritud piirkonna väärtuslikumad metsaelupaigad.

Oruveski sihtkaitsevöönd (512,9 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Koljaku, Palmse ja Metsanurga külas. Vööndist loodesse jääb Soone sihtkaitsevöönd ja edelasse Mõisaparkide sihtkaitsevöönd, ülejäänud osas piirneb Oruveski sihtkaitsevöönd Lahemaa piiranguvööndiga. Lahemaa piiranguvööndisse on tsoneeritud ka vööndit läbivad maanteed, milleks on Viitna-Koljaku tee ja Palmse-Sagadi tee. Vööndi keskele jääb eraldi tükina väike Põhjakalda sihtkaitsevöönd. 86% vööndi maast kuulub riigiomandisse, 3% eraomandisse ja 11% jätkuvalt riigi omandisse. Suur osa vööndist on riigimetsamaa katastriüksustel Sagadi metskond 17 (88701:002:0800), Sagadi metskond 30 (88701:002:0820), Sagadi metskond 31 (88701:002:0830), Sagadi metskond 32 (88701:002:0840), Sagadi metskond 34 (88701:002:0860), Sagadi metskond 77 (88701:002:0125) ja Sagadi metskond 78 (88701:002:0124). Väga väike osa vööndist jääb katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 5 (88701:001:0920), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Osaliselt jäävad vööndisse ka riigi omandis olev veekogude maa katastriüksustel Põhjakalda järv (88701:002:0180) ja Muike paisjärv (88701:002:0181) ning riigi hallatavad katastriüksused Palmse mõisakompleks (88701:002:0113) ja Moonaka (88701:002:0114), mis on sihtotstarbelt ühiskondlike ehitiste maa. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, teid, metsasihte ja kraave, osaliselt ka mööda puuderidu ja kõlvikuid. Vööndi läänepiir jookseb mööda Võsu jõe idakallast ja lõunaosas on osades piirilõikudes piiriks kasutatud Võsu jõe läänepoolset kaldajärsakut. Vööndisse on hõlmatud Võsu jõe ürgorgu ja selle lähedusse jäävad väärtuslikud metsaalad. Palmse mõisa parkmetsaga piirnevad alad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ka seetõttu, et säilitada ühtlane metsamassiiv Palmse ja Sagadi vahel.

Palganeeme sihtkaitsevöönd (642,6 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Käsmu ja Eru külas. Palganeeme sihtkaitsevöönd paikneb Käsmu poolsaare läänerannikul Eru lahe kaldal. Vööndist kirdesse jääb Käsmu sihtkaitsevöönd, itta ja lõunasse Lahemaa piiranguvöönd ning ülejäänud osas ühtib piir Mere piiranguvööndi piiriga. Vöönd paikneb täies ulatuses riigimaal ning jääb suures osas katastriüksustele Lahemaa rahvuspark 3 (88701:001:0900), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa, ja Sagadi metskond 3 (88791:001:1060), mis on riigimetsamaa. Väiksemas osas jääb vöönd katastriüksustele Lahemaa rahvuspark 2 (88701:001:0890) ja Sagadi metskond 4 (88701:001:1070). Pool vööndi piirist kulgeb mööda poolsaare rannajoont. Ülejäänud osa piirist jookseb mööda metsasihte, metsateid, kraave ja katastripiire. Kaguosas on vööndi piiriks Käsmu järve kaldajoon, järv ise jääb Lahemaa piiranguvööndisse. Väike osa lõunapiirist jookseb mööda Käsmu-Kotka tee põhjaserva. Vööndisse on hõlmatud Käsmu poolsaare lääneranniku väärtuslikud metsa- ja rannikuelupaigad.

Pedassaare sihtkaitsevöönd (153,9 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Pedassaare ja Pihlaspea külas. Vöönd on kolmes lahustükis, mis kõik paiknevad Vergi poolsaare idaosas. Suurim lahustükk asub poolsaare sisemaaosas, kahest väiksemast üks Koolimäe lahe rannikul ja teine Pedassaare neemel. Vöönd piirneb idast

Kõrve sihtkaitsevööndiga, kahe väiksema tüki vahele rannaalale jääb Natturi piiranguvöönd ja ülejäänud osas ümbritseb vööndit maismaaosas Lahemaa piiranguvöönd ning mere poolt Mere piiranguvöönd. Vööndi maa on täies ulatuses riigi omandis katastriüksustel Sagadi metskond 49 (88703:001:1560), Sagadi metskond 55 (88703:001:1580) ja Sagadi metskond 28 (88703:001:1460), mis on riigimetsamaa, ning Lahemaa rahvuspark 21 (88703:001:1200), mis on kaitsealune maa. Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire, metsasihte, kraave, teid ja radasid; rannikul on piiriks Läänemere rannajoon. Suurema lahustüki põhja- ja idapiiriks on Võsu-Vergi-Sõeaugu tee, maantee ise jääb vööndist välja. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsa- ja rannikuelupaigad.

Põhjakalda sihtkaitsevöönd (72,5 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Metsanurga külas. Põhjakalda sihtkaitsevööndit ümbritseb Oruveski sihtkaitsevöönd, väikeses osas jookseb vööndi loodepiir Lahemaa piiranguvööndisse jääva Viitna-Koljaku tee serva. Vöönd jääb täies ulatuses riigimetsamaale katastriüksusele Sagadi metskond 31 (88701:002:0830). Piir kulgeb peamiselt mööda kraave, idas mööda metsasihti, lõunas mööda teed ja loodes väikeses osas mööda katastripiiri. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad. Elupaigatüüpideks ei kvalifitseeru vaid väikesed piiriäärsed alad, mida piiri terviklikkuse huvides siiski vööndist välja arvata ei saa.

Pärlijõe sihtkaitsevöönd (186,5 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Kõnnu ja Kalme külas ning Kolga alevikus. Vööndit ümbritseb Lahemaa piiranguvöönd, kuid idaosas jääb üle piiranguvööndisse jääva maantee Ulliallika sihtkaitsevöönd. Pärlijõe sihtkaitsevöönd jääb 54% ulatuses riigimaale katastriüksustele Loksa metskond 80 (42301:002:0288) ja Kolga metskond 76 (35203:002:0075). 40% ulatuses jääb vöönd jätkuvalt riigi omandisse kuuluvale maale ja 6% ulatuses eramaale katastriüksusele Kalmeveski (42301:005:1081). Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, lõunapiir jookseb väikeses osas mööda metsateed ja metsasihti. Vööndi läänepiiriks on Liiapeksi-Loksa tee ja idapiiriks Kemba-Kolgaküla tee. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Reiemäe sihtkaitsevöönd (143,1) asub Lääne-Virumaal Kadrina vallas Loobu ja Läsna külas. Vööndi põhjaosa piirneb Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndiga ja lõunaosa Lahemaa piiranguvööndiga. Vöönd jääb 73% ulatuses riigimaale, suuremas osas katastriüksusele Loobu metskond 95 (27301:001:0137) ja väikeses osas katastriüksusele Loobu metskond 135 (27301:001:0037). 27% vööndist jääb eramaale katastriüksustele Metsameeste-Jakobi (27301:001:0870), Metsameeste-Jüri (27301:001:0054) ja Odo (27301:001:0007). Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire, metsasihte, kraave, teid ja radasid. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad. Vööndi moodustamise põhjuseks on seal asuv must-toonekure (*Ciconia nigra*) elupaik.

Rüütli sihtkaitsevöönd (44,3 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Loksa külas. Vööndit ümbritseb Lahemaa piiranguvöönd. 9% vööndist on eramaa: vööndisse jääb tervikuna Allikametsa katastriüksus (42301:004:0492). Ülejäänud ala kuulub jätkuvalt riigi omandisse ja jääb katastriüksusele Loksa metskond 228 (42301:004:0583), mis kuulub vööndisse osaliselt. Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire ja metsasihte, ühes kohas on kasutatud piiriks mõttelist joont Allikametsa katastriüksuse (42301:004:0492) edelatipust Rüütli katastriüksuse (42301:004:0523) põhjatipuni. Varem kuulus ala piiranguvööndisse. Vööndi moodustamise peamine põhjus on merikotka elupaikade esinemine alal, merikotka elupaikadesse jäävad ka piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Saartneeme sihtkaitsevöönd (6,6 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Käsnu külas Saartneeme saarel ja sellest põhjapool paikneval Mändneeme saarel ning Tiirukaride ümbruses. Saartneeme saar jääb Käsnu poolsaare kirdeotsast ehk Vana-Jüri otsast põhja ning rahvasuus teatakse saart Kuradisaare nime all. Saartneeme sihtkaitsevööndit ümbritseb Mere piiranguvöönd ning vööndi piir kulgeb mööda kahe saare rannajoont ja ümber karide. Vöönd jääb täies ulatuses riigimaale katastriüksustele Lahemaa rahvuspark 15 (88701:001:0940), Lahemaa rahvuspark 19 (88701:001:0950) ja Lahemaa rahvuspark 20 (88701:001:0960), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Vööndisse on hõlmatud Saartneeme saar, Mändneeme saar ja Tiirukarid, mis on lindude väärtuslikud pesitsemis- ja peatuspaigad.

Sipa sihtkaitsevöönd (25,9 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Oandu külas. Sipa sihtkaitsevöönd piirneb Lahemaa piiranguvööndiga ning jääb täies ulatuses riigimaale katastriüksusele Sagadi metskond 41 (88703:001:1530). Vööndi läänepiir kulgeb mööda Koljaku–Altja teed, ülejäänud osas jookseb piir mööda katastripiiri. Sipa sihtkaitsevööndi ala paiknes varasemalt piiranguvööndis. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad. Vööndi keskosas elupaigatüüpe kaardistatud ei ole, samas ei tzoneerita seda sihtkaitsevööndist välja, kuna jõe ja tee vahele moodustub huvitava reljeefiga terviklik metsaala.

Soone sihtkaitsevöönd (449,0 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Muike külas, väga väike osa vööndist jääb ka Koljaku ja Palmse külasse. Vööndist läände ja põhja jäävad Korjuse ja Laviku sihtkaitsevöönd, kagusse Oruveski sihtkaitsevöönd, ülejäänud osas piirneb Soone sihtkaitsevöönd Lahemaa piiranguvööndiga. Lahemaa piiranguvööndisse jääb ka Ilumäe–Koljaku tee, mis eraldab Soone sihtkaitsevööndit Korjuse ja Laviku sihtkaitsevööndist. Vööndi maa on peaaegu 99,6%-liselt riigimaa, vaid väga väike osa vööndist jääb eraomandisse ja jätkuvalt riigi omandisse. Suurem osa vööndist jääb katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 5 (88701:001:0920), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Väike osa vööndist jääb katastriüksusele Sagadi metskond 15 (88701:001:1180), mis on riigimetsamaa. Väga väikesed alad paisjärvede kaldal jäävad katastriüksustele Vesiveski (88701:002:1210) ja Okasmetsa (88701:002:1400). Läänepoolses osas kulgeb vööndi piir mööda katastripiire ja väikeses osas mööda metsasihti, kusjuures loodeosas on piiriks Ilumäe–Koljaku tee. Kirdeosas on vööndi piiriks Laviku paisjärve kaldajoon, paisjärv jääb vööndist välja. Idaosas on piiriks Võsu jõe idakallas, Võsu jõgi jääb vööndisse. Osa vööndi lõunapiirist jookseb mööda Muike kraavi lõunakallast, kraav jääb vööndisse. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad. Vööndi terviklikkuse huvides ei tzoneerita vööndi keskossa jäävaid elupaikadeks mittekvalifitseeruvaid alasid vööndist välja, eesmärk on Võsu jõest läände jääval alal säilitada ühtlane metsamassiiv.

Suurekõrve sihtkaitsevöönd (3066,5 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Hara, Kolga-Aabla, Pedaspea, Pudisoo ja Uuri külas. Vöönd paikneb Juminda poolsaare keskosas. Vööndi keskele jääb kahe lahustükina Hara soo sihtkaitsevöönd. Vööndist põhjas on Naskali sihtkaitsevöönd ja Naskali piiranguvöönd, ülejäänud osas piirneb vöönd Lahemaa piiranguvööndiga. 44% vööndi maadest kuulub riigi omandisse ja on peamiselt riigimetsamaa ning jääb katastriüksustele Loksa metskond 1 (42301:001:0704) ja Loksa metskond 3 (42301:002:0260), väikeses osas ka katastriüksustele Loksa metskond 64 (42301:001:0446), Loksa metskond 102 (42301:002:0191), Loksa metskond 101 (42301:002:0189), Loksa metskond 111 (35201:001:0170), Loksa metskond 100 (42301:002:0188), Loksa metskond 79 (42301:002:0287), Loksa metskond 110 (35203:001:0196), Loksa metskond 54 (35203:001:0166) ja Loksa metskond 55 (35203:001:0165). 54% vööndi maast kuulub jätkuvalt riigi omandisse ja 2% eraomandisse. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, vahesel määral mööda metsasihte ja -teid, kraave ja kõlvikupiiri. Vööndi põhjaosas on piiriks Leesi–Hara tee, kusjuures tee jääb vööndist välja. Loodeotsas, idaosas ja väikeses osas ka lääneosas jookseb piir mööda elektriliini kaitsevööndi äärt, elektriliin jääb vööndist välja. Lääneosas on väikeses osas vööndi piiriks Hara tee, Hara tee ja Kuusalu–Leesi tee on vööndist välja arvatud. Vööndi lõunaosas Taga-Raudsilla katastriüksusel on vööndi piiriks Pudisoo jõgi, kusjuures jõgi jääb vööndisse. Mõnes kohas on vööndi piiriks kasutatud mõttelisi jooni: Mäealuse katastriüksuse (42301:001:1415) kirdenurgast sirgjoonena kuni Jürialuse katastriüksuse (42301:001:0798) piirini, Metsa-Suuroja katastriüksuse (42301:001:0568) kagunurgast kuni Klaukseni katastriüksuse (42301:001:0554) loodenurka, Metsa-Kärka katastriüksuse (42301:001:0666) kagunurgast Metsamiku katastriüksuse (42301:001:0698) loodenurka, Metsamiku katastriüksuse edelanurgast Lepoja katastriüksuse (42301:001:0355) loodenurka, Silla katastriüksuse (42301:001:0612) edelanurgast sirgjoonena Tagatõnikse katastriüksuse (42301:001:0014) piirini, Kasemetsa katastriüksuse (42301:002:1492) edelanurgast Kiviste katastriüksuse (42301:002:0146) põhjanurka, Siilu katastriüksuse (42301:002:0147) idanurgast Villemi-Metsamaa (42301:002:0346) põhjanurgani. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsa- ja soosalad (Aabla raba ja Hara soo).

Suursoo sihtkaitsevöönd (255,8 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Vergi külas. Põhjast ja idast piirneb vöönd Lahemaa piiranguvööndiga ning lõunast ja läänest Kõrve sihtkaitsevööndiga. Suursoo sihtkaitsevöönd jääb täies ulatuses riigimaale katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 13 (88703:001:1180), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Vööndi piir kulgeb põhja-, kirde- ja idaosas mööda katastripiiri ja ülejäänud osas mööda metsasihte. Vööndisse on hõlmatud piirkonda jäävad metsise mängualad, mis on ühtlasi ka väärtuslikud metsa- ja soolad. Elupaigatüübiks mittekvalifitseerunud alasid vööndist välja arvata ei saa, kuna nad paiknevad vööndi keskel elupaikade vahel metsiste mängualal või naabruses asuva Kõrve sihtkaitsevööndi piiri lähedal. Vajalik on säilitada ühtlane metsamassiiv.

Ulkari sihtkaitsevöönd (221,5 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Lobi ja Lahe külas. Vöönd asub Vergi poolsaare loodeossa jääval Ulkari poolsaarel ning sellest itta jäävas Koolimäe lahes ja selles paiknevatel saartel. Tervelt 74% vööndist on mereala. Ulkari sihtkaitsevöönd piirneb loodes Lobineeme sihtkaitsevööndiga, idas Mere piiranguvööndiga ja ülejäänud osas Lahemaa piiranguvööndiga. Maismaa-alast 64% on riigimaa ja jääb katastriüksusele Lahemaa rahvuspark 10 (88703:001:1150), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Eraomandisse kuulub vaid 5% vööndi maismaa-alast. 31% maismaast on jätkuvalt riigi omandis. Vööndi merepiir kulgeb mööda mõttelist joont, mis on tõmmatud Savilo neeme otsast Sepa katastriüksuse (88703:001:1730) loodenurka. Maismaal kulgeb piir peamiselt mööda katastripiire. Mõttelised jooned on tõmmatud Väi katastriüksuse (88703:001:2232) põhjanurgast sirgjoonena kirde poole Väi katastriüksuse (88703:001:2232) põhjanurka, Väi katastriüksuse läänenurgast Nuudi katastriüksuse (88703:001:0680) idanurka ja Miku-Mardi katastriüksuse (88703:001:0138) põhjanurgast Tiidu katastriüksuse (88703:001:0960) idanurgani. Vööndisse on hõlmatud Koolimäe lahe väikesaarte- ja laiduderikas ala ning selle kaldale jäävad rannikualad (peamiselt rannaniidud), millel on linnustiku kaitsel kõrge väärtus.

Ulliallika sihtkaitsevöönd (383,6 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Kolga alevikus ja Kõnnu külas. Vööndist itta jääb Pärlijõe sihtkaitsevöönd, kaht sihtkaitsevööndit lahutab Lahemaa piiranguvööndisse kuuluv Liiapeksi-Loksa tee. Lahemaa piiranguvöönd ümbritseb ka ülejäänud osa Ulliallika vööndist. 12% vööndist on riigimetsamaa ning jääb katastriüksustele Loksa metskond 82 (42301:002:0289) ja Kolga metskond 73 (35203:002:0073). Ülejäänud osa vööndi maast on jätkuvalt riigi omandis. Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire, kõlvikute piire, kraave ning metsateid ja -radasid. Vööndi lääneosas kulgeb piir osaliselt mööda elektriliini. Vööndist voolavad läbi Pudisoo jõgi ja sellesse suubuvad ojad ja kraavid. Vöönd jääb jõe ülemjooksule. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsa- ja soolad.

Vainupea sihtkaitsevöönd (1066,4 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas peamiselt Vainupea ja Mustoja külas, väike osa vööndist jääb Pajuveski ja Haili külasse. Vööndi keskele jääb 83,8 ha suurune Remnispea loodusreservaat. Vööndi idapiir on kaitseala välispiiriks, põhjapiir ühtib Mere piiranguvööndi piiriga ning läände ja lõunasse jääb Lahemaa piiranguvöönd. Vainupea sihtkaitsevöönd jääb peamiselt riigimaale (1043,7 ha) katastriüksustele Lahemaa rahvuspark 17 (88703:002:1610), Sagadi metskond 44 (88703:002:1710), Sagadi metskond 46 (88703:002:1730), Kunda metskond 1 (88703:002:1400) ja Peetri (88703:002:1850). Eramaal jääb vaid alla 1,7 ha suurune Naareti katastriüksus (88703:002:2143).

Vööndi piir kulgeb põhjaosas mööda Soome lahe rannajoont. Idaosas jookseb piir peamiselt mööda katastripiire, kuid mõnes kohas on piiri määramisel kasutatud kujutletavaid sirgeid: Härma katastriüksuse (88703:002:0106) edelanurgast punktini 6 607127,0 627 945,7; punktist 6 607 142,2 628 057,9 punktini 6 606 920,6 628 046,6), et viia sihtkaitsevööndi piiri õuealadest eemale ja tekitada elumajade ja sihtkaitsevööndi vahele puhverala. Kaguosas jookseb piir mööda Võle-Vainupea-Kunda maanteed. Vööndi ida- ja kagupiir on ühtlasi ka rahvuspargi välispiiriks. Lõuna-, edela-, lääne- ja loodepiir kulgeb enamjaolt mööda katastripiire, teid ja metsasihte. Mustoja jõega piirneva vööndiosa piir kulgeb mööda jõe kallast. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad ja rannikuelupaigad.

Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevöönd (3261,8 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Nõmmeveski, Joaveski ja Valgejõe külas ning Lääne-Virumaal Kadrina vallas Loobu külas ja Vihula vallas Aasumetsa, Uusküla, Sakussaare, Võsupere ja Palmse külas. Suure Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndi sees paiknevad viiest väiksest lahustükist koosnev Loobu sihtkaitsevöönd ja Reiemäe sihtkaitsevöönd, vööndist loodesse jääb Kotka sihtkaitsevöönd ja kirdesse Ilumäe piiranguvöönd, ülejäänud osas ümbritseb vööndit Lahemaa piiranguvöönd. Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndi idapiir ja osaliselt ka lõunapiir on rahvuspargi välispiiriks. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, metsasihte, kraave, teid ja radu. Lõunapiir jookseb osaliselt mööda Loobu jõe lõunakallast, jõgi jääb vööndisse. Edelaosas jookseb piir mööda Tallinna–Narva maantee serva, maantee jääb nii vööndist kui ka rahvuspargist välja. Mõttelised jooned on tõmmatud Põisma katastriüksuse (88701:002:0462) kagunurgast Tagavälja katastriüksuse (88701:002:1282) lõunanurka, Laanevälja katastriüksuse (4230105:0418) kirdenurgast põhja poole jääva metsasihi otsani ning katastriüksuse Loksa metskond 94 (42301:004:0264) kagunurgast Pae katastriüksuse (42301:005:0940) loodenurka. Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndi idapiir ja osaliselt ka lõunapiir on rahvuspargi välispiiriks. 74% vööndist jääb riigimaale, 26% maast on jätkuvalt riigi omandis ning vaid 0,3% vööndi maast on eraomandis. Lääne-Virumaal asub vöönd suure osas katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 6 (88701:001:0930), mis on kaitsealune maa, ja katastriüksustel Loobu metskond 95 (27301:001:0137). Väiksemas osas jäävad vööndisse ka katastriüksused Sagadi metskond 47 (88701:002:0870) ja Loobu metskond 96 (27301:002:0172). Lääne-Virumaal jääb osaliselt vööndisse ka eraomandis olev Loobuveski katastriüksus (27301:002:0131). Harjumaal jääb osaliselt vööndisse katastriüksus Loobu metskond 104 (42301:005:0337). Eramaadest on vööndis Paevälja katastriüksus (42301:005:1280). Vööndisse on hõlmatud Laukasoo ulatuslikud soomassiivid ja seda ümbritsevad piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Vanaaseme sihtkaitsevöönd (46,7 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Koljaku külas Võsu jõe lõunakaldal. Vööndit ümbritseb Lahemaa piiranguvöönd. Vanaaseme sihtkaitsevöönd paikneb täies ulatuses riigimetsamaal katastriüksusel Sagadi metskond 30 (88701:002:0820). Vööndi piir kulgeb lõunaosas mööda metsateed ja ülejäänud osas mööda katastripiire, kirdes piirneb vöönd Haljala–Käsmu teega. Vööndisse on hõlmatud piirkonna väärtuslikud metsaalad.

Viru raba sihtkaitsevöönd (480,1 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Kolga alevikus ja Kembera külas. Vööndi lääne- ja lõunapiir on rahvuspargi välispiiriks. Vööndist põhja ja itta ja kirdesse jääb Lahemaa piiranguvöönd. 84% vööndi maast jääb riigi omandisse ja asub katastriüksusel Lahemaa rahvuspark 81 (35203:002:0221), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. 13% vööndi maast on eraomandis ja 3% on jätkuvalt riigi omandis. Vööndi piir kulgeb mööda katastripiire, kusjuures lõunapiirile jääb Tallinna–Narva tee, läänepiirile Liiapeksi–Loksa tee ja põhja- ja kirdepiirile Jõelähtme–Kembera tee. Seega piiravad vööndit peaaegu igast küljest maanteed. Vööndisse on hõlmatud Viru rabas paiknevad sooelupaigad ja neid ümbritsevad väärtuslikud metsaalad.

Älvi sihtkaitsevöönd (2,1 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Natturi külas. Vöönd jääb Vergi poolsaare keskossa jääva Natturi neeme läheduses paiknevatele Älvi saartele ja piirneb Mere piiranguvööndiga. Älvi sihtkaitsevööndi maa on täies ulatuses riigimaa ning jääb katastriüksustele Lahemaa rahvuspark 11 (88703:001:1160) ja Lahemaa rahvuspark 12 (88703:001:1170), mis on sihtotstarbelt kaitsealune maa. Vöönd on kahes lahustükis ja selle piir kulgeb mööda kahe saare rannajoont. Vööndisse on hõlmatud linnustiku kaitse seisukohast olulised Älvi saared.

Altja piiranguvöönd (41,1 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Altja külas. Piiranguvööndist 84% moodustavad eramaad, mis on valdavas osas hoonestatud. Riigiomandisse kuulub 5% ja jätkuvalt riigi omandisse 11% vööndi maa-alast. Riigiomandisse jääva maa hulka kuulub ka ühe hektari ulatuses Võsu–Vergi–Sõeaugu tee alla jääv transpordimaa. Vööndist põhja poole jääb Mere piiranguvöönd, läände Merinõmme sihtkaitsevöönd ning lõunasse ja itta Lahemaa piiranguvöönd. Vööndite piirid kulgevad põhjaosas mööda mereala piiri, mujal peamiselt mööda katastriüksuste piire. Idapiir jookseb mööda Altja jõe idakallast. Vööndisse on hõlmatud osaliselt Lahemaa rahvuspargi poolt taastatud hoonestusega Altja rannaküla

traditsioonilise asustusstruktuuri ja pärandmaastikuga, väärtusliku hoonestuse ja teiste ajaloolis-kultuuriliste elementide poolest rikas tuumikala. Võõndisse jääb ka mitmeid muinuskaitsealuseid objekte.

Ilumäe piiranguvöönd (1741,6 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Vatku, Tõugu, Joandu, Võhma, Uusküla, Ilumäe, Muike ja Palmse külas. Piiranguvööndist 77% moodustavad eramaad. Riigiomandisse kuulub 3% ja jätkuvalt riigi omandisse kuulub 20% vööndi maa-alast. Vöönd piirneb lõunast Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndiga ning kagust ja edelast Loobu sihtkaitsevööndiga, Palmse külas jääb vööndist kirdesse Mõisaparkide piiranguvööndi Palmse mõisa pargi ja parkmetsa ala. Mõisaparkide piiranguvööndi alla jääb ka Ilumäe piiranguvööndit loode-kagusuunaliselt läbiv Palmse mõisa pargi allee, mis kulgeb Palmse mõisa härrastemaja juurest mööda Palmse-Vatku ja Ilumäe-Koljaku teed Ilumäe kabelini. Kaguosas on vööndi piir osaliselt rahvusparki välispiiriks. Ülejäänud osas piirneb vöönd Lahemaa piiranguvööndiga.

Vööndi piir järgib enamjaolt katastriüksuste piire, mõnes üksikus kohas ka väiksemaid teid. Palmse pargiga piirneva ala puhul on lisaks katastriüksustele piirina kasutatud looduses hästi jälgitavaid kõlvikute piire ja joonobjekte (teed, pargi piiriks olevad puude read). Piki Palmse mõisa alleed on vööndi piiriks kasutatud mõttelisi jooni kahel pool teed alleepuude rea kõrval, piir jääb maantee teljest 15 m kaugusele. Mõisaparkide piiranguvööndisse kuulub kogu puude võradest moodustuv alleeruum. Mitmes kohas on Ilumäe piiranguvööndi piiriks kasutatud mõttelisi jooni ühe katastriüksuse nurgast teise katastriüksuse nurgani. Selle eesmärk on võimalikult väikese ala haaramine rangema kaitsekorraga piiranguvööndi koosseisu. Kasutatud mõttelised jooned on järgmised: Rahkmäe katastriüksuse (88701:001:1581) idanurgast Hansu katastriüksuse (88701:001:0040) läänenurka, arvates vööndisse osa Jaagu-Hansu katastriüksusest (88701:001:0004); Niine katastriüksuse (88701:001:1540) kagunurgast Niidu katastriüksuse (88701:001:0119) läänenurka, arvates vööndisse osa Vatku-Joosepi (88701:001:1753) ja Peetri-Jaagu katastriüksusest (88701:001:0621); Uustalu katastriüksuse (88701:001:1461) põhjanurgast Rünga 1 katastriüksuse (88701:001:0012) läänenurka, arvates vööndisse osa Altoa katastriüksusest (88701:001:0106); Mäesalu katastriüksuse (88701:001:1330) kagunurgast Ilumäe-Jüri katastriüksuse (88701:001:0201) läänenurka, arvates vööndisse osa Muidiku (88701:001:0132), Orumäe (88701:001:0154), Pärna 6 (88701:001:0056), Kreedu (88701:001:1710) ja Volmri katastriüksusest (88701:001:0215) ning jättes välja väikese osa Võhma-Volmri katastriüksusest (88701:001:0122); Välja katastriüksusest (88701:001:0149) loodesse jääva jätkuvalt riigi omandis oleva maa kagunurgast Leemeti katastriüksuse (88701:001:0027) loodenurgani, jättes välja Välja katastriüksuse põhjaosa ning arvates vööndisse väikese osa Nukitsa katastriüksusest (88701:001:0029); Pitka katastriüksusest (88701:001:1620) kirdesse jääva jätkuvalt riigi omandis oleva maatüki edelanurgast Uudekülli katastriüksuse (88701:001:0046) kagunurgani, arvates vööndisse osa Pitka, Tooma (88701:001:0071), Prassi-Jakobi (88701:001:0098), Kadaka (88701:001:1503) ja Vesbergi katastriüksusest (88701:001:1843); Uudekülli katastriüksuse (88701:001:0046) kagunurgast Kivikalju katastriüksuse (88701:001:0199) lõunanurgani, arvates vööndisse osa Uudekülli (88701:001:0046), Jaani (88701:001:1613), Naanu (88701:001:0170), Kiviste (88701:001:0181), Lepa (88701:001:0069), Sagadi metskond 80 (88701:001:0079), Vainu (88701:001:0791) ja Reinu-Peetri (88701:001:0591) katastriüksusest ning Lepa ja Sagadi metskond 80 katastriüksuse vahele jäävast jätkuvalt riigi omandis olevast maast; Põdralõpe katastriüksuse (88701:001:1910) idanurgast tee äärde jääva lõunanurgani, arvates vööndisse osa Põdralõpe ja Ida-Põdralõpe katastriüksusest (88701:001:1000); Kadaka katastriüksuse kagunurgast (88701:001:0239) Peetri-Jaagu katastriüksuse (88701:001:0623) idanurgani, arvates vööndisse osa Juhani katastriüksusest (88701:001:0372). Samuti on vööndisse arvatud väike elamute alla jääv osa Tõugu-Hansu katastriüksusest (88701:001:0211).

Vööndisse on tsoneeritud enamuses muinasaega ulatava traditsioonilise pärandmaastiku ja asustusstruktuuriga alad Palmse-Vihasoo muistsete maastike piirkonnas, kus on kõrge arheoloogiamälestiste kontsentratsioon, mitmeid muinuskaitsealuseid hooneid, palju väärtuslikku taluhoonestust ja teisi ajaloolis-kultuurilise väärtusega maastikuelemente. Siin asuvad traditsioonilise asustusstruktuuriga Vatku, Tõugu, Joandu, Võhma, Uusküla, Ilumäe, Muike ja Palmse küla alad.

Juminda piiranguvöönd (108,6 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Juminda külas. Piiranguvööndist 90% moodustavad eramaad, mis on valdavas osas hoonestatud. Vööndi põhja- ja lõunapiir ühtib Lahemaa piiranguvööndi piiriga, lääne- ja idapiir ühtib Mere piiranguvööndi piiriga. Vööndi põhja- ja lõunaosas kulgeb piir mööda katastriüksuste piire, ida- ja lääneosas mööda mereala piiri. Kolmes kohas on piir tõmmatud mööda mõttelisi jooni: Kuldaste katastriüksuse (42301:001:0090) kagunurgast Liiva 2 katastriüksuse (42301:001:0596) loodenurgani, Kaldavasi katastriüksuse (42301:001:0309) lõunanurgast 90-kraadise nurga all rannajooneni ning Rätsepa katastriüksuse (42301:001:0047) kagunurgast katastriüksuse kagupiiriga samasuunalise sirgjoonena rannajooneni. Vööndisse on tsoneeritud Juminda küla põline tuumikala, kus on säilinud traditsiooniline pärandmaastik ja asustusstruktuur, väärtuslik taluhoonestus, leidub mitmeid ajaloolis-kultuuriliselt tähtsaid maastikuelemente, sh muinsuskaitsealuseid arhitektuuri- ja arheoloogiamälestisi.

Muuksi piiranguvöönd (1068,1 ha) asub Harjumaal Kuusalu vallas Andineeme, Soorinna, Muuksi, Tsitre, Uuri ja väga väikeses osas ka Kahala külas. Piiranguvööndist 87% moodustavad eramaad ja 9% riigimaad, 4% vööndist on jätkuvalt riigi omandis. Riigi omandis olevatest maadest moodustavad suurema osa riigimetsamaad, osa maadest on teede alla jääv transpordimaa. Vööndi ida- ja edelapiir on Lahemaa rahvusparki välispiiriks, lääne-, lõuna- ja põhjapiir ühtib Lahemaa piiranguvööndi piiriga. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastriüksuste piire. Osaliselt jookseb vööndi piir põhjaosas mööda Kuusalu-Leesi tee lõunaserva, kirde- ja idaosas mööda Uuri-Pudisoo tee lääneserva ja kuivenduskraavi, lõunaosas osaliselt mööda Kahala järve kaldajoont ning lääneosas osaliselt mööda Kahala-Andineeme tee idaserva. Ühes kohas on piiriks kasutatud mõttelist joont, milleks on Sõnajala katastriüksuse (35203:001:0161) põhjanurgast Turjevälja katastriüksuse (35203:001:0052) loodenurgani tõmmatud joon, arvates vööndisse osa Uue-Mikani (35203:001:0044) ja Mikani 3 (35203:001:0226) katastriüksustest. Vööndisse on tsoneeritud enamuses muinasaega ulatava traditsioonilise pärandmaastiku ja asustusstruktuuriga alad Kahala järve ümbruse muistsete maastike piirkonnas, kus on kõrge arheoloogiamälestiste kontsentratsioon, mitmeid muinsuskaitsealuseid hooneid, palju väärtuslikku taluhoonestust ja teisi ajaloolis-kultuurilisi maastikuelemente. Siin asuvad traditsioonilise asustusstruktuuriga Soorinna, Muuksi, Uuri ja väga väikeses osas ka Kahala, Andineeme, Tsitre, küla alad.

Natturi piiranguvöönd (51,8 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula vallas Natturi ja Pedassaare külas. Piiranguvööndist 74% kuulub eraomandisse, 18% riigiomandisse ja 8% on jätkuvalt riigi omandis. Eramaad on valdavas osas hoonestatud ja riigiomandisse kuuluv maa on riigimetsamaa. Vööndi lääne- ja põhjapiir ühtib Mere piiranguvööndi piiriga ning lõuna- ja idapiir Lahemaa piiranguvööndi piiriga. Piir kulgeb lääne ja põhjaosas mööda mereala piiri, mujal peamiselt mööda katastriüksuste piire. Kaguosas jookseb piir mööda maantee põhjaserva. Mõttelised jooned on Karl-Jaagupi katastriüksuse (88703:001:2510) põhjanurgast põhjas asuva neemeni (6 611 378,6-615 407,8), Romsaare katastriüksuse (88703:001:0064) edelanurgast Urge katastriüksuse (88703:001:2260) lõunanurka, arvates vööndisse väikese osa katastriüksusest Sagadi metskond 55 (88703:001:1580). Vööndisse on tsoneeritud traditsioonilise pärandmaastiku ja asustusstruktuuriga, väärtusliku hoonestuse ja teiste ajaloolis-kultuuriliste maastikuelementidega Natturi ja Pedassaare põliste rannakülade tuumikalad. Vööndisse jääb mitmeid muinsuskaitsealuseid mälestisi.

Sagadi piiranguvöönd (1042,3 ha) asub Lääne-Virumaal Vihula valla Sagadi, Lauli, Vihula, Karula ja väga väikeses osas Tepelvälja külas. Piiranguvööndist 70% moodustavad eramaad, mis suures osas on hoonestatud. 11% vööndi pindalast moodustavad riigimaad ja 19% on jätkuvalt riigi omandis. Vöönd on kahes lahustükis. Selle lõunapiir on ühtlasi kaitseala välispiiriks, teistest külgedest piirneb ala peamiselt Lahemaa piiranguvööndiga, väikeses osas ühtib vööndi põhjapiir Loisu ja Karula sihtkaitsevööndiga ning keskossa ja lõunapiirile jäävad Mõisaparkide piiranguvööndisse kuuluvad Sagadi ja Vihula mõisa park. Vööndi lõunapiir kulgeb mööda Karula-Vihula-Sagadi tee põhjaserva. Suuremas osas on piir katastriüksuste piiriga. Idapoolse väiksema lahustüki idapiir kulgeb mööda Võle-Vainupea-Kunda tee lääneserva ning Nõlva katastriüksusel (88702:001:0265) jookseb piir mööda oja. Suurema lahustüki idapiir kulgeb osaliselt mööda kraavi, külavaheteed ja Mustoja oja (VEE 1076000) idakallast. Põhjaosas jookseb väike piirilõik mööda Võsu-Vergi-Sõeaugu tee idaserva. Mõttelised jooned on tõmmatud Tooma katastriüksuse (88703:001:1234)

kagunurgast Kuusiku katastriüksuse (88703:001:0144) loodenurka ja katastriüksuse Loobu metskond 205 (88702:001:0265) lõunanurgast Metsääre katastriüksuse (88702:001:0700) põhjanurka, arvates vööndisse osa Sepahansu katastriüksusest (88702:001:0023). Vööndisse on tsoneeritud enamuses muinasaega ulatuva traditsioonilise pärandmaastiku ja asustusstruktuuriga alad Sagadi ja Vihula ümbruse muistsete maastike piirkonnas, kus on kõrge arheoloogiamälestiste kontsentratsioon, mitmeid muinuskaitsealuseid objekte, palju väärtuslikku taluhoonestust ja teisi ajaloolis-kultuurilisi maastikuelemente. Siin asuvad traditsioonilise asustusstruktuuriga Sagadi, Lauli, Vihula, Karula ja väga väikeses osas Tepelvälja külade alad.

Lahemaa piiranguvöönd (25 958,2 ha) on kaitseala suurim vöönd, mis koosneb 21 lahustükist. Lahemaa piiranguvöönd võtab enda alla kõik sihtkaitsevöönditesse või teistesse rangema kaitsekorraga piiranguvöönditesse mittekuuluvat maismaa-ala, mis moodustab puhvri teistele vöönditele. Vöönd on oluline kultuuripärandi, sh pärandkultuurmaastike kaitseks – enamuse Lahemaa rahvuspargi külade hoonestatud alasid jääb sellesse piiranguvööndisse. Kaitseala ida-, lääne- ja lõunaosas on Lahemaa piiranguvöönd osaliselt välispiiriks. Lahemaa piiranguvööndit on ka väikesel alal Mohni ja Haldi saarel. Lahemaa piiranguvööndi maast 60% jääb eraomandisse, kusjuures 73% Lahemaa piiranguvööndi eramaast jääb Harju maakonda. Riigimaa osakaal vööndi pindalast on 28% ja 12% jääb jätkuvalt riigi omandisse, 0,2% ulatuses on vööndis ka munitsipaalmaad. Vööndi põhjapiir ühtib suures osas Läänemere rannajoonega ehk Mere piiranguvööndi lõunapiiriga. Välispiiriks olev vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, kohati ka mööda kraave ja veekogude kaldaid ning teid. Siseveekogude kallastele jäävateks piirilõikudeks on Võsu jõe (VEE1077100) edelakallas, Ojaäärse paisjärve (VEE2003850) edelakallas ja Loo jõe (VEE1082100) põhjakallas. Suuremate teede servadele jäävad piirilõigud on Võle-Vainupea-Kunda tee lääneserv, Karula-Vihula-Sagadi tee põhjaserv, Palmse-Sagadi tee loodeserv, Tallinna-Narva tee põhjaserv, Valgejõe tee põhjaserv, Liiapeksi-Loksa tee idaserv, Ulliallika-Kolga tee põhjaserv, Kolga-Pudisoo tee põhjaserv, Kahala-Andineeme tee idaserv ja Kuusalu-Leesi tee lääneserv.

Mõisaparkide piiranguvöönd (263,7 ha) koosneb neljast mõisapargist, milleks on Sagadi park (KLO1200421), Vihula park parkmetsaga (KLO1200423), Palmse park ja parkmets (KLO1200419) ja Kolga mõisa park (KLO1200561). Mõisaparkide piiranguvööndi maa kuulub 61% ulatuses eraomandisse ja 37% vööndist on riigimaa. Nii munitsipaalomandisse kui ka jätkuvalt riigi omandisse kuulub 1% vööndi maast. Mõisaparkide piiranguvööndil on neli lahustükki. Parkide juurde kuuluvad ka parkmetsad ja alleed. Alleede vööndisse tsoneerimisel on arvestatud, et kogu alleeruum ehk puude võrade laius kuuluks vööndisse. Seega kuulub allee puhul vööndisse 15 m laiune ala tee teljest kahele poole.

Sagadi park asub Lääne-Virumaal Sagadi külas Sagadi mõisa ümbruses ning väga väikeses osas Kakuvälja ja Lauli külas, pargi koosseisu kuuluvad ka nii põhja kui ka lõuna suunas kulgevad alleed. Sagadi pargi lõunapiir on kaitseala välispiiriks. Pargist põhja poole jääb Sagadi piiranguvöönd. Pargi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire. Mööda Sagadi teed põhja poole kulgev alleeosa ulatub Sagadi tee ja Tepelvälja poole kulgeva tee ristini. Mööda Sagadi mõisa teed lõuna poole kulgev alleeosa ulatub puuderea lõpuni Reservi katastriüksusel (88702:001:0219). Pargi piiridesse jääb ka mõisavärava ees Karula-Vihula-Sagadi teel olevad puuderead. Mõtteline joon on tõmmatud Vahtra katastriüksuse (88702:001:0001) edelanurgast Mõisa katastriüksuse (88702:001:0205) lõunapiiri ja metsakõlviku piiri ristumiskohani, jättes osa Mõisa katastriüksusest vööndist välja. Sagadi pargi alla jääv maa kuulub peamiselt riigiomandisse ja maa haldajaks on Riigimetsa Majandamise Keskus.

Vihula park parkmetsaga asub Lääne-Virumaal Vihula külas. Väike osa pargi mööda Karula-Vihula-Sagadi tee põhjaserva kulgevast lõunapiirist on kaitseala välispiiriks. Lääne poolt piirneb park Sagadi piiranguvööndiga ja ida poolt Lahemaa piiranguvööndiga. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, väiksemas osas ka mööda teid või kraave. Vööndi läänepiir jookseb osalt mööda Mustoja oja (VEE 1076000) idakallast. Vööndisse on tsoneeritud ka Vihula mõisa härrastemajast lääne poole kulgev allee, mis lõpeb mõisa väravatega.

Palmse park ja parkmets asub Lääne-Virumaal Palmse, Muike ja Ilumäe külas. Väike lõik pargi kagupiiri on kaitseala välispiiriks. Pargist läände jääb Ilumäe piiranguvöönd, põhja Lahemaa piiranguvöönd ja Soone sihtkaitsevöönd ning idasse Oruveski sihtkaitsevöönd. Vööndi piir kulgeb peamiselt mööda katastripiire, metsasihte, teid ja pargiteid. Idapiir jookseb suures osas mööda Võsu jõe läänekalda järsaku äärt. Vahetult enne Oruveski järve on tõmmatud mötteline sirgjoon risti üle jõe läänekalda järsakust (6 599 332,2 610 888,3) idakalda järsakuni (6599 369,8 610 947,1). Mötteline sirgjoon on tõmmatud ka Käenu katastriüksuse (88701:002:0760) lõunanurgast üle Reooja järve: katastriüksuse Sagadi metskond 31 (88701:002:0830) lõunanurgast punktini 6 599 915,5 611 042,1. Loodepiiriks on Muike kraavi lõunakallas ja Muike kraavi suubuva oja läänekallas. Läänepiir jookseb osaliselt mööda pargipiiriks olevat puuderida ning osaliselt mööda kõlvikuid. Seal on mötteline joon tõmmatud Maarja katastriüksuse (88701:002:0030) läänenurgast puuderea alguseni. Mõisaparkide piiranguvööndisse kuulub ka Palmse mõisa juurest mööda loodesse kulgev ja Ilumäe kabelini ulatuv Palmse mõisa allee. Kagus lõpeb allee Palmse Sagadi tee ristmikul, loodes jookseb allee mööda Palmse Vatu teed kuni Ilumäe Koljaku tee ristini ja sealt edasi mööda Ilumäe Koljaku teed kuni Ilumäe kabeli vastas paikneva Muidiku katastriüksuse (88701:001:0132) erateeni. Vööndisse on tzoneeritud kogu alleeruum.

Kolga mõisa park asub Harjumaal Kolga alevikus. Vööndi piir idas, läänes ja lõunas on kaitseala välispiiriks. Põhjast piirneb vöönd Lahemaa piiranguvööndiga. Põhjapiir kulgeb mööda Kolga Pudisoo tee lõunaserva, ida- ja lõunapiir mööda Kolga aleviku tänavaid, kusjuures piir jookseb mööda tänavate pargipoolset serva. Läänest jookseb piir mööda katastripiiri, loodest on piiriks Kolga jõe kagukallas. Vööndisse kuulub ka mõisa peahoone juurest algav allee, mis kulgeb mööda Kolga Pudisoo teed lõuna poole. Allee lõpeb Nurga katastriüksuse (35203:002:0600) loodenurga juures. Vööndisse on haaratud kogu alleeruum.

Lahemaa rahvuspargist umbes kolmandiku moodustab mereala, mis on tzoneeritud **Mere piiranguvööndisse** (26 631,6 ha). Mere piiranguvööndi lõunapiir kulgeb mööda rannajoont. Mööda merd kulgev piir on ühtlasi kaitseala välispiiriks. Läänes algab rahvuspargi merel kulgev piir Loo jõe (VEE1082100) suudmest ja kulgeb seejärel läbi järgmiste punktide mööda neid ühendavaid geodeetilisi jooni: 6 614 380,0 583 625,0; 6 614 305,1 584 500,1. Viimasest nimetatud punktist on piir tõmmatud Loksas linna edelapoolseimasse piiripunkti rannikul. Mere piiranguvöönd jätkub teisel pool Loksas linna põhjapoolseimast piiripunkti rannikul ja kulgeb seejärel läbi järgmiste punktide mööda neid ühendavaid geodeetilisi jooni: 6 607 695,0 595 429,9; 6 620 492,9 590 964,0; 6 618 590,0 601 415,1; 6 614 810,0 613 520,0; 6 611 765,1 617 925,1; 6 609 004,3 618 612,4. Viimane nimetatud punkt asub Vergi neeme tipus rannikul. Teisel pool Vergi poolsaart jätkub vööndi piir Vergi neeme Vergi lahe poolse tipu punktist 6 608 706,7 618 580,8, haarates vööndisse Vergi lahe. Piir kulgeb edasi merel läbi järgmiste punktide mööda neid ühendavaid geodeetilisi jooni: 6 608 236,7 618 584,1; 6 608 815,0 215,0. Mere piiranguvööndi idapoolseim punkt on katastriüksuse Lahemaa rahvuspark 17 (88703:002:1610) kirdenurk Soome lahe rannikul. Geograafilised koordinaadid on esitatud L-EST-97 koordinaatsüsteemis.

2.6. Kaitsekord

2.6.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevate loodusväärtuste kaitse vajadusega ning on lähtunud Eerik Leibaku poolt 2004/2005. a, Kaili Preismanni poolt 2008/2009. a ja Andres Tõnissoni poolt 2012/2013. a koostatud eksperdiarvamustest Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu, tzoneeringu ja kaitsekorra kohta. Samuti on kaitsekorra kehtestamisel arvestatud 2011. a Pille Tomsoni koostatud ekspertisiga Elektriijaama katastriüksusel (42301:005:0158) esinevate kaitseväärtuste ja nende kaitse vajaduse kohta. Kaitse-eeskirja koostamisel on arvestatud ka kaitsekorra mõjuga loodusala kaitse-eesmärkidele ning Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivate erisustega.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi, samuti kultuuripärandi ja maastikuilme säilitamise ning on proportsionaalsed.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tzoneeritud kahte reservaat, 43 sihtkaitsevööndisse ja 11 piiranguvööndisse. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise, kuna ei võimalda tagada teadaolevate metsa-, niidu-, vee- ja soolupaikade ning nendega seotud kaitsealuste liikide elupaikade säilimist ning kultuuripärandi kaitset. Võrreldes Vabariigi Valitsuse 3. juuni 1997. a määrusega nr 109 kehtestatud Lahemaa rahvuspargiga suureneb kaitseala pindala 1861 ha võrra. Reservaatide pindala suureneb 42,4 ha võrra ja sihtkaitsevööndite pindala 4944,1 ha võrra. Reservaatide ulatus suureneb sihtkaitsevööndite arvelt ja sihtkaitsevööndite ulatus suureneb peamiselt piiranguvööndite arvelt. Piiranguvööndite pindala väheneb 3125,2 ha võrra. Kaitseala laiendamise põhjuseks on kogu Lahemaa loodus- ja linnuala haaramine kaitseala koosseisu.

Määrusega tunnistatakse kehtetuks Harju Rajooni TSN Täitevkomitee 24. juuni 1960. a üldkohustusliku otsuse nr 3 „Looduskaitse ja kultuurimälestusmärkide säilivuse kindlustamisest Harju rajoonis” lisa 1 „Riikliku looduskaitse alla kuuluvate kohaliku tähtsusega objektide loetelu Harju rajoonis” osa „Kolga külanõukogus” punkt 2, millega võeti kaitse alla Kolga mõisa park (KLO1200561), ja punkt 5, millega võeti kaitse alla Kahala hiiemets (KLO1200417), ning ENSV Rakvere Rajooni TSN Täitevkomitee 21. aprilli 1971. a otsuse nr 100 „Kohaliku tähtsusega looduskaitse alla kuuluvate parkide ja botaaniliste üksikobjektide nimekirjade muutmise kohta” lisa 1 „Rakvere rajoonis looduskaitse alla kuuluvate kohaliku tähtsusega parkide nimekiri” punkt 36, millega võeti kaitse alla Palmse park ja parkmets (KLO1200419), punkt 44, millega võeti kaitse alla Sagadi park (KLO1200421), ja punkt 58, millega võeti kaitse alla Vihula park parkmetsaga (KLO1200423). Samuti tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2006. a määruse nr 148 „Harju maakonna kaitsealuste parkide piirid” § 1 punkt 9 ja määruse lisas esitatud kaart „Kolga”. Parkide eraldi kaitse alla hoidmine pole põhjendatud, kuna kaitsealale moodustati Mõisaparkide piiranguvöönd, mille kaitsekorra planeerimisel on arvestatud mõisaparkide kaitse vajadustega. Kahala hiiemetsa säilimine tagatakse läbi kultuuripärandi kaitse.

Pärast Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja kinnitamist jõustub määrus kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Vabariigi Valitsuse 3. juuni 1997. a määrusega nr 109 „Lahemaa rahvuspargikaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” kinnitatud Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskiri ja välispiiride kirjeldus tunnistatakse kehtetuks.

Kui enne käesoleva kaitse-eeskirja kinnitamist, kuid pärast looduskaitse-eeskirja vastuvõtmist kehtestatud detailplaneering on vastuolus käesoleva kaitse-eeskirjaga, saab selle detailplaneeringu alusel seatud ehitusõigust realiseerida ka pärast kaitse-eeskirja kinnitamist. Kuna detailplaneeringutega määratakse ehitusõigus, on rakendussättega antud võimalus kaitse-eeskirjaga vastuollu minevate detailplaneeringute alusel ehitusõigust siiski realiseerida. Ehitusõiguse realiseerimise all peetakse siinkohal silmas ehitusloa või kirjaliku nõusoleku väljastamist. Enne 31. detsembrist 2010. a kehtestatud detailplaneeringute alusel koostatavatel ehitusprojektidel on nõutav arhitektuursete lisatingimuste taotlemine. Lisatingimused tuleb kooskõlastada kaitseala valitsejaga. Nõue on vajalik, et ehitusprojektide osas oleks võimalik täpsustada arhitektuursete tingimusi lähtuvalt rahvuspargi kaitse-eesmärkidest. Varasemates detailplaneeringutes on arhitektuursete tingimused ebapiisavalt ja üldsõnaliselt käsitletud ja nende alusel koostatud ehitusprojektid esitatakse kooskõlastamiseks juba põhiprojekti staadiumis, mil on oluliselt keerulisem vajadusel muudatuste sisseviimine. Rakendussäte võimaldab täpsustada arhitektuursete tingimusi, sealhulgas vajadusel nõuda eskiisprojekti esitamist.

2.6.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kogu kaitsealal kehtivad kaitsekorra üldpõhimõtted on kooskõlas looduskaitse-eeskirjaga, samas on määruses sätestatud mõningaid erisusi. Looduskaitse-eeskirja § 38 sätestab rannal ja kaldal ehituskeeluvööndiga (edaspidi

EKV) seonduvad piirangud, sh EKV laiuse. Looduskaitseeaduse § 38 lg 7 lubab kaitse-eeskirjaga kehtestada looduskaitseeaduse peatükis 6 „Rand ja kallas” sätestatust erineva korra. Läänemere ranna ehituskeeluvöönd mandril ja Võsu jõe ehituskeeluvöönd Võsu aleviku tiheasustusalale jäävas osas on kantud määruse lisas olevale kaardile. Läänemere saartel on ehituskeeluvööndi laius 200 meetrit.

EKV ulatus Läänemere ranna mandriosas on üldjuhul hajaasustusalal 100 meetrit ja tiheasustusalal (osaliselt Võsu, Vergi ja Käsmu Vihula valla üldplaneeringu alusel) 50 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust, on mere rannal EKV-d vähendatud ja üldjuhul on hooned EKV-st välja arvatud. See ühtib enamasti ka valdade üldplaneeringutes EKV määramisel aluseks võetud põhimõtetega. Vähesel määral jääb EKV-sse hoonestatud katastriüksusi või üksikuid hooneid, kus looduslikest tingimustest või asustuse paiknemisest tulenevalt ei ole otstarbekas EKV-d vähendada. Uute ehitiste ehitamise korral EKV-sse tuleb lähtuda kaitse-eeskirja § 23 lõigetes 4 ja 5 sätestatud eranditest, mille alusel on muu hulgas lubatud teatud juhtudel ka uute hoonete ehitamine EKV-sse. Suurendatud on EKV-d lähtuvalt korduvalt üleujutatud ala ulatusest. Kuna korduvalt üleujutatud alasid ei ole valdade üldplaneeringutega määratud, on üleujutusala piiriks loetud ühe meetri samakõrgusjoon, mis on välja arvatud aerolaserskaneerimise tulemusena 2009. a kogutud kõrguspunktide alusel. Sellest tulenevalt erineb korduvalt üleujutatud aladel kaitse-eeskirjaga sätestatud EKV oluliselt üldplaneeringutes sätestatud EKV laiusest. Erinevalt looduskaitseeadusest on EKV-d vähendatud ka Läänemere rannal mandriosas metsamaal, kuna piiranguvööndis asuval metsamaal rakendub hoonete ehitamise osas kaitse-eeskirja § 23 lg 1 p 1 kohane ehituskeeld ja kaitse-eeskirja § 22 lg 1 p-de 1 ja 2 kohane uuendusraie keeld.

EKV määramise alused Läänemere rannal mandriosas vööndite ja külade kaupa rahvuspargi idapiirist alates on järgmised:

Vainupea sihtkaitsevööndis on EKV ulatus 100 meetrit, välja arvatud lääneosas Mustoja jõe suudmealal (korduvalt üleujutatud alad), kus vööndi ulatust on suurendatud arvestades ühe meetri samakõrgusjoont.

Lahemaa piiranguvööndis Mustoja külas on EKV üldjuhul 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on EKV-st välja arvatud.

Merinõmme sihtkaitsevööndis on EKV 100 meetrit.

Valdavalt Altja piiranguvööndis ja osaliselt Lahemaa piiranguvööndis asuvas Altja külas on EKV määramisel osaliselt arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust, on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. EKV-sse jäävad Altja neemel asuvad paadikuurid. Paadikuuride rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9).

Lahemaa piiranguvööndis Vergi külas on hajaasustusalal arvestatud ühe meetri samakõrgusjoonega (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit, tiheasustusalal on EKV 50 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust, on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Lähtuvalt looduslikest oludest (metsamaa) ei ole EKV-d vähendatud Vergi neemel. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõike 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2) ning riigikaitse ehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 6).

Lahemaa piiranguvööndis Pihlaspea külas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d

vähendatud küla keskosas. EKV-sse jäävad Pihlaspea neemel asuvad paadikuurid ning Kalda (88703:001:2080) katastriüksuse ebaseaduslik ehitis. Samuti jäävad EKV-sse hoonestatud Külaotsa (88703:001:1640), Muru (88703:001:2560), Pihlaka (88703:001:0116), Vilma (88703:001:2130) ja Kadaka (88703:001:1651) katastriüksus, kuna lähtuvalt looduslikest oludest (korduvalt üleujutatud alad) ei ole piirkonnas otstarbekas EKV-d vähendada. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1) ning võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9).

Valdavalt Natturi piiranguvööndisse, idaosas ka Lahemaa piiranguvööndisse jäävas Pedassaare külas on EKV määramisel idaosas arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad). Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Tulenevalt looduslikest oludest (ümberringi metsamaa) ja asustuse paiknemisest ei tehtud erandit hoonestatud Neeme (88703:001:2940) katastriüksusele Pedassaare neemel. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1).

Valdavalt Natturi piiranguvööndisse, lõunaosas ka Lahemaa piiranguvööndisse jäävas Natturi külas on EKV 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Tulenevalt looduslikest oludest (ümberringi metsamaa) ja asustuse paiknemisest jääb EKV-sse hoonestatud Pihlaka (88703:001:2640) katastriüksus ja Natturi neemel asuvad paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1) ning võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9). Küla hoonestamata osas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit.

Lahemaa piiranguvööndis Koolimäe külas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on EKV-st välja arvatud.

Pedassaare, Lobineeme ja Ulkkari sihtkaitsevööndis on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit.

Lahemaa piiranguvööndis Lobi ja Lahe külas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust, on külade keskosas EKV-d vähendatud ning hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Erandina on EKV-sse jäetud hoonestatud Vanajõe katastriüksus (88703:001:0099; 88703:001:0101), kuna piirkonnas ei ole lähtuvalt looduslikest oludest (korduvalt üleujutatud alad) EKV vähendamine otstarbekas. Lobineeme lääneosas on lähtuvalt looduslikest oludest (vanad looduspõõsad) ja asustuse paiknemisest jäetud EKV-sse üksikud hoonestatud katastriüksused. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1).

Lahemaa piiranguvööndis Võsu alevikus on tiheasustusosalal EKV laiuseks üldjuhul 50 meetrit, ühe meetri samakõrgusjoont on arvestatud Kalda tänava piirkonnas aleviku idaosas Võsu jõe suudmealal (korduvalt

üleujutatud alad). Hajaasustusosalal kuni Käsmu küalani on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. EKV-sse jäävad Vana-Lepispäe (92201:004:0019) katastriüksuse osad ehitised. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 3), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Käsmu külas on tiheasustusosalal EKV ulatus 50 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. EKV-sse jäävad osad ehitised (valdavalt abihooned, sh paadikuurid), mis asuvad rannajoone vahetus läheduses osaliselt veekaitsevööndis. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9), sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2) ning riigikaitse ehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 6).

Lahemaa piiranguvööndis Eru külas on EKV määramisel kohati arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust, on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Erandina jäävad EKV-sse üksikud ehitised (valdavalt abihooned, sh paadikuurid) ning osa Tamme (88701:001:0650) ja Sauli (88701:001:0610) katastriüksuse hoonetest, mis asuvad rannajoone vahetus läheduses, kus looduslikest tingimustest või asustuse paiknemisest tulenevalt ei ole otstarbekas EKV vähendamine. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Tammispea ja Vihasoo külas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Lähtuvalt looduslikest tingimustest (korduvalt üleujutatud alad) ja asustuse paiknemisest ei tehtud erandit Vihasoo külas hoonestatud Risti 2 (42301:004:0296) katastriüksusele ning Kõrgemäe 2 (42301:004:0435) ja Angaste (42301:004:0466) katastriüksuse osadele ehitistele. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1).

Lahemaa piiranguvööndis Kasispea külas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Erandit ei tehtud Lepa (42301:004:0950), Põllu (42301:004:0102), Lõuka (42301:004:0104), Allika I (42301:004:0129), Kingu (42301:004:0112), Kaldapealse (42301:004:0096), All-Männipõllu (42301:004:0373), Vaheoja (42301:003:1024), Kuusiku (42301:003:0133), Sope (42301:003:0057), Junkru (42301:004:0281) ja Luha (42301:003:0620) hoonestatud katastriüksusele, mis asuvad rannajoone vahetus läheduses, kus EKV vähendamine ranna kaitse eesmärkidest (osaliselt korduvalt üleujutatavad alad ning väljaspool hoonestatud alasid on valdavalt levinud loodusdirektiivi elupaigatüüpidele

vastavad looduslikud kooslused) tulenevalt ei ole otstarbekas. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1).

Lahemaa piiranguvööndis Turbuneeme külas on EKV määramisel arvestatud väljakujunenud asustust. Tulenevalt looduslikest oludest ja asutuse paiknemisest jäävad EKV-sse hoonestatud Võrgukuuri (42301:003:0076), Peetri (42301:003:0328) katastriüksus ning osaliselt Suure-Ahju (42301:003:0136) ja Järsaku (42301:003:0037) katastriüksus. EKV-sse jäävad ka mitmed paadikuurid. Turbuneeme küla lääneosast kuni Viinistu küalani järgib EKV Loksa–Viinistu maanteed. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Viinistu külas on küla kagu- ja loodeosas ulatuslikud madalad alad, kus EKV määramisel on arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont. EKV määramisel on arvestatud väljakujunenud asustust ja hooned on üldjuhul EKV-st välja jäetud. EKV-sse jäävad looduslike olude ja asutuse paiknemise tõttu Sadamaneemel ja küla põhjaosas neemel asuvad kinnistud. EKV-sse jäävad ka mitmed paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Pärисpea külas on EKV määramisel kohati arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Erandit ei tehtud looduslike olude tõttu ja ranna kaitse eesmärkidest lähtuvalt Hauaneemel asuvate kinnistute osas korduvalt üleujutatud alade tõttu ning hoonestatud Lääne (42301:003:0162) ja Joosti (42301:003:0233) katastriüksusele, kus hooned on püstitatud rannajoone vahetusse lähedusse. EKV-sse jäävad ka mitmed paadikuurid, ka Peetri-Jaani I (42301:003:1093) katastriüksuse ebaseaduslikult püstitatud hoone. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9).

Lahemaa piiranguvööndis Pärисpea küla lõunaosas ja Suurpea külas on EKV laius 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Lähtuvalt looduslikest oludest (kulutusrand) ja asutuse paiknemisest ei tehtud erandit Suurpea külas hoonestatud Mereääre (42301:003:0401), Päikeseloojangu (42301:003:1117), Mereranna (42301:003:1113), Rannaveere (42301:003:1118), Rannakalda (42301:003:1109), Merekalda (42301:003:1119), Linnaku (42301:003:1156), Ombre (42301:003:0198) ja Instituudi (42301:003:1114) katastriüksusele. EKV-sse jäävad ka Linnaku (42301:003:1155), Vesiväe (42301:003:1106), Koplinõmme (42301:003:1171) ja Liivaku (42301:003:0740) katastriüksuse osad ehitised ja mitmed paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri

kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Hara küla idaosas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad), millele on liidetud 100 meetrit, ülejäänud küla osas on EKV laius arvestatud rannajoonest. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on EKV-st üldjuhul välja arvatud. Hara küla osas on tegu kulutusrannaga ja hooned on püstitatud rannajoone vahetusse lähedusse, seetõttu ei tehtud erandit hoonestatud Kaldaveere (42301:002:0088), Tiidu (42301:002:0540), Eduri (42301:002:0150), Oja (42301:002:0380), Altsauna (42301:002:0210), Kase 3 (42301:002:0640), Ranna (42301:002:0940) ja Rannatoa (42301:002:0002) katastriüksuse suhtes, mis jäävad EKV-sse. EKV-sse jäävad ka mitmed abihooned, sh paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Virve ja Tapurla külas on EKV laius üldjuhul arvestatud rannajoonest, v.a Tapurla küla põhjaosas, kus on lähtutud ühe meetri samakõrgusjoonest (korduvalt üleujutatud alad). Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. EKV-sse jäävad mõned abihooned, sh paadikuurid, Tapurla külas ka hoonestatud Lipumäe (42301:001:0520), Tominga talu II (42301:001:1012) ja Lauaneeme (42301:001:0005) katastriüksus, kus hooned asuvad rannajoone vahetus läheduses. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Naskali sihtkaitsevööndis on EKV 100 meetrit.

Juminda piiranguvööndis ja osaliselt Lahemaa piiranguvööndis paikneva Juminda küla osas on EKV üldjuhul 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Lähtuvalt looduslikest tingimustest ja asustuse paiknemisest ei tehtud erandit Päästejaama hoone, hoonestatud Juminda kordoni (42301:001:0548) ja Kordoni (42301:001:0360) katastriüksuse osas, mis paiknevad vahetult veepiiril. EKV-sse jäävad ka mõned paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9), riigikaitse, piirivalve ja päästeasutuse ehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 6).

Lahemaa piiranguvööndis Juminda küla lõunaosas ning Tammistu ja Leesi külas on EKV määramisel arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud alad). Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Erandit ei tehtud Tammistu küla hoonestatud Uus-Nigula (42301:001:0600), Hämnelbergi (42301:001:0850) ning Leesi külas paiknevate hoonestatud Terneme I (42301:001:0099), Leesiranna (42301:001:0177) ja Kaluri (42301:001:0780) katastriüksuse osas, kus hooned paiknevad vahetult veepiiril. EKV-sse jäävad ka mõned kõrvalhooned ja paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1) ning võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9).

Lahemaa piiranguvööndis Kiiu-Aabla ja Kolga-Aabla külas on EKV 100 m, vähesel määral on arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont (korduvalt üleujutatud ala). Arvestades asustusstruktuuri ja õuealade paiknemist on EKV-d vähendatud ja hooned on üldjuhul EKV-st välja arvatud. Erandit ei tehtud Kiiu-Aabla külas hoonestatud Vello (42301:001:0410) katastriüksuse osas, mis paikneb vahetult veepiiril, EKV-sse jäävad ka mõned abihooned, sh paadikuurid. Osaliselt kulgeb EKV piir piki 11270 Kuusalu-Leesi tee lääneserva. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9) ning sadamaehitistele ja veeliiklusrajatistele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 2).

Lahemaa piiranguvööndis Pedaspea, Pudisoo, Tsitre ja Andineeme külas on EKV määramisel korduvalt üleujutatud alade osas arvestatud ühe meetri samakõrgusjoont, millele on liidetud 100 meetrit. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud ja hooned on EKV-st üldjuhul välja arvatud. EKV-sse jäävad mõned paadikuurid. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene võrgu ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 9).

Võsu jõe Võsu aleviku tiheasustusalale jääva jõelõigu osas on EKV laius üldjuhul 50 meetrit, mis vastab LKS sätestatud EKV ulatusele. Arvestades väljakujunenud asustust on EKV-d vähendatud. Hooneid täielikult EKV-st välja arvata ei ole võimalik kalda kaitse eesmärkidest lähtuvalt: reljeefne jõeorg, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, kalda eripära arvestava asustuse suunamine. Kuna muutuvad ka EKV-sse uute ehitiste püstitamise võimalused ja üldnormina on sätestatud metsamaale hoonete ehitamise keeld, siis koostoimes tagavad need kitsendused jõeoru parema kaitse tiheasustusalale jäävas lõigus võrreldes senisega. Osaliselt jääb Võsu aleviku tiheasustusalale jäävas lõigus EKV-sse kinnistuid, mille hoonestus paikneb jõest 4 kuni 19 meetri kaugusel, mis on vastuolus kalda kaitse eesmärkidega ning rahvuspargi looduse ja maastike kaitse eesmärkidega. Võsu jõgi asub valdavalt reljeefses kõrgete kallastega orus, kus tuleb muu hulgas arvestada jõe kulutava tegevusega, toimunud on kallaste ümberkujundamine ning eelnevast tulenevalt pinnase erosioon. Probleemideks on kalda kaitse eesmärkide mitteamistamisest tingituna kalda kindlustamise vajadus ja osaliselt vaba juurdepääsu puudumine kallasrajale. Kaitse-eeskirjas toodud kitsendused vähendavad võimalusi EKV-sse uute ehitiste püstitamiseks eeskätt hoonete osas ja veekaitsevööndisse, mis on Võsu jõel 10 meetrit. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), kalda kindlustusrajatisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 2).

Järvedel, ojadel, maaparandussüsteemide eesvooludel ja jõgedel, välja arvatud Pudisoo jõel ja Võsu jõel Võsu aleviku tiheasustusalale jäävas osas, arvestatakse ehituskeeluvööndi laiust vastavalt looduskaitseesadusele. Pudisoo jõe kaldal on ehituskeeluvööndi laius 100 meetrit. Jõgede ja järvede puhul ei ole erandit tehtud metsamaa osas, kus vastavalt LKS § 38 lg-le 2 ulatub EKV piiranguvööndi piirini. Pudisoo jõel kehtestatakse erand äärmiselt ohustatud I kaitsekategooriasse kuuluva ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) elupaiga kaitseks. Jõe kallastel toimuv tegevus mõjutab otseselt ebapärlikarbi elupaiga seisundit. Liigikaitsest lähtuvalt on oluline säilitada jõe kallaste looduslikkus. Vältida tuleb kallaste erosiooni suurendavaid ja vee keemilist koostist muutvaid tegevusi, mille tagajärjel võivad halveneda vee keemilised ja füüsikalised näitajad (väheneda hapnikusisaldus ja vee läbipaistvus, suurenedavad üldläämmastiku ja -fosfori sisaldus ning jõevee heljumisisaldus) ning suurenedada jõe settekoormus.

Ehitiste paiknemine vooluveekogude ja järvede ehituskeeluvööndis:

Kahala järve, Lohja järve ja Käsmu järve EKV-sse (50 m) ei jää ühtegi ehitist, EKV-sse jäävad kinnistud on maatulundusmaa, Käsmu järve ääres osaliselt ka elamumaa sihtotstarbega. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1).

Loo jõe EKV-s (50 m) paiknevad mõned hoonestatud kinnistute ehitised. EKV-sse jäävad kinnistud on elamumaa ja maatulundusmaa sihtotstarbega. Suuremas osas piirneb jõgi metsamaaga ja loodusliku rohumaa. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1).

Pudisoo jõe EKV-s (100 m) paikneb kõige rohkem hoonestatud kinnistute ehitisi Pudisoo ja Uuri külas ning Kolga alevikus. EKV-sse jäävad kinnistud on kaitsealuse maa, elamumaa, maatulundusmaa ja üks ärimaa sihtotstarbega (Pudisoo puhkebaas). Suuremas osas piirneb jõgi metsamaaga. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1). Ärimaa puhul on võimalik uushoonestust kavandada ka väljapoole EKV-d.

Valgejõe EKV-sse (50 m) jäävad vähesed hoonestatud kinnistute ehitised. Kotka külas on EKV-s muu hulgas Kotka kalakasvatuse tiigid, hüdroelektrijaama ehitised ja puidutööstuse ehitised. EKV-sse jääb Kotka külas kuus tootmismaa sihtotstarbega kinnistut (puidutööstus, alajaam, HEJ-ga seotud kinnistud) ja üks ühiskondlike ehitiste maa (Kotka noortelaager), Nõmmeveski külas üks tootmismaa sihtotstarbega kinnistu (hoonestamata, tootmist ei toimu), ülejäänud kinnistud on elamumaa ja maatulundusmaa sihtotstarbega. Suuremas osas piirneb jõgi loodusliku rohumaa ja metsamaaga. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), tehnovõrgurajatiselisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 6), kalakasvatusehitisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 5 punkt 5). Puidutööstuse ja noortelaagri maal on võimalik uushoonestust kavandada ka väljapoole EKV-d.

Loobu jõe EKV-s (50 m) on tihedam asustus Vihasoo külas ja Joaveski külas, viimases on hoonestatud kinnistute ehitiste hulgas ka endise Papiivabriku hooned. EKV-sse jääb Joaveski külas üks (hüdroenergia tootmine) ja Vihasoo külas kuus tootmismaa sihtotstarbega kinnistut (kaks hoonestatud – ladu ja remonditöökoda), Vihasoo külas veel kaks ärimaa sihtotstarbega kinnistut (Vihasoo puit, töökoda), ülejäänud kinnistud EKV-s on kaitsealuse maa, elamumaa ja maatulundusmaa sihtotstarbega. Suuremas osas piirneb jõgi loodusliku rohumaa ja metsamaaga. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1), tehnovõrgurajatiselisele (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 6). Uushoonestust tootmismaal ja ärimaal on võimalik kavandada väljapoole EKV-d.

Võsu jõe EKV laius Võsu jõe hajaasustusalale jäävas osas on 50 m, vööndisse jäävad vähesed hoonestatud kinnistute ehitised. EKV-sse jäävad kinnistud on kaitsealuse maa, elamumaa, maatulundusmaa sihtotstarbega ja üks ühiskondlike ehitiste maa (Ojaäärse, RMK). Suuremas osas piirneb jõgi loodusliku rohumaa ja metsamaaga. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei

laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1). Uushoonestust ühiskondlike ehitiste maal on võimalik kavandada väljapoole EKV-d.

Altja oja EKV-sse (50 m) jäävad üksikud hoonestatud kinnistute ehitised. EKV-sse jäävad kinnistud on maatulundusmaa ja elamumaa sihtotstarbega ja üks ühiskondlike ehitiste maa (Esku kabel ja kalmistu). Jõgi piirneb suuremas osas metsamaaga. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1). Uushoonestust ühiskondlike ehitiste maal on võimalik kavandada väljapoole EKV-d.

Mustoja oja EKV-sse (50 m) jäävad üksikud hoonestatud kinnistute ehitised. EKV-sse jäävad kinnistud on maatulundusmaa ja elamumaa sihtotstarbega ja üks ühiskondlike ehitiste maa (Vihula koolimaja), üks tootmismaa (Jahimaja saeveski juures), üks ärimaa (Vihula mõisas) ning üks jäätmeoidla maa (Vihula mõisas). Jõgi piirneb suuremas osas metsamaa ja loodusliku rohumaa. Olemasolevate ehitiste rekonstrueerimine, laiendamine ja lammutamine on võimalik, arvestades kaitse-eeskirja § 7 punktides 3, 5 ja 6 ning § 23 lõikes 2 punktis 1 sätestatud. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse (kaitse-eeskirja § 23 lõige 4 punkt 1). Uushoonestust ühiskondlike ehitiste maal on võimalik kavandada väljapoole EKV-d, mõnel juhul (tootmismaa, ärimaa) on kinnistud väikesed, mis piirab uushoonestuse rajamist.

Lahemaa rahvuspargi jõgede EKV-s paikneb vähesel arvul hoonestatud kinnistute ehitisi, asustus ei ole märkimisväärselt jõgede kallastele laienenud. Loetletud EKV-sse jäävatest tootmismaa, ärimaa ja ühiskondlike hoonete maa kinnistutest on viis kinnistut 100% EKV-s, neile ei ole võimalik uusi hooneid püstitada, ent näiteks alajaama või hüdrojaama derivatsioonitoru kinnistul see vajadus puudub. Võimalik on hooneid laiendada. Ülejäänud loetletud tootmismaa, ärimaa ja ühiskondlike hoonete maa kinnistutel on vajaduse korral võimalik hooneid juurde ehitada väljapoole EKV-d. Umbes 90% rahvuspargi jõgede EKV-st moodustab metsamaa ja looduslik rohumaa. Lähtudes väljakujunenud asustusstruktuurist, maastikuväärtuste, sealhulgas metsamassiivide säilitamisest ja alalhoidliku looduskasutuse põhimõtetest, ei ole uusi hoonestusalasid EKV-sse võimalik juurde tekitada. Hoonestatud kinnistutel ehitustegevuse korral rakendatakse kaitse-eeskirja § 23-st tulenevaid erandeid.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud loodusreservaadis ja määruses sätestatud ajal Hara soo, Koolimäe, Laviku, Loobu, Loosaarte, Metsaveere, Põhjakalda, Reiemäe, Rüütli, Saartneeme, Suursoo, Ulkkari ja Älvi sihtkaitsevööndis. Loosaarte, Saartneeme, Ulkkari ja Älvi sihtkaitsevööndis ei ole lubatud inimeste viibimine 1. aprillist 15. juulini, kuna need alad on ohustatud linnuliikide olulisteks pesitsusaladeks, kus inimeste viibimine häirib pesitsevaid linde, põhjustades pesapaikade hülgamist, munade või pesapoegade tallamist. Reiemäe sihtkaitsevööndis ei ole lubatud inimeste viibimine 15. märtsist 31. augustini, et tagada must-toonekure häireteta pesitsus. Piirangu seadmise aluseks on looduskaitseseaduse § 50 lg 5 ning Keskkonnaministri poolt 3. juulil 2006. a vastu võetud määruse „Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 5 lg 3 (RTL 2006, 55, 998). Koolimäe, Metsaveere ja Rüütli sihtkaitsevööndis ei ole lubatud inimeste viibimine 15. veebruarist 31. juulini, et tagada merikotka häireteta pesitsus. Piirangu seadmise aluseks on looduskaitseseaduse § 50 lg 5 ning Keskkonnaministri poolt 21. juulil 2010. a vastu võetud määruse „Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 4 lg 5 (RT I 2010, 51, 319). Laviku, Loobu, Põhjakalda ja Suursoo sihtkaitsevööndis ei ole lubatud inimeste viibimine 1. veebruarist 30. juunini, et vältida metsiste mängu- ja pesitsuseaegset häirimist. Piirangu seadmise aluseks on Keskkonnaministri poolt 13. jaanuaril 2005. a vastu võetud määruse „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” § 4 lg 5 (RTL 2005, 13, 111) ning metsise kaitsekorralduskavas esitatud soovitusel. Hara soo sihtkaitsevööndis on inimeste viibimine keelatud 1. veebruarist kuni 31. augustini. Piirangu seadmise aluseks on ühelt poolt sarnaselt eelmise punktiga metsise esinemine alal ja teiselt poolt looduskaitseseaduse § 50 lg 5, mille järgi on inimeste viibimine kalakotka püsielupaigas keelatud 15. märtsist

31. augustini. Inimeste viibimine sihtkaitsevööndi liikumispiirangutega aladel on aasta läbi lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Loodusreservaadis on inimeste viibimine lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamise eesmärgil ning kaitseala valitseja nõusolekul kaitseala seisundi jälgimise ja hindamise ning teadustegevuse eesmärgil.

Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud õuemaal ning kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muudel juhtudel on telkimine ja lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Reguleerimata telkimine ja lõkke tegemine seavad ohtu kaitseväärtuste säilimise: suureneb negatiivne mõju kooslustele ja kaitsealustele liikidele (häirimine, tallamine, prahistamine, ebaseaduslikud lõkkekohad, puuderaie lõkke tegemise eesmärgil jne). Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal ei sea ohtu kaitseväärtuste säilimist ning maaomanik on vastutav ohutuse ja ala korrashoiu eest. Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal (sh õuealal) telkimisel ja lõkke tegemisel tuleb arvestada keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-des 35 ja 36 sätestatuga. Muudel juhtudel võib erandkorras telkimiseks ja lõkke tegemiseks anda loa kaitseala valitseja, kui see ei kahjusta kaitse-eesmärkide saavutamist. Ettevalmistatud tasuta kohad telkimiseks ja lõkke tegemiseks Lahemaa rahvuspargis on Mustoja, Kalmeoja, Nõmmeveski, Oandu, Juminda, Purekkari, Tsitre ja Võsu telkimis- ja lõkkekohad. Telkimise ja lõkke tegemise reguleerimine lähtub koosluste kaitse vajadusest. Kaitsealal on valdavaks metsatüübiks nõmme- ja palumännikud, mis on äärmiselt tuleohtlikud. Varem on mitmes kohas inimtegevuse tõttu toimunud metsapõlenguid. Telkimise ja lõkke tegemise korral ka kaitse-eeskirjaga lubatud kohas tuleb jälgida, et ei kahjustataks elupaiku ega kaitsealuseid liike, see läheks vastuollu nii Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärkidega kui ka looduskaitseadusega.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel, sealhulgas jalgratastega sõitmine radadel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ning maastikusõidukiga sõitmine on lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud kaitseala valitseja nõusolekul teostataval tegevusel. Kaitseala valitseja nõusolekul sõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud ka pilliroo ja adru varumisel ning kutselise kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimisel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ning maastikusõidukiga sõitmine piiranguvööndis on lubatud supelranna, tiheasustusala haljasala ja liinirajatiste hooldustöödel ning maatulundusmaal põllu- ja metsamajandustöödel. Kaitseala valitseja võib maaomanikule teha ettepaneku, milline tee (sealhulgas rada) tuleb liikluseks sulgeda, kuna seal liiklemine häiriks kaitsealuseid liike, ületaks inimõigusele äärmiselt tundlike koosluste taluvuspiiri või halvendaks oluliselt nende seisundit. Sõidukitega sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukitega sõitmine kahjustab oluliselt rahvuspargile tüüpilistele nõmme- ja palumetsadele omast hõredat alustaimestikku, mis liiklemise tõttu kergesti hävib. Nõmmemännikutes kasvavad kuival ajal tallamist mittetaluvad samblikud, mis taastuvad pärast kahjustada saamist aeglaselt. Reljeefsetel aladel on oht erosiooni tekkeks ja seal põhjustab see suuremat kahju kui tasasel maastikul sõitmine. Madalamatel rabastuvatel aladel taastub taimestik pärast kahjustada saamist aeglaselt. Samuti ei saa sõidukitega sõitmist lubada mererandadel, mille liivastel luidetel kasvav taimestik ja kividel levinud samblikud on äärmiselt tundlikud mehaanilistele vigastustele. Teede sulgemise vajadust käsitletakse kaitsekorralduskavas. Teed sulgeb kaitseala valitseja ettepanekul maaomanik. Väiksemad sihtkaitsevööndis paiknevad metsateed ja isetekkelised teed ei ole mõeldud mootorsõidukitega liiklemiseks. Metsateede sulgemiseks kasutatakse liikluskorraldusvahendeid, milleks on liiklusmärgid. Tõkkepuid kasutatakse äärmisel vajadusel piirkondades, kus pidev järelevalve teostamine on raske või kus eiratakse pidevalt liiklemiskeeldu. Isetekkelised teed suletakse vajaduse korral tõkestuspostidega. Erandjuhtudel on lubatud sõidukitega sõitmine väljaspool teid ja osal juhtudel ka maastikusõidukiga sõitmine. Erandid sõidukiga sõitmiseks väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmiseks on vajalik teha tegevustele, mis aitavad kaasa kaitseväärtuste säilimisele (teadustegevus, looduskaitsealised tööd, järelevalve- ja päästetööd). Erandid kaitseala valitseja nõusolekul sõidukiga sõitmiseks väljaspool teid on tehtud pilliroo ja adru varumisel, kutselise kalapüügiõigusega isikule kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimisel. Kutselise kalapüügiõigusega isikule on tehtud erand, kuna see tegevus on vajalik traditsioonilise rannakalanduse elujõulisuse säilitamiseks.

Kaitseala valitseja saab nõusoleku andmisel seada tingimusi, mis on vajalikud loodusväärtuste hea seisundi tagamiseks. Vanade traditsioonide jätkamisele ja rannaalade hooldamisele aitab kaasa ka pilliroo ja adru varumine rannalt. Inimasustusaladel on vajalik ehitisi, supelranda, parke ja haljasalaid hooldada ning teha põllu- ja metsatöid. Kui tegevuseks on vajalik kaitseala valitseja nõusolek, siis annab valitseja kooskõlastuse käigus vajaduse korral nõusoleku ka sõidukiga sõitmiseks väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmiseks. Kooskõlastuse andmisel saab kaitseala valitseja seada tingimusi, et kindlustada kaitse-eesmärkide täitmine ning tagada, et kooslused ja kaitsealused liigid kahjustatud ei saaks. Piiranguvööndis võib sõidukiga väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõita supelranna, parkide ja tiheasustusalal paiknevate haljasalade hooldustöödel, liinirajatiste hooldustöödel ning maatulundusmaal põllu- ja metsamajandustöödel.

Kaitseala vetel on lubatud sihtkaitsevööndi jõgedel ja Käsme järvel mootorita ujuvvahendiga sõitmine; Hauaneeme sihtkaitsevööndis ujuvvahendiga, välja arvatud jetiga sõitmine ja Ulkkari sihtkaitsevööndis mootorita ujuvvahendiga sõitmine,; piiranguvööndi jõgedel mootorita ujuvvahendiga ja järvedel, v.a Käsme järvel, sisepõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine ning Mere piiranguvööndis ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud jetiga sõitmine Vergi–Vainupea vahelisel veelal, Koolimäe lahes Lobineeme ja Pedassaare neeme tipu vahelisest joonest lõuna pool, Saartneeme sihtkaitsevööndi piirile lähemal kui 250 meetrit, Eru lahes Ahju ninase tipu (6 609 668,0 600 369,1) ja Palganeeme tipu (6 611 251,2 605 325,9) vahelisest joonest lõuna pool. Kogu kaitsealal on ujuvvahendiga sõitmine lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Mootorita ujuvvahendiga võib sõita sihtkaitsevööndis jõgedel ja piiranguvööndis Käsme järvel. Lahemaa rahvuspargi jõed ei ole mootoriga ujuvvahendiga sõidetavad ning Käsme järv on mootorita ujuvvahendiga sõitmiseks piisava suurusega, samuti on järve kaldad võrdlemisi tallamiskindlad. Mootorita ujuvvahendiga sõitmine ei kahjusta järve elustikku ega muuda koosluste ökoloogilist tasakaalu, samuti ei sea ohtu kaitse-eesmärkide saavutamist. Sihtkaitsevööndisse jäävatel merealadel on ujuvvahendiga sõitmine lubatud Hauaneeme sihtkaitsevööndis ja mootorita ujuvvahendiga sõitmine Ulkkari sihtkaitsevööndis. Hauaneeme sihtkaitsevööndis ujuvvahendiga sõitmine ja Ulkkari sihtkaitsevööndis mootorita ujuvvahendiga sõitmine sealseid kooslusi ei kahjusta. Ulkkari sihtkaitsevööndi mereala on mootoriga ujuvvahendiga sõitmiseks liiga madal, samuti on kaldajoon äärmiselt liigendatud ning lahes leidub palju väikesaari ja laidusid. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine pole seal üldjuhul võimalik ja häirib ka elustikku. Lisaks tuleb arvestada, et Ulkkari, Älvi ja Loosaarte sihtkaitsevööndis kehtib 1. aprillist 15. juulini liikumiskiirang. Need alad on ohustatud linnuliikidele olulisteks pesitsusaladeks, kus inimeste viibimine häirib pesitsevaid linde, põhjustades pesapaikade hülgamist. Jetiga sõitmise piirangud on kehtestatud madalamates lahtedes, nende kallastel ja saarte ümbruses paiknevatele lindude pesitsusaladele. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmise keeld siseveekogudel, v.a piiranguvööndi järvedel, on sätestatud peamiselt seepärast, et vältida veetaimestiku hävitamist ning lindude ja muu vee-elustiku häirimist. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine tekitab lainetust, mis võib põhjustada kallaste erosiooni ning tugevat setete liikumist, mis omakorda kiirendab järvede eutrofeerumist ja selle tulemusena alanud kinnikasvamist. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine siseveekogudes kahjustab vee-elupaiku. Mere piiranguvööndi nendel aladel, kus ei ole teada lindude pesitsust ning ei ole kehtestatud liikumiskiirangut, on ujuvvahendiga sõitmine lubatud aasta läbi.

Kaitsealal on lubatud kalapüük. Kaitse-eeskiri ei sea kalapüügile lisapiiranguid.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud linnujaht ning jahipidamine loodusreservaadis. Loosaarte, Saartneeme, Ulkkari ja Älvi sihtkaitsevööndis on jahipidamine keelatud 1. aprillist 15. juulini, Reiemäe sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini, Koolimäe, Metsaveere ja Rüütli sihtkaitsevööndis 15. veebruarist 31. juulini, Hara soo, Laviku, Loobu, Põhjakalda ja Suursoo sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. augustini. Ajalised piirangud vööndites on kehtestatud lähtuvalt liikumiskiirangutest. Ainsaks erisuseks võrreldes liikumiskiiranguga on kahe kuu võrra pikem jahipidamise keeld Laviku, Loobu, Põhjakalda ja Suursoo sihtkaitsevööndis. Jahipidamine on neis neljas vööndis keelatud 31. augustini lähtuvalt 13. jaanuaril 2005. a vastu võetud määruse „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” § 4 lg 5 (RTL 2005, 13, 111) § 4 lg-st 4. Lahemaa rahvuspargi näol on tegemist ühe olulisima Natura 2000 võrgustikku kuuluva linnualaga Eestis.

Lahemaa linnuala ja ka rahvuspargi kaitse-eesmärgiks on seatud suur hulk haruldasi ja ohustatud linnuliike, kuid samas ka Eestile tüüpilisi liike, mitmetele neist on Eestis jahipidamine lubatud. Linnuala eesmärgiks on aga tagada kõigile neile liikidele häiringuteta pesitsus- ja koondumiskohad. Kuna kaitse-eesmärgiks seatud liikide arv on suur, ei ole võimalik erisusi teha ka nende linnuliikide jahile, keda eesmärgiliigiks pole seatud. Linnujaht osadele liikidele häiriks oluliselt ka eesmärgiliikide sügisesi kogunemisi ning rändeks valmistumist. Lahemaal on linnujaht keelatud rahvuspargi loomisest alates. Linnujahi lubamine ohustaks linnuala eesmärgiks seatud liikide soodsa seisundi säilimist ja vähendaks liikide arvukust kaitsealal.

2.6.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet; koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid; kehtestada detail- ja üldplaneeringut; anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba; rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks; jahilukeid lisasöötä.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes. Keskkonnaministeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealal majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.6.4. Loodusreservaat

2.6.4.1. Loodusreservaadi eesmärgid

Loodusreservaadid on otsesest inimtegevusest puutumatu loodusega maa-alad, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine ja kujunemine üksnes looduslike protsesside tulemusena. Loodusreservaadi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes looduslike protsessidena. Kaitsealal on kaks loodusreservaati: Esku ja Remnispea loodusreservaat.

Esku loodusreservaat (33,1 ha) on mõnekümne viimase aasta jooksul inimtegevusest puutumata metsaala. Kõik võõndi metsad on küpsed metsad, kuid kuna suures osas on tegemist lehtmetsadega, siis pole nende vanus väga kõrge. Peamiselt on küll tegemist 100-aastaste ja vanemate metsadega (29,1 ha), kuid 150-aastaseid ja vanemaid metsi on vaid 0,7 ha-l. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on reservaadis esindatud vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Metsaelupaigatüübid katavad kogu võõndi pindala. Vanu loodusmetsi leidub 6,3 ha-l, millest A-esinduslikkusega on võõndi edelaosas paiknev 0,7 ha suurune metsaala ning B-esinduslikkusega võõndi põhja- ja lääneosas paiknevad metsaalad, mille ulatus on 5,6 ha. Kogu ülejäänud ala on kaetud soostuvate ja soo-lehtmetsadega, mida on kokku 26,8 ha, millest A-esinduslikkusega on 13,7 ha ja B-esinduslikkusega 13,1 ha. Kaitsealuseid liike pole reservaadis registreeritud,

kuna liikumispiirangu tõttu pole neid seal inventeeritud.

Remnispea loodusreservaat (84,2 ha) on samuti mõnekümne viimase aasta jooksul inimtegevusest puutumata metsaala. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on seal esindatud vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaigatüübid katavad 84% vööndi pindalast ja on väga kõrge esinduslikkusega. Levinuimaks elupaigatüübiks on vanad loodusmetsad, mida leidub kokku 57,8 ha-l kogu vööndi alal. A-esinduslikkusega vanu loodusmetsi on 47,8 ha ja B-esinduslikkusega metsi 10 ha. Rohunditerikkaid kuusikuid on kokku 1,4 ha-l, A-esinduslikkusega ala on vööndi lõunaosas ja selle suuruseks on 1,3 ha, C-esinduslikkusega ala on vööndi keskel ja selle suuruseks on 0,1 ha. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi leidub vööndi keskel ja põhjaosas kokku 11,9 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 9,8 ha, B-esinduslikkusega 1,2 ha ja C-esinduslikkusega 0,9 ha. Vööndis leidub tormimurdu. Ühel eraldisel on 1957. a rajatud kuusekultuur. Kaitsealustest loomaliikidest on Remnispea reservaadis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva laanerähni (*Picoides tridactylus*) elupaik. Rohkem pole kaitsealuseid liike reservaadis registreeritud, kuna liikumispiirangu tõttu pole neid seal inventeeritud.

2.6.4.2. Tegevus loodusreservaadis

Loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja korraldamise eesmärgil ning kaitseala valitseja nõusolekul kaitseala seisundi jälgimise ja hindamise ning teadustegevuse eesmärgil.

2.6.5. Sihtkaitsevöönd

2.6.5.1. Sihtkaitsevööndi eesmärk

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik kaitsealuste liikide elupaikade ja väärtuslike metsa-, soo- ja veeökosüsteemide kaitse tagamiseks. Kaitsealal on 43 sihtkaitsevööndit: Hara saare sihtkaitsevöönd, Hara soo sihtkaitsevöönd, Hauaneeme sihtkaitsevöönd, Juku sihtkaitsevöönd, Karula sihtkaitsevöönd, Koljaku sihtkaitsevöönd, Koolimäe sihtkaitsevöönd, Korjuse sihtkaitsevöönd, Kotka sihtkaitsevöönd, Kõrve sihtkaitsevöönd, Käsmu sihtkaitsevöönd, Külaotsa sihtkaitsevöönd, Lahe sihtkaitsevöönd, Laviku sihtkaitsevöönd, Lobineeme sihtkaitsevöönd, Lohja sihtkaitsevöönd, Loisu sihtkaitsevöönd, Loobu sihtkaitsevöönd, Loosaarte sihtkaitsevöönd, Merinõmme sihtkaitsevöönd, Metsaveere sihtkaitsevöönd, Miku sihtkaitsevöönd, Mohni sihtkaitsevöönd, Naskali sihtkaitsevöönd, Oruveski sihtkaitsevöönd, Palganeeme sihtkaitsevöönd, Pedassaare sihtkaitsevöönd, Põhjakalda sihtkaitsevöönd, Pärlijõe sihtkaitsevöönd, Reiemäe sihtkaitsevöönd, Rüütli sihtkaitsevöönd, Saartneeme sihtkaitsevöönd, Sipa sihtkaitsevöönd, Soone sihtkaitsevöönd, Suurekõrve sihtkaitsevöönd, Suursoo sihtkaitsevöönd, Ulkkari sihtkaitsevöönd, Ulliallika sihtkaitsevöönd, Vainupea sihtkaitsevöönd, Valgejõe - Laukasoo sihtkaitsevöönd, Vanaaseme sihtkaitsevöönd, Viru raba sihtkaitsevöönd ja Älvi sihtkaitsevöönd. Vööndite kaitse-eesmärkides ei korrata kaitseala üldiseid kaitse-eesmärke, vaid tuuakse pigem välja igale kindlale vööndile eriomane eesmärk. Seega ei rõhutata vööndite kaitse-eesmärkides kogu maastiku kaitse olulisust, kuna see on oluliseks kaitse-eesmärgiks kogu kaitsealal. Sihtkaitsevööndite kaitse-eesmärgid on seatud lähtuvalt seal esinevatest loodusväärtustest.

Hara saare, Juku, Koljaku, Koolimäe, Korjuse, Kõrve, Külaotsa, Lahe, Lohja, Loosaarte, Merinõmme, Metsaveere, Miku, Palganeeme, Pärlijõe, Rüütli, Saartneeme, Sipa, Vanaaseme ja Älvi sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine üksnes looduslike protsessidena ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Nendes sihtkaitsevööndites jäetakse kooslused looduslikule arengule, vööndites on levinud kooslused, mis ei vaja inimese sekkumist. Nendes vööndites kaitstakse peamiselt metsa- ja soelupaiku, mille hea seisundi tagab eelkõige inimese vähene sekkumine koosluse arengusse. Ulatuslikust inim mõjust ja majandustegevusest tulenevalt on sellised alad kadumas.

Looduslikud vanad metsad on elupaigaks paljudele kitsalt kohastunud liikidele. Samuti kaitstakse neis vööndites häirimisele tundlikke kaitsealuseid liike.

Hara soo, Karula, Naskali, Oruveski, Põhjakalda, Reiemäe, Suurekõrve, Ulliallika, Vainupea, Valgejõe-Laukasoo ja Viru raba sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine, koosluste loodusliku seisundi taastamine ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Nendes vööndites leidub osaliselt rikutud metsa- või sooökosüsteeme, mis vajavad kiiremaks taastumiseks mõningast inimese sekkumist. Koosluste taastamise eesmärgil viiakse läbi looduskaitsealised töid. Nendes vööndites on looduslikku seisundit vaja taastada kuivendustest ja raietest rikutud osades. Mõnes piirkonnas on ulatuslikud tormikahjustused. Et loodulikkust taastada, võib osutada vajalikuks kraavide osaline sulgemine või sobilike puuliikide looduslikule uuendusele kaasaaitamine. Rikutud metsaalade taastamisele võib näiteks kaasa aidata alusmetsa raie

Hauaneeme, Kotka, Käsmu, Laviku, Lobineeme, Loisu, Loobu, Mohni, Pedassaare, Soone, Suursoo ja Ulkkari sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse, maastikuilme, koosluste tüüpide ja neile omase liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Nendes vööndites on levinud kooslused, mis vajavad säilimiseks inimese sekkumist. Siin leidub hooldamist vajavaid niidu- ja metsakooslusi ning liike, kelle elupaikade hea seisundi säilitamiseks on vajalik koosluste hooldamine. Koosluse hooldamist lubatakse näiteks metsiste elupaikades.

Hara saare sihtkaitsevöönd (10,2 ha) on suuremalt jaolt metsamaa, metsamaa alla ei kuulu rannaala ja varede alla jääv maa. Metsamaast 5,4 ha jääb kuusikute alla ja 2,3 ha kaasikute alla. Saare metsad on enamjaolt küpsed metsad, väike osa on ka valmivaid metsi, noorendikud saarel puuduvad. Kuusikute vanus saarel on üle 130 aasta, kaasikud on 60–79 aasta vanused. Vööndis kaardistatud elupaigatüübid on väikesaared ning laiud (1620) ja vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigatüübid katavad 65% vööndi pindalast. Vanu loodusmetsi leidub kokku 5,3 ha-l, millest 4 ha on hinnatud esinduslikkusega A ja 1,3 ha esinduslikkusega B. Vanad loodusmetsad paiknevad saare keskosas vähese inimhõluga alal, kus ei leidu varesid, saare kirdeosa on inimhõluline. Elupaigad on kaardistatud vanade kuusikute alale. Saarel asub ka väike, 0,3 ha suurune põlengu tagajärjel lagedaks jäänud ala. Saarel on kaardistatud üks vääriselupaiga tunnustele vastav ala, mis jääb peamiselt vanade loodusmetsade alale. 3,7 ha suurune VEP nr 110208 on tüübilt laanekuusikud ja kuusesegametsad. Rannaalal on kaardistatud A-esinduslikkusega elupaigatüüp väikesaared ja laiud. Poollooduslikke kooslusi saarel ei leidu. Kaitsealuseid liike pole saarel registreeritud, kuid selle põhjuseks on tõenäoliselt asukohast tulenev vähene uuritus. Läänemere väikesaared on oluliseks peatus- ja pesitsusalaks lindudele.

Hara soo sihtkaitsevöönd (626,8 ha) on valdavalt metsamaa ning valdavaks metsatüübiks on männikud, ainult mõnel eraldisel on kuusikuid ja väga väikesel ala kaasikuid. Metsad on väga erivanuselised, peaaegu võrdselt leidub nii küpseid, valmivaid kui ka keskealisi metsi, vähemal määral noorendikke. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest esinevad vööndis luidetevahelised niisked nõod (2190), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), vanad loodusmetsad (9010*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüübid katavad vööndit 67% ulatuses. Luidetevahelisi niiskeid nõgusid on 3,1 ha-l ning elupaiga esinduslikkuseks on B. Huumustoitelisi järvi ja järvikuid on 0,9 ha ning nende esinduslikkuseks on B. Tegemist on Hara soo rabamassiivide vahel olevate laugaste ja väikeste järvikutega. Elupaigatüübiks jõed ja ojad on lõunapoolsema lahustüki kaguosa läbiv Pudisoo jõgi (VEE1080600), mis jääb vööndisse 0,1 ha ulatuses ning mille esinduslikkus on C. Pudisoo jõgi kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Väike 1,1 ha suurune C-esinduslikkusega lamminiiduala jääb Pudisoo jõe luhale. Rohkem poollooduslikke kooslusi alal ei esine.

Kuna vöönd asub ulatusliku Hara soo territooriumil, on vööndile iseloomulikud inimtegevusest vähe mõjutatud soo- ja metsastunud sooelupaigad. Rabasid on kokku 32,9 ha-l, millest 2,9 ha on B-esinduslikkusega ja 2,9 ha C-esinduslikkusega. Siirde- ja õõtsiksood leidub 27,1 ha-l, millest 20,9 ha on B-esinduslikkusega ja 6,2 ha C-

esinduslikkusega. Vanu loodusmetsi on kokku 153 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 49,6 ha, B-esinduslikkusega on 75,2 ha ja C-esinduslikkusega 28,2 ha. Siirdesoo- ja rabametsi on kokku 165,3 ha, millest A-esinduslikkusega on 91,9 ha, B-esinduslikkusega 44,4 ha ja C-esinduslikkusega 29 ha. Varem on lõunapoolsemal alal kaardistatud ka elupaigatüübi metsastunud luided (2180) esinemine, kuid viimase metsainventuuri käigus seda elupaigatüüpi enam ei registreeritud. Seega võib järeldada, et vööndis toimub metsastumine nii kõrgematel luidetel kui ka madalamatel sooladel. Ka sooelupaikade osakaal on vähenenud ning need on asendunud siirdesoo- ja rabametsadega. Elupaigad katavad vööndit ühtlaselt. Põhjapoolisel lahustükil esinevad vanad loodusmetsad vaheldumisi madalamatel ja niiskematel aladel kasvavate siirdesoo- ja rabametsadega loode-kagusuunaliste ribadena, kusjuures vanade loodusmetsade osakaal on suurem; põhjapoolse lahustüki lõunaosa on rabaala. Lõunapoolisel lahustükil on ülekaalus siirdesoo- ja rabametsad, mis paiknevad põhja-lõunasuunaliste ribadena. Madalama esinduslikkusega metsaalad jäävad tüki põhjaossa, suurem rabaala lääneossa.

Kaitsealustest loomaliikidest on mõlemad lahustükid II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigaks ja peaaegu täies ulatuses ka mängualad. Lõunapoolse lahustüki lääneosas pesitseb I kaitsekategooriasse kuuluv kalakotkas (*Pandion haliaetus*). Lõunapoolse lahustüki kaguosa läbiv Pudisoo jõgi on I kaitsekategooriasse kuuluva selgrootu ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) ja III kaitsekategooriasse kuuluva kalaliigi võldase (*Collus gobio*) elupaigaks. Kaitsealuseid taime-, seene- ja samblikuliike pole vööndis registreeritud.

Hauaneeme sihtkaitsevööndis (209,4 ha) esinevad loodusdirektiivi elupaigatüüpidest liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaigatüübid katavad vööndit 36% ulatuses. Peamised elupaigatüübid on rannikelupaigad. Liivamadalaid on 10,7 ha ulatuses, nende esinduslikkuseks on A ning nad paiknevad Hauaneeme lahe kaguosas Silmi lõukas. Rannikulõugasteks on kaardistatud Maa- ja Ulgulaht 27,1 ha ulatuses, elupaigatüübi esinduslikkuseks on D. Laiu madalaid lahtesid on 1,8 ha ulatuses ning nende esinduslikkuseks on C. Püsitaimestikuga kivirandasid on 1 ha ulatuses, millest A-esinduslikkusega on 0,3 ha, B-esinduslikkusega 0,4 ha ja C-esinduslikkusega 0,3 ha. Vähelool on 1 ha ulatuses kaardistatud elupaigatüüp väikesaared ning laiud ning selle esinduslikkuseks on A. Rannaniitusid on vööndis 30,4 ha ulatuses, nendest 1,3 ha on B-esinduslikkusega, 26,6 ha C-esinduslikkusega ja 2,5 ha suurune ala on jäetud hindamata. Liigirikkeid niite lubjavaesel mullal on 1,6 ha ulatuses ning nende esinduslikkuseks on B. Piirialal jääb väga väikeste ribadena vööndisse ka metsaelupaiku. Vanu loodusmetsi on 0,6 ha ja soostuvaid ja soo-lehtmetsi on 2 ha ulatuses, metsaelupaikade esinduslikkus on A.

Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud mitu III kaitsekategooriasse kuuluvat liiki: loomaliikidest välja-loorkull (*Circus cyaneus*), tähnikvesilik (*Triturus vulgaris*), rohukonn (*Rana temporaria*) ja vasakkeermene pisitigu (*Vertiga angustior*) ning taimeliikidest kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*) ja vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*). Välja-loorkulli elupaigaks on Neeme tipp, kõikide teiste registreeritud kaitsealuste liikide elupaigad paiknevad Ulgulahte ümbritseval alal. Vöönd on oluline lindude pesitsemis- ja peatumisala.

Juku sihtkaitsevöönd (4,2 ha) on täies ulatuses metsamaa, levinuimad metsatüübid on kuusikud ja haavikud, väga väikesel alal kasvab sanglepikuid. Enamjaolt on tegemist küpsete metsadega (3,4 ha), väikesel ala on ka keskealised metsad (0,7 ha). 2,8 ha-l kasvavad metsad jäävad vanusesse 120–129 aastat, kusjuures suur osa vanemast metsaalast jääb haava enamusega metsade alla. 0,6 ha jääb vanusesse 100–119 aastat ja 0,7 ha vanusesse 50–59 aastat. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaigad katavad 81% vööndi pindalast. Vanu loodusmetsi on 3,3 ha-l, nendest 2,8 ha on A-esinduslikkusega ja 0,5 ha B-esinduslikkusega. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on

vööndi kaguosas 0,1 ha ulatuses ja nende esinduslikkuseks on A. Elupaikadena mitteregistreeritud väikestel aladel kasvab keskealine mets, ühel eraldisel on kultuurpuistu. Kaitsealuseid liike alal registreeritud pole.

Karula sihtkaitsevöönd (77,3 ha) on peaaegu täies ulatuses metsamaa. Puistutest domineerivad männikud, palju on kuusikuid, vähesel määral leidub ka kaasikuid, sanglepikuid ja haavikuid. Metsad on erivanuselised, männikute keskmine vanus on 93 aastat, kuusikutel 99 aastat, kaasikutel 57 aastat, haavikutel 60 aastat ja lepikutel 79 aastat. 42% vööndi metsadest on vanemad kui 100 aastat, 22% männikutest ja kuusikutest jäävad vanusevahemikku 110–119 aastat, 150-aastaseid ja vanemaid metsi on 6%, üsna suurel alal kasvavad keskealised metsad, vähesel määral leidub ka noorendikke. Vööndis kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on vanad looduspõõsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Metsaelupaigatüüpideks on kaardistatud metsi 39 ha ulatuses, mis teeb 50% vööndi pindalast. 33,6 ha-le jäävad vanad looduspõõsad, 2,8 ha-le siirdesoo- ja rabametsad ning 2,6 ha-le soostuvad ja soo-lehtmetsad. Vanadest looduspõõsdest on 7,3 ha ulatuses metsi, mille esinduslikkuseks on määratud A, kõrgeima esinduslikkusega vanad looduspõõsad paiknevad vööndi lõunaosas. 20,1 ha-l on vanad looduspõõsad, mille esinduslikkuseks on määratud B, sellised metsad paiknevad suurema alana vööndi loode- ja põhjaosas. Läände jäävate vanade looduspõõsade esinduslikkuseks on 6,5 ha ulatuses määratud C. Siirdesoo- ja rabametsad paiknevad väikese alana vööndi põhjaosas ning nende esinduslikkuseks on 0,8 ha-l määratud B ja 2 ha-l C. Soostuvad ja soo-lehtmetsad paiknevad väiksemate laikudena üle kogu ala, leidub võrdsest nii B- kui C-esinduslikkusega alasid.

Vööndis leidub 17,9 ha-l seitse vääriselupaiga tunnustele vastavat ala: VEP nr 163051 (0,4 ha), VEP nr 163056 (4,6 ha), VEP nr 163057 (1,3 ha), VEP nr 163058 (4,7 ha), VEP nr 163059 (1,4 ha), VEP nr 163060 (5,5 ha). Vääriselupaiga tunnustega aladel kasvavad peamiselt vanemad kuusikud ja kuuse-segametsad, leidub ka männikuid ja männi-segametsi ning vähesel määral haavikuid ja teisi lehtmetsi. Mitmed metsaalad paiknevad nõlvadel, vööndi keskosa metsad on rabastunud, vööndi keskelt kulgeva kuivenduskraavi läheduses on kõdusoometsad. Kaitsealuseid liike pole vööndis registreeritud, kuid arvestades elupaigatüüpide esinemist, alal neid kindlasti leidub.

Koljaku sihtkaitsevöönd (33,7 ha) on kogu ulatuses metsamaa ja ainsaks metsatüübiks on seal männikud. Suuremas osas kasvavad vööndis küpsed metsad (22 ha), valmivaid ja keskealisi metsi on 10,3 ha-l, noorendikke vaid 0,2 ha-l. Metsi, mille vanus on 100 aastat või rohkem, on vööndis 26,3 ha, millest koguni 21,6 ha-l kasvavad 150-aastased ja vanemad metsad.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on alal ainsaks elupaigatüübiks vanad looduspõõsad (9010*), mis katavad ala 71% ulatuses. Vanu looduspõõsade on 23,8 ha-l ning nende esinduslikkus on C. Elupaiku pole kaardistatud vööndi lääneosas, kuna tegemist on noorema metsaalaga. Koljaku sihtkaitsevööndi elupaikade madala esinduslikkuse põhjuseks on peamiselt inimõju. Vööndit läbib elektriliin ja metsasihid, leidub mitmeid pärandkultuuriobjekte, puudele on tehtud vaigutamist. 1930-ndatel olid seal Sagadi katsemetskonna ja Tartu ülikooli koostöös rajatud nõmmemetsa taasrajamise katselapid. Varem on tehtud kohati häilraieid.

Koljaku sihtkaitsevööndisse jääb neli vääriselupaiga tunnustega ala, mille pindala on kokku 21,8 ha: VEP nr 163038 (12,9 ha), osaliselt VEP nr 163039 (0,2 ha), VEP nr 163040 (5,2 ha) ja VEP nr 163041 (3,5 ha). Kõik vääriselupaiga tunnustega alad on tüübilt nõmmemännikud ja männisegametsad. Vööndi metsad on Lahemaale väga tüüpilised nõmmemännikud, lisaväärtust annab kunagiste metsa arengut puudutavate teadusuuringute olulisus. Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva roomava öövilke (*Goodyera repens*) kasvukohad.

Koolimäe sihtkaitsevöönd (121,5 ha) on täies ulatuses metsamaa. Vööndi metsad on mitmekesised. Puistutest on alal nii kaasikuid, kuusikuid, männikuid kui sanglepikuid, väikesel alal leidub ka haavikuid. Suuremalt jaolt on tegemist küpsete metsadega, samas leidub ka võrdlemisi palju keskealisi metsi, noorendikke leidub väga

vähesel määral. Vööndi kesk- ja põhjaosa eramaadel asuvad metsad on elupaigatüübile mitte vastavad. Mõnes kohas on metsaalad raietest rikutud, tehtud on sanitaar- ja harvendusraiet, samuti võib alal leida vanu kraave, kuid kuivenduse mõju on suhteliselt nõrk või keskmine. Vööndis võib mõnes kohas leida tuuleheidet. Alal leidub pärandkultuuriobjekte ja rändrahne.

Alal kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on vanad loodusemetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ja okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060). Elupaigatüüpe on vööndis kaardistatud 62%-l ala kogupindalast. Vanu loodusemetsi leidub vööndis kokku 41,7 ha-l, millest 10,5 ha ulatuses metsaalasid on hinnatud esinduslikkusega A, 25,3 ha ulatuses esinduslikkusega B ning 5,9 ha ulatuses esinduslikkusega C. Vanad loodusemetsad kasvavad suuremal alal vööndi lääneosas ning väiksemal alal vööndi idaosas, vööndi keskosas vanu loodusemetsi ei leidu. Soostuvad ja soo-lehtmetsad kasvavad kokku 23,1 ha-l, millest esinduslikkusega A on hinnatud 6,9 ha metsaalasid, esinduslikkusega B 15,4 ha ja esinduslikkusega C ainult 0,8 ha. Kõrgema esinduslikkusega soostuvad ja soo-lehtmetsad paiknevad vööndi põhjaosas, B-esinduslikkusega metsad aga vööndi lõuna- ja põhjaosas. Rohunditerikkaid kuusikuid on vööndi idaosas kokku 7,6 ha-l, A-esinduslikkusega alasid on 1,6 ha-l ja B-esinduslikkusega 6 ha-l. Esinduslikkusega B hinnatud okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel kasvavad 3,4 ha suurusel alal vööndi loodenurgas. Seega võib öelda, et vööndi metsad on võrdlemisi kõrge esinduslikkusega. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndis ei leidu.

Kaitsealustest liikidest on kõige olulisemaks liigiks I kaitsekategooriasse kuuluv merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), kes pesitseb eramaadel vööndi põhjaosas ja riigimaal vööndi lõunaosas. Lisaks on 9,4 ha suurune ala registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva taimeliigi roomava öövilke (*Goodyera repens*) kasvukohaks.

Korjuse sihtkaitsevöönd (408,5 ha) on peaaegu kogu ulatuses metsamaa, levinuim metsatüüp on männikud, kuid leidub ka kuusikuid, kaasikuid, sanglepikuid ja väga väikesel alal haavikuid. Suurem osa metsi on küpsed metsad (290,2 ha), valmivaid ja keskealisi metsi on kokku 98,6 ha-l, noorendikke vaid 2,3 ha-l. Vanuseline struktuur on väga mitmekesine, 100 aasta vanuseid ja vanemaid metsi on 255 ha-l, millest 150-aastased ja vanemad metsad on 13,7 ha-l. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest esinevad vööndis vanad loodusemetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüübid katavad vööndit 56% ulatuses. Peamine elupaigatüüp on vanad loodusemetsad, mida on kokku 217 ha-l. A-esinduslikkusega vanad loodusemetsad kasvavad 20,6 ha-l enamjaolt vööndi lõunaosas, B-esinduslikkusega metsi on 97,7 ha-l üle kogu vööndi ning C-esinduslikkusega metsi 98,7 ha-l vööndi põhja- lääne- ja idaosas. Teised elupaigatüübid kasvavad väikestel aladel üle kogu vööndi. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on kokku 9,9 ha-l, millest 5,2 ha on A-esinduslikkusega, 2,2 ha B-esinduslikkusega ja 2,5 ha C-esinduslikkusega. Siirdesoo- ja rabametsi on kokku 3,1 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 2,2 ha ja C-esinduslikkusega 0,9 ha. Vääriselupaiga tunnustele vastavaid alasid vööndis ei leidu.

Kaitsealustest loomaliikidest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) esinemine. Metsise mänguala jääb kõrval asuvasse Laviku sihtkaitsevööndisse. Kaitsealustest taimeliikidest kasvavad vööndi lõunapiiril maantee ääres III kaitsekategooriasse kuuluvad laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*) ja mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*).

Kotka sihtkaitsevöönd (969,7 ha) on peamiselt metsamaa. Levinuim metsatüüp on männikud, kuid leidub ka kuusikuid, sanglepikuid ja kaasikuid. Väikestel aladel kasvavad haavikud, hall-lepikud ja jalakapuistud. Metsad on erivanuselised. Suurem osa on küpsed metsad (541,3 ha), palju on ka valmivaid (114,1 ha) ja keskealisi metsi (222,4 ha). Noorendikke on 11,9 ha-l. 100 aasta vanuseid ja vanemaid metsi on vööndis 488,8 ha-l, millest ainult 19,5 ha-l kasvavad metsad on 150-aastased või vanemad. Metsades on mõnes kohas levinud juurepess. Vööndi metsad on tugeva inimõjuga. Leidub tugevalt majandatud alasid, tehtud on aegjärkset, sanitaar- ja harvendusraiet. Mõnel eraldisel kasvavad kultuurpuistud, on vaigutusalasid, turba- ja liivavõtmise

aukusid. Alal on palju metsateid ja jalgradasid, märke ATV-dega sõitmisest. Nõmmeveskil asub ka RMK puhke- ja lõkkekoht ning vööndit läbib matkarada. Vööndi metsades leidub ka mitmeid pärandkultuuriobjekte.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest esinevad vööndis jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rusukalle ja jäärakute metsad (pangametsad ☐ 9180*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüübid katavad 33% vööndi pindalast. Elupaigatüüp jõed ja ojad esineb vööndis 10,4 ha-l, millest 10,2 ha on hinnatud esinduslikkusega A. Vööndit läbib Valgejõgi (VEE1079200), mis kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Kotka sihtkaitsevööndisse jääb osa Valgejõe kanjonorust koos pae- ja liivakivipaljanditega. Poollooduslikke kooslusi esineb alal vähe. Kõige suurema levikuga on Valgejõe luhal paiknevad lamminiidud, mida on kokku 13,4 ha-l ja mille esinduslikkus on B. Väga väikestel aladel vööndi piiril esineb ka liigirikkaid niite lubjavaesel mullal. Neid on kokku vaid 1,2 ha-l, millest 0,1 ha on esinduslikkusega A, 0,5 ha esinduslikkusega B ja 0,6 ha esinduslikkusega C. 0,4 ha-l esineb ka aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite, mille esinduslikkus on D. Sooelupaiku on vähesel määral ala põhjaosas. Rabasid on 1,7 ha-l ja nende esinduslikkuseks on C. Rikutud, kuid taastumisvõimelisi rabasid on 5,8 ha-l ja nende esinduslikkuseks on D.

Vanu loodusmetsi on alal kokku 234,3 ha ulatuses, millest A-esinduslikkusega metsad kasvavad 9 ha-l, B-esinduslikkusega metsad 83,8 ha-l ja C-esinduslikkusega metsad 141,5 ha-l. Vanu loodusmetsi leidub hajusalt kogu alal. Rohunditerikkad kuusikud kasvavad vööndi lääne- ja kirdeosas kokku 10,5 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 5,8 ha ja B-esinduslikkusega 4,7 ha. Soostuvad ja soo-lehtmetsad kasvavad vööndi põhja-, kirde- ja idapiiril kokku 22,8 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 8,1 ha, B-esinduslikkusega 8,7 ha ja C-esinduslikkusega 6 ha. Pangametsasid leidub Nõmmeveskil Valgejõe kanjonorus vaid 2,7 ha-l ja nende esinduslikkuseks on määratud C. Samas on tegemist vähelevinud spetsiifilisi kasvutingimusi vajava kooslusega. Madala esinduslikkuse tingib sealne inimõju: orus, piiranguvööndisse jääval alal, paiknevad vana elektrijaama varemed ning seal paiknev Nõmmeveski juga ja kanjorg oma järskudel kallastel paiknevate pae- ja liivakivipaljanditega on rahvuspargi üks kõrgeima külastuskoormusega alasid. Vööndi põhjaosas, Laviku sihtkaitsevööndi lähedal, on väikesel alal levinud ka siirdesoo- ja rabametsad, mida on kokku 21,6 ha-l. 1,9 ha-l kasvavad A-esinduslikkusega metsad, 10,7 ha-l B-esinduslikkusega metsad ja 9 ha-l C-esinduslikkusega metsad.

Kaitsealustest loomaliikidest on vööndis Valgejõe kanjonorus registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva jäälinnu (*Alcedo atthis*) ja vööndi loodeosas III kaitsekategooriasse kuuluva hiireviu (*Buteo buteo*) esinemine. Valgejõgi on elupaigaks III kaitsekategooriasse kuuluvale rohe-vesihobule (*Ophiogomphus cecilia*) ja võldasele (*Cottus gobio*). Loobu jõgi on elupaigaks samasse kaitsekategooriasse kuuluvale hingule (*Cobitis taenia*) ja rohe-vesihobule. Selgrootutest on vööndis registreeritud ka II kaitsekategooriasse kuuluvate paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) ja putukaliigi mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*) esinemine. II kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest on vööndis registreeritud *Porella cordaeana* esinemine ja III kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest pangametsadele tüüpilise mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*) esinemine ning halli käpa (*Orchis militaris*), roomava öövilke (*Goodyera repens*), mets-vareskolla (*Diphasiastrum complanatum*), kähara põõsassambla (*Thamnobyrum alopecurum*) ja sulgja õhiku (*Neckera pennata*) esinemine.

Kõrve sihtkaitsevöönd (1720,6 ha) on peaaegu täielikult metsamaa. Valdavaks puistutüübiks on männikud, suhteliselt palju leidub alal kuusikuid, kaasikuid ja sanglepikuid. Väga väikesel maa-alal on haavikuid ja vööndis on ka üks pisike lehisepuistu (0,3 ha). Vööndi metsad on peamiselt küpsed metsad (1318,7 ha), keskealaseid ja valmivaid metsi on kokku 371 ha-l ja noorendikke ainult 16 ha-l. 1158,7 ha suurusel alal kasvavad metsad on 100-aastased või vanemad, millest 128 ha-l on metsade vanus 150 aastat või rohkem. Väga vähe on alla 30 aasta vanuseid metsi (16,1 ha). Seega võib öelda, et vööndi metsad on erivanuselised ja vööndi

teeb väärtuslikuks vanemate metsade väga suur osakaal, alal peaaegu puuduvad väga noored puistud. Samuti on vööndis suurel alal Lahemaale tüüpilisi männimetsi.

Alal kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkaid madalsood (7230), vanad loodusemetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Eriti väärtuslikuks teeb vööndi see, et elupaikadega on kaetud tervelt 70% vööndi pindalast. Rabasid leidub ühes kohas 1,7 ha ulatuses vööndi edelaosas, esinduslikkuseks on elupaigale määratud A. Siirde- ja õõtsiksood on enamjaolt Suursoo sihtkaitsevööndi läänepiiri läheduses, neid leidub 11,7 ha-l ja nende esinduslikkuseks on määratud A. Liigirikkaid madalsood on vööndi lõunapoolses osas 6,2 ha ulatuses, esinduslikkuseks on määratud B. Sooelupaikade osakaal vööndis on väga väike, soolad paiknevad väikeste fragmentidena metsaalade keskel, maastiku mosaiiksuse säilitamisel on neil oluline koht. Poollooduslikke kooslusi alal ei leitud. Metsaelupaikadest on valdavas enamuses vanad loodusemetsad ja neid leidub kokku 911,1 ha-l, millest esinduslikkusega A on hinnatud metsi 64,2 ha-l, esinduslikkusega B 453,7 ha-l ja esinduslikkusega C 393,2 ha-l. Vanu loodusemetsi leidub kogu alal, kuid suuremad massiivid on koondunud vööndi kagu-, edela- ja põhjaossa. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on kokku 139,3 ha-l, millest esinduslikkusega A on metsi 33 ha-l, esinduslikkusega B 72,6 ha-l ja esinduslikkusega C 33,7 ha-l. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi leidub hajutatult väiksemate tükkidena kogu alal. Rohunditerikkaid kuusikuid leidub alal kokku 93,9 ha-l, millest esinduslikkusega A on 60,4 ha, esinduslikkusega B 32 ha ja esinduslikkusega C üks väike, 1,5 ha suurune ala. Rohunditerikkaste kuusikute poolest on rikas vööndi lõunaosa, kuigi väiksemaid tükke leidub ka mujal. Kuusikute väärtus seisneb nende väga kõrges esinduslikkuses. Siirdesoo- ja rabametsi on vööndis kokku ainult 16,3 ha, millest esinduslikkusega A on hinnatud metsi ühel väikesel alal 0,9 ha-l, esinduslikkusega B 12 ha-l ja esinduslikkusega C 3,4 ha-l. Siirdesoo- ja rabametsi on väga vähe ja need paiknevad eri kohtades väikeste tükkidena teiste elupaikade vahel. Kõrgeima esinduslikkusega metsaalad on Esku reservaadi ümbruses, madalam on esinduslikkus vööndi servaaladel, nt lõunapiiril. Elupaigad ei paikne alal hajusalt, vaid suurte massiividena. 2001. a kaardistati vööndis ka metsastunud luiteid, kuid 2011. a tehtud metsainventuuri käigus Kõrve sihtkaitsevööndis seda elupaigatüüpi ei registreeritud. Osale varem kaardistatud luidete aladele kaardistati teised metsaelupaigatüübid. Luitevöönd läbib ida-läänesuunaliselt vööndi keskosa.

Kaardistatud metsaelupaikade vahele jäävad metsaalad on kohati tugevasti majandatud ja leidub ka vähesel määral nooremaid metsaalasid või kultuurpuistuid. Üldiselt on alal märgata paljudes kohtades sanitaarraiate mõju, leidub väiksemaid vanu kuivenduskraave, männikutes on mõnel pool puid vaigutatud. Vööndi metsades võib mitmel pool leida pärandkultuuri objekte ja vööndit läbib looduse õpperada. Kahjustustest on tuuleheidet, mõnes kohas ka lumekahjustusi. Haigustest on vähesel määral alalt leitud kuuskedelt juurepessi, okaspuudelt üldiselt võra putukkahjureid ning kuuskedelt tüve putukkahjureid. Kõrve sihtkaitsevööndis asub kokku 14,4 ha-l kuus vääriselupaiga tunnustega ala. VEP nr 163074 (5,5 ha), VEP nr 163022 (1,5 ha) ja VEP nr 163023 (0,8 ha) asuvad ala põhjaosas. VEP nr 163030 (1,3 ha), VEP nr 163 028 (2,3 ha) ja VEP nr 163042 (3 ha) asuvad ala edelaosas. Viis vääriselupaiga tunnustega ala kuuluvad tüübilt rabastunud metsade alla ning üks on tüübilt teised järsakumetsad, peapuuliigiks on kõikide puhul kuusk. Enamjaolt on alale kaardistatud ka metsaelupaigatüübid. Varem asusid need alad piirangvööndis.

Kaitsealustest linnuliikidest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluvate linnuliikide laanerähni (*Picoides tridactylus*) ja metsise (*Tetrao urogallus*) esinemine. Kaitsealustest liikidest on eriti rikas vööndi lõunapoolne osa. Seal on mitmes kohas I kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi limatünniku (*Sarcosoma globosum*) kasvukohad. Taimedest leidub lõunaosa metsades mitmes kohas II kaitsekategooriasse kuuluvaid kõdu-koralljuurt (*Corallorhiza trifida*) ja väikest käopõlle (*Listera cordata*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvat roomavat öövilget (*Goodyera repens*), kuradi-sõrmkäppa (*Dactylorhiza maculata*), kahelehist käokeelt (*Palanthera bifolia*), vööthuul-sõrmkäppa (*Dactylorhiza fuchsii*) ja sulgjat õhikut (*Neckera pennata*). Mõnes kohas kasvab III kaitsekategooriasse kuuluvaid taimeliike harilikku ungrukolda (*Huperzia selago*) ja ühes kohas Helli ebatähtlehikut (*Anastrophyllum hellerianum*). Vööndi kagupiiril kasvab karukold (*Lycopodium*

clavatum). Vööndi edelaosas kasvab III kaitsekategooriasse kuuluvat kopsusamblikku (*Lobaria pulmonaria*) ning lõunaosas pruunikat mütsnarmikut (*Bankera fuligineoalba*) ja seentest halli hundiseenikut (*Boletopsis grisea*).

Käsmu sihtkaitsevöönd (220,8 ha) on peamiselt metsamaa, selle alt jääb välja ainult kitsas rannariba. Valdav metsatüüp on männikud, vähesel määral leidub kuusikuid ja kaasikuid. Suurem osa metsadest on küpsed metsad (145,4 ha), valmivaid ja keskealisi metsi on 56,8 ha-l ja noorendikke vaid 3,3 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on kokku 127,4 ha-l, millest 35,3 ha-l kasvavad metsad on 150 aastat vanad või vanemad. Vööndi metsad on inimõjulised. Käsmu piirkonna külastuskoormus on suur, ala läbivad mitmed matkarajad, palju on metsateid. Samuti on osal eraldistel varem tehtud sanitaar- ja harvendusraiet, esineb kultuurpuistuid. Alal leidub mitmeid pärandkultuuriobjekte. Rannaalal esineb tormiheidet. Tugevat lisaväärtust alale annab see, et seal paikneb Eesti suurim kivikülv ja leidub rändrahnne.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud esmased rannavallid (1210) ja vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigatüübid katavad 60% vööndi pindalast. Esmased rannavallid paiknevad rannikul väga väikesel alal, kokku on elupaika vööndis kaardistatud 0,7 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 0,1 ha, B-esinduslikkusega 0,5 ha ja C-esinduslikkusega 0,1 ha. Vööndi esinduslikumad metsaalad kuuluvad elupaigatüüpi vanad loodusmetsad. Vanu loodusmetsi on kokku 133,6 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 6 ha, B-esinduslikkusega 80,2 ha ja C-esinduslikkusega 47,4 ha. Kõrgeima esinduslikkusega metsaala paikneb vööndi kirdeosas Madlilepa lõuka kaldaalal. B-esinduslikkusega metsad on peamiselt vööndi kagu- ja loodeosas ning C-esinduslikkusega metsad vööndi keskosas. Varem on rannikualal kaardistatud ka metsastunud luidete (2180) esinemine, kuid viimase metsainventuuri käigus elupaika ei registreeritud.

Vööndis on viis vääriselupaiga tunnustega ala, mille pindala on kokku 26,5 ha: VEP nr 163001 (1,1 ha), VEP nr 163002 (2,8 ha), VEP nr 163004 (2 ha), VEP nr 163005 (3,7 ha) ja VEP nr 163073 (16,9 ha). VEP nr 163001 on tüübilt rabastunud metsad, VEP nr 163002 kuulub tüübilt laanemännikute ja männisegametsade hulka. VEP nr 163004 ja VEP nr 163005 kuulub palumännikute ja männisegametsade hulka. VEP nr 163073 on nõmmemännikud ja männisegametsad ning selle ala puhul on piiritletud Käsmu kivikülvi ala, mis paikneb loode-kagusuunalisel seljandikul. Kohati on vääriselupaikadega alade ümbrus tugevasti majandatud, rannaäärsed metsad on tormihellad.

Kaitsealustest taimeliikidest on alal registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva kivi-lõhiskupra (*Andreaea rupestris*) ja siberi piimika (*Lactuca sibirica*) esinemine. Siberi piimika 14 Eestis registreeritud leiukohast 10 asuvad Käsmu sihtkaitsevööndis. III kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest on vööndis registreeritud rootsi kukitsa (*Cornus suecica*), roomava öövilke (*Goodyera repens*) ja rand-seaherne (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*) esinemine. Lisaks on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluvate seeneliikide sellerheiniku (*Tricholoma apium*) ja kährikseene (*Sparassis crispa*) ning III kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi pruunika mütsnarmiku (*Bankera fuligineoalba*) esinemine. Samuti asub vööndis II kaitsekategooriasse kuuluva kahvatu seensambliku (*Baeomyces carneus*) kasvukoht.

Külaotsa sihtkaitsevöönd (64,8 ha) on peaaegu täies ulatuses metsamaa, selle alt jääb välja rannaala. Levinuimad metsatüübid on männikud ja kuusikud, väga vähesel määral leidub hall-lepikuid ja sanglepikuid. Enamjaolt on tegemist küpsete metsadega (48,1 ha), kuid leidub ka keskealisi metsi (11,5 ha). Noorendikke vööndis ei ole. 46,7 ha-l kasvavad metsad on vanuses 100 aastat või rohkem, kusjuures 17 ha-l kasvavad metsad on 150-aastased või vanemad.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud püsitaimestuga liivarannad (1640), metsastunud luided (2180) ja vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigatüübid katavad 78% vööndi pindalast. Püsitaimestuga liivarannad paiknevad kitsa ribana rannaalal 2,6 ha-l ja on hinnatud esinduslikkusega B. Metsastunud luidete leidub põhjapoolse lahustüki lõunaosas 2,9 ha-l ja nende esinduslikkuseks on määratud B, tegemist on alale

tüüpilise litemännikuga. Vanad loodusmetsad on vööndi levinuimaks elupaigatüübiks ja neid leidub kokku 43,8 ha-l. Koguni 29,1 ha ulatuses metsi on hinnatud A-esinduslikkusega, need kõrgeima esinduslikkusega metsaalad paiknevad põhjatüki keskosas ja lõunatüki kaguosas. B-esinduslikkusega metsi on 14,4 ha-l ja need paiknevad põhjatüki lõunaosas. C-esinduslikkusega metsad on ainult 0,3 ha-l. Lisaks leidub vööndis 8,5 ha ulatuses potentsiaalseid vanu loodusmetsi. Seega on vööndi metsad väga kõrge väärtusega. Tegemist on lainelise rannaäärse maastikuga, kus elupaikade esinduslikkust viib alla rannaalale tüüpiline kõrge inimõju. Metsades on palju teid ja jalgradu ning ATV sõidujälgi, mitmes kohas on märke põlengust. Samuti avaldab metsade looduslikkusele negatiivset mõju nende paiknemine maantee või elektriliini ääres, ühel eraldisel on vana kuivenduskraav. Rannaäärsetele tuultele avatud metsadele tüüpiliselt esineb seal tormihäilusid.

Vööndis on neli vääriselupaiga tunnustele vastavat ala, mille pindala kokku on 16,8 ha: VEP nr 110095 (13,6 ha), VEP nr L00330 (1 ha), VEP nr L00331 (1,1 ha) ja VEP nr L00332 (1,1 ha). Kõik vääriselupaiga tunnustele vastavad alad on tüübilt palukuusikud ja kuusesegametsad. Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva hariliku kopsusambliku (*Lobaria pulmonaria*) esinemine. Liigi kasvukohad paiknevad vööndi lõunapoolse lahustüki ida- ja lõunaosas. Kaitsealuseid looma-, taime- ja seeneliike pole vööndis registreeritud, kuid kuna vööndi metsad on elupaigatüübilt vanad loodusmetsad, siis on nende esinemise tõenäosus suur.

Lahe sihtkaitsevöönd (179,3 ha) on peamiselt metsamaa, metsamaa alt jääb välja rannaala ja väikesed rohumaa-alad vööndi keskosas. Vööndi metsad on peamiselt männikud, seal kasvab ka kuusikuid, sanglepikuid ja kaasikuid. Peamiselt on tegemist küpsete metsadega (140,1 ha), valmivaid ja keskealisi metsi leidub kokku 12 ha-l, noorendikke on 9,1 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on kokku 132,2 ha-l, neist 12 ha-l kasvavad metsad on 150 aastat vanad ja vanemad. Metsades on paiguti tuuleheidet ja tormimurdu. Väikesele alale on osalist mõju avaldanud kuivendamine. Inimõju metsadele pole väga tugev: ainult ühel eraldisel on tehtud sanitaarraiet, ühel väikesel eraldisel on kultuurpuistu ja ühel kunagine karjäär. Seega on vööndi metsad võrdlemisi looduslikus seisundis ja elupaigad katavad suurt osa vööndist.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga liivarannad (1640), rusked luited kukemarjaga (2140*), vanad loodusmetsad (9010*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüüpidega on kaetud 87% vööndi pindalast. Laiu madalaid lahtesid on kokku 10,1 ha ulatuses, millest 3,9 ha on A-esinduslikkusega ja 6,4 ha B-esinduslikkusega. Püsitaimestuga liivarannad on 1,1 ha-l ja nende esinduslikkuseks on B. Ruskeid luiteid kukemarjaga on vööndis 0,6 ha-l ning selle esinduslikkuseks on A. Kõik rannikelupaigad paiknevad kitsa ribana Käsmu lahe kaldal. Vanad loodusmetsad on vööndis peamiseks elupaigatüübiks ja neid leidub kogu alal. Vanu loodusmetsi on kokku 139,5 ha-l, millest 93,7 ha on B-esinduslikkusega ning 45,8 ha C-esinduslikkusega. Madalama esinduslikkusega metsad paiknevad vööndi idaosas maantee ääres. Väikeste laikudena paiknevaid siirdesoo- ja rabametsi on kokku 3,8 ha-l, millest 3,3 ha on B-esinduslikkusega ja 0,5 ha C-esinduslikkusega. Lisaks leidub 2 ha-l potentsiaalset elupaika, milleks on samuti vanad loodusmetsad. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndis ei leidu.

Kaitsealustest liikidest on vööndi idaosas rannikualal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva randseaherne (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*) kasvukohad ja lääneosas maantee ääres samasse kaitsekategooriasse kuuluva kahelehise käokeele (*Platanthera bifolia*) kasvukohad.

Laviku sihtkaitsevöönd (127,9 ha) on peaaegu täies ulatuses metsamaa. Alal on valdavalt männikud, vähesel määral leidub kuusikuid ja kaasikuid. Väärtuslikuks teeb Laviku sihtkaitsevööndi vanade metsade suur osakaal. Männikutel on keskmine vanus 137 aastat, kuusikutel 123 ja kaasikutel 58 aastat. Alla 40 aasta vanuseid metsi alal ei leidu, vööndi metsad on valdavalt vanemad kui 70 aastat. 60,2% vööndi metsadest on üle 150 aasta vanad, 17,9% metsadest on 130–139-aastased. Noorendikke alal ei leidu, ka keskealisi metsi on vaid 15,8 ha-l.

Alal kaardistatud metsaelupaigatüüpideks on vanad loodusmetsad (9010*) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Vanu loodusmetsi leidub kokku 68,8 ha-l, millest esinduslikkusega A on 3,3 ha ala idaossa jäävaid metsi, esinduslikkusega B 48,1 ha ala lõunapoolsemaid metsi ja esinduslikkusega C 17,4 ha ala põhjapoolsemaid metsi. Siirdesoo- ja rabametsi on kokku 22,8 ha-l, millest esinduslikkusega A on 2,7 ha ala kirdeossa jäävaid metsi ja esinduslikkusega B 20,1 ha ala keskossa jäävaid metsi. Metsaelupaigad jaotuvad ühtlaselt üle kogu vööndi 71% ulatuses selle territooriumist. Kaardistatud elupaigatüüpide vahele jäävad metsaalad on vähesel määral raietest mõjutatud. Sihtkaitsevööndisse kuulumine tagab neil aladel metsade looduslikkuse taastumise ja kogu vööndis tekib ajapikku ühtlane vähese inim mõjuga metsamassiiv. Vääriselupaiga tunnustega alasid pole Laviku sihtkaitsevööndis kaardistatud.

Kaitsealustest liikidest on alal registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) esinemine. Kogu Laviku sihtkaitsevöönd on registreeritud metsise mängualana.

Lobineeme sihtkaitsevöönd (90,3 ha) on suures osas metsamaa, metsamaa alt välja jääb rannikuala. Peamiseks vööndi metsatüübiks on männikud, väga väikesel alal kasvab - kuusikuid ja sanglepikuid. Küpseid metsi leidub koguni 63,3 ha-l, valmivaid ja keskealisi metsi vaid 7,9 ha-l. Noorendikke vööndis ei leidu. 65,9 ha-l kasvavad metsad on 100 aastat vanad või vanemad, 150-aastaseid ja vanemaid metsi leidub 21,1 ha-l. Vööndi metsad on looduslikus seisundis ja raietest võrdlemisi puutumata, vaid mõnes üksikus kohas on tehtud sanitaarraiet. Rannaäärsetele metsadele omaselt leidub rannikul heades valgustingimustes kasvanud vanu haralisi mände. Metsade esinduslikkust viib alla ala võrdlemisi suure külastuskoormuse mõju, alal on palju metsateid. Metsades on kohati levinud juurepess ja tüve putukkahjurid, võrdlemisi palju on tuuleheidet.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud veealused liivamadalad (1110), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), valged luited (liikuvad rannikulitid 2120), rusked luited kukemarjaga (2140*), metsastunud luited (2180) ning vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigatüüpe leidub 92% ulatuses vööndi pindalast. Kuna vööndis on pikk rannajoon, siis leidub siin mitmeid rannikuelupaiku, mis paiknevad kitsa ribana kogu ranniku ulatuses. Veealuseid liivamadalaid on 0,1 ha-l, nende esinduslikkuseks on määratud B. Esmaseid rannavalle leidub Lobi neeme otsas 0,4 ha-l ning nende esinduslikkuseks on samuti B. Püsitaimestuga kivirandu on 2 ha-l, millest 1,8 ha on B-esinduslikkusega ja 0,2 ha C-esinduslikkusega. Rannaniite on kokku 8,5 ha-l, nende esinduslikkuseks on määratud B. Rannaniidud paiknevad vööndi idaosas Saviloo lõuka kaldal ja sellest natuke läänes eramaal. Seda eramaal paiknevat ala tuntakse ka kui Pikkallika sood. 2009. a kaardistati seal 1 ha-l rannaniidu alale tõenäoline elupaigatüübi siirde- ja õõtsiksoode (7140) esinemine. Püsitaimestuga liivarandu on kaardistatud 2,5 ha-l, millest 0,9 ha on B-esinduslikkusega ja 1,6 ha C-esinduslikkusega. Valgeid luiteid leidub 3,2 ha-l Neemelõuka lõunakaldal, nende esinduslikkuseks on C. Esinduslikkusega A ruskeid luiteid kukemarjaga leidub 0,6 ha-l. B-esinduslikkusega metsastunud luiteid on Neemelõuka kaldal 1,9 ha ulatuses. Vööndi levinuim elupaigatüüp on vanad loodusmetsad, mida leidub kogu sisemaaosas kokku 64,1 ha-l, millest 43,7 ha on esinduslikkusega B ja 20,4 ha esinduslikkusega C.

Lobineeme sihtkaitsevööndis on kuus vääriselupaiga tunnustele vastavat ala, mille pindala kokku on 15,2 ha: VEP 163013 (3,7 ha), VEP nr 163014 (0,2 ha), VEP nr 163015 (2,1 ha), VEP nr 163016 (1 ha), VEP nr 163017 (3,1 ha) ja VEP nr 163018 (5,1 ha). Vääriselupaiga tunnustele vastavatest aladest viis paiknevad ala põhjaosas ehk Vergi poolsaare tipuosas ning üks ala paikneb vööndi lõunaosas. VEP 163013 ja VEP nr 163014 on tüübilt palumännikud ja männisegametsad, VEP nr 163016 on nõmmemännikud ja männisegametsad ning ülejäänud aladele jäävad palukuusikud ja kuusesegametsad.

Kaitsealustest liikidest on vööndis kõige olulisemaks I kaitsekategooriasse kuuluv kassikakk (*Bubo buboo*): vööndi lõunaosas on kolm kassikaku leiukohta. III kaitsekategooriasse kuuluvatest linnuliikidest on vööndi idaosas registreeritud punajalg-tildri (*Tringa totanus*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), väiketüll (*Charadrius dubius*) ja ristpardi (*Tadorna tadorna*) leiukohad. Rannaaladel on levinud III kaitsekategooriasse kuuluv rand-

seahernes (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*). Vööndi metsa- ja rannaniidu aladel kasvab käpalisi: II kaitsekategooriasse kuuluv väike käopõll (*Listera cordata*) ning III kaitsekategooriasse kuuluv roomav öövilge (*Goodyera repens*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*) ja kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*).

Lohja sihtkaitsevöönd (339,6 ha) on peamiselt metsamaa. Peamised metsatüübid on männikud ja kuusikud, väiksemal alal leidub kaasikuid, sanglepikuid ja haavikuid. 260,3 ha ulatuses kasvavad alal küpsed metsad, valmivaid ja keskealisi metsi on kokku 76,5 ha-l, noorendikke vööndis ei esine. 233,9 ha kasvavad metsad on 100 aastat vanad või vanemad, millest 150-aastaseid ja vanemaid metsi on 25,1 ha-l. Vööndi metsad on mõnel eraldisel osaliselt majandatud, tehtud on sanitaarraiet. Samuti avaldavad metsadele negatiivset mõju kunagine kuivendamine ja teedega piirnevus. Mõnes kohas on tormiheidet ja ühes kohas põlenguala. Metsades on paiguti üraskite tekitatud kahjustusi.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest esinevad vööndis siirde- ja õõtsiksood (7140), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaikadega on kaetud 47% vööndi pindalast. Suuremas osas jäävad vööndisse vanad loodusmetsad, mida on kokku 152,5 ha-l, millest B-esinduslikkusega alasid on 14,2 ha-l ja C-esinduslikkusega alasid on 138,3 ha-l. Vanu loodusmetsi leidub kogu vööndi ulatuses. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on vööndi lõunaosas vaid 4,6 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 1,6 ha ja C-esinduslikkusega 1,2 ha. Siirdesoo- ja rabametsi on vööndi põhjaosas vaid 1,2 ha-l ning nende esinduslikkuseks on B. 2,8 ha ulatuses leidub vööndi lõunaosas ka siirde- ja õõtsiksood, mille esinduslikkuseks on määratud A.

Vööndi alal on registreeritud kuus vääriselupaiga tunnustele vastavat ala, mille pindala on kokku 24 ha: VEP nr 110088 (5,5 ha), VEP nr 110089 (6,6 ha), VEP nr 110090 (0,8 ha), VEP nr 110091 (1,5 ha), VEP nr 110092 (3,3 ha) ja VEP nr 110093 (6,3 ha). VEP nr 110093 paikneb ainsana vööndi põhjaosas ja on tüübilt looduslike veekogude kaldad. Teised vääriselupaiga tunnustele vastavad alad paiknevad vööndi lõunapoolses osas. VEP nr 110088 on tüübilt teised palumetsad ja VEP nr 110089 rabastunud kuusikud ja kuusesegametsad, kõik teised alad on palukuusikud ja kuusesegametsad.

Kaitsealustest loomaliikidest on vööndi edelaosas Lohja järve äärde jääval alal II kaitsekategooriasse kuuluva laanerähni (*Picoides tridactylus*) ja tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaigad. Vääriselupaiga tunnustele vastavatel metsaaladel on III kaitsekategooriasse kuuluva hariliku kopsusambliku (*Lobaria pulmonaria*) kasvukohad.

Loisu sihtkaitsevöönd (546,5 ha) on peamiselt metsamaa. Levinuimad puistud on kuusikud, kaasikud ja männikud. Vähem leidub alal sanglepikuid ning väga vähesel määral haavikuid ja hall-lepikuid. Enamjaolt on vööndi metsad küpsed metsad (354,4 ha), leidub ka valmivaid (54,5 ha) ja keskealisi metsasid (85,8 ha), noorendikke on ainult 19,2 ha-l. 242,6 ha-l on metsi, mille vanus on 100 aastat või rohkem, samas üle 150 aasta vanuseid metsi on ainult 3,7 ha-l. 50–100-aastaseid metsi on 231,6 ha-l. Ala metsad ei ole väga vanad, kuid samas on nad vanuselisel suhteliselt ühtlaselt jaotunud, leidub igas vanuses metsi, palju on ka küpsed metsa.

Alal kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soolehtmetsad (9080*) ja rohunditerikkad kuusikud (9050). Elupaigatüübid katavad vööndit 54% ulatuses. Vanu loodusmetsi leidub kokku 192 ha-l, millest esinduslikkusega B on 75,8 ha ja esinduslikkusega C on 116,2 ha. Vanad loodusmetsad on vööndis kõige levinum metsaelupaigatüüp ja teda leidub ühtlaselt kogu vööndi ulatuses. Soostuvaid ja soolehtmetsi leidub alal 88,3 ha ulatuses, millest 3,1 ha on esinduslikkusega A, 61,8 ha esinduslikkusega B ja 23,4 ha esinduslikkusega C. Soostuvaid ja soolehtmetsi leidub kogu alal, kuid tihedamalt leidub elupaika vööndi edelaosas. Rohunditerikkaid kuusikuid leidub ainult 3,1 ha-l väikeste tükidena vööndi edelaosas, millest esinduslikkusega B on 1,8 ha ja esinduslikkusega C 1,3 ha. Teistest loodusdirektiivi elupaigatüüpidest leidub vööndis umbes 12 ha-l liigirikkaid madalsood, kuid elupaiga

esinduslikkuseks on määratud C. Madaloo läbib vööndi keskosa metsasid pika kitsa põhja-lõunasuunalise ribana. Poollooduslikke kooslusi alal ei leidu.

Loodusdirektiivi metsaelupaigatüübid esinevad kogu alal ühtlaselt. Kaardistatud elupaigatüüpide vahele jäävad sageli nooremad metsaalad, mõnel väiksemal tükil esineb kultuurpuistuid, samuti on kogu vööndi alal võrdlemisi palju tehtud sanitaar- ja harvendusraiet. Osal katastriüksuse Sagadi metsakond 53 alal on pikalt olnud piiranguvöönd. Sihtkaitsevööndis raiete mõju taastub. Vööndi metsades leidub mitmel pool tuuleheidet, suhteliselt sageli esineb võra ja tüve putukkahjureid. Vööndi lääneosas lisab inimõju mööda piiri kulgev maantee.

Vääriselupaiga tunnustega alasid on vööndis kolm, kõik nad paiknevad varasema piiranguvööndi alal: VEP nr 163068 (6,9 ha), VEP nr 163 069 (1,2 ha) ja VEP nr 163070 (1,5 ha). Suurim ala on tüübilt okaspuude enamusega kõdusoomets ning väiksematel aladel leiab laanekuusikud ja kuusesegametsad. Vääriselupaiga tunnustega alad langevad suures osas kokku kaardistatud B-esinduslikkusega vanade loodusmetsadega ning väikeses osas soostuvate ja soo-lehtmetsadega.

Vööndi põhjaosas, tee ääres, endise piiranguvööndi alal kasvab I kaitsekategooriasse kuuluv seeneliik limatünnik (*Sarcosoma globosum*). Alal on teada ühe II kaitsekategooriasse kuuluva kaitsealuse linnuliigi esinemine. Selleks liigiks on laanerähn (*Picoides tridactylus*), kelle elupaik jääb 6,9 ha-le. III kaitsekategooria taimeliikidest on alal teada kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*), vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*), laialehise neuuvaiba (*Epipactis helleborine*) ja suure käopõlle (*Listera ovata*) kasvukohad, registreeritud on ka viirealise turbasambla (*Sphagnum quinquefarium*) esinemine. Endise piiranguvööndi alal tee ääres kasvavad veel III kaitsekategooriasse kuuluvad taimeliigid vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*) ja kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*).

Loobu sihtkaitsevöönd (548,7 ha) on peamiselt metsamaa, väikeses osas jääb vööndisse sooalasiid. Metsatüübilt on need metsad männikud, väga väikesel alal on kaasikuid, kuusikuid ja sanglepikuid. Vööndi metsad on suures osas küpsed metsad (453,5 ha), keskealisi ja valmivaid metsi on kokku 216,2 ha, noorendikke alal ei ole. 300,1 ha-l kasvavad metsad on vanuses 100 aastat või vanemad, millest 74,2 ha-l kasvavad metsad on 150-aastased ja vanemad. Osal eraldistel on märgata majandamise mõju, kohati on tehtud sanitaarraiet. Samuti on alal kuivenduskraave ja mitmes kohas on märke puude vaigutamise kohta. Vööndi metsades on võrdlemisi palju põdrakahjustusi, mõnes kohas ka tuuleheidet. Alal on kaardistatud mitmeid pärandkultuuriobjekte.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest esinevad vööndis rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalood (7230), vanad loodusmetsad (9010*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaikadega on kaetud 47% vööndi pindalast. Peamiselt on tegemist metsaelupaikadega, kuid leidub ka väiksemaid sooalasiid. Loobu sihtkaitsevööndi lahustükid jäävad suure Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndi sisse. Rabasid on kokku 10,9 a-l, millest kõige põhjapoolsemal tükil on 4,1 ha B-esinduslikkusega rabasid ning lõunapoolset lahustükil 6,8 ha C-esinduslikkusega rabasid. Siirde- ja õõtsiksood on põhjapoolset tükil kokku 1,8 ha-l, millest võrdselt on nii B- kui ka C-esinduslikkusega alasid. Liigirikkeid madalood on läänepoolset tükil 0,6 ha-l, millest 0,5 ha on B-esinduslikkusega ja 0,1 ha C-esinduslikkusega. Kõige levinumaks elupaigatüübiks on vööndis vanad loodusmetsad, mida on kokku 115,5 ha ulatuses, millest A-esinduslikkusega on 11,1 ha, B-esinduslikkusega 79,4 ha ja C-esinduslikkusega 25 ha. Vanad loodusmetsad jäävad suuremas osas kahele põhjapoolsele tükile, teisel kahel tükil leidub neid vähem. Soode äärealadele tüüpiliselt on vööndis levinud ka siirdesoo- ja rabametsad, mida on kokku 71 ha ulatuses, millest 0,7 ha on A-esinduslikkusega, 66,8 ha B-esinduslikkusega ja 3,5 ha C-esinduslikkusega. Siirdesoo- ja rabametsi leidub ainult põhjapoolsetel tükidel, kusjuures kõige suurem ala jääb läände jäävale tükile. Lisaks leidub vööndis 12,7 ha-l potentsiaalseid elupaiku, milleks on vanad loodusmetsad. Elupaikadeks mittekvalifitseerunud alad on kas tugeva inimõjuga või liiga noored. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndis ei leidu.

Kaitsealustest loomaliikidest on võõndi lahustükid II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) mängualad. Põhjapoolseim lahustükk on ka II kaitsekategooriasse kuuluva kanakulli (*Accipiter gentilis*) elupaik. Läänepoolseimal lahustükil on registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluvate taimeliikide karukolla (*Lycopodium clavatum*) ja roomava öövilke (*Goodyera repens*) esinemine.

Loosaarte sihtkaitsevööndis (18,7 ha) on loodusdirektiivi elupaigatüüpidest laidudel ehk 1,4 ha-l registreeritud A-esinduslikkusega elupaigatüüp väikesaared ning laiud (1620). Kaitsealuseid liike pole registreeritud, kuid ala on lindude oluline pesitsus- ja peatumiskoht.

Merinõmme sihtkaitsevöönd (92,3 ha) on peaaegu täies ulatuses metsamaa. Alal on valdavaks männikud, mõnes kohas leidub kuusikuid, väga vähesel maa-alal on ka sanglepikuid ja kaasikuid. Suuremas osas on võõndi metsad küpsed metsad (72,8 ha), keskealisi ja valmivaid metsi on 15,6 ha-l ning noorendikke ainult 1,2 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on 69,9 ha-l, millest koguni 26,9 ha-l kasvavad metsad on vanuses 150 aastat või vanemad. Seega on võõndi metsad suures osas vanad metsad. Metsaelupaigatüüpideks määratud alade vahel kasvab sageli noorem mets, palju on raietest rikutud metsaalasid, ühel eraldisel kasvab kultuurpuistu. Raided on ka põhjuseks, miks võõndi kaguosa on metsade esinduslikkus madalam, kirdeosas avaldab mõju ka maanteega piirnevus. Paljudel eraldistel on tehtud sanitaarraiet, ühes kohas aegjärkset raiet. Metsades on palju tuuleheidet, tormide mõju on eriti tugevasti märgata vanemates kuusikutes. Männikutes on kohati levinud võra putukkahjurid. Võõndit läbib matkarada ning seal leidub rändrahne ja pärandkultuuriobjekte. Maastikulisele ilmele lisab tugevasti väärtust juurde Altja jõe kohati järskude kallastega org.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on alal registreeritud valged luited (liikuvad rannikuluided ☐ 2120), rusked luited kukemarijaga (2140*), jõed ja ojad (3260), vanad looduspõõndid (9010*) ja lammimetsad (91E0*). Elupaigatüübid katavad võõndit 70% ulatuses. Rannikul on kaardistatud C-esinduslikkusega elupaigatüübid valged luited ning rusked luited kukemarijaga. Valgeid luiteid leidub kitsal rannaalal 1,7 ha ulatuses ning ruskeid luited 0,7 ha ulatuses. Mõlema elupaiga esinduslikkuseks on määratud C, kuna Altja rand on suhteliselt suure külastatavusega. Poollooduslikke kooslusi alal ei leitud. Võõndisse jääb 1,5 ha ulatuses A-esinduslikkusega elupaigatüüp jõed ja ojad. Võõndi keskosa läbib põhja-lõunasuunaliselt Altja oja (VEE1076600), mis kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Vanu looduspõõndi on 60,1 ha-l, millest 36,4 ha-l kasvavad B-esinduslikkusega metsad ja 23,7 ha-l C-esinduslikkusega metsad. B-esinduslikkusega metsad kasvavad peamiselt ala edela- ja loodeosas ning C-esinduslikkusega metsad ala kaguosas. Lammimetsi kasvab ainult 1,1 ha-l Altja jõe lammialal ning nende esinduslikkuseks on määratud C. Esinduslikkusega A metsi viimase inventuuri andmetel võõndis ei leitud. Elupaikad leidub kogu alal.

Võõndisse jääb neli vääriselupaiga tunnustega ala, mille pindala kokku on 15,3 ha: VEP nr 163071 (6,4 ha), VEP nr 163026 (3,6 ha), VEP nr 163072 (4,4 ha) ja VEP nr 163033 (0,9 ha). VEP nr 163071 tüübiks on palumännikud ja männisegametsad, ala paikneb Altja jõe ja ranniku vahelisel alal, kus kasvavad 200-aastased männimetsad. Ülejäänud alad paiknevad jõe kaldal ning on tüübilt järsud jõe ja järve kaldad, enamjaolt on tegemist kuuse enamusega puistutega, jõe lammialadel kasvavad kitsal alal lehtpuupuistud.

Kaitsealustest liikidest pesitseb Altja jõe kaldal II kaitsekategooriasse kuuluv jäähind (*Acedo atthis*). Võõndis on registreeritud järgmiste III kaitsekategooriasse kuuluvate taimeliikide esinemine: metsaaladel on leitud roomavat öövilget (*Goodyera repens*), rannaalal rand-seahernest (*Lathyrus japonicus* subsp. *maritimus*) ning võõndi lõunapiiril maantee ääres võõthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*).

Metsaveere sihtkaitsevöönd (16,8 ha) on peaaegu kogu ulatuses metsamaa. Peaaegu võrdselt leidub võõndis männikuid ja kuusikuid, väikesel alal kasvavad kaasikud. 12,7 ha-l kasvavad küpsed metsad, 0,2 ha-l keskealine mets ning 3,4 ha-l kasenoorendik. 7,1 ha-l kasvavad metsad on vanuses 100 aastat ja vanemad, nendest 6,5 ha-l kasvab 150-aastane mets. Vääriselupaiga tunnustega alasid võõndis ei leitud. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest

on vööndis esindatud vanad loodusemetsad (9010*). Elupaigatüüp katab 42% vööndi pindalast. Vanu loodusemetsi leidub 7,2 ha-l, millest 6,6 ha on B-esinduslikkusega ja 0,6 ha C-esinduslikkusega. Vööndis on registreeritud samuti I kaitsekategooriasse kuuluva merikotka (*Haliaeetus albicilla*) elupaik, mis on vööndi moodustamise põhjuseks, kuna merikotka pesa ümbruses on vajalik kehtestada ajaline liikumispiirang.

Miku sihtkaitsevöönd (82,6 ha) on peaaegu täies ulatuses metsamaa. Peamiseks metsatüübiks on vööndis männikud, vähesel määral leidub ka kuusikuid ja sanglepikuid. Kõrgeid metsi leidub koguni 65,1 ha-l, keskealisi ja valmivaid metsi on kokku 12,5 ha-l, noorendikke 1,6 ha-l. Vööndi suureks väärtuseks on vanad metsad: 100-aastaseid ja vanemaid metsi leidub 72,1 ha-l, millest 60,2 ha-l kasvavad 150-aastased ja vanemad metsad. 7,1 ha-l kasvavad kultuurpuistud, mida ei saa elupaigatüübina registreerida. Ühel eraldisel on tehtud lageraiet ja vööndis on märke kunagisest vaigutamisest. Majandatud alad paiknevad elupaikade vahel. Vähesel määral leidub tuuleheidet. Vööndis on kolm pärandkultuuriobjekti.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud rabad (7110*), vanad loodusemetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaigad katab 80% vööndi pindalast. Rabasid on vööndi keskel 1,2 ha-l, nende esinduslikkuseks on A. Peamiseks vööndi elupaigatüübiks on vanad loodusemetsad, mida leidub kokku 64,5 ha-l, millest B-esinduslikkusega on vööndi keskel olev 11,7 ha suurune ala, C-esinduslikkusega 51,8 ha ja D-esinduslikkusega 1 ha. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on vööndi põhjaosas kahel väga väikesel tükil 0,5 ha ulatuses, nende esinduslikkus on C.

Vööndis on registreeritud neli vääriselupaiga tunnustega ala, mille pindala on kokku 2,9 ha: VEP nr 107151 (0,4 ha), VEP nr 107152 (0,4 ha), VEP nr 107153 (0,6 ha) ja VEP nr 107154 (1,5 ha). VEP nr 107151 on tüübilt lodulepikud, VEP nr 107152 palumännikud ja männisegametsad, VEP nr 107153 palukuusikud ja kuusesegametsad ning VEP nr 107154 nõmmemännikud ja männisegametsad. Kaitsealuseid liike alal registreeritud pole, kuid arvestades metsade vanust ja elupaigatüüpide suurt osakaalu, on nende esinemise tõenäosus suur.

Mohni sihtkaitsevööndis (57,1 ha) on metsamaa osakaal alla poole vööndi pindalast (24,7 ha). Kõige levinumaks puistutüübiks on männikud (17,1 ha), leidub ka kaasikuid (2,3 ha), haavikuid (1,3 ha), pihlakapuistuid (0,6 ha), hall-lepikuid (0,3 ha) ja sanglepikuid (0,2 ha). Kõrgeid metsi on saarel vaid 2,2 ha-l, enamjaolt on tegemist keskealiste metsadega, mida kasvab 17,2 ha-l, noorendikke saarel pole. Saare metsad on kõik vanuses 40–79 aastat. Mohni saare metsaalad on raietest võrdlemisi puutumata, ühel eraldisel on tehtud sanitaarraiet. Metsade põõsarinne koosneb peamiselt kadakast. Saarel on võrdlemisi suur külastuskoormus ja kooslused on saanud mõnes kohas tallamisest kannatada.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on Mohni sihtkaitsevööndis esindatud väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), metsastunud lited (2180), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), siirde- ja õõtsiksood (7140) ning vanad loodusemetsad (9010*). Kogu Mohni saar on varem määratud elupaigatüübiks väikesaared ja laiud. Samas on hiljem seal inventeeritud lisaks eraldi nii metsaelupaiku kui ka poollooduslikke kooslusi. Neid on saarel 34% ulatuses. Rannaniite on kokku 5 ha-l, millest 0,8 ha on B-esinduslikkusega ja 4,2 ha-l on esinduslikkus jäänud hindamata. Metsastunud lited on saarel loodeotsas 0,5 ha-l ja need on B-esinduslikkusega. Kuivi nõmmesid on 0,5 ha-l, nende esinduslikkus on hindamata. Kadastikke on 6,8 ha-l, nende esinduslikkus on hindamata. Niiskuslembeseid kõrgrohustuid on kokku 0,3 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 0,1 ha ja C-esinduslikkusega 0,2 ha. Aasrebasesaba ja ürt-punanupuga niitusid on 0,5 ha-l, nende esinduslikkus on hindamata. Siirde- ja õõtsiksood on saare keskel vaid 0,1 ha-l ning selle esinduslikkuseks on C. Vanu loodusemetsi on kokku 6,1 ha-l, millest saare keskosa 3,1 ha-l kasvavad metsad on C-esinduslikkusega ja saare keskel kasvavad metsad D-esinduslikkusega. Vääriselupaiga tunnustega alasid saarel ei leidu.

Kaitsealustest loomaliikidest on Mohni saar I kaitsekategooriasse kuuluva niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) ja III kaitsekategooriasse kuuluva lõopistriku (*Falco subbuteo*) elupaigaks. Saare kivine pinnas ja hõre taimkate on selle muutnud eriti väärtuslikuks samblikele sobivate kasvukohtade poolest. Erinevaid samblikuliike on saarel palju. Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluvad liiv-maakeel (*Geoglossum arenarium*) ja Mougeot' koldsamblik (*Xanthoparmelia mougeotii*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest samblikest kasvab seal pisitinasamblik (*Stereocaulon condensatum*). Kaitsealustest taimeliikidest kasvab Mohni saarel ainult Põhja-Eestile omane III kaitsekategooriasse kuuluv rootsi kukits (*Cornus suecica*).

Naskali sihtkaitsevööndis (170,8 ha) on loodusdirektiivi elupaigatüüpidest registreeritud esmased rannavallid (1210), püsitaimestikuga kivirannad (1220), metsastunud luited (2180) ning vanad looduspõõsad (9010*). Elupaigad katavad kokku 68,1 ha, mis teeb 82,5% vööndi pindalast. Eraldi on vööndis inventeeritud ranniku- ja metsaelupaiku. Rannikelupaigad on registreeritud sihtkaitsevööndi põhjaosas. Esmased rannavallid paiknevad kokku 4,28 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 3,9 ha ja B-esinduslikkusega 0,38 ha. Püsitaimestikuga kivirannad hõlmavad vööndist 2,9 ha ja ala esinduslikkuseks on määratud C. Lisaks sellele on vööndis kaardistatud 5,8 ha suurusel alal metsastunud luited, millest 1,6 ha esinduslikkusega A ja 4,2 ha alast esinduslikkusega B. Vanu looduspõõsade leidub alal kokku 55,1 ha-l, millest B-esinduslikkusega metsad on 27,4 ha-l ja C-esinduslikkusega 27,7 ha-l.

Kaitsealustest taimeliikidest on vööndis registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva roomava öövilke (*Goodyera repens*) ning III kaitsekategooriasse kuuluva vööthul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*) kasvukohad. Samuti asub alal III kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi hall hundiseenik (*Boletopsis grisea*) kasvukoht. Kaitsealuseid linnu- ja loomaliike pole vööndis registreeritud.

Oruveski sihtkaitsevöönd (512,9 ha) on peamiselt metsamaa Vööndi puistute liigiline koosseis on väga mitmekesine. Ülekaalukalt on levinuim puistutüüp männikud, kuid olulisel määral leidub ka kuusikuid ja kaasikuid. Vähesel määral leidub hall-lepikuid, sanglepikuid, haavikuid, lehispuistuid ja vahtrapuistuid. Vööndi metsad on suuremas osas küpsed metsad, leidub ka keskealisi ja valmivaid metsi, noorendikke on väga väikesel alal. Metsade vanuseline struktuur on samuti mitmekesine. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on kokku 287,9 ha-l, millest 44,9 ha kasvavad metsad on vanuses 150 aastat ja vanemad. Vöönd paikneb kõrge külalastatavusega Palmse mõisa külje all ja seetõttu on metsades jälgi tugevast inimõjust. Metsaalasid läbivad kaks maanteed, lisaks on hulgaliselt metsateid ja sihte. Osa alast kuulus varem Palmse mõisa parkmetsa koosseisu, kuid on nüüdseks parkmetsa ilme minetanud ja parkmets on asendunud loodusliku metsaga. Paljudes kohtades on jälgi kuivendamisest, metsades on vana kraavitus ja vööndi idapiir kulgeb osaliselt mööda funktsioneerivaid kuivenduskraave. Alal on mitmeid kultuurpuistuid ning metsi on paljudes kohtades varem majandatud, tehtud on aegjärkset, sanitaar- ja harvendusraiet, ühel eraldisel ka lageraiet. Mitmel eraldisel on kultuurpuistud. Puudel on märke vaigutamise ja leidub liivavõtmise kohti. Metsades on levinud juurepess, tüvekahjurid ja viirushaigused. Paljudes kohtades on põdrakahjustusi, mitmes kohas tuuleheidet ja lumemurdu, ühes kohas on märke põlengust. Samas on vööndi metsad äärmiselt eriilmelised ning mitmekesised vanuselise ja liigilise koosseisu poolest. Vööndi metsad on suure maastikulise väärtusega, kuna nad paiknevad maalilises Võsu jõe ürgorus. Orgu piiravad kõrged kaldad ja järsud nõlvad, oru põhjas on uhtorge. Piirkond on rikas rändrahnude poolest ja metsa all on kiviülvi. Samuti on ala rikas pärandkultuuriobjektide poolest, mitmel pool võib leida kiviaedade jäänuseid.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on Oruveski sihtkaitsevööndis esindatud metsastunud luited (2180), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgroostud (6430), lamminiidud (6450), vanad looduspõõsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaikade alla jääb 60% vööndi pindalast. Metsastunud luited on ühel väikesel 0,7 ha suurusel alal vööndi põhjaosas, elupaiga esinduslikkuseks on B. Poollooduslike kooslusi leidub vööndis vähesel määral vaid Võsu jõe kaldaalal. Liigirikkaid niite lubjavesel mullal on 0,7 ha-l ja nende esinduslikkuseks on B. Niiskuslembeseid kõrgroostuid on vaid 0,3 ha-l ja nende esinduslikkuseks on C. Lamminiite on 1,7 ha-l, elupaiga esinduslikkus

on hindamata. Metsaelupaikadest on ülekaalukalt levinuimaks elupaigatüübiks vanad loodumetsad, mida leidub kogu vööndi ulatuses kokku 289,9 ha-l. A-esinduslikkusega vanad loodusmetsad kasvavad vööndi ida- ja lääneosas vaid 7,2 ha-l, B-esinduslikkusega metsad kogu alal 126,7 ha-l ja C-esinduslikkusega metsad 156 ha-l. Soostuvad ja soo-lehtmetsad kasvavad vööndi idaosas kokku 34,9 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 5,4 ha ja C-esinduslikkusega 29,5 ha. Siirdesoo- ja rabametsi on kokku vaid 3 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 0,7 ha ja C-esinduslikkusega 2,3 ha.

Oruveski sihtkaitsevööndis on kuus vääriselupaiga tunnustele vastavat ala, mille pindala on kokku 14,7 ha: VEP nr 162039 (0,9 ha), VEP nr 162040 (0,7 ha), VEP nr 162042 (0,2 ha), VEP nr 162044 (1,6 ha), VEP nr 162045 (5,3 ha) ja VEP nr 162046 (6 ha). Vääriselupaiga tunnustele vastavad alad asuvad vööndi ida- ja lääneosas. Vööndi idaosas paiknevad mitmed väiksemad alad: pisikesed VEP nr 162039 ja VEP nr 162042 on tüübilt soostunud metsad, VEP nr 162040 laanekuusikud ja kuusesegametsad ning VEP nr 162044 kuulub rabastunud metsade tüübi alla. Samas paiknev VEP nr 162045 on pindalalt suurem, tüübilt on tegemist samuti soostunud metsadega. Lääneosas Võsu jõe kaldal asetsev VEP nr 162046 on vööndi suurim vääriselupaiga tunnustele vastav ala ja on tüübilt ojakaldad. Loetletud alad on suuremas osas määratud ka elupaigatüüpideks.

II kaitsekategooriasse kuuluvatest linnuliikidest on vööndi keskel suur ala metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigaks, kahes kohas on registreeritud laanerähni (*Picoides tridactylus*) ja ühes kohas valgeselg-kirjurähni (*Dendrocopos leucotos*) esinemine. III kaitsekategooria linnuliikidest on vööndis registreeritud herilaseviu (*Pernis apivorus*) esinemine. Palmse mõisa pargi ja selle tiikidega piirneval alal elab nahkhiiri. Registreeritud on järgmised II kaitsekategooriasse kuuluvad nahkhiired: tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*) ja suurvidevlane (*Nyctalus noctula*). Kaitsealustest samblikest esineb vööndi metsades harilikku kopsusamblikku (*Lobaria pulmonaria*) ja pikka lõhnasamblikku (*Evernia divaricata*). Kaitsealustest taimeliikidest on vööndis järgmiste III kaitsekategooriasse kuuluvate taimede kasvukohad: aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius*), karukold (*Lycopodium clavatum*), mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*) ja sulgjas õhik (*Neckera pennata*).

Palganeeme sihtkaitsevöönd (642,6 ha) on peamiselt metsamaa, metsamaa alt jääb välja kitsas rannariba. Vööndi metsad on suures osas männikud, leidub ka kuusikuid ja kaasikuid, väikesel alal kasvavad sanglepikud ja haavikud. Vööndi metsad on vanad metsad. Suuremalt jaolt on tegemist küpsete metsadega (531,7 ha), valmivaid ja keskealisi metsi on 75,3 ha-l, noorendikke vaid 1,9 ha-l. 514,2 ha-l kasvavad puistud on vanuses 100 aastat või vanemad, kusjuures 150-aastaseid ja vanemaid metsi on 133,2 ha-l. Vööndi metsaala on varem majandatud, palju on tehtud sanitaarraiet ja harvendusraiet, mõnel eraldisel ka aegjärkset raiet. Kahel eraldisel on kultuurpuistud. Kahjustustest on ühel eraldisel võra putukkahjurid, leidub märke põlengust. Palganeeme tüüp paikneb endise piirivalvekordoni vare. Käsmu piirkonnale iseloomulikult on vööndis mitmeid rändrahne ja kivi külvi ning hulgaliselt pärandkultuuriobjekte.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on Palganeeme sihtkaitsevööndis esindatud laiad madalad lahed (1160), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), püsitaimestuga liivarannad (1640), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüübid katavad 84% vööndi pindalast. Kuna pool vööndi piirist on rannajoon, siis leidub alal mitmeid rannikuelupaiku, mis paiknevad kitsa ribana vööndi lääne- ja põhjaosas. Laiu madalaid lahtesid leidub 0,3 ha-l ja nende esinduslikkus on B. Esmaseid rannavalle on 11 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 2,4 ha, B-esinduslikkusega 7,8 ha ja C-esinduslikkusega 0,8 ha. Püsitaimestuga kivirandasid on vööndis 3,8 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 1,4 ha, B-esinduslikkusega 2,2 ha ja C-esinduslikkusega 0,2 ha. Püsitaimestuga liivarandasid leidub 5,6 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 0,8 ha ja C-esinduslikkusega 4,8 ha. Vanad loodusmetsad on kahtlemata vööndis levinuim elupaigatüüp ja neid leidub kogu vööndi ulatuses. Vanu loodusmetsi leidub koguni 504,2 ha-l, millest A-esinduslikkusega on vaid 2,4 ha suurune ala. B-esinduslikkusega vanu loodusmetsi on 251,7 ha-l ja C-esinduslikkusega metsi 250,1 ha-l. Soostuvaid ja soo-

lehtmetsi kasvab väikeste aladena teiste metsaalade vahel, kokku on neid 7,2 ha-l, millest 6,2 ha on B-esinduslikkusega ja 1 ha C-esinduslikkusega. Võõndi keskosas on väike 1,4 ha suurune B-esinduslikkusega siirdesoo- ja rabametsade ala. Metsade esinduslikkust viib alla kunagine majandamine, elupaigatüüpideks mittemääratud metsaalad on peamiselt keskealised metsad. Kuna võõnd on Käsnu küla külje all, siis on alal varem küttepuid varutud ja metsadest ära korjatud vanu puid. Samuti on ala metsad kannatanud pideva suure külustuskoormuse all: metsas on rööpaid ja tallatud alasid, ebaseaduslikke lõkkekohti, paik on puhkajate seas populaarne. Varem on alal kaardistatud ka 6,8 ha ulatuses B-esinduslikkusega metsastunud luiteid (2180), kuid viimase metsainventuuri käigus seda elupaigatüüpi enam ei määratud. Poollooduslikke kooslusi võõndis ei leidu.

Palganeeme sihtkaitsevõõndis on kaheksa vääriselupaiga tunnustele vastavat ala, mille pindala kokku on 28,4 ha: VEP nr 163006 (6 ha), VEP nr 163007 (7 ha), VEP nr 163008 (3,5 ha), VEP nr 163009 (1,9 ha), VEP nr 163010 (1,8 ha), VEP nr 163011 (2,1 ha), VEP nr 163012 (4,4 ha) ja VEP nr L00162 (1,7 ha). VEP nr 163006, VEP nr 163007, VEP nr 163008 ja VEP nr 163009 paiknevad poolsaare läänerannikul ning on tüübilt nõmmemännikud ja männisegametsad. Aladel leidub vanu 200-aastaseid männikuid ning alasid, kus puistus kasvab üksikuid väga vanu mände, rannaäärsetes osades on palju jässakaid rannamände. VEP nr 163010 ja VEP nr 163011 paiknevad võõndi idaosas. Kuigi tegemist on männi enamusega puistutega, on nende tüübiks määratud palukuusikud ja kuusesegametsad, kuna nende väärtus seisneb vanade kuuskede olemasolus. VEP nr L00162 paikneb lääneosas ning on tüübilt männikud ja männisegametsad. Vääriselupaiga tunnustega alad on määratud elupaigatüüpi vanad loodusmetsad.

Kaitsealustest linnuliikidest on võõndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva laanerähni (*Picoides tridactylus*) esinemine. Kaitsealustest taimeliikidest leidub võõndis III kaitsekategooriasse kuuluvaid liike: rannikul kasvavad rootsi kukits (*Cornus suecica*) ja rand-seahernes (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*) ning metsaaladel roomav öövilge (*Goodyera repens*).

Pedassaare sihtkaitsevõõnd (153,9 ha) on peamiselt metsamaa, metsamaa alt välja jäävad rannikul paiknevad alad. Peamine metsatüüp on männikud, leidub ka kuusikuid, kaasikuid ja sanglepikuid. Suures osas on tegemist küpsete metsadega (89,8 ha), keskealisi ja valmivaid metsi on 40,6 ha-l ning noorendikke 4,9 ha-l. 92,5 ha-l kasvavad metsad on vanuses 100 aastat või vanemad, millest koguni 60,2 ha-l kasvavad 150-aastased või vanemad metsad. Võõndi metsad on tugevasti raietest mõjutatud: palju on tehtud sanitaar- ja harvendusraiet, samuti lage- ja aegjärkset raiet. Mitmes kohas on kultuurpuistuid. Võõndi metsad on mõjutatud kuivendamisest, paljudel eraldistel paiknevad toimivad kuivenduskraavid. Kuna võõndi suurim lahustükk piirneb Võsu-Vergi-Sõeaugu teega, siis on teeäärised metsad maantee läheduse tõttu prahistatud ja inim mõjulised. Samuti jääb võõndi rannikupiirkonda suure külustatavusega rannaalaid. Metsades on palju tuuleheidet, vähemal määral juurepessi. Võõndis leidub pärandkultuuriobjekte ja rändrahne, samuti kunagiste militaarrajatiste jäänuseid. Eriti rändrahnuderohke on Pedassaare neeme rannik.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on Pedassaare sihtkaitsevõõndis esindatud veealused liivamadalad (1110), laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga kivirannad (1220), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), valged luited (liikuvad rannikuluided 2120), metsastunud luited (2180) ja vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigad moodustavad 51% võõndi pindalast. Veealuseid liivamadalaid on 0,1 ha-l Koolimäe lahe kaldal, elupaiga esinduslikkuseks on B. Pedassaare neeme kaldal on B-esinduslikkusega laiud madalaid lahtesid 2 ha ulatuses ja A-esinduslikkusega püsitaimestuga kivirandasid 3,9 ha ulatuses. Rannaniite on Koolimäe lahe kaldal 5,8 ha-l ja nende esinduslikkus on C. Pedassaare neeme kaldal on 0,5 ha ulatuses püsitaimestuga liivarandasid ja 0,4 ha ulatuses valgeid luiteid, mõlemad elupaigad on hinnatud esinduslikkusega B. Metsastunud luited paiknevad samuti Pedassaare neemel, nende ulatus on 0,4 ha ja esinduslikkus C. Kõige levinumaks elupaigatüübiks on vanad loodumetsad, mis paiknevad peamiselt võõndi suuremal lahustükil ja nende pindala on kokku 65 ha. A-esinduslikkusega vanu loodumetsi on 1,5 ha, B-esinduslikkusega 34,5 ha ja C-esinduslikkusega 29 ha. Elupaigatüüpide esinduslikkust viib alla tugev inim mõju ja metsade majandatus.

Vööndis on kaks vääriselupaiga tunnustele vastavat ala, mille pindala on kokku 8,4 ha: VEP nr 163019 (4,7 ha) ja VEP nr L00185 (3,7 ha). VEP nr 163019 on tüübilt nõmmemännikud ja männisegametsad, tegemist on Koolimäe lahe äärse 200-aastase männikuga, mille eriliseks väärtuseks on vanade haraliste rannamändide rohkus. VEP nr L00185 on tüübilt männikud ja männisegametsad ning paikneb veidi sisemaa pool. Mõlemale alale on kaardistatud elupaigatüübi vanad loodusmetsad olemasolu.

Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud mitmeid III kaitsekategooriasse kuuluvaid taimeliike: rannikualal kasvab rand-seahernes (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*), metsades on leitud roomavat öövilget (*Goodyera repens*), kuradi-sõrmkäppa (*Dactylorhiza maculata*) ja vööthuul-sõrmkäppa (*Dactylorhiza fuchsii*).

Põhjakalda sihtkaitsevöönd (72,5 ha) on peamiselt metsamaa. Põhiliseks puistu tüübiks on seal männikud, vähesel määral leidub kuusikuid ja kaasikuid. Tegemist on enamjaolt küpsete metsadega (31,3 ha), keskealisi metsi on vaid 2 ha-l ja noorendikke 0,4 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on koguni 31,1 ha-l, nendest 25 ha-l kasvavad metsad on 150-aastased ja vanemad. Seega on Põhjakalda vööndi metsade keskmine vanus kõrge. Metsad on kuivendusest mõjutatud, vööndit läbivad kuivenduskraavid ja vöönd piirneb kraavidega.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on alal esindatud vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaikadega on kaetud 85% vööndi pindalast. Peamiselt katavad vööndit vanad loodumetsad, mida on kokku 28,9 ha-l. Sellest 2 ha-l on B-esinduslikkusega metsad ja 26,9 ha-l C-esinduslikkusega metsad. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on vaid 0,6 ha-l vööndi kaguosas, nende esinduslikkuseks on C. Elupaigatüüpideks ei kvalifitseeru vaid väikesed piiriäärsed alad. Metsade esinduslikkuse viib alla kuivenduse mõju ja äärealadel teede lähedus.

Vööndisse jääb 0,8 ha ulatuses vääriselupaiga tunnustega ala VEP nr 162045, mis on tüübilt soostunud metsad. Samasse on ka kaardistatud elupaigatüüp soostuvad ja soo-lehtmetsad. Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) esinemine. Vöönd on peaaegu täies ulatuses metsise mänguala. Lisaks on vööndi keskel kaardistatud III kaitsekategooriasse kuuluva karukolla (*Lycopodium clavatum*) esinemine.

Pärlijõe sihtkaitsevöönd (186,5 ha) on peamiselt metsamaa. Levinuimaks puistutüübiks on männikud, kuid leidub ka kuusikuid, kaasikuid, sanglepikuid ja hall-lepikuid. Küpseid metsi leidub 73,4 ha-l, keskealisi ja valmivaid metsi 94,7 ha-l, noorendikke on 55,5 ha-l. 89,6 ha-l kasvavad metsad on 100-aastased või vanemad, 150-aastaseid ja vanemaid metsi leidub vaid 0,9 ha-l. Vööndi metsades pole tehtud raieid, samas on need aga suhteliselt noored ja mõjutatud maanteede lähedusest. Vööndi lõunaosa metsad jäävad Pudisoo jõe orgu ja kallastele, mis on kohati järsud.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud jõed ja ojad (3260), vanad loodusmetsad (9010*) ning rohunditerikkad kuusikud (9050). Elupaikade alla jääb 50% vööndi pindalast. Elupaigatüüpi jõed ja ojad on vööndis 0,4 ha-l ning selle esinduslikkus on C. Vööndi lõunaosast voolab läbi Pudisoo jõgi (VEE1080600), mis on kantud lõhejõgede nimekirja ja mis on elupaigaks I kaitsekategooria liigile. Kõige levinum elupaigatüüp on vanad loodusmetsad, mida leidub kogu vööndi ulatuses. Kõrgeima esinduslikkusega alad jäävad vööndi lõunaossa jõe järskudele kallastele. Vanu loodusmetsi on kokku 84,8 ha, millest A-esinduslikkusega on 9,1 ha, B-esinduslikkusega 72,3 ha ja C-esinduslikkusega 3,4 ha. Rohunditerikkaid kuusikuid on kokku 7,8 ha ja nad paiknevad jõe kallastel. A-esinduslikkusega kuusikuid on 5,8 ha ja B- 2 ha. Elupaikadeks mittekvalifitseerunud aladel kasvavad nooremad metsad.

Vööndi kaguosas jääb 2,1 ha ulatuses üks vääriselupaiga tunnustega ala, milleks on VEP nr 110138 ja mis on tüübilt järsud jõe ja järve kaldad. Samale alale on kaardistatud nii elupaigatüüpi vanad loodusmetsad kui ka elupaigatüüpi rohunditerikkad kuusikud. Kaitsealustest liikidest on Pudisoo jões registreeritud I

kaitsekategooriasse kuuluva ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) elupaik. Ebapärlikarp on Lahemaa rahvusparki üks kõige olulisemaid kaitsealuseid liike, kuna Lahemaal on ainus selle liigi leiupaik Eestis. Pudisoo jõgi on elupaigaks ka III kaitsekategooriasse kuuluvale kalaliigile, milleks on võldas (*Cottus gobio*). Kaitsealustest taimeliikidest on vööndi idapiiril maantee ääres registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva kahelelise käokeele (*Platanthera bifolia*) kasvukoht ja metsaalal kasvab samuti III kaitsekategooriasse kuuluvat mets-vareskolda (*Diphasiastrum complanatum*). Sammaltaimedest on alal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva Helli ebatahtlehiku (*Anastrophyllum hellerianum*) esinemine.

Reiemäe sihtkaitsevöönd (143,1) on peamiselt metsamaa. Levinuimad puistutüübid on männikud, kaasikud ja kuusikud, vähesel määral leidub ka sanglepikuid ja haavikuid. Kõrgeid metsi on alal 69,7 ha ulatuses, keskealisi ja valmivaid metsi kokku 52,1 ha ulatuses ja noorendikke vaid 0,7 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on vaid 32,9 ha-l, millest 150-aastaseid ja vanemaid metsi on 5,7 ha-l. Seega on vööndi metsad erivanuselised ja keskmiselt suhteliselt noored. Vanust viib alla kaasikute suur osakaal. Vööndi metsades on mitmes kohas tehtud harvendusraiet, vähesel määral ka sanitaarraiet ja ühel eraldisel aegjärkset raiet. Ala on kraavitatud. Mõnes kohas on leida märke kunagisest vaigutamisest, on tuuleheidet. Alal leidub mitu pärandkultuuriobjekti.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigatüüpidega on kaetud vaid 3% vööndi pindalast. Vanu loodusmetsi leidub väikeste tükkidena ainult 4,3 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 3 ha ja C-esinduslikkusega 1,3 ha. Põhjuseks, miks alal nii vähe elupaigatüüpe on registreeritud, on see, et metsad on noored ja kohati raietest mõjutatud. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndis ei leidu.

Vööndis on registreeritud I kaitsekategooriasse kuuluva must-toonekure (*Ciconia nigra*) elupaik. Vööndi keskosas must-toonekure elupaiga läheduses on registreeritud kahe kaitsealuse samblikuliigi esinemine, milleks on II kaitsekategooriasse kuuluv must limasamblik (*Collema nigrescens*) ja III kaitsekategooriasse kuuluv harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*).

Rüütli sihtkaitsevöönd (44,3 ha) on kogu ulatuses metsamaa. Takseerandmed puuduvad vööndi põhjaossa jätkuvalt riigi omandisse jääva 4,3 ha suuruse maatüki kohta. Ülejäänud alal vööndist on levinuim puistutüüp kaasikud, vähem leidub vööndis haavikuid, kuusikuid, männikuid ja hall-lepikuid. 17,1 ha-l kasvavad küpsed metsad, 11,6 ha-l valmivad ja keskealised metsad ning 9,5 ha-l noorendikud. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on vaid 1,1 ha-l. Vööndi metsad on noored metsad. Palju on tehtud raieid, mitmel eraldisel on tehtud lageraiet ja aegjärkset raiet, samuti harvendusraiet.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis registreeritud vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaigatüübid katavad 39% vööndi pindalast. Vanu loodusmetsi leidub kokku 10,8 ha-l. B-esinduslikkusega vanad loodusmetsad on 2,1 ha-l vööndi lääneosas ja C-esinduslikkusega vanad loodusmetsad on 8,7 ha-l vööndi lõuna- ja idaosas. Vööndi põhjaosas leidub 6,7 ha ulatuses A-esinduslikkusega soostuvaid ja soo-lehtmetsi. Metsade esinduslikkust viib alla raiete mõju, elupaikadeks mittekaardistatud aladel on nooremad metsad. Vääriselupaikade tunnustega alasid vööndis ei leidu.

Vööndi moodustamise peamiseks põhjuseks on I kaitsekategooriasse kuuluva merikotka (*Haliaeetus albicilla*) elupaikade esinemine alal. Vööndis on registreeritud neli merikotka leiukohta, üks neist asub eramaal.

Saartneeme sihtkaitsevööndis (6,6 ha) on metsamaa saare keskossa jääv 2,9 ha suurune ala, kus kasvavad männikud. Nendest metsadest 2,2 ha on küpsed metsad vanuses 100 aastat ja rohkem, 0,7 ha keskealised metsad. Ülejäänud osa saarest jääb rannikuelupaikade alla. Kuna saar on kitsas ja pikliku kujuga, on selle rannajoon väga pikk. Käsmu piirkonnale omaselt jääb saarele ja selle ümbrusesse hulgaliselt rändrahnep.

Kogu saare maa-ala on registreeritud elupaigatüübina väikesaared ning laiud (1620). Elupaiga esinduslikkus on A. Saar on oluline lindude peatumis- ja pesitsemispaik. Kaitsealustest liikidest on saare lääneosas registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva rand-seaherne (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*) esinemine. Tõenäoliselt on kaitsealuseid liike saarel veel.

Sipa sihtkaitsevöönd (25,9 ha) on peamiselt metsamaa. Põhiliseks puistu tüübiks on seal männikud, leidub ka kuusikuid, sanglepikuid ja kaasikuid. Küpseid metsi on 18,4 ha-l, keskealisi ja valmivaid metsi 5,7 ha-l, noorendikke alal ei leidu. 15,8 ha-l kasvavad metsad, mis on 100 aastat vanad või vanemad, 3,3 ha-l kasvavate metsade vanus on 150 aastat või rohkem. 8,8 ha-l kasvavad metsad, mille vanuseks on 40–89 aastat. Seega võib öelda, et vööndi metsad on erivanuselised, kuid puuduvad noorendikud.

Alal kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260), vanad looduspõõsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Elupaigatüübid katavad 71% vööndi pindalast. Vööndisse jääb 0,9 ha ulatuses A-esinduslikkusega elupaigatüüp jõed ja ojad. Kuna Altja oja (VEE1076600) on vööndi piiriks, siis jääb suurem osa mööda piiri kulgevast elupaigast kõrval asuvasse piiranguvööndisse. Altja oja kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Vanu looduspõõsade leidub vööndi lõuna- ja põhjaosas 14,9 ha ulatuses, millest B-esinduslikkusega on 9,8 ha ulatuses metsi ja C-esinduslikkusega 5,1 ha ulatuses metsi. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on alal 2,6 ha-l vööndi idapiiril voolava Altja oja kallastel, nende esinduslikkuseks on kogu ulatuses määratud B. Vööndi keskosas elupaigatüüpe kaardistatud pole. Selle põhjuseks on metsade ebapiisav vanus, väikesel alal esineb ka kultuurpuustuid. Altja oja kaldad on kohati järsud ja see lisab alale maastikulist eriilmelisust. Elupaikade esinduslikkust viib mitmes kohas alla kunagi tehtud sanitaarraie mõju ja lääneosas külgnemine maanteega.

Sipa sihtkaitsevööndisse jääb kokku 9,5 ha ulatuses viis vääriselupaiga tunnustele vastavat ala: VEP nr 163037 (0,4 ha), VEP nr 163075 (1,6 ha), VEP nr 163043 (2 ha), VEP nr 163036 (2,1 ha) ja VEP nr 163034 (3,4 ha). Kõik alad on seotud Altja jõe kaldavööndiga ning on seetõttu tüübilt järsud jõe- ja järvekaldad, leidub nii okaspuupuustuid kui ka niiskemaid sanglepikuid. Vääriselupaiga tunnustega aladele on peaaegu kogu ulatuses kaardistatud metsaelupaigatüübid.

Kaitsealustest liikidest pesitseb vööndi keskosas Altja oja kaldal II kaitsekategooriasse kuuluv jäähind (*Alcedo atthis*) ja III kaitsekategooriasse kuuluv händkakk (*Strix uralensis*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest liikidest kasvab veel vööndi põhja- ja lõunaosas taimedest kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), põhjaosas seentest hall hundiseenik (*Boletopsis grisea*) ja lõunaosas sammaldest sulgjas õhik (*Neckera pennata*).

Soone sihtkaitsevöönd (449,0 ha) on suuremalt jaolt metsamaa. Peamiseks puistu tüübiks on männikud, vähesel määral on ka kuusikuid ja kaasikuid. 164,4 ha-l kasvavad küpsed metsad, valmivaid ja keskealisi metsi on kokku koguni 240,1 ha, noorendikke 12,3 ha. 148,7 ha-l kasvavad metsad on 100-aastased või vanemad, neist vaid 6,8 ha-l kasvavad 150-aastased või vanemad metsad. Vööndi metsad on suhteliselt noored, alal on palju kultuurpuustuid, leidub märke vaigutamisest. Mitmes kohas on leitud pärandkultuuriobjekte. Vööndi lääneosas jääb kohati järskude kallastega Võsu jõe org, mis lisab piirkonnale maastikulist väärtust, oru põhjas on lammialad.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on Soone sihtkaitsevööndis registreeritud jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), vanad looduspõõsad (9010*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüüpi jõed ja ojad on vööndis 0,4 ha-l ja selle esinduslikkuseks on B. Elupaik on kaardistatud Laviku paisjärvest allavoolu Võsu jõe (VEE1077100), mis on kantud lõhejõgede nimekirja. Lamminiidud esinevad Võsu jõe lammil vööndi lääne- ja kaguosas. Lamminiite on kokku 4,8 ha ulatuses ja nende esinduslikkust pole hinnatud. Vanad looduspõõsad paiknevad suurema massiivina vööndi kaguosas, kokku on vanu looduspõõsade 155,3 ha-l. A-esinduslikkusega metsad kasvavad vööndi kaguosas ja Laviku paisjärve kaldaalal 97,2 ha-l, B-esinduslikkusega metsad kasvavad üksikute tükkidel ala lõunaosas kokku 47 ha-l ning C-esinduslikkusega metsad kasvavad ala keskosas ja

edelaosas 11,1 ha-l. Siirdesoo- ja rabametsi kasvab vööndi lääneosas 10 ha-l ning nende esinduslikkuseks on B. Elupaigad ei kata vööndit ühtlaselt ja vööndi kirdeosas jääb suur metsaala elupaikade alt välja. Selle põhjuseks on peamiselt metsade vanus. Samas on 145,1 ha-l kasvavad metsad kaardistatud potentsiaalseks elupaigatüübiks vanad loodusmetsad. Potentsiaalsete elupaikade alla jääb suur metsaala vööndi põhja- ja kirdeosas. Vööndisse ei jää ühtegi vääriselupaiga tunnustele vastavat ala.

Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) ja laanerähni (*Picoides tridactylus*) esinemine. Vööndisse ulatub Korjuse ja Laviku sihtkaitsevööndisse jääv ulatuslik metsiseala. Vööndi piirile jäävad paisjärved on mitmete nahkhiireliikide ja kahepaiksete elupaigaks. Kuigi paisjärved jäävad vööndist välja, on nahkhiirte ja kahepaiksete jaoks oluline ka Soone sihtkaitsevööndisse jääv kaldaala. Seega on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluvad nahkhiireliigid, kelleks on suurvidevlane (*Nyctalus noctula*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), ning III kaitsekategooriasse kuuluvad kahepaiksed, kelleks on rohukonn (*Rana temporaria*), harilik kärnkonn (*Bufo bufo*) ja tähnikvesilik (*Triturus vulgaris*). Vööndis on registreeritud mitmed III kaitsekategooriasse kuuluvad taimeliigid, milleks on nõmmnelk (*Dianthus arenarius*), nõmm-vareskold (*Diphasiastrum tristachyum*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), karukold (*Lycopodium clavatum*), suur käöpõll (*Listera ovata*), mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*) ja aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*) ning III kaitsekategooriasse kuuluv sammaltaim Helligeri ebatähtlelik (*Anastrophyllum hellerianum*). Lisaks on vööndis ühe III kaitsekategooriasse kuuluva seeneliigi, milleks on hall hundiseenik (*Boletopsis grisea*), kasvukoht.

Suurekõrve sihtkaitsevöönd (3066,5 ha) on suures osas metsamaa, võrdlemisi ulatuslikud on ka vööndisse jäävad rabaalad: vööndisse jäävad Aabla raba ja Hara soo. Puistutest on levinuimad männikud, võrdlemisi palju leidub kuusikuid ja kaasikuid, vähesel määral sanglepikuid, haavikuid ja pärnikuid. Küpseid metsi on vööndis 1088,3 ha, keskealisi ja valmivaid metsi 984 ha, noorendikke 319,5 ha. 1080,5 ha kasvavad metsad on vanuses 100 aastat või vanemad, nendest 198,6 ha kasvavad metsad on 150 aastat vanad või vanemad. Vööndi metsad on erivanuselised, vanade inimõjust puutumata metsaosade vahel on inimõjulisi alasid, kus on tehtud harvendus- või sanitaarraiet, vähesel määral ka aegjärkset või lageraiet, leidub kultuurpuistuid, mõnes kohas on säilinud vanad kuivenduskraavid. Metsades on jälgi põlengust, vähesel määral on tuuleheidet. Inimtegevusest annavad tunnistust veel endised kiviaiad, turbavõtukohtad ja vaigutusjäljed puudel. Vööndis on palju jalgrada ja metsateid, seda läbib looduse õpperada. Kohati on märke prahistamisest. Juminda poolsaarele omaselt leidub piirkonnas kivikülvi ja rändrahn, siin paikneb Eesti üks suurimaid rändrahn Majakivi rändrahn. Metsas on mitu pärandkultuuriobjekti.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud luidetevahelised niisked nõod (2190), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhidede kasvualad 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270), lamminiidud (6450), rabad (7110*), rikitud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad 9180*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning lammi-lodumetsad (91E0*). Elupaikadega on kaetud 65% vööndi pindalast. Peamised elupaigad on metsa- ja soelupaigad. Varasemate inventuuride alusel olid vööndis esindatud ka metsastunud luided (2180), kuid viimase metsainventuuri käigus elupaigatüüpi enam ei registreeritud, nende asemel on alale kaardistatud peamiselt vanad loodusmetsad.

Luidetevahelisi niiskeid nõgusid on kokku 2,4 ha ulatuses, millest B-esinduslikkusega on 0,2 ha ja C-esinduslikkusega 2,2 ha. Huumustoiteliste järvede ja järvikutena on kaardistatud Hara soo laukad, elupaigatüüpi on kokku 5 ha, millest B-esinduslikkusega on 1,6 ha ja ülejäänud osa on hindamata. Jõgesid ja ojasid on kokku 0,5 ha ja elupaiga esinduslikkus on B. Tegemist on vööndi lõunaosast läbi voolava Pudisoo jõega (VEE1080600), mis on kantud lõhejõgede nimekirja ja mis on elupaigaks I kaitsekategooria liigile.

Poollooduslikke kooslusi leidub väikestel aladel. Kuivi niite lubjarikkal mullal on vööndi lõunaotsas kokku 0,8 ha-l ja nende esinduslikkuseks on D. Liigirikkaid niite lubjavaesel mullal on vööndi põhjaosas kokku 4,2 ha-l ja nende esinduslikkuseks on C. Lamminiite on ala lõunaosas Pudisoo jõe lammil kokku 6,8 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 1,9 ha, C-esinduslikkusega 4,7 ha ja D-esinduslikkusega 0,2 ha. Rabasid on kokku 501,6 ha-l ja elupaika leidub ulatuslikult nii Aabla rabas kui ka Hara soos. A-esinduslikkusega on 151,6 ha-l, B-esinduslikkusega 301,9 ha, C-esinduslikkusega 32,8 ha ja hindamata on jäänud 20,4 ha. Rikutud, kuid taastumisvõimelisi rabasid on vööndi keskel 2,3 ha-l ning elupaiga esinduslikkuseks on D. Siirde- ja õõtsiksoid on kokku 71,1 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 2,9 ha, B-esinduslikkusega 52,5 ha, C-esinduslikkusega 5,3 ha ja hindamata on jäänud 10,7 ha suurune ala. Allikaid ja allikasoid on vööndi keskel kokku 0,9 ha ulatuses, elupaiga esinduslikkuseks on B. Liigirikkaid madalsoid on vööndi lääneosas kokku 0,5 ha ulatuses ja nende esinduslikkus on B.

Levinuimad metsaelupaigad on vanad loodusmetsad ja siirdesoo- ja rabametsad. Vanu loodusmetsi leidub kogu alal, kuid suurema massiivina on need levinud vööndi põhjaosas, vööndi kesk- ja lõunaosa on soised. Vanu loodusmetsi on kokku 879,3 ha ulatuses, millest A-esinduslikkusega on 57,4 ha, B-esinduslikkusega 474,1 ha, C-esinduslikkusega 338,9 ha ja D-esinduslikkusega 8,9 ha. Rohunditerikkaid kuusikuid on vööndi läänepiiril 1,5 ha ulatuses ja elupaiga esinduslikkuseks on A. Okasmetsi oosidel ja moreenikuhjatistel on vööndi lõunaotsas 4,7 ha ulatuses ja elupaiga esinduslikkuseks on A. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on üksikute laikudena teiste metsaalade vahel kokku 43,5 ha ulatuses, millest B-esinduslikkusega on 23,9 ha ja C-esinduslikkusega 11,4 ha. Pangametsi on vööndi lõunaotsas 1,2 ha ulatuses ja elupaiga esinduslikkus on A. Siirdesoo- ja rabametsi leidub peamiselt soolade vahel ja ümber ning neid on kokku 510,6 ha ulatuses, millest A-esinduslikkusega 18 ha, B-esinduslikkusega 290,3 ha, C-esinduslikkusega 199,7 ha ja D-esinduslikkusega 2,6 ha. Lammimetsasid on vööndi lõunaotsas 2 ha-l ja nende esinduslikkus on A.

Vööndis on 13 vääriselupaiga tunnustega ala, mille pindala on kokku 32,3 ha: VEP nr 110142 (1,3 ha), VEP nr 110143 (1,2 ha), VEP nr 110196 (0,6 ha), VEP nr 110199 (2 ha), VEP nr 110200 (6,5 ha), VEP nr 110201 (2,3 ha), VEP nr L00338 (4 ha), VEP nr L00373 (2,7 ha), VEP nr L00340 (2,9 ha), VEP nr L00346 (0,6 ha), VEP nr L00357 (1,8 ha), VEP nr L00370 (1,9) ja VEP nr L00369 (4,5 ha). Vööndi kirdeosas jäävad VEP nr L00369 ja VEP nr L00370 on tüübilt nõmmemännikud ja männisegametsad ning samasse jääv VEP nr L00338 on tüübilt palumännikud ja männisegametsad. VEP nr L00373 ja VEP nr L00340 paiknevad vööndi lääneosas ning on mõlemad tüübilt palumännikud ja männisegametsad. Vööndi idossa jääb koguni kuus vääriselupaiga tunnustega ala. VEP nr L00346, VEP nr L00357 ja VEP nr 110201 on tüübilt palumännikud ja männisegametsad. VEP nr 110199 on kuusik ja kuulub rabastunud metsade tüüpi. Oja nõlval kasvav männi enamusega VEP nr 110200 on tüübilt ojakaldad ning VEP nr 110196 on tüübilt palukuusikud ja kuusesegametsad. VEP nr 110142 jääb vööndi kaguosas ning on tüübilt palumännikud ja männisegametsad. Vööndi lõunaosas kitsa ribana järsul paekaldal paiknev VEP nr 110143 on tüübilt pangamets.

Kaitsealustest loomaliikidest on vööndis kaitsekorralduslikult kõige olulisem I kaitsekategooriasse kuuluv ebapärlrikarp (*Margaritifera margaritifera*), kelle Pudisoo jõe jääv elupaik on Eestis ainus. Vööndi keskosas Hara soo sihtkaitsevööndiga piirnevatel aladel on II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigad. Kaguosas pesitseb ka III kaitsekategooriasse kuuluv hiireviu (*Buteo buteo*). Vööndi metsades kasvab II kaitsekategooriasse kuuluv taimeliik kivi-lõhiskupar (*Andraea rupestris*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvad roomav öövilge (*Goodyera repens*), karukold (*Lycopodium clavatum*), mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), suur käöpõll (*Listera ovata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) ja karulauk (*Allium ursinum*). Sammaltaimedest kasvab vööndis III kaitsekategooriasse kuuluv kähär põõsassammal (*Thamnobryum alopecurum*). Kaitsealuseid seene- ja samblikuliike vööndis registreeritud ei ole.

Suursoo sihtkaitsevöönd (255,8 ha) on täies ulatuses metsamaa. Metsad on siin peamiselt männikud, vähesel määral leidub ka kaasikuid, kuusikuid ja sanglepikuid. Valdavas osas on tegemist küpsete metsadega (142,8 ha), kuid palju on ka keskealisi metsi (84,6 ha), noorendikke on ainult 6,6 ha-l. Metsade vanus on väga erinev, vähe on ainult nooremaid metsi, kõikidesse teistesse vanusevahemikesse jäävaid metsi leidub peaaegu võrdselt. 133 ha-l kasvavad metsad, mille vanus on 100 aastat või rohkem, nendest 30,4 ha-l kasvavad metsad on 150 aastat vanad või vanemad.

Alal kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüübid on vanad looduspõhised metsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning metsastunud luited (2180). Elupaikadega on kaetud koguni 73% vööndi pindalast. Peamine elupaigatüüp on vanad looduspõhised metsad, mida võib leida 124,5 ha-l, millest 64,9 ha on hinnatud esinduslikkusega A, 56,2 ha esinduslikkusega B ja 3,4 ha esinduslikkusega C. Elupaika esineb üsna suurtel aladel kogu vööndi ulatuses. Siirdesoo- ja rabametsi on kokku 31,5 ha-l, milles A-esinduslikkusega metsad on 26,2 ha-l ja B-esinduslikkusega metsad 5,3 ha-l. Suuremad siirdesoo- ja rabametsade alad on vööndi lõuna- ja lääneosas. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi leidub kokku 18,9 ha-l, millest A-esinduslikkusega metsad on 13 ha-l, B-esinduslikkusega 5,7 ha-l ja C-esinduslikkusega vaid 0,2 ha-l. Elupaika esineb vööndi idaosas. 9,4 ha ulatuses on kaardistatud ka metsastunud luited. A-esinduslikkusega metsastunud luited alal ei esine, B-esinduslikkusega on hinnatud elupaika 3,3 ha-l ja C-esinduslikkusega 6,1 ha-l. Luidete vöönd läbib ala kirde-edelasuunaliselt. Vööndi metsad on kõrge esinduslikkusega ja elupaigad paiknevad ühtlase metsamassiivina. Lisaks on 35,7 ha ulatuses metsi määratud potentsiaalseteks elupaikadeks, millest vanu looduspõhiseid metsi on 22,7 ha-l, siirdesoo- ja rabametsi 6 ha-l ja metsastunud luited 7 ha-l. Seega on tõenäoline, et lähitulevikus on peaaegu kogu ala elupaikadega kaetud.

Elupaikadeks kaardistamata alad on nooremad metsaalad. Vööndi metsad on raietest ja kuivendustest rikkumata, leidub üleujutatavaid alasid. Kunagisest inimõjast annavad tunnistust paar pärandkultuuriobjekti, mõnes kohas võib leida märke mändide vaigutamise. Varem on alale kaardistatud väikestel aladel elupaigatüüpe rabad (7110*) ning siirde- ja õõtsiksood (7140), kuid 2011. a metsainventuur määras nende elupaigatüüpide esinemisalale kas olemasolevaks või potentsiaalseks elupaigatüübiks siirdesoo- ja rabametsa, mis annab tunnistust soolade metsastumisest. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndi territooriumil registreeritud ei ole.

Suursoo sihtkaitsevöönd on peaaegu kogu ulatuses II kaitsekategooriasse kuuluva linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) elupaik. Metsise elupaigast jääb välja ainult 3,7 ha suurune maa-ala vööndi kirdeosas. Samas katavad seda ala suures osas A-esinduslikkusega vanad looduspõhised metsad. Vööndisse jääb ka metsise mänguala, mille suuruseks on 210 ha. Kaitsealustest taimedest on alal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva roomavat öövilke (*Goodyera repens*) esinemine.

Ulkkari sihtkaitsevööndist (221,5 ha) jääb metsamaa alla vaid 4,8 ha. Sellest alast 4,6 ha jääb männikute alla ja 0,2 ha sanglepikute alla. Metsad on väga erivanuselised, vaid 0,5 ha-l on küpsed metsad, valmivaid ja keskealisi metsi on kokku 2,4 ha, noorendikke alal ei leitud. 100-aastaseid või vanemaid metsi leidub vaid 0,3 ha-l. Suurel osal alast kasvab kultuurpuistu. Arvestades metsa vanust ja kultuurpuistute osakaalu kvalifitseerub loodusdirektiivi elupaigatüüpide alla ainult väga väike osa vööndi metsaalast.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud veealused liivamadalaad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), liigirikad niidud lubjavaesel mullal (6270*) ja vanad looduspõhised metsad (9010*). Elupaigad katavad koguni 97% vööndi pindalast. Vööndis on oluline koht mere- ja rannikelupaikadel. Veealuseid liivamadalaad on kokku 120,6 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 76,8 ha ja C-esinduslikkusega 43,8 ha. Liivaseid ja mudaseid pagurandu on 39,1 ha-l ja elupaiga esinduslikkuseks on A. Väikesaari ja laidusid on kokku 3,11 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 0,6 ha ja C-esinduslikkusega 2,5 ha. Püsitaimestuga liivarannad on 4,5 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 4,4 ha ja C-esinduslikkusega 0,1 ha. Vööndi põhiliseks väärtuseks on sealsed

poollooduslikud kooslused. Suurem osa vööndi maismaa-alast jääb rannaniitude alla. Rannaniite on 46,1 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 34,7 ha ja C-esinduslikkusega on 11,4 ha. 0,1 ha-l leidub liigirikkaid niite lubjavesel mullal, elupaiga esinduslikkuseks on määratud B. Vanu loodusmetsi on vööndi lõunaosas kahel väikesel alal, vaid 0,5 ha-l ja nende esinduslikkus on C. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndis ei leidu.

Kaitsealustest liikidest on rannikule omaselt olulisel kohal linnud. Seal on registreeritud I kaitsekategooriasse kuuluva niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvate punajalg-tildri (*Tringa totanus*), väiketulli (*Charadrius dubius*), liivatulli (*Charadrius hiaticula*), ristpardi (*Tadorna tadorna*) ja randtiiru (*Sterna paradisaea*) elupaigad. Vöönd on oluline lindude pesitus- ja peatumisala. Lisaks elab seal III kaitsekategooriasse kuuluv kahepaikne harilik kärnkonn (*Bufo bufo*). Kaitsealustest taimeliikidest on vööndi põhjaosas registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*) kasvukoht. Kaitsealuseid seeni ja samblikke pole alal registreeritud.

Ulliallika sihtkaitsevöönd (383,7 ha) on peamiselt metsamaa. Levinuimaks puistu tüübiks on männikud, leidub ka kaasikuid ja kuusikuid ning väga väikestel aladel sanglepikuid, haavikuid ja hall-lepikuid. Küpsed metsad kasvavad 172 ha-l, valmivaid ja keskealisi metsi on kokku 195 ha-l, noorendikke vaid 1,7 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on kokku 108,8 ha-l, nendest 35,9 ha-l kasvavad metsad on 150 aastat või rohkem vanad. Peaaegu kogu ala on kaetud vanade kuivenduskraavide võrgustikuga. Kraavid on enamjaolt kinni kasvamas ja kuivendus on vähetoimiv.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud jõed ja ojad (3260), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140) ning vanad loodusmetsad (9010*). Elupaigad katavad 56% vööndi pindalast. Elupaigatüüpi jõed ja ojad leidub 0,5 ha-l, selle esinduslikkus on C ning tegemist on vööndit ida-läänesuunaliselt läbiva Pudisoo jõega (VEE1080600), mis on kantud lõhejõgede nimekirja ja mis on elupaigaks I kaitsekategooria liigile. Vööndi soolupaigad jäävad peamiselt Pudisoo jõest põhja poole. Samas leidub rabasid hoopis vööndi kaguosas, kuid seda vaid 0,9 ha-l, elupaiga esinduslikkuseks on A. Kuivendusest rikutud, kuid taastumisvõimelisi rabasid on 8,2 ha-l, nende esinduslikkus on D. Siirde- ja õõtsiksood on vööndi põhjaosa keskel 81,6 ha-l, nende esinduslikkus on A. Vanu loodusmetsi on kokku 124,3 ha-l. A-esinduslikkusega metsaalasid ei leidu, seda peamiselt kuivenduse mõjude tõttu. B-esinduslikkusega metsi on 75,1 ha-l ning need kasvavad vööndi ida- ja lõunaosas ning Pudisoo jõe kallastel. C-esinduslikkusega metsi on 49,2 ha-l ning need kasvavad jõest põhja poole jääval alal. Vööndi metsade looduslikkus vajab taastamist või taastumist. Vööndi metsa- ja soolade olulisus on eelkõige see, et see piirkond on valgalaks Pudisoo jõele, mis on elupaigaks Lahemaa ühele olulisemale kaitsealusele liigile, milleks on ebapärlikarp.

Vööndis on üks vääriselupaiga tunnusega ala ☐ VEP nr 110141. Ala pindala on 6,9 ha ning ala on tüübilt palumännikud ja männisegametsad. Kaitsealustest loomaliikidest elavad Pudisoo jões I kaitsekategooriasse kuuluv ebapärlikarp (*Margaritifera margaritifera*) ja III kaitsekategooriasse kuuluv kalaliik võldas (*Cottus gobio*). Rohkem kaitsealuseid liike pole vööndis registreeritud.

Vainupea sihtkaitsevöönd (1066,4 ha) on peaaegu täies ulatuses metsamaa. Alal on valdavalt esindatud männikud, palju on ka kuusikuid ja kaasikuid. Vähesel määral leidub sanglepikuid ja haavikuid. Enamjaolt on tegemist küpsete metsadega (680,2 ha), palju on ka valmivaid (81,9 ha) ja keskealisi (218,3 ha) metsasid. Noorendikke on väga vähe. Vööndi metsad on väga erivanuselised, kuid leidub palju 110–119-aastaseid (210,9 ha) ja 120–129-aastaseid (121,4 ha) metsi. 77,7 hektaril on metsad, mille vanus on üle 150 aasta. Suhteliselt suurel alal leidub ka 50–59-aastaseid (108,6 ha) ja 60–69-aastaseid (113,3 ha) metsi. Seega seisneb ala väärtuslikkus selles, et vööndi metsad on erivanuselised ja leidub palju küpset metsa.

Alal kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on rannikulõukad (1150*), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluited ☐ 2120), rusked luited kukemarjaga (2140*), jõed ja ojad (3260), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soolehtmetsad (9080*),

metsastunud luited (2180), rohunditerikkad kuusikud (9050) ja lammimetsad (91E0*). Elupaigatüübid katavad 54% vööndi pindalast. Valdavad elupaigatüübid on metsaelupaigad. Vanu loodusmetsi leidub kokku 483,9 ha-l, milles esinduslikkusega A on 103,3 ha, esinduslikkusega B 336,7 ha ja esinduslikkusega C 43,9 ha. Vanad loodusmetsad on vööndis kõige levinum metsaelupaigatüüp ja neid leidub ühtlaselt kogu vööndi ulatuses, esinduslikkusega A metsad paiknevad suuremalt jaolt vööndi läänepoolses osas. Soostuvaid ja soolehtmetsi leidub alal 37,9 ha ulatuses, millest 19,7 ha on esinduslikkusega A, 7,2 ha esinduslikkusega B ja 11 ha esinduslikkusega C. Soostuvad ja soo-lehtmetsad paiknevad peamiselt Vainupea sihtkaitsevööndi edelapoolses osas. Metsastunud luiteid leidub vööndi rannikualadel kokku 18,5 ha-l, millest esinduslikkusega A on 3 ha ja esinduslikkusega B 15,5 ha. Enamjaolt jääb elupaik Vainupea lähistele. Rohunditerikkaid kuusikuid leidub mõnel väiksemal alal vööndi lõuna- ja põhjaosas kokku 11,3 ha-l, millest esinduslikkusega A on 7,4 ha ja esinduslikkusega B 3,9 ha. Ühes kohas vööndi põhjaosas on registreeritud elupaigatüüp lammimetsad, mille esinduslikkuseks on määratud B ja mille ulatus on 1,3 ha. Vööndit iseloomustab see, et esinduslikkusega A ja B metsaalasid on võrdlemisi suures ulatuses.

Metsaelupaigatüübid paiknevad kogu alal ühtlaselt ning tegemist on enamjaolt Lahemaale tüüpiliste männikutega. Nende vahele jäävatel metsaaladel leidub mõnes kohas kultuurpuistuid, samuti võib märgata vähesel määral raiete ja kuivenduse mõju, palju on metsateid. Inimmõju suurendab piirkonnas oluliselt see, et ala kasutatakse aktiivselt puhkealana. Kogu vööndi metsad said 2010. a augustitormist kahjustada ja seetõttu on palju tuuleheidet.

Teistest loodusdirektiivi elupaigatüüpidest jääb vööndisse 0,8 ha ulatuses A-esinduslikkusega elupaigatüüp jõed ja ojad (3260). Tegemist on Mustoja ojaga (VEE1076000), mis läbib vööndit selle loodeosas. Mustoja oja kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Samuti esinevad vööndis 0,8 ha-l esinduslikkusega D rannikulõukad, 10 ha-l esinduslikkusega B püsitaimestuga liivarannad, 3,3 ha-l esinduslikkusega B ja C eelluited, 0,3 ha-l esinduslikkusega C valged luited, 0,1 ha-l esinduslikkusega B rusked luited kukemarijaga ning 0,9 ha-l esinduslikkusega B liigirikkad madalsood. Nende elupaikade osakaal vööndis on väga väike. Soosalad vööndis peaaegu puuduvad ja poollooduslikke kooslusi ei esine, olulisem kaal on rannikuluidetele kaardistatud elupaigatüüpidel.

Vööndis leidub 23,3 ha ulatuses seitse vääriselupaiga tunnustele vastavat ala: VEP nr 163064 (4,6 ha), VEP nr 163063 (4,5 ha), VEP nr 163067 (8 ha), VEP nr 163 061 (1,2 ha), VEP nr 163062 (0,2 ha), VEP 163066 (4,6 ha) ja VEP nr 163065 (0,2 ha). Vääriselupaiga tunnustega aladel on soostunud metsi ning palu-männikuid ja männi segametsi. Mustoja ja sellesse suubuvate ojade kallastele jäävad vääriselupaiga tunnustega alad, mis on tüübilt järsud jõe ja järve kaldad ning ojakaldad. Tegemist on erinevate puistutega, lehtmetsade kõrval leiab ka kuuse- või männienamust. Projekteeritava kaitseala laiendusel vööndi idaosas on kolm vääriselupaigana arvel olevat ala: VEP nr 129010 (1,3 ha), VEP nr 129013 (2 ha) ja VEP nr 129014 (2,3 ha). Vööndi idaosas paiknevad vääriselupaigad on palumännikud ja männi-segametsad ning laane-männikud ja männi-segametsad. Männikutes on palju kuuse järelkasvu. Vääriselupaigad ja vääriselupaiga tunnustega alad langevad suures osas kokku kaardistatud elupaigatüüpidega. Vööndi lõuna- ja edelaosas paiknevatel aladel on kõrgeima esinduslikkusega soostuvad ja soo-lehtmetsad. Põhja- ja idaosas langevad alad kokku vanade loodusmetsadega.

Vainupea sihtkaitsevööndis on loomaliikidest registreeritud I kaitsekategooriasse kuuluva kassikaku (*Bubo bubo*) elupaik, II kaitsekategooriasse kuuluva laanerähni (*Picoides tridactylus*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaigad ning III kaitsekategooriasse kuuluva väike-kärbsenäpi (*Ficedula parva*) elupaik. Seeneliikidest on alalt leitud II kaitsekategooriasse kuuluvat liiv-maakeelt (*Geoglossum arenarium*). Alal on veel teada III kaitsekategooria kaitsealuste taimeliikide karukolla (*Lycopodium clavatum*), rand-seaherne (*Lathyrus japonicus*) ning Helleri ebatähtlehiku (*Anastrophyllum hellerianum*) leiukohad. Linnuliikidest on registreeritud veel III kaitsekategooria kaitsealune liik väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*).

Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevöönd (3261,9 ha) on suures osas metsamaa, metsamaa alt jäävad välja lagedad soolad. Suurem soomassiiv on vööndi idaosa keskel. Valdavaks puistu tüübiks on vööndis männikud, leidub ka kuusikuid ja kaasikuid ning vähesel määral sanglepikuid ja hall-lepikuid. Vööndi metsad on peamiselt küpsed metsad (1118,6 ha), keskealisi ja valmivaid metsi on kokku 1103,3 ha ning noorendikke 6,9 ha. 958,5 ha kasvavad metsad on vanuses 100 aastat või vanemad, millest 257,1 ha-l kasvavad 150-aastased või vanemad metsad. Seega on vööndi metsad erivanuselised. Metsaalad on osaliselt majandamisest mõjutatud: mõnel eraldisel on tehtud lageraiet või aegjärkset raiet, paljudes kohtades harvendus-, valik- või sanitaarraiet, leidub kultuurpuustuid. Samuti leidub metsades märke vaigutamise, leidub vanu kuivenduskraave ja turbaauke. Kahjustustest on mõnel alal levinud tüve putukkahjurid ja juurepess, paiguti leiab tuuleheidet, on üleujutatavaid alasid. Kunagisest inimtegevusest annavad metsades tunnistust seal leiduvad pärandkultuuriobjektid.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soolehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning lammi-lodumetsad (91E0*). Elupaigatüüpide osakaal moodustab 47% vööndi pindalast.

Laukasooos leiduvad laukad on määratud elupaigatüübiks huumustoitelised järved ja järvikud, neid leidub kokku 4 ha-l, esinduslikkust pole sellele elupaigale määratud. Elupaigatüüp jõed ja ojad on kaardistatud Loobu jõe, millest vööndisse jääb 15 ha. Esinduslikkust pole elupaigale määratud. Loobu jõgi (VEE1077900) läbib vööndi keskosa loode-kagusuunaliselt. Jõgi kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Sooelupaiku esineb vööndis väga ulatuslikul alal ja nende kaitse on olulisel kohal, kuna Loobu jõest itta jääb Lahemaa üks suurimaid soid ☐ Laukasoo. Rabasid on Laukasooos kokku 525 ha-l, millest B-esinduslikkusega alasid on 340,9 ha-l ja C-esinduslikkusega alasid 184,1 ha-l. Vööndi lõunaosas leidub 0,2 ha-l C-esinduslikkusega, rikutud, kuid taastumisvõimelisi rabasid. Siirde- ja õõtsiksood esineb väikestel aladel Laukasooos ja vööndi lõunaosas kokku 11,8 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 7,2 ha ja C-esinduslikkusega 4,6 ha. Liigirikkaid madalsood leidub Laukasooos 0,9 ha-l ja nende esinduslikkuseks on C. Poollooduslikke kooslusi on alal vähe, peamiselt on tegemist Loobu jõe kaldaaladele jäävate lamminiitidega. Lamminiite leidub 56,4 ha ulatuses, nende esinduslikkus on B. Puisniite leidub vööndis kahel väikesel tükil kokku 2 ha-l, B-esinduslikkusega on 0,3 ha ja C-esinduslikkusega on 1,7 ha.

Sooelupaikade kõrval on olulise tähtsusega metsaelupaigad. Vanu loodusmetsi, mis on vööndis kõige levinum metsaelupaigatüüp, leidub kokku 549,1 ha-l, millest A-esinduslikkusega metsad kasvavad väikeste fragmentidena vööndi lääneosas 34 ha-l, B-esinduslikkusega metsad üle kogu ala 330,3 ha-l ja C-esinduslikkusega metsad vööndi peamiselt piiranguvööndiga piirnevatel äärealadel 183,3 ha-l, lisaks on 1,5 ha suurune ala hinnatud D-esinduslikkusega. Rohunditerikkaid kuusikuid on vööndi lääneosas pisikeste fragmentidena kokku 7,8 ha, millest A-esinduslikkusega on 2,3 ha, B-esinduslikkusega 2,6 ha ja C-esinduslikkusega 2,9 ha. Soostuvaid ja soolehtmetsi leidub peamiselt vööndi idapiiril ja lääneosas kokku 87,5 ha-l. A-esinduslikkusega metsi kasvab 17,5 ha-l, B-esinduslikkusega metsi 43,2 ha-l ja C-esinduslikkusega metsi 26,8 ha-l. Siirdesoo- ja rabametsi leidub peamiselt vööndi idaosas suurte soolade ümbruses kokku 253,6 ha, millest A-esinduslikkusega on 34,7 ha, B-esinduslikkusega 158,4 ha, C-esinduslikkusega 44 ha ja D-esinduslikkusega 16,5 ha. Lammi-lodumetsi kasvab vööndi lääneosas ühel väikesel tükil 0,7 ha ulatuses, nende esinduslikkus on B. Metsainventuuri käigus määrati lisaks 36,5 ha ulatuses potentsiaalseid elupaiku, millest enamiku moodustavad vanad loodusmetsad. Varem on alal kaardistatud ka metsastunud luiteid (2180), kuid viimase metsainventuuri käigus neid enam ei registreeritud.

Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndis on registreeritud viis väariselupaiga tunnustega ala, mille pindala on kokku 12,3 ha: VEP nr L00343 (6,9 ha), VEP nr 110153 (2,3 ha), VEP nr 110154 (1,1 ha), VEP nr 110156 (0,3 ha) ja VEP nr 107168 (1,7 ha). VEP nr L00343 ja VEP nr 110154 on tüübilt palumännikud ja männisegametsad ning VEP nr 110153 on tüübilt rabastunud metsad. Kõik kolm ala paiknevad vööndi loodeosas. VEP nr 110156

on tüübilt lodulepikud ning paikneb vööndi lääneosas. VEP nr 107168 on tüübilt järsud jõe ja järve kaldad ning paikneb vööndi kaguosas Loobu jõe kaldal.

Kaitsealustest loomaliikidest on alal registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigad ja üks samasse kaitsekategooriasse kuuluva kanakulli (*Accipiter gentilis*) leiukoht. III kaitsekategooriasse kuuluvatest loomaliikidest on vööndis registreeritud hiireviu (*Buteo buteo*), valgelaup-rabakiili (*Leucorhina albifrons*), tähnikesiliku (*Triturus vulgaris*), rohukonna (*Rana temporaria*) ja hariliku kärnkonna (*Bufo bufo*) esinemine. Kaitsealustest taimeliikidest esinevad vööndis III kaitsekategooriasse kuuluv karukold (*Lycopodium clavatum*) ja kahelehtine käokeel (*Platanthera bifolia*). Kaitsealuseid seene- ja samblikuliike pole vööndis registreeritud.

Vanaaseme sihtkaitsevöönd (46,7 ha) on peaaegu kogu ulatuses metsamaa. Vööndi metsad on mitmekülgsed, seal leidub sanglepikuid, männikuid, kaasikuid ja kuusikuid. Küpseid metsi on koguni 36,9 ha-l, valmivaid ja keskealisi metsi on 8,6 ha-l ning noorendikke 0,8 ha-l. Kuna tegemist on suures osas lehtmetsadega, siis pole metsade vanus kuigi kõrge. 100-aastaseid ja vanemaid metsi on vaid 11,6 ha-l, nendest 0,6 ha-l kasvavad 150-aastased ja vanemad metsad. Metsad kasvavad laugel nõlval, leidub ka väikeseid oose. Ühel eraldisel on pärandkultuuriobjekt ning märke kunagisest liiva ja kruusa kaevandamisest. Raiete ja kuivenduse mõju alal ei ole.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud vanad loodusmetsad (9010*) ja rohunditerikkad kuusikud (9050). Elupaigad katavad vööndit 79% ulatuses. Peamiselt katavad kogu ala vanad loodusmetsad, ainult üksikutel eraldistel on elupaik jäänud kaardistamata. Vanu loodusmetsi on kokku 34,3 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 10 ha, B-esinduslikkusega 22,4 ha ja C-esinduslikkusega 1,9 ha. Rohunditerikkaid kuusikuid leidub vööndi kirdeosas 2,3 ha-l ning elupaiga esinduslikkuseks on C. Metsade kõrge esinduslikkus tuleneb raiete ja kuivenduse mõju puudumisest. Vööndis asub üks vääriselupaiga tunnustega ala ☐ VEP nr 162049, mille pindala on 7,7 ha ja mis on tüübilt lodulepikud.

Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva taimeliigi vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*) esinemine.

Viru raba sihtkaitsevöönd (480,1 ha) on suures osas metsamaa, ülejäänud osa on raba. Puistutest on levinuimaks männikud, leidub ka kuusikuid, kaasikuid, sanglepikuid ja hall-lepikuid. Küpseid metsi leidub 173 ha-l, keskealisi ja valmivaid metsi on kokku 163,1 ha-l ning noorendikke 8,2 ha-l. 100-aastaseid ja vanemaid metsi kasvab 240,1 ha-l, nendest 34,4 ha-l kasvavad metsad on 150-aastased või vanemad. Mõnel eraldisel on tehtud aegjärkset, harvendus- ja sanitaarraiet. Kunagi on ala kuivendatud, praegu raba taastatakse. Metsade seisundile avaldab mõju maanteede vahetu lähedus ja vööndit läbib rahvuspargi kõige suurema külastuskoormusega matakarada.

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaikadega on kaetud 64% vööndi pindalast. Liigirikkaid niite lubjavaesel mullal leidub vööndi kagupiiri läheduses väikesel alal vaid 0,7 ha-l ning elupaiga esinduslikkuseks on B. Vööndi peamine väärtus on selle soelupaigad. Rabasid on vööndi keskel 64 ha ulatuses ning elupaiga esinduslikkus on B. Rikutud, kuid taastumisvõimelisi rabasid on vööndi loodeosas jääkturbavälja kõrval 17,6 ha-l ning elupaiga esinduslikkuseks on C. Siirde- ja õõtsiksood on väikeste laikudena kokku 7,6 ha-l, B-esinduslikkusega on 6 ha ja C-esinduslikkusega 1,6 ha. Vööndisse jääb ka kunagine ulatuslik turbakaevandamisala, kus praegu toimub soo taastamine. Soelupaikade ümber on väärtuslikud metsaalad. Vanad loodusmetsad paiknevad vööndi äärealadel ümber rabamassiivi, neid on kokku 140,4 ha. A-esinduslikkusega vanu loodusmetsi vööndis ei leidu, B-esinduslikkusega metsi kasvab 74,1 ha-l ja C-esinduslikkusega metsi 66,3 ha-l, maanteede läheduses on madalama esinduslikkusega metsad. Soostuvaid ja

soo-lehtmetsi leidub vööndi kaguosas 5,3 ha-l ning nende esinduslikkus on C. Siirdesoo- ja rabametsi leidub rabamassiivi vahetus ümbruses ja keskel ning neid on kokku 71,5 ha. B-esinduslikkusega metsi on 43,3 ha ja need jäävad peamiselt raba kaguosas ning C-esinduslikkusega metsi on 31,2 ha ja need jäävad peamiselt rabast lõunasse, edelasse ja läände.

Vööndi kirdeossa jääb üks pisike vääriselupaiga tunnustega ala ☐ VEP nr 110139. Ala pindala on 0,6 ha ja see on tüübilt siirdesoomännikud ja kaasikud. Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud ainult mõned taimeliigid, milleks on III kaitsekategooriasse kuuluvad kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*) ja metsvareskold (*Diphasiastrum complanatum*).

Älvi sihtkaitsevööndis (2,1 ha) on metsamaad suurema saare keskel 0,6 ha ulatuses, tegemist on keskealise männikuga, mille põõsarinne koosneb pihlakatest ja kus on ulatuslikult tuuleheidet. Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest on vööndis esindatud väikesaared ning laiud (1620). Elupaigatüüp katab kogu vööndi ala ja selle esinduslikkuseks on A. Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva taimeliigi roomava öövilke (*Goodyera repens*) esinemine. Saared on oluliseks pesitsemis- ja peatuspaigaks lindudele.

2.6.5.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas ning kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud, ja rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Eesti Metsainstituudi looduskaitse laboratooriumi 1986. aastal koostatud koosluste tallamiskindluse aruande kohaselt võib tallamiskindlatele kooslustele lubada 20–30 inimest hektari kohta ööpäevas, kahjustamata seejuures pinnast. Tallamisõrnadele kooslustele tohib kohati lubada ainult ühe inimese hektari kohta ööpäevas, vähem tallamisõrnadele 5–6 inimest hektari kohta. Sihtkaitsevööndid on ette nähtud looduslike liikide ja elupaikade kaitseks ning looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks, mistõttu külastajate massiline viibimine võib kahjustada vööndite kaitse eesmärgi saavutamist. Enamasti on sihtkaitsevööndis levinud tallamisõrnad looduslikud kooslused (rabad, soostunud metsad, lodumetsad jt) ning need on inimpeglike kaitsealuste liikide (röövlinnud, sookurg jt) elupaigad, mistõttu piiratakse sihtkaitsevööndis rahvaürituste korraldamist ja suunatakse inimesed ettevalmistatud õpperadadele, mis annavad hea ülevaate kaitseala kaitseväärtustest ning kus on võimalik korraldada rahvaüritusi, tekitamata loodusele suuremat kahju. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik valitsejapoolsete tingimuste seadmiseks, millega tagatakse kaitseväärtuste säilimine. Sihtkaitsevööndisse ei ole tsoneeritud õuealasad. Looduskaitseseaduse alusel on rahvaürituse korraldamine sihtkaitsevööndis keelatud, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Seega on sihtkaitsevööndis rahvaürituse korraldamise lubamine oluline leevendus.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide eesvoolude hoiutööd. Eesvoolude hoiutööd on vajalikud, et tagada olemasolevate, ka väljapoole kaitseala jäävate suuremate maaparandussüsteemide funktsioneerimine ning vältida üleujutuste tekkimist ja sellega seoses elupaikade hävimist. 2013. a veebruari seisuga on maaparandussüsteemide olemasolevad eesvoolud ametlikult registreeritud Karula, Oruveski ja Ulliallika sihtkaitsevööndis.

Hara soo, Hauaneeme, Karula, Kotka, Käsmu, Loisu, Mohni, Naskali, Oruveski, Pedassaare, Põhjakalda, Reiemäe, Suurekõrve, Suursoo, Ulkkari, Ulliallika, Valgejõe-Laukasoo, Viru raba ja Vainupea sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud koosluste kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile.

Koosluste kujundamine tähendab üldjuhul kas loodusliku veerežiimi taastamist või metsakoosluse kujundamist. Reguleerimine on vajalik, et aidata kaasa looduslikkuse taastumisele, olemasolevate elupaikade seisundi paranemisele ja liigilise mitmekesisuse suurenemisele. Loodusliku veerežiimi taastamine kraavitatud aladel on vajalik, kuna inimese kaasabita ei suuda alad taastuda või taastuvad väga aeglaselt. Neis vööndites leidub varem kuivendamise tulemusena rikutud metsa- ja soolasiid. Veerežiimi taastamine aitab kaasa taimkatte taastumisele jääkturbaväljadel ning säilitab soolupaiku ja soiseid metsakooslusi. Kraavide sulgemine loodusliku veerežiimi taastamiseks on nendes vööndites kaitse-eeskirja alusel nimetatud kui vajalik tegevus. Loodusliku veerežiimi taastamiseks tehakse töid kaitsekorralduskava alusel. Metsakoosluste kujundamine on vajalik loodusliku mitmekesisuse taastamiseks, puistu struktuuri või loodusdirektiivi elupaigatüüpide soodsa seisundi hoidmiseks. Metsakoosluste kujundamine võib vajalikuks osutada inimõulistes luitemetsades, laialehistes metsades ja oosimetsades, samuti aladel, kus metsakooslus on hävinenud. Sel juhul saab koosluse kujundamise abil kaasa aidata metsa taastumisele. Näiteks on luitemetsade säilitamine üldjuhul võimalik ainult koosluse kujundamise teel. Kui luitemetsades inimõju lakkab, siis arenevad nad vanadeks loodusemetsadeks. Kaitseala kaitse eesmärgiks on loodusliku mitmekesisuse säilitamine. Metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile on nendes vööndites kaitse-eeskirjas esitatud vajalike tegevuste all. Metsakooslusi kujundatakse kaitsekorralduskava alusel, kus pannakse paika koosluse kujundamist vajavad alad, kujundamise viisid ja tingimused.

Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus. 2013. a veebruari seisuga on keskkonnaregistrisse kantud loodusdirektiivi elupaigatüüpide kriteeriumitele vastavad poollooduslikud kooslused Hauaneeme, Kotka, Lobineeme, Mohni, Pedassaare, Soone, Ulkkari ja Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndis. On tõenäoline, et poolloodulikke kooslusi võib esineda ka teistes vööndites. Poollooduslike koosluste säilitamiseks on vajalikud hooldustööd. Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine ja/või loomade karjatamine ning vajaduse korral puu- ja põõsarinde kujundamine. Poollooduslike kooslusi hooldatakse kaitsekorralduskava alusel, poollooduslike koosluste säilitamiseks vajaliku töö tegemist ei loeta majandustegevuseks. Kooslusi hooldatakse hoolduskavade alusel ja hooldamiseks makstakse maaomanikule loodushoiutoetust.

Kõikides sihtkaitsevööndites on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, ehitiste hooldustööd ning pilliroo ja adru varumine. Liigikaitsealised tööd on vajalikud kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks või elutingimuste parandamiseks. Näiteks metsise mängupaigas peab vajaduse korral olema võimalik alusmetsa- või harvendusraie. Sihtkaitsevööndisse jääb ehitisi, mille hooldamine on lubatud ainult kaitse eesmärgist lähtuvalt. Ajaloolis-kultuuriliselt tähtsaid objekte on vaja hooldada kaitseala tarbeks. Sihtkaitsevööndites leidub ka mitmeid ehitisi, näiteks teed, tehnovõrgurajatised, külastustaristu, mille korrashoid on oluline nii kaitse eesmärgist lähtuvalt kui ka kohaliku eluolu silmas pidades. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, et kaitseväärtustest lähtuvalt seada tingimusi ja nõudeid, näiteks hooldustööde läbiviimise ajale, materjalikasutusele, juurdepääsudele. Pilliroo ja adru varumine ei kahjusta rannikukooslusi ja -elustikku, kui seda tehakse pinnast kahjustamata. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, et seada tingimusi, kus, millal ja millisel viisil töid teha, et kooslused ja elustik ei kahjustuks.

2.6.5.3. Vajalikud tegevused sihtkaitsevööndis

Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine ja/või loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine. Poollooduslikeks kooslusteks nimetatakse pikaajalise inimtegevuse mõjul kujunenud loodusliku elustiku kooslustega alasid, kus on niidetud heina või karjatatud loomi, nagu puisniidud, loopealsed, soostunud niidud, soo-, ranna-, lammi- ja aruniidud ning puiskarjamaad. Kaitseala, hoiuala või püsielupaiga poollooduslike koosluste säilitamiseks vajaliku töö tegemist ei loeta majandustegevuseks ega ettevõtluseks. Hooldatakse hoolduskavade alusel ning hooldamiseks

makstakse maaomanikule loodushoiutoetust. Poollooduslike koosluste hooldamine on eriti oluline aladel, kuhu on kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüübid.

Hara soo, Hauaneeme, Karula, Kotka, Käsmu, Loisu, Mohni, Naskali, Oruveski, Pedassaare, Põhjakalda, Reiemäe, Suurekõrve, Suursoo, Ulkkari, Ulliallika, Valgejõe-Laukasoo, Viru raba ja Vainupea sihtkaitsevööndis on vajalik koosluste kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile. Teemat käsitleti pikemalt lubatud tegevuste all, kus kirjeldati koosluste kujundamise vajadust erinevates sihtkaitsevööndites.

2.6.5.4. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud, kooskõlas käesoleva määrusega sätestatud erisustega, majandustegevus, välja arvatud kutseline kalapüük Hauaneeme ja Ulkkari sihtkaitsevööndis. Samuti on keelatud loodusvarade kasutamine ning uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tee- ja tehnovõrgurajatiste või tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks või rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks. Sihtkaitsevöönd on kaitseala maa- või veeala seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndis asuvaid loodusvarasid ei arvestata tarbimisvaruna. Seetõttu on seal majandustegevus keelatud. Samuti on keelatud loodusvarade kasutamine, välja arvatud kaitseeeskirjaga lubatud tegevus (jahipidamine, marjade korjamine, rahvaürituste korraldamine jms). Kutseline kalapüük sihtkaitsevööndis on eesmärgipärane, sellega toetatakse rannakalandust ja rannakülade traditsioonide säilimist. Tee- ja tehnovõrgurajatiste rajamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks on lubatud üksnes juhul, kui see ei kahjusta kaitseväärtusi ja on kõige optimaalsem lahendus. Samuti võib vajaduse korral kinnistu tarbeks püstitada tootmisotstarbeta rajatise (nt piirdeaedasid, infotahvleid), kui see on kinnistu hooldamiseks vajalik. Vastavalt looduskaitseseadusele tuleb tähistada kõik vööndid, mistõttu peab olema lubatud rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks. Lisaks läbivad matkarajad Viru raba, Suurekõrve, Mohni, Käsmu, Palganeeme, Korjuse, Kõrve, Merinõmme ja Sipa sihtkaitsevööndit, kus on vajalik amortiseerunud rajatiste asendamine ja võib tekkida vajadus uute püstitamiseks.

Inimeste viibimine väljaspool teid, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul kutselisel kalapüügil Ulkkari sihtkaitsevööndis, on keelatud Loosaarte, Saartneeme, Ulkkari ja Älvi sihtkaitsevööndis 1. aprillist 15. juulini, Reiemäe sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini, Koolimäe, Metsaveere ja Rüütli sihtkaitsevööndis 15. veebruarist 31. juulini, Laviku, Loobu, Põhjakalda ja Suursoo sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 30. juunini ning Hara soo sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. augustini. Liikumispiirangute põhjendused on esitatud peatükis 2.6.2.

2.6.6. Piiranguvöönd

2.6.6.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu loodusreservaati ega sihtkaitsevööndisse. Piiranguvööndisse jäävad piirkonna majanduslikult kasutatavad alad. Kaitsealal on üheksa piiranguvööndit: Altja, Ilumäe, Juminda, Lahemaa, Mere, Muuksi, Mõisaparkide, Natturi ja Sagadi.

Piiranguvööndites kaitstakse pärandkultuurmaastikke ☑ inimese ja looduse koosmõjul kujunenud maastikke koos seal asuvate looduslike ja kultuuriliste väärtustega ning neid alal hoidvate protsessidega. Lahemaa rahvusparki piiranguvööndite tsoneeringu aluseks on Lahemaa rahvusparki loodusväärtuste kõrval kultuuripärand ja maastikuväärtused: traditsioonilise pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri ja ajaloolis-kultuuriliste maastikuelementide olemasolu ja säilivus.

Kultuuripärandi ja maastikuväärtuste säilivuse alusel jaotuvad piiranguvööndid rangema kaitsekorraga traditsioonilise pärandmaastiku, traditsioonilise asustusstruktuuri ja arhitektuuriga vöönditeks (Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi, Sagadi) ja leebema kaitsekorraga Lahemaa piiranguvööndiks, kus traditsioonilised pärandmaastikud on esindatud mosaiiksemalt. Lisaks on eripärase kaitsekorraga kaitstavad vööndid, milleks on Mõisaparkide ja Mere piiranguvööndid. Piiranguvööndid moodustavad 76% Lahemaa rahvuspargi pindalast, millest maismaale jäävate rangemate ja eripärase kaitsekordadega vööndite osakaal on 8% Lahemaa rahvuspargi piiranguvööndite kogupindalast.

Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pärandkultuurmaastiku, sh traditsioonilise asustusstruktuuri ja traditsioonilise pärandmaastiku, taluarhitektuuri, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Nendesse rangema kaitsega vöönditesse (suuremad ehituspiirangud) on arvatud alad, mille traditsioonilised pärandmaastikud ja traditsiooniline asustusstruktuur on valdavalt säilinud. Sisemaa piiranguvööndites (Ilumäe, Muuksi, Sagadi) ulatub maakasutuse ja asustumustri säilivus muinasaega, need piirkonnad esindavad säilinud muinasmaastikke. Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi vööndeis pole nõukogude aeg oluliselt külade traditsioonilist pärandmaastikku, asustusstruktuuri ja hoonestust muutnud. Nende piiranguvööndite külade taluarhitektuuris on vähemalt ligi kolmandik hooneist ajaloolis-kultuurilise väärtusega. Pärast 1940. aastat tekkinud hoonestus on enamasti kooskõlas piirkonnale iseloomulike ehitustraditsioonidega. Nende piiranguvööndite külates on ajaloolis-kultuurilist väärtust omavad elemendid tihti maastikus loetavad ja/või säilinud.

Lahemaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pärandkultuurmaastiku, sh pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri, miljööväärtuste, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning loodusdirektiivi elupaikade, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Lahemaa piiranguvööndisse, mis on leebema kaitsekorraga (väiksemad ehituspiirangud), on arvatud valdavas enamuses alad, mille hästi säilinud mosaiiksel esineva traditsioonilise pärandmaastiku ja asustusstruktuuri kõrval on oluliselt muutunud asustusstruktuuri ja maakattega piirkondi: kasutusest välja jäänud põllumajandusmaastikel sekundaarsete metsakooslustega alasid, mis omavad eelkõige loodusväärtusi; põõsastikke, mis omavad kõrget taastamispotentsiaali kultuurmaastikena. Piiranguvööndis esineb väiksemate ja/või mosaiiksete kaitstavate piirkondadena (üksikud külad, külaosad) alasid, kus on säilinud traditsioonilised pärandmaastikud, traditsiooniline, algupärane või miljööväärtuslik asustumus erinevatest ajalooperioodidest, kõrge väärtusega taluarhitektuur või hoonestus. Lahemaa piiranguvööndi kultuurmaastikes esineb säilinud ajaloolis-kultuurilise väärtusega elemente, esiajaloolisi ja ajaloolisi objekte, ajaloolis-kultuuriliselt tähtsaid paiku. Kõrvuti ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonetega on uusi eluhooneid ja uusi elamualasid. Lisaks varasematele teedele on lisandunud uued õgvendused ja laiendused, mõned vanad teed on suletud. Lahemaa piiranguvööndisse on tzoneeritud nõukogude ajal rajatud kas arvult ja/või mahult suuremaid hoonekomplekse, nende piirkondade ajalooline külastruktuur ja miljöö ei ole säilinud. Samuti on seal tootmisalasid, kus asuvad nõukogude ajal rajatud laudad, kalatööstus, saekaatrid jms.

Mõisaparkide piiranguvööndi kaitse-eesmärk on maastikuilme, kultuuripärandi, ajalooliselt kujunenud planeeringu, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete, loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ning dendroloogia, esteetika ja puhkemajanduse seisukohalt väärtusliku puistu, pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine. Mõisaparkide piiranguvööndis kaitstakse rahvuspargi mõisate ümbruses paiknevaid parke ja nende juurde kuuluvaid alleesid. Lahemaa rahvuspargis on neli mõisaparki, milleks on Sagadi park, Vihula park parkmetsaga, Palmse park ja parkmets ning Kolga mõisa park. Mõisaparkide piiranguvööndi kaitse-eesmärk ja kaitsekord on kooskõlas Vabariigi Valitsuse poolt 3. märtsil 2006. a vastu võetud määrusega nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri” (RT I 2006, 12, 89). Samuti on arvestatud 2011. a koostatud pargi hoolduskava koostamise juhendis toodud soovitusetega.

Mere piiranguvööndi kaitse-eesmärk on mere ökosüsteemi, loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade ning lindude pesitsemis- ja koondumispaikade kaitse. Lahemaa rahvuspargi koosseisu jääb ulatuslik mereala, mis on tsoneeritud ühte piiranguvööndisse (23 623,8 ha). Mere piiranguvööndis kaitstakse mere- ja rannikuelupaiku. Tänu liigendatud rannajoonele on Lahemaa rannikul ja merealal asuvad elupaigad eriilmelised, madalate rannikualade vahele jäävad lahed moodustavad rahvuspargi rannikut ümbritseva ühtse mereala. Lahed on rannikualadele oluliseks puhvriks. Lindude jaoks on olulised nii madalad ranniku läheduses paiknevad merealad kui ka väiksemad laiud.

Altja piiranguvööndis (41,1 ha) on loodusdirektiivi elupaigatüüpidest kaardistatud liivased ja mudased pagurannad (1140), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*), vanad looduspõõsad (9010*), puiskarjamaid (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Piiranguvööndi põhjaosa mere rannal on korduva üleujutusega ala, kus on kaardistatud 5,9 ha ulatuses elupaigatüüp liivased ja mudased pagurannad, mille esinduslikkuseks on määratud A. Metsaelupaigatüüpidest leidub alal vähesel määral vanu looduspõõsast, mis jäävad lääneossa Merinõmme sihtkaitsevööndi piirile. Vanade looduspõõsade ulatuseks on seal 3,6 ha, mis enamjaolt vastavad esinduslikkusele B. Väikese majade vahetus läheduses kasvava metsaala esinduslikkuseks on määratud C. Vööndi idaosas on 0,2 ha ulatuses soostuvat ja soo-lehtmetsa, mille esinduslikkus on C. Vööndi idapiirile jääb Altja oja (VEE1076600) ning seal on 1,7 ha ulatuses kaardistatud A-esinduslikkusega elupaigatüüp jõed ja ojad. Altja oja kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse. Poollooduslikest kooslustest jäävad vööndi idaosa metsaala piirile 0,9 ha ulatuses C-esinduslikkusega puiskarjamaid ning B-esinduslikkusega liigirikkaid niite lubjavesel mullal. Puiskarjamaid jääb Altja neemele mere ja hoonestatud ala vahele.

Vääriselupaiga tunnustele vastavatest aladest jääb Altja piiranguvööndi idaossa Altja jõe läänekaldale 0,9 ha suurune VEP nr 163027, mis on tüübilt laanemännikud ja männisegametsad. Sellele 180-aastase männiku alale on määratud ka elupaigatüüp vanad looduspõõsad, mille esinduslikkuseks on B. Jõe kallastele Altja piiranguvööndisse jääb väga väike riba VEP nr 163071-st, mis on tüübilt palumännikud ja männisegametsad. See vääriselupaiga tunnustele vastav ala paikneb peamiselt naabrusesse jäävas Merinõmme sihtkaitsevööndis.

Altja piiranguvööndis on registreeritud kahe II kaitsekategooriasse kuuluva taimeliigi kasvukohad ja ühe II kaitsekategooriasse kuuluva linnuliigi elupaik. Kõikide registreeritud kaitsealuste liikide leiukohad paiknevad vööndi idaosas Altja jõe kaldal. Kaitsealustest taimedest kasvab jõe kaldal siberi piimikas (*Lactuca sibirica*) ning jõe läänekaldale jäävates vanades looduspõõsades leidub roomavat öövilget (*Goodyera repens*). Altja jõe kalda järsakutel pesitseb jäälind (*Alcedo atthis*).

Altja piiranguvööndisse jäävad valdavalt traditsioonilised pärandmaastikud, kus on hästi säilinud traditsiooniline asustusstruktuur ja domineerivad ajaloolis-kultuurilise väärtusega hooned. Keskne osa vööndist on traditsiooniline pärandmaastik, mille maakasutus või -kate on välja kujunenud 1940ndaks aastaks ja on püsivana säilinud tänaseni. Paiguti esineb kõrgema või madalama taastamispotentsiaaliga pärandkultuurmaastikku – hoonestusalade piirimail paiknenud endised rohumaad, mis maakasutuse muutuste tõttu on metsastunud. Säilinud on rannakülale tüüpiline struktuur – Altja küla on sumbja tuumikuga hajaküla, kus suurem osa taluühesid paikneb tihedalt ridamisi piki rannikut lookleva külatänava ääres. Asustustuumiku kujundavad põlistalud (Tooma, Jaani, Matso, Johanni), mis pärinevad juba 17. sajandist, Altja küla hoonestusest on ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikke hooneid ligi pool, sealhulgas muinsuskaitsealused Uustalu talukompleks ja Sagadi suvemõis. Säilinud või rekonstrueeritud on mitmeid valdavalt palkidest või laudvoodriga kaetud rehielamuid (nt Toomarahva), asunduselamu tüüpi hoonestust (nt Jaanirahva), palkidest abihooned, külakõrts, võrgukuurid. Ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikud maastikuelemendid (sh ajalooline teedevõrk) on säilinud, taastatud või maastikus loetavad. Altja küla on Lahemaa rahvuspargi sümbolküla – just siin alustati Lahemaa rahvuspargi loomisel ulatuslikke etnograafilise väärtusega hoonestuse taastamistöid.

Ilumäe piiranguvööndis (1741,6 ha) registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüüpideks on kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad ☐ 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (alvarid ☐ 6280*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Vööndit iseloomustab poollooduslike koosluste suur osakaal (26% vööndi pindalast). Kadastikke leidub alal 0,4 ha ulatuses ning nende esinduslikkuseks on määratud B. Kuivi niite lubjarikkal mullal on kokku 36 ha-l, millest 15,4 ha on esinduslikkusega A, 13,1 ha esinduslikkusega B, 1,9 ha esinduslikkusega C, 5,6 ha suurusel alal pole esinduslikkust hinnatud. Liigiriksaid niite lubjavaesel mullal on kokku 109 ha-l, millest 57,4 ha on esinduslikkusega A, 15,5 ha esinduslikkusega B, 18,9 ha esinduslikkusega C, 17,2 ha suurusel alal pole esinduslikkust hinnatud. Loopealseid on kokku 146,4 ha-l, millest 53,5 ha on esinduslikkusega A, 42,7 ha esinduslikkusega B, 8,9 ha esinduslikkusega C, 41,3 ha suurusel alal pole esinduslikkust hinnatud. Niiskuslembesid kõrgrohustuid on kokku 13,3 ha-l, millest 1,4 ha on esinduslikkusega A ja 1,3 ha esinduslikkusega B, 10,6 ha suurusel alal on esinduslikkus jäetud hindamata. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniite on alal kokku 115,9 ha ulatuses, millest 6,8 ha on esinduslikkusega A, 20,3 ha esinduslikkusega B, 57,8 ha esinduslikkusega C ning 28,6 ha ulatuses on esinduslikkus jäetud hindamata. Puisniite leidub alal kokku 14,6 hektaril, millest 3,2 ha on hinnatud esinduslikkusega B ja 11,4 ha ulatuses on esinduslikkus jäetud hindamata. Liigiriksaid madalsoid on alal kokku 19 ha-l, millest 15,3 ha on esinduslikkusega B ja 0,4 ha esinduslikkusega C, 3,3 ha ulatuses on esinduslikkus jäetud hindamata. Vanu loodusmetsi leidub alal 23,8 ha ulatuses ning nende esinduslikkuseks on määratud A. Puiskarjamaid on 1,2 ha ulatuses ja nende esinduslikkus on B. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on alal 117,6 ha ulatuses, millest 114,1 ha on esinduslikkusega A ja 3,5 ha esinduslikkusega C. Siirdesoo- ja rabametsi on ainult 1,4 ha ulatuses, millest 0,5 ha on esinduslikkusega A ja 0,9 ha esinduslikkusega B.

Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud loomaliikideks II kaitsekategooriasse kuuluv metsis (*Tetrao urogallus*), kelle sihtkaitsevööndisse jääv elupaik ulatub Ilumäe piiranguvööndi lõunaossa välja. III kaitsekategooriasse kuuluvatest loomadest on vööndis tähnikesiliku (*Triturus vulgaris*), rabakonna (*Rana arvalis*), rohukonna (*Rana temporaria*), hariliku kärnkonna (*Bufo bufo*), suure rabakiili (*Leucorhina pectoralis*) ja hiireviu (*Buteo buteo*) elupaigad. Taimedest kasvab vööndi edelaosas I kaitsekategooriasse kuuluv põhja-raunjalg (*Asplenium septentrionale*). Ilumäe piiranguvööndisse jääb kaks põhja-raunjala leiukohta, Eestis on neid kokku vaid kuus. III kaitsekategooriasse kuuluvatest taimedest kasvavad vööndis kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborina*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*) ja aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*). Kaitsealustest seentest kasvab vööndis III kaitsekategooriasse kuuluv hall hundiseenik (*Boletopsis grisea*) ja samblikest samuti III kaitsekategooriasse kuuluv harilik põissamblik (*Lasallia pustulata*).

Ilumäe piiranguvööndi alade maastikud on enamuses traditsioonilised pärandmaastikud, mis on säilitanud 1940ndaks aastaks välja kujunenud maakasutuse ja/või -katte. Paiguti esineb vööndis kõrgema või madalama taastamispotentsiaaliga pärandkultuurmaastikke, kus endised rohumaad või haritavad maad on metsastunud. Osaliselt on tegemist muinasaega ulatuva pärandmaastikuga, mis on oma säilinud varaajaloolise maastikumustri ja muististega üks väärtuslikumaid ja vanemaid piirkondi Eestis. Ilumäe piiranguvööndis on muistseid asulakohti, kivikalmeid, muinaspõlde. Ilumäe piiranguvööndi külade traditsiooniline hoonetustruktuur pärineb valdavas enamuses tsaariajast. Ilumäe, Vöhma, Vatku ja Tõugu külade asustusstruktuur on muistne ja järgib oma taluõuede arengus sarnast loogikat - keskmesse koonduvad krundid kujundavad Palmse-Vihasso tee ääres eristuva tiheda sumbkülale sarnaneva hoonetegrupi, mille struktuuris olevad kõverad tänavad ja kiviaiad, põllulapid ja talukohad on tänagi alles või maastikus loetavad. Uusküla maastik on Eestis unikaalne – siin asuvad Eesti suurimad muinaspõllud, nende servas muistsed kalmed. Uusküla ja Vöhma maakasutusstruktuur on pärit vähemalt keskajast. Muike küla muistset struktuuri on oluliselt muutnud sinna rajatud karjamõis. Karjamõisa hoonestusest on säilinud abihooneid. Palmse küla koosneb kahest asustustuumikust – ridaküla laadilisest sõdadevahelise vabariigi ajal rajatud asundusküla ansamblist põhjas ja hajataludega piirkonnast

mõisast lääne ja lõuna pool. Ajaloolis-kultuurilise väärtusega hooneid on ligi kolmandik piiranguvööndi hooneist, sealhulgas mitmeid muinsuskaitsealuseid. Ühiskondlikest hoonetest võib esile tuua kõrge ajaloolis-kultuurilise ja arhitektuurse väärtusega Ilumäe kabelit ja kabeliaeda, Võhma seltsimaja, Võhma kooli. Piirkonna külade taluarhitektuuri ajaloolise dominandi moodustavad Palmse mõisnike Carl Magnus ja Alexander von Pahleni ajal ehitatud hooned, nagu Vatku külas Juhani, Raude, Vatku-Joosepi eluhooned, abihooned ja taluõuede maastikulised lahendused, Tõugu külas Uustalu ja muinsuskaitsealuse Hansurahva kompleksid, Võhma külas Jäära, Klaukse ja Rünga uudsed korstnaga lahuselamud. Ilumäe küla ehituspärand on mitmekihiline – enamikus põlistaludest on säilinud väärtuslikud arhailised abihooned, esile tõusevad Soo, Jalaka, Kõnnu, Allika eluhooned kõrvuti põlistalude täispaest rehekarpidega. Uusküla ridakülalise hoonestustruktuuri dominandiks on Pahlenite aegsed korstnaga täispaest rehemajad, neile sekundeerivad mitmed etnograafilise väärtusega abihooned. Ajaloolist traditsiooni ja väärtuslikku taluhoonestust võib leida mitmetest Palmse küla põliskohtadest - Oruveski, Põhjakalda jt. Ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikud maastikuelemendid, sh ajalooline teedevõrk, mitmed looduslikud pühapaigad, on säilinud või maastikus loetavad. Palmse-Vihasoo külade maastikuliseks dominandiks on piki klindiserva neid külasid läbiv ajalooline tee. Tee ääres on Karl Magnus von Pahleni aegsed verstakivid (1814), Ilumäe hiieniinepuu ja muistne rauasulatuskoht, Palmse mõisa ja Ilumäe kabelit ühendav allee, Kotkemäe sammas.

Juminda piiranguvööndis (108,6 ha) registreeritud metsaelupaigatüüpideks on vanad loodumetsad (9010*) ja soostuvad ja soolehtmetsad (9080*). Metsaelupaigad paiknevad vööndi põhja- ja lõunaosas ning moodustavad 27% vööndi pindalast. Vanu loodumetsi kasvab kokku 21,9 ha-l, millest B-esinduslikkusega metsi on 7,8 ha ulatuses ja C-esinduslikkusega 14,1 ha ulatuses. Soostuvaid ja soolehtmetsi kasvab 7,7 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud B. Lisaks on 2,2 ha-l kaardistatud samu metsaelupaigatüüpe potentsiaalsete elupaikadena. Vääriselupaiga tunnustega alasid vööndis kaardistatud ei ole.

20,6% vööndi pindalast katavad poollooduslikud kooslused. Poollooduslikest kooslustest esinevad vööndis järgmised loodusdirektiivi elupaigatüübid: rannaniidud (1630*), kuivad nõmmed (4030), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*) ning liigirikkad madalsood (7230). Rannaniite esineb Juminda poolsaare läänekaldal 2,7 ha-l, nende esinduslikkust pole hinnatud. Kuivasid nõmmesid on vaid 0,4 ha-l, nende esinduslikkuseks on määratud B. Liigirikkeid niite lubjavaesel mullal on kokku 6,7 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 0,9 ha, B-esinduslikkusega 3,3 ha, C-esinduslikkusega 1,5 ha, D-esinduslikkusega 0,2 ha, 0,8 ha ulatuses niite on jäetud hindamata. Niiskuslembesid kõrgrohustuid on kokku 7 ha ulatuses, millest 0,9 ha on B-esinduslikkusega ja 2,1 ha C-esinduslikkusega, 4 ha ulatuses niite on hindamata. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite on kokku 5,2 ha-l, milles B-esinduslikkusega on 3,7 ha ja C-esinduslikkusega 1,5 ha. Puisniite on ainult 0,2 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud C. Liigirikkeid madalsoid on samuti 0,2 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud B.

Kuna vöönd asub Juminda poolsaarel ja piirneb kahest küljest merega, on tal oluline roll rannikuelupaikade kaitses. Rannikuelupaikadest esinevad Juminda piiranguvööndis rannikulõukad (1150*), püsitaimestuga kivirannad (1220), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluited ☐ 2120) ning metsastunud luited (2180). Rannikulõukaid on 0,6 ha-l ning nende esinduslikkus on B. Kivirandasid on 0,3 ha-l ning nende esinduslikkuseks on samuti B. Liivarandasid on 2,1 ha-l ning nende esinduslikkuseks on C. Eelluited on 1,6 ha-l ning nende esinduslikkus on C. Valgeid luited on 0,3 ha-l ning metsastunud luited 2,9 ha-l, mõlema elupaiga esinduslikkuseks on määratud C. 2011. a tehtud metsainventuur määras suurema osa varem kaardistatud metsastunud luited elupaigatüübiks vanad loodumetsad. Rannikuelupaikade esinduslikkust viib alla tugev inimõju, kuna tegemist on asustatud piirkonnaga, mis on ka populaarne piirkond puhkajate hulgas.

Kaitsealustest liikidest asuvad vööndis III kaitsekategooriasse kuuluva vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*) ja suure käöpõlle (*Listera ovata*) kasvukohad. Põhjapiiril esineb samasse kaitsekategooriasse kuuluvat

ungrukolda (*Huperzia selago*).

Juminda piiranguvööndis paiknev Juminda küla on vanemaid Lahemaa rannakülasid, kus leidub juba pronksiaegseid asustusjälgi. Valdav osa maastikust on traditsiooniline pärandkultuurmaastik, mille maakasutus ja –kate on välja kujunenud 1940ndaks aastaks ja on püsivana säilinud tänaseni. Paiguti esineb kõrgema või madalama taastamispotentsiaaliga pärandkultuurmaastikku – valdavalt hoonestusalade piirimaile paiknenud endised rohumaad, mis maakasutuse muutuste tõttu on metsastunud. Vööndisse tsoneeritud sumbküla tuumikus on säilinud traditsiooniline maakasutus, õuestruktuur ja ajaloolised külateed, hooneist ligi pooled on ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikud. Väärtuslikuks või väga väärtuslikuks on hinnatud üle poole hoonestusest Säilinud on mitmeid valdavalt palkidest või laudvoodriga kaetud rehielamuid ja palkidest abihooned. Väärtusliku taluarhitektuuri hulgas on ka verandadega 20. sajandi algusest pärinevat taluhoonestust. Tähelepanu vääriavad daatumkividega ja perevappidega raudkividest keldrid. Jumindal on mitmeid häärberi laadilisi rikka mehe talusid (näiteks Johana 4), millest mitmed – Juhkama II ja Tabani – on kohaliku ehitustavade näitena varustatud kahe teineteise kõrvale jääva verandaga. Juminda küla näol on tegemist ajaloolis-kultuuriliste maastikuelementide poolest rikka rannakülaga.

Muuksi piiranguvööndis (1068,1 ha) on määratud järgmised loodusdirektiivi elupaigatüübid: kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad ☐ 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (alvarid ☐ 6280*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad ☐ 9180*).

Kadastikke leidub alal 20,9 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 1,5 ha ja C-esinduslikkusega 16,4 ha, 0,3 ha-l on elupaik jäetud hindamata. Kuivi niite lubjarikkal mullal on kokku 19,5 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 4,9 ha, B-esinduslikkusega 11,3 ha, C-esinduslikkusega 3 ha, 1,2 ha-l on elupaik jäetud hindamata. Liigirikkaid niite lubjavaesel mullal on kokku 6,9 ha-l, millest C-esinduslikkusega on 6,5 ha ja 0,4 ha ulatuses on elupaik jäetud hindamata. Loopealseid on kokku koguni 168,3 ha ulatuses, millest A-esinduslikkusega on 39,7 ha, B-esinduslikkusega 61 ha, C-esinduslikkusega 3,8 ha, 63,8 ha ulatuses loopealseid on jäetud hindamata. Niiskuslembeseid kõrgrohustuid on vööndis kokku 6,5 ha ulatuses, millest C-esinduslikkusega on 1 ha ja D-esinduslikkusega 4,5 ha, 1 ha-l on elupaik jäänud hindamata. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite on vööndis kokku 85,4 ha, millest B-esinduslikkusega on 5,7 ha, C-esinduslikkusega 47,2 ha ja D-esinduslikkusega 16,1 ha, 16,4 ha-l on esinduslikkus jäetud hindamata. Puisniite leidub kokku 37,8 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 15,1 ha, hindamata on jäetud 22,7 ha ulatuses puisniite. Rahvuspargi kaks suurimat puisniitu paiknevad lähestikku Soorinna külas ja on kaitsealuste taimeliikide leiukohaks. Poollooduslikud kooslused moodustavad samuti 23% vööndi pindalast, kõige rohkem on klindipealsele piirkonnale tüüpilised loopealseid. Kooslused paiknevad vööndi kirde- ja lääneosas.

Vanu laialehiseid metsi on vööndis vaid 0,4 ha-l, nende esinduslikkuseks on määratud D. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on vööndis 77,3 ha-l, siirdesoo- ja rabametsi on 94,7 ha-l ning pangametsi 23,7 ha-l, kõigi kolme elupaigatüübi metsi on hinnatud A-esinduslikkusega. Samas on metsaelupaikade inventuuri andmed Lahemaa piiranguvööndites valdavalt pärit 2001. a tehtud Natura inventuurist. Tõenäoliselt on andmed ebatäpsed ning aegunud. Metsasid leidub vööndi kirde- ja loodepiiril ning Kahala järve loode- ja läänekaldal soolupaikade ümber. Muuksi piiranguvööndi väärtuslikud pangametsad asuvad peamiselt Muuksi ja Tsitre klindinõlval.

Kaitsealustest loomaliikidest on vööndis III kaitsekategooriasse kuuluva tedre (*Tetrao tetrix*) ja hiireviu (*Buteo buteo*) elupaigad. Tetresid on registreeritud vööndi keskosas. Taimedest leidub vööndis palju loopealsetele tüüpilisi käpalisi ning pangametsade liike. Vööndis on II kaitsekooriasse kuuluvate ainulehise soovalgu (*Malaxis monophyllus*) ja müür-raunjala (*Asplenium ruta-muraria*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvate kuradi-sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*), balti sõrmkäpa (*Dactylorhiza baltica*), vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*), suure käopõlle (*Listera ovata*), laialehise neuvaiba (*Epipactis helleborine*), ohaka-

soomuka (*Orobanche pallidiflora*), mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*), karulaugu (*Allium ursinum*), siberi võhumõõga (*Iris sibirica*), pae-kolmissõnajala (*Gymnocarpium robertianum*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja hariliku kikkapuu (*Euonymus europaea*) kasvukohad. Seentest on võõndis II kaitsekategooriasse kuuluva ebelimanuti (*Hygrophorus chrysodon*) kasvukoht ning samblikest II kaitsekategooriasse kuuluva rohe-tilksambliku (*Biatoridium monasteriense*) kasvukoht. Kaitsealuseid taimi on kaardistatud peamiselt võõndi põhjaosas.

Muuksi piiranguvõõnd asub Põhja-Eesti klindil, millest põhja pool paikneb rannikumadalik. Klindi jalamil avaneb rohkesti allikaid, mille ümber on kujunenud allikasood. Neist tähelepanuväärsemad on Muuksis ja Tsitres. Põhja-Eesti klindist jääb rahvusparki üle 70 km pikkune lõik Tsitre klindisaarest kuni Vihula klindilaheni. Klindilõigule on iseloomulik osaliselt või täielikult mattunud, tugevasti liigestatud ja merest eemaldunud laugevõitu klindias tang, mille paljandumine on vaadeldav Tsitre klindisaarel ja Muuksi klindineemikul. Tsitre klindisaare põhjaserva keskossa lõikub sügavalt lühikese sälkoriga Turjekeldri oja, millel asub ka ca 6 meetri kõrguse liivakivist astanguga juga. Muuksi klindineemikut ääristava astangu kõrgus on suurim neemiku kirdenõlval (kuni 30 m). Klindipealsele lavamaale iseloomulik avatud maastik paikneb peamiselt Uuri-Muuksi-Tsitre piirkonnas, kus põllu- ja rohumaade püsivus on kestnud rohkem kui sada aastat.

Muuksi piiranguvõõndis on säilinud traditsiooniline maakasutus ja/või -kate, asustusstruktuur ja miljö. Valdav osa võõndi maakasutusest ja/või -kattest on välja kujunenud 1940ndaks aastaks ja on säilinud püsivana tänaseni. Osaliselt on äärealadel ka rahvusparki loomise ajaks välja kujunenud maastikke, mis on säilitanud oma põllumajandusliku maakasutuse. Võõndis on paiguti kõrgema või madalama taastamispotentsiaaliga maastikke, mis on valdavalt metsastunud. Piirkonna asustus- ja maakasutuse muster ulatub muinasaega. Muuksi piiranguvõõndi alal on muististe kontsentratsioon tihedamaid (kokku üle 250 erineva muistise) Eestis. Soorinna külas on esiajaloolised kalmed ja keskaegsed põllud, lubjaahjukoht ning osaliselt ka Loo mõisa veskikoht. Muuksi külas on Eesti suurim kivikalmekompleks, muistsed põllud, linnamägi, muistseid asulakohti, kivikalmeid. Uuri küla on Lahemaa vanim asustatud küla nii muinasleidude (kiviajast) kui kirjalike allikate alusel. Uuri külas on mitmeid kivikalmeid, muinaspõlde, asutuskohti, Uuri hiiemets, lohukivi. Piiranguvõõndi külad on valdavalt traditsioonilise või hästi säilinud tüüpilise struktuuriga. Muuksi küla on hästi säilinud struktuuriga põlisküla koos mitmekümne väärtusliku hoone ja hästisäilinud miljöoga. Soorinna rahvusparki jääva külaosa puhul on tegemist ühega vähestest hästi säilinud asundusküladest, kus talude õued on paigutatud hajali kahele poole küla keskel paiknevat teed. Uuri küla, millest u kolmandik jääb rahvusparki, asustusstruktuur kannab endas jälgi muinasajast ja rootsi ajast. Tegemist on valdavalt põlisküla struktuuriga, millest rahvusparki jääv osa on hästi säilinud segatüüpi ridajas küla, kus uued elukohad järgivad ajaloolist rütmi. Piiranguvõõndis olevad külad on rikkaliku arhitektuuripärandiga. Muuksi külas on väärtuslikuks hinnatud üle kolmandiku hooneist, kus asuvad silmapaistvad taluarhitektuurinäited erinevatest ajaloetappidest, sh mitmeid etnograafiliselt väärtuslikke abihooneid (Jaaniste, Turjevälja, Mikkani), Aedla taluhäärber ja abihoone, kunagine vallakooli hoone. Soorinna külas on väärtuslikuks või väga väärtuslikuks hinnatud kaheksa hoonet, sh mitmeid arhitektuuriväärtuslikke talukomplekse (Loigu, Tamme jne). Uuri küla taluarhitektuuris esineb väärtuslikke hooneid veidi alla kolmandiku hoonetest – 28, arhitektuuriväärtuslikud on Sepa ja Sepaveski juugendhäärberid, Adussoni vana rehemaja ja asunduselamu, küla põlistalude paekivist abihooned jpt. Kogu Muuksi piiranguvõõndi ala kadakastel loopealsetel on kilomeetrite viisi Põhja-Eestile iseloomulikke täispäest kiviaedu, sealhulgas paeplaatidega kiviaedu. Ajaloolis-kultuuriliselt olulised elemendid on veel looduslikud pühapaigad, Muuksi kiviaedadega markeeritud külatee, Põhjatähe ausammas.

Natturi piiranguvõõndis (51,8 ha) leidub järgmiseid loodusdirektiivi elupaigatüüpe: laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga kivirannad (1220), rannaniidud (1630*), püsitaimestuga liivarannad (1640), valged luited (liikuvad rannikulitid 2120), metsastunud luited (2180), kuivad nõmmed (4030), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), sinihelmikakooslused (6410), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), liigirikkad madalsood (7230) ja vanad loodusemetsad (9010*). Võõndil on pikk rannajoon ning selle lääne- ja põhjaosa rannal on korduva üleujutusega ala, kus on kitsa ribana mööda rannajoont kaardistatud mitmeid rannikuelupaiku. Madalaid lahtesid on 3,4 ha ulatuses ning nende esinduslikkus on B.

Püsitaimestuga kivirandasid on 1,7 ha ulatuses ning nende esinduslikkus on B. Rannaniitusid esinduslikkusega C on 0,4 ha ulatuses. Püsitaimestikuga liivarandasid on kokku 1,7 ha-l, 0,9 ha on hinnatud esinduslikkusega B ja 0,8 ha esinduslikkusega C. Valgeid luiteid on 0,3 ha-l ja metsastunud luiteid 1,5 ha-l, luidete esinduslikkuseks on määratud B. Kuivad nõmmed on levinud 14,2 ha ulatuses, nõmmede esinduslikkuseks on määratud B.

Poollooduslikud kooslused moodustavad vööndi pindalast 31% ning paiknevad hoonestatud alade vahel üle kogu vööndi. Liigirikkaid niite lubjavaesel mullal on kokku 8,3 ha ulatuses, millest 7,3 ha on hinnatud esinduslikkusega B ja 1 ha on jäetud hindamata. Sinihelmikakooslusi on 0,4 ha-l ning nende esinduslikkus on B. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite on kokku 2,3 ha ulatuses, millest 1,6 ha on hinnatud esinduslikkusega C ja 0,7 ha on jäetud hindamata. Puisniite on 0,5 ha-l, nende esinduslikkus on hindamata. Liigirikkaid madalsoid on 2,8 ha-l, 1,6 ha on hinnatud esinduslikkusega B ja 1,2 ha on jäetud hindamata. Kuigi vööndis on suur osa ka metsamaal, on elupaigatüübiks sellest määratud vaid 1,2 ha. Tegemist on C-esinduslikkusega vana loodusmetsaga, mis paikneb vööndi keskel maantee ääres.

Kaitsealuseid liike pole vööndis registreeritud.

Natturi piiranguvööndis on traditsiooniline pärandmaastik, mis on praktiliselt kogu ulatuses säilitanud oma 1940ndaks väljakujunenud maakasutuse ja/või -katte. Vähesel määral leidub ka kõrge taastamispotentsiaaliga maastikke, kus endised rohumaad on võsastunud. Enamus Natturi piiranguvööndi rannakülade 2 Natturi ja Pedassaare 2 struktuurist on välja kujunenud tsaariajal. Natturi piiranguvööndi hooneist üle poole on ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikke hooneid. Kolme Natturi külas asunud põlistalu – Nigula, Sepa ja Mardi – taluansamblite hoonestus on säilinud – kõigil on säilinud ajaloolised abihooned, Nigula talu lahuselamu on säilitanud ajalooliselt autentse ilme. Pedassaare külas on säilinud mitmeid valdavalt palkidest või laudvoodriga kaetud elamuid ja palkidest abihooned, sealhulgas 14 muinsuskaitsealusest hoonest koosnev Kaarli talukompleks, Pärtli ja Kamariku. Ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikud maastikuelemendid, sh ajalooline teedevõrk ja lautrikohad, on säilinud või maastikus loetavad. Rannaküla ajaloolise elemendina on tähelepanuväärsed ka võrgukuurid. Pedassaare küla võrgukuurid on hävinud, säilinud on Sagadi võrgumaja ja peremärkidega lautrikohad.

Sagadi piiranguvööndis (1042,3 ha) esinevad loodusdirektiivi elupaigatüüpidest looduslikult rohketoitelised järved (3150), kuivad nõmmed (4030), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Poollooduslikud kooslused katavad 11% vööndi pindalast, neid leidub üle kogu vööndi, kuid suurema ala moodustavad nad vööndi lääneosas. Liigirikkaid niite lubjavaesel mullal on kokku 39,9 ha-l, millest 19,8 ha on A-esinduslikkusega, 18 ha B-esinduslikkusega ja 2,1 ha C-esinduslikkusega. Niiskuslembeseid kõrgrohustuid on 19 ha ulatuses, millest 15,3 ha on C-esinduslikkusega, 1 ha D-esinduslikkusega ja 2,7 ha on jäetud hindamata. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite on 59,8 ha-l, millest 20,5 ha on B-esinduslikkusega, 18,3 ha C-esinduslikkusega ja 15,3 ha ulatuses niite on jäetud hindamata. Puisniite on 4,1 ha ulatuses, nende esinduslikkust pole hinnatud. Liigirikkaid madalsoid on 1,6 ha ulatuses ja nende esinduslikkus on B.

Metsaelupaigad paiknevad väikeste tükkidena metsasemas vööndi põhjaosas ning katavad 7% vööndi pindalast. Vanu loodusmetsi on väga väikeste tükkidena 2,6 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud A. Levinuim metsaelupaigatüüp on soostuvad ja soo-lehtmetsad. Neid leidub kokku 68,2 ha-l, millest 66,4 ha on hinnatud esinduslikkusega A ja 1,8 ha esinduslikkusega C. Siirdesoo- ja rabametsi leidub 6,2 ha-l ja nende esinduslikkus on A. Lisaks on vööndis kaardistatud 0,7 ha ulatuses C-esinduslikkusega elupaigatüüp kuivad nõmmed. Vihula veskijärvel (VEE2088790) on kaardistatud 1 ha ulatuses D-esinduslikkusega elupaigatüüp looduslikult

rohketoitelised järved. Suurem osa sellest tugeva inimõjuga paisjärvest jääb Vihula mõisa pargi territooriumile Mõisaparkide piiranguvööndisse.

Kaitsealustest loomaliikidest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva pargi-nahkhiire (*Pipistrellus nathusii*), põhja-nahkhiire (*Eptesicus nilssonii*), veelendlase (*Myotis daubentonii*), tiigilendlase (*Myotis dasycneme*), suurkõrva (*Plecotus auritus*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaigad ning III kaitsekategooriasse kuuluva tähnikvesiliku (*Triturus vulgaris*), hariliku kärnkonna (*Bufo bufo*) ja rohukonna (*Rana temporaria*) elupaigad. Taimedest on vööndis I kaitsekategooriasse kuuluva harulise võtmeheina (*Botrychium matricaiifolium*) ja põhja-raunjala (*Asplenium septentrionale*) kasvukohad, II kaitsekategooriasse kuuluva kõrge kannikese (*Viola elatior*) kasvukoht ning III kaitsekategooriasse kuuluva mets-kuukressi (*Lunaria rediviva*), võõthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*), suure käopõlle (*Listera ovata*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*) ja kahelehise käokeele (*Platanthera bifolia*) kasvukohad. Seentest on vööndis registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluva valge sirmiku (*Leucoagaricus nympharum*) kasvukoht.

Sagadi piiranguvööndis on valdavalt traditsiooniline pärandmaastik, mille maakasutus ja/või -kate on 1940ndaks aastaks välja kujunenud ja säilinud tänaseni. Osaliselt on vööndis pärandmaastikke, mis on välja kujunenud rahvuspargi algusaastateks ja mille maakasutus on säilinud tänaseni. Need on klindi serval valdavalt endistele rohumaadele rajatud haritavad maad, mis on põllumajanduslikus kasutuses. Paiguti on vööndis kõrgema või madalama taastamispotentsiaaliga pärandkultuurmaastikke, kus endised rohumaad on metsastunud. Osaliselt on vööndis tegemist muinasaega ulatuva pärandkultuurmaastikuga, esineb kivikalmeid, muistseid asulakohti, arvatav linnamägi. Sagadi piiranguvööndi külade traditsiooniline asustusstruktuur pärineb valdavalt enamuses tsariajast, säilinud on esiajaloolised maastikud ja kalmekohad. Sagadi külas on sumb- ja ridaküla struktuure. Taluõuede ümber ja piki teed on kiviaiad, mis kohati avanevad taluõule juhtivate puiesteedena (Madine). Lauuli küla puhul on tegemist osaliselt sumbja vormi säilitanud külaga, mille struktuuris on tänaseni loetavad põlistalud ning jäljed 19. sajandi kruntimisest. Vihula küla asustus ja talupõllud asuvad klindiservast lõunapool kitsukesel alal klindiserva ja maantee vahel, kujundades kaks-kolm maastikus eristuvat taluderühma teineteisest mõnesaja meetri kaugusel. Ajaloolis-kultuurilise väärtusega hooneid on ligi kolmandik piiranguvööndi hooneist, esineb ka mõisakultuuri elemente. Mitmed objektid on muinsuskaitse all. Sagadi põlisküla traditsiooniks on suured taluõued ja Lahemaale iseloomulik massiivne rehemaja, enamasti puidust (nt Väike-Hansu, Joosepi, Kaleva, Otsa), aga ka paekivist rehealusega hoone (Käsperi). Vanade talude ümber on väärtuslikud vanad kõrvalhooned (Sepahansu) - rõhtpalkidest laudad, aidad, suured paekivist keldrid. Tsaariaegsete taluõuede vahele on sõdadevahelise vabariigi aegse krundistamise aegu kujunenud väikeste asundustalude võrk, mille arhitektuuriline karakter seostub väikese verandaga eluhoone juurdumisega Lahemaal (Toomla, Sepa). Sepa talus on arhitektuuriväärtuslik Sagadi mõisa sepikoda. Lauuli külas on säilinud mitmeid kivist rehealusega maju, pae- ja maakivisoklil kõrvalhooneid, aidakesi ja keldreid, samuti väikesed verandaga asundustalusid ja 20. sajandi suvitushooneid. Tähelepanu pälvib teistest õuedest pisut eraldi idapoolse jääv Liivaku suur talu, kus on alles nii laudvoodriga kaetud rehemaja, otsas paekivist suurte väravatega rehealune, võimsad klombitud maakividest laudad. Sama tüüpi on ka Peetri taluhoone. Mitmel pool on etnograafiline traditsioon ka esindatud kõrvalhoonete arhitektuuris, leidub väikesteid puidust aidakesi, suuri paekivikeldreid, laudavaremeid, millest mitmed on märgistatud 19. sajandi lõpust pärinevate daatumkividega. Vihula külas siirduvad suurelt teelt taluõuedesse kiviaedadega palistatud külavaheteed. Vanadel taluõuedel on säilinud väärtuslikku taluarhitektuuri, sealhulgas vanu rehemaju, pae- ja maakivist kõrvalhooneid (nt Leuska). Ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikud maastikuelemendid, sh ajalooline teedevõrk, on säilinud või maastikus loetavad.

Lahemaa piiranguvööndis (25 958,2 ha) on kaardistatud järgmised loodusdirektiivi elupaigatüübid: veealused liivamadaldad (1110), esmased rannavallid (1210), rannaniidud (1630*), metsastunud luitid (2180), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad ☐ 6210), lood (alvarid ☐ 6280*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-

punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), puiskarjamaad (9070), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad ☐ 9180*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning lammi-lodumetsad (91E0*).

Loodusdirektiivi elupaigatüübid katavad 40% Lahemaa piiranguvööndi pindalast. Kõige rohkem on vööndis metsaelupaiku: 21% vööndi ulatusest. Kõige levinumad metsaelupaigatüübid on soostuvad ja soo-lehtmetsad ning vanad loodusmetsad. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi on koguni 2496,6 ha-l, 2456,7 ha ulatuses on nende esinduslikkuseks määratud A, 13,4 ha-l B, 11,6 ha-l C ja 14,9 ha ulatuses on elupaiga esinduslikkus jäänud hindamata. Vanu loodusmetsi on 1732,3 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud A. Vanu laialehiseid metsi on 38,1 ha-l, 37,2 ha ulatuses on nende esinduslikkuseks määratud D ning 0,9 ha-l on esinduslikkus hindamata. Rohunditerikkaid kuusikuid on 22,5 ha-l ja nende esinduslikkus on D. Pangametsad kasvavad 5,2 ha-l ja neid on hinnatud esinduslikkusega A. Siirdesoo- ja rabametsi on kokku 892,5 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 872 ha, B-esinduslikkusega 10,2 ha, C-esinduslikkusega 0,6 ha ja hindamata on 9,7 ha. Lammi-lodumetsi on 40,6 ha-l ja nende esinduslikkus on D.

Poollooduslikke kooslusi on kaardistatud 10% ulatuses vööndi pindalast. Kõige levinumad kooslused on liigirikkad niidud lubjavesel mullal ja puiskarjamaad. Kuivi niite lubjarikkal mullal on kokku 100,9 ha ulatuses, millest 2 ha on A-esinduslikkusega, 44,2 ha B-esinduslikkusega, 16,3 ha C-esinduslikkusega, 6,3 ha D-esinduslikkusega ja 32,1 ha-l on esinduslikkus jäänud hindamata. Loopealseid on 27,9 ha-l, millest B-esinduslikkusega on 14,3 ha ja 13,6 ha ulatuses elupaika on jäetud hindamata. Liigirikkaid niite lubjavesel mullal on kokku 609,7 ha ulatuses, millest 42,9 ha on A-esinduslikkusega, 202,8 ha B-esinduslikkusega, 225,3 ha C-esinduslikkusega, 20,7 ha D-esinduslikkusega ja 118 ha ulatuses elupaika on jäetud hindamata. Niiskuslembeseid kõrgrohustuid on kokku 101,9 ha ulatuses, millest 12,7 ha on B-esinduslikkusega, 50,6 ha on C-esinduslikkusega, 12,7 ha on D-esinduslikkusega ja 25,9 ha on jäetud hindamata. Lamminiite on 98,4 ha-l, millest 5,1 ha on A-esinduslikkusega, 31,9 ha B-esinduslikkusega, 39,3 ha C-esinduslikkusega, 9,1 ha D-esinduslikkusega ja 13 ha ulatuses on elupaiga esinduslikkus jäetud hindamata. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite on kokku 487,4 ha-l, millest 38,9 ha on B-esinduslikkusega, 255,7 ha C-esinduslikkusega, 146,8 ha D-esinduslikkusega ja 46 ha on jäetud hindamata. Puisniite on 26,2 ha-l, millest 5 ha on A-esinduslikkusega, 14,5 ha B-esinduslikkusega ja 6,7 ha C-esinduslikkusega. Puiskarjamaid on 592,3 ha ulatuses, millest 0,8 ha on A-esinduslikkusega, 183,9 ha on B-esinduslikkusega, 199,9 ha on C-esinduslikkusega ja 207,7 ha on hindamata. Rannaniite on 415,6 ha-l, millest 1 ha on A-esinduslikkusega, 46,7 ha B-esinduslikkusega, 102,9 ha C-esinduslikkusega, 109,1 ha D-esinduslikkusega ja 155,9 ha ulatuses on rannaniitude esinduslikkus hindamata. Kuivasid nõmmesid on 17,7 ha-l, millest 1,4 ha on B-esinduslikkusega, 6,1 ha C-esinduslikkusega ja 10,2-ha on hindamata. Madalsoid on 57,9 ha-l, millest 0,7 ha on A-esinduslikkusega, 20,7 ha B-esinduslikkusega, 18 ha C-esinduslikkusega, 5,6 ha D-esinduslikkusega ja 12,9 ha on hindamata.

Lisaks metsaelupaikadele ja poollooduslikele kooslustele on vööndis veel võrdlemisi palju ranniku-, soo- ja veeelupaiku. Veealuseid liivamadalaid on 247,3 ha-l ning nende esinduslikkus on B. Esmaseid rannavalle on kokku 509,6 ha ulatuses, millest 1,3 ha on A-esinduslikkusega, 248,3 ha B-esinduslikkusega ja 260 ha C-esinduslikkusega. Metsastunud luiteid on 251,7 ha-l ning nende esinduslikkus on B. Kadastikke on vööndis 6,7 ha ulatuses, millest 6,2 ha on C-esinduslikkusega ja 0,5 ha ulatuses on esinduslikkus jäetud hindamata. Rabasid on 81,2 ha-l, millest 74,3 ha on esinduslikkusega A, 6,2 ha esinduslikkusega C ja 0,7 ha ulatuses on esinduslikkus jäetud hindamata. Siirde- ja õõtsiksood on 70,9 ha-l ja nende esinduslikkus on A. Liigirikkaid madalsoid leidub vaid 0,3 ha-l, nende esinduslikkust pole hinnatud.

Rohketoitelisi järvi on 709,2 ha-l, millest 653,2 ha on C-esinduslikkusega ja 56 ha D-esinduslikkusega. Jõgesid ja ojasid on 985 ha-l, millest 319,3 ha on A-esinduslikkusega, 322,5 ha on esinduslikkusega A☐C ning 343,2 ha-

I on esinduslikkus jäetud hindamata. Looduslikest järvedest paiknevad vööndis Kahala (VEE2001600), Käsmu (VEE2001100) ja Lohja järv (2001000). Lisaks on Lahemaa piiranguvööndis veel mitmeid paisjärvi, milleks on Oandu järv (VEE208870), Laviku järv (VEE2088730), Revoja paisjärv (VEE2003830), Parkali paisjärv (VEE2003840), Ojaäärse paisjärv (VEE2003850) ja Kotka järv (VEE2001020). Vööndisse jäävad mitmed lõhejõed, milleks on Altja oja (VEE1076600), Kolga jõgi (VEE1081500), Läsna jõgi (VEE1078900), Loo jõgi (VEE1082100), Mustoja oja (VEE1076000), Võsu jõgi (VEE1077100), Loobu jõgi (VEE1077900), Pudisoo jõgi (VEE1080600) ja Valgejõgi (VEE1079200). Need jõed ja ojad kuuluvad lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse.

I kaitsekategooriasse kuuluvatest loomaliikidest on vööndis registreeritud merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) ja ebapärlikarp (*Margaritifera margaritifera*). II kaitsekategooriasse kuuluvatest loomaliikidest on vööndis registreeritud põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), metsis (*Tetrao urogallus*), jäälind (*Alcedo atthis*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), kivisisalik (*Lacerta agilis*), mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest loomaliikidest on vööndis registreeritud punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kodukakk (*Strix aluco*), väänkael (*jynx torquilla*), hiireviu (*Buteo buteo*), rukkirääk (*Crex crex*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), väiketüll (*Charadrius dubius*), randtiir (*Sterna paradisaea*), välja-loorkull (*Cinclus cyaneus*), vesipapp (*Cinclus cinclus*), rabakonn (*Rana arvalis*), rohukonn (*Rana temporaria*), harilik kärnkonn (*Bufo bufo*), tähnikesilik (*Triturus vulgaris*), hink (*Cobitis taenia*), võldas (*Cottus gobio*), vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*), suur rabakiil (*Leucorhina pectoralis*) ja rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*).

II kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest on vööndis registreeritud kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), mõru vesipipar (*Elatine hydropiper*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), ujuv jõgitakjas (*Sparganium gramineum*), väike käöpõll (*Listera cordata*), ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*), siberi piimikas (*Lactuca sibirica*), aasnelk (*Dianthus superbus*), soomurakas (*Rubus arcticus*), Corda porella (*Porella cordaeana*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest on vööndis registreeritud balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), rand-seahernes (*Lathyrus japonicus subsp. maritimus*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), suur käöpõll (*Listera ovata*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*), karukold (*Lycopodium clavatum*), karulauk (*Allium ursinum*), mets-kuukress (*Lunaria rediviva*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), nõmm-vareskold (*Diphasiastrum tristachyum*), mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*), sulgjas õhik (*Neckera pennata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), roosa merikann (*Armeria maritima*), laialehine neuuvaip (*Epipactis hellerobine*), kähar põõsassammal (*Thamnobryum alopecurum*), väike vesiroos (*Nymphaea candida*), ohaka-soomukas (*Orobanche pallidiflora*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius*), rootsi kukits (*Cornus suecica*) ja valge vesiroos (*Nymphaea alba*).

I kaitsekategooriasse kuuluvatest seeneliikidest on Lahemaa piiranguvööndis registreeritud limatünnik (*Sarcosoma globosum*). II kaitsekategooriasse kuuluvatest seeneliikidest on registreeritud valge sirmik (*Leucoagaricus nymphaeum*) ja lehise-õõsupuravik (*Boletinus cavipes*) ning samblikuliikidest rohe-tilksamblik (*Biatoridium monasteriense*), männi-soomussamblik (*Hypocenyomyce anthracophila*) ja õli-luulissamblik (*Pyrenula nitidella*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest seeneliikidest on registreeritud pruunikas mütsnarmik (*Bankera fuligineoalba*), hiid-heinik (*Tricholoma colossus*) ja hall hundiseenik (*Boletopsis grisea*) ning samblikuliikidest harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*).

Lahemaa piiranguvööndis on nii pärandmaastikke, sealhulgas traditsioonilisi, kui maastikuväärtusi omavaid kultuurmaastikke. Valdavalt, eriti rannakülade hoonestatud aladega piirnevalt, on levinud madalama taastamispotentsiaaliga maastikud, kus endised rohumaad on viimase 50 aastaga metsastunud. Traditsioonilised pärandmaastikud, mis on välja kujunenud 1940ndaks aastaks ja mille maakasutus ja/või –kate on säilinud tänaseni, on levinud kompaktsemalt Kõnnus, Valgejõel, Vanakülas, Kolgakülas, Vihasoos, aga ka suuremate jõgede, nt Valgejõe ja Loobu jõe kallastel, mitmel pool rannakülades. Paiguti esineb ka kõrgema taastamispotentsiaaliga maastikke, kus endised rohumaad on metsastunud valdavalt viimase kümne aasta jooksul. Enamikes Lahemaa piiranguvööndi külates on traditsiooniline külastruktuur muutunud. Traditsioonilise asustusstruktuuri, pärandmaastiku ja arhitektuuriga külad paiknevad mosaiikseltselt ja väiksemate aladena (nt Kõnnu, Vanaküla, Kolgaküla, Haili), või on säilinud paiguti vanemates külaosades. Lahemaa piiranguvööndis esineb miljöövärtuslike alasid erinevatest ajalooajalooperioodidest, sealhulgas 20. sajandi teisest poolest (nt Võsu, Käsmu, Viinistu, Vergi asulate miljöövärtuslikud piirkonnad). Külade taluarhitektuuris on esindatud kõrge ajaloolis-kultuurilise, arhitektuurilise ja etnograafilise väärtusega hooned. Kultuurmaastikes esineb säilinud ajaloolis-kultuurilise väärtusega hooned ja elemente, sealhulgas muinsuskaitsealuseid, esiajaloolisi ja ajaloolisi objekte, kultuurilis-ajalooliselt tähtsaid paiku. Traditsiooniliste pärandmaastike ja asustusstruktuuri ning miljöövärtuslike alade kõrval on Lahemaa piiranguvööndis oluliselt eklektilisemaks muutunud asustusstruktuuriga piirkondi: vaheldumisi uusi ja vanemaid taluõuesid, esineb nii ebakorrapärasest kui korrapärasest hoonete paigutusest, on külamiljööga sobituvat ja sobimatut uusarhitektuuri. Märkimisväärselt esineb uushoonestust. Lisaks varasematele teedele on lisandunud uued õgwendused ja laiendused, mõned vanad teed on suletud. Lahemaa piiranguvööndisse on tsoonitud ka nõukogude okupatsiooni ajal rajatud kas arvult ja/või mahult suuremaid elamualasid ja hoonekomplekse, nt Võsu, Vihasoo, Suurpea. Samuti leidub seal uusi tootmisalasid, kus asuvad nõukogude okupatsiooni ajal rajatud laudad, kalatööstus, saekaatrid jms.

Mõisaparkide piiranguvöönd (263,7 ha) koosneb neljast mõisapargist, milleks on Sagadi park (KLO1200421), Vihula park parkmetsaga (KLO1200423), Palmse park ja parkmets (KLO1200419) ja Kolga mõisa park (KLO1200561).

Loodusdirektiivi elupaigatüüpidest esinevad vööndis looduslikult rohketoitelised järved (3150), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*), rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), vanad looduspõõsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Rohketoitelisi järvi on vööndis 0,3 ha ulatuses ning esinduslikkuseks on elupaigal määratud D, elupaigatüüp on registreeritud Vihula pargis Saeveski järves (VEE2088720). Liigirikkaid niite lubjavesel mullal esineb 3,1 ha, millest 0,9 ha ulatuses on hinnatud esinduslikkusega B, 0,4 ha ulatuses esinduslikkusega C ja 1,8 ha ulatuses on esinduslikkus hindamata. Rebasesaba ja ürt-punanupuga niite on vööndis 1,4 ha ulatuses, millest 1,2 ha on esinduslikkusega C ja 0,2 ha esinduslikkusega D. Puisniite on alla 0,1 ha suurusel alal ja nende esinduslikkus on hindamata. Kõik poollooduslikud kooslused paiknevad väikeste tükkidena Palmse mõisa pargis.

Vanu looduspõõsad on kokku 24,8 ha ulatuses, millest 20,9 ha on kaardistatud Palmse pargis ja parkmetsas. Väikestel aladel on vanu looduspõõsad ka Kolga mõisa pargis ja Vihula pargis. 3,7 ha vanadest looduspõõsades on esinduslikkusega A, 18,5 ha esinduslikkusega B, 0,6 ha esinduslikkusega C ja 2 ha esinduslikkusega D. Laialehiseid metsi esineb 2 ha suurusel alal Palmse pargis ja parkmetsas, nende esinduslikkuseks on määratud C. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi leidub vähesel määral kõikides parkides, kokku on neid 4,8 ha. A-esinduslikkusega on 3,3 ha, B-esinduslikkusega 1 ha, C-esinduslikkusega 0,5 ha.

Pargid on olulised elupaigad eelkõige nahkhiirtele ja lindudele. Nahkhiiri on kõige rohkem kaardistatud Vihula ja Palmse pargis. II kaitsekategooriasse kuuluvatest loomaliikidest esinevad Mõisaparkide piiranguvööndis põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), pruun-suurkõrv (*Plecotus auritus*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), suurvidevlane (*Nyctalus noctula*), kanakull (*Accipiter gentilis*), laanerähn (*Picoides tridactylus*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest loomaliikidest esinevad vööndis väänkael (*Jynx torquilla*), väike-kirjurähn

(*Dendrocopos minor*), tähnikesilik (*Triturus vulgaris*), rohukonn (*Rana temporaria*) ja harilik kärnkonn (*Bufo bufo*).

II kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest on vööndis registreeritud väike käöpõll (*Listera cordata*) ja suur sagarsammal (*Tritomaria quinquedentata*). Mõlemad liigid kasvavad Palmse pargis ja parkmetsas. III kaitsekategooriasse kuuluvatest taimeliikidest esinevad vööndis laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), mets-kuukress (*Lunaria rediviva*), aas-karukell (*Pulsatilla pratensis*), mets-vareskold (*Diphasiastrum complanatum*), karukold (*Lycopodium clavatum*) ja sulgjas õhik (*Neckera pennata*). Parkide puudel kasvavad mitmed kaitsealused samblikuliigid. II kaitsekategooriasse kuuluvatest samblikest esineb Palmse pargis ja parkmetsas võrk-nuisamblik (*Sclerophora peronella*). III kaitsekategooriasse kuuluvatest samblikest on vööndis registreeritud harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*), harilik neersamblik (*Nephroma parile*), rant-tähnsamblik (*Arthonia byssacea*), rant-tünnsamblik (*Cyphelium inquinans*), pikk lõhnasamblik (*Evernia divaricata*) ja lumi-nuisamblik (*Sclerophora pallida*).

Mõisaparkide piiranguvööndi kultuuriväärtused on säilinud hoonetekompleksid, ajalooliste parkide arhitektuursed kompositsioonid, mis koosnevad planeeringust ja topograafiast, struktuuri- ja kujunduselementidest, nagu põlispuud, alleed, teedevõrk, veekogud, vaated ja väikevormid (piirdepostid, väravad, müürid, paviljonid, ausambad, varemed).

Mere piiranguvööndis (26 631,6 ha) esinevad loodusdirektiivi elupaigatüüpidest liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), laiad madalad lahed (1160) ning karid (1170). Liivamadalaid on kokku 6275,6 ha-l, millest 6183,4 ha on B-esinduslikkusega ja 92,2 ha C-esinduslikkusega. Pagurandasid on 634,6 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud A. Madalaid lahtesid on 5,1 ha-l, millest A-esinduslikkusega on 3,6 ha, B-esinduslikkusega 1,3 ha ja C-esinduslikkusega 0,2 ha. Karisid on 440,7 ha-l ning nende esinduslikkuseks on määratud A. Vööndis on ka 4 ha-l A-esinduslikkusega väikesaari ning laidusid (1620). Eespool loetletud elupaigad katavad 28% vööndi pindalast. Väga väikeste ribadena leidub vööndi piirilal ka püsitaimestuga kivirandasid (1220), rannaniitusid (1630*), püsitaimestuga liivarandasid (1640), eelluiteid (2110), valgeid luiteid e liikuvaid rannikuluiteid (2120) ning jõgesid ja ojasid (3260). Kaitsealustest liikidest on vööndis registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluvad linnuliigid, kelleks on ristpart (*Tadorna tadorna*), jõgitiir (*Sterna hirundo*) ja välja-loorkull (*Circus cyaneus*).

2.6.6.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndites on lubatud majandustegevus, arvestades kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega. Kaitsekorralduse üks eesmärk on suunata puhkajatega seotud tegevused piiranguvööndi alale, et vähendada külastusest tulenevat koormust sihtkaitsevööndites. Kõikides piiranguvööndites on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas ning kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas. Paljud kaitseväärtused asuvad piiranguvööndis, kuna nende fragmentaarse paiknemise tõttu ei ole võimalik neid tsoneerida sihtkaitsevööndisse. Rahvaürituste korraldamine piiranguvööndis ei kahjusta oluliselt olemasolevaid kooslusi, kui üritusi korraldatakse nii, et arvestatakse loodusväärtuste paiknemisega ning pärast üritust ala korrastatakse. Kaitseala valitseja nõusolek rahvaürituse korraldamiseks selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas on vajalik, et kaitseala valitseja saaks piiranguvööndis esinevate looduväärtuste, näiteks kaitsealuste liikide, kaitseks tingimusi seada. Samuti on kaitseala valitsejal rohkem informatsiooni ala kaitseväärtuste kohta ning ta oskab anda soovitusi tegevuste paremaks korraldamiseks. Rahvarohkete ürituste korraldamisel on sageli vajalik koormuse ühtlane jaotamine ja rahvahulkade suunamine kohtadesse, kus kooslused kahjustada ei saa.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud vooluveekogude veetaseme alandamine ja kaldajoone muutmine olemasolevate paisude rekonstrueerimisel, kalda kindlustusrajatiste ehitamisel, loodusliku veerežiimi

taastamisel ja kalade läbipääsu tagamisel. Samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud rannajoone muutmine sadamate ja lautrikohtade ning ranna kindlustusrajatiste ehitamisel. Muul viisil looduslike veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine on keelatud. Veerežiimi muutmine on tavaliselt olulise keskkonnamõjuga tegevus, mis mõjutab kooslusi ja liikide elupaiku. Seetõttu on niisugused tegevused alati vaja enne kaitseala valitsejaga kooskõlastada.

Loodusliku veerežiimi taastamine (paisutatud jõgedel paisutamise lõpetamine) või kaladele läbipääsu tagamine (paisutatud jõgedel) on vajalik lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud vooluveekogudel, et parandada nimetatud kalaliikide elu- ja kudemistingimusi (taastada/tagada läbipääs üles- ja allavoolu, alandada jõevee keskmist temperatuuri ja seeläbi suurendada hapnikusaldust, vähendada toitainete hulka jõevees). Vastavalt looduskaitseeadusele on lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigul keelatud olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, uute paisude rajamine ning veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine. Lubatud on vooluveekogudel veetaseme alandamine ja kaldajoone muutmine olemasolevate paisude rekonstrueerimisel. Juhul kui tegu ei ole lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud vooluveekoguga, võib paisusid rekonstrueerides ehitada need madalamaks, alandades veetaset ja muutes sellest tulenevalt kaldajoont. Kaldajoone muutmine võib osutada vajalikuks ka kalda kindlustusrajatiste ehitamisel. Uusi kindlustusrajatise on võimalik rajada vaid erandkorras, kui esineb otsene oht inimese varale.

Sadamate ja lautrite rajamine on oluline traditsioonilise rannakalanduse ja meresõidu elushoidmiseks. Samuti on kohalikel selleks huvi. Lautrite rajamine hoiab ära paatide vettelükkamise kohtadest, kus see tegevus võib kahjustada looduslikke kooslusi. Nõusoleku andmisel saab Keskkonnaamet seada tingimusi. Suurte sadamate ehitamine on olulise keskkonnamõjuga tegevus, milleks peab enne läbi viima keskkonnamõju hindamise. Rannajoone muutmine võib osutada vajalikuks ka ranna kindlustusrajatiste ehitamisel. Uusi kindlustusrajatise on võimalik rajada vaid erandkorras, kui esineb otsene oht inimese varale.

Tehisveekogude, milleks on tiigid ja kraavid, veetaseme ja kaldajoone muutmist kaitse-eeskirjaga ei keelata ning see on lubatud tegevus. Tiigid ja kraavid täituvad setetega ning neid on vajalik puhastada. Tiikide puhastamine ja süvendamine on oluline ka kahepaiksete elutingimuste parandamiseks. Tehisveekogude korrastamiseks ettevõetavad tööd tuleb kaitseala valitsejaga kooskõlastada.

Mõisaparkide piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud puu- ja põõsarinde kujundamine, puittaimestiku istutustööd ja raie. Säte on kooskõlas kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirjaga. Pargi puud ja põõsad on olulised pargiruumi kujundajad. Puu- ja põõsarinde kujundamine ja regulaarne hooldamine tagab pargi ajaloolise struktuuri säilimise. Vanade parkide puistutes on puid, mis on muutunud hoonetele või inimestele ohtlikeks ning mille võrasid tuleb puude säilitamise eesmärgil kärpida või kui see pole enam võimalik, siis tuleb ohtlikud puud maha raiuda. Paljud pargiosad on võsastunud, vaated, teed ja rajad on kinni kasvanud, mistõttu pargiala on kaotanud struktuuri. Sageli võib puistu või põõsagrupid vajada uuendamist. Seega tuleb sageli nendel aladel teha raiet. Vanade puude hukkumisel ja järelkasvu puudumisel on pargi struktuuri säilitamiseks vajalik uute puude või põõsaste istutamine. Need tööd on vajalikud ka alleede puhul. Kaitseala valitseja nõusolek nende tööde tegemiseks on vajalik, et tagada parkmetsa aladel loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja kogu pargi alal kaitsealuste liikide elupaikade säilimine. Sageli võib seetõttu osutada vajalikuks põliste puude säilitamine. Jämedatüvelised õõnsustega lehtpuud on sageli lindude või nahkhiirte pesapuudeks või kasvavad nende tüvedel väärtuslikud samblikuliigid. Kaitsealustes parkides on oluline loodusliku mitmekesisuse säilitamine. Samuti on enne raietööd vajalik läbi viia mahavõetavate üksikpuude dendroloogiline hinnang. Pargis teostatavad ulatuslikumad tööd planeeritakse varem koostatud hoolduskava alusel. Uusistutusteks ja kujundusraieteks tellitakse eraldi projekt.

2.6.6.3. Vajalikud tegevused piiranguvööndis

Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks vajalik niitmine ja/või loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine. Poollooduslikeks kooslusteks nimetatakse pikaajalise inimtegevuse mõjul kujunenud loodusliku elustiku kooslustega alasid, kus on niidetud heina või karjatatud loomi, nagu puisniidud, loopealsed, soostunud niidud, soo-, ranna-, lammi- ja aruniidud ning puiskarjamaad. Kaitseala, hoiuala või püsielupaiga poollooduslike koosluste säilitamiseks vajaliku töö tegemist ei loeta majandustegevuseks ega ettevõtluseks. Hooldamine toimub hoolduskavade alusel ning hooldamiseks makstakse maaomanikule loodushoiutoetust. Poollooduslike koosluste hooldamine on eriti oluline aladel, kuhu on kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüübid.

Mõisaparkide piiranguvööndis on pargi ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks vajalik pargi niitmine ning puu- ja põõsarinde kujundamine. Säte on kooskõlas kaitsealuste parkide, arboretumite ja puistute kaitse-eeskirjaga. Kaitsealustele parkide hooldamine toimub pargi hoolduskava järgi. Pargid sarnanevad poollooduslike kooslustega: kui järjepidevat hooldamist ei toimu, siis park metsastub. Samas leidub parkmetsades väärtuslikke metsaelupaikasid. Looduskaitseeadus sätestab, et kui kinnisasja valdaja ei nõustu kaitse-eeskirjaga või kaitsekorralduskavaga määratud vajalikku tööd tegema või ei jõua tööde tegemise osas kaitstava loodusobjekti valitsejaga kokkuleppele, ei ole tal õigust takistada kaitstava loodusobjekti valitsejal seda tööd riigi kulul korraldamast.

2.6.6.4. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine. Veerežiimi muutmine on tavaliselt olulise keskkonnamõjuga tegevus, mis mõjutab kooslusi ja liike negatiivselt. Tegemist on suurt piirkonda hõlmava tegevusega, mille mõju ulatub ka ümbritsevatele aladele. Veerežiimi muutused muudavad kasvukohatingimusi ja seeläbi ka koosluste liigilist koosseisu ja mitmekesisust. Maaparandusseaduse kohaselt on maaparandussüsteem maatulundusmaa kuivendamiseks ja niisutamiseks ning keskkonnakaitseks vajalike ehitiste kogum, mis kantakse maaparandussüsteemide registrisse. Maaparandussüsteemina ei käsitleta väikesemahulist kuivendusvõrku, mis rajatakse õuemaale hoone või hoonestuse teenindamiseks.

Piiranguvööndis on keelatud maavara kaevandamine, välja arvatud Uuemõisa karjääri Laukasoo mäeeraldise kasutamine kuni 2025. aastani. Säätva arengu seaduse § 6 lg 2 kohaselt on taastumatute loodusvarade kasutatavast varust kaitsealadel asuvad varud välja arvatud. Uuemõisa karjääri Laukasoo eraldisel on kaevandamine lubatud kuni juba olemasoleva kaevandamisloa lõppemiseni, uut luba kaevandamiseks ei väljastata. Maavara kaevandamise piirang on vajalik maastikuilme, pinnavormide ja koosluste säilitamiseks.

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, sest see vaesustab looduslikku mitmekesisust ja maastikuilmet. Puhtpuistud ei ole Eesti loodusmaastikule omased.

Piiranguvööndis on keelatud biotsiidi, väetise ja taimekaitsevahendi kasutamine, välja arvatud mõisaparkide ilu- ja tarbeaia osas, õue- ja põllumaal. Nende kasutamine kahjustab vee-, soo-, niidu- ja metsakoosluste looduslikku tasakaalu, vähendab koosluste mitmekesisust ja liigilist mitmekesisust. Nende kasutamine soodustab osade liikide domineerimist. Õue- ja põllumaal ning parkide ilu- ja tarbeaedade osas tehakse kaitse-eeskirjaga leevendus, kuna nendel aladel ei leidu looduslikke koosluseid. Parkide iluaiad asuvad parkide peaosas, mis paikneb esindushoonete vahetus läheduses (esi- ja tagaväljak). See on reeglina avatud ala, mida ilmestavad regulaarparkide puhul vaippeenrad (parterid) ning vabakujundusliku pargi puhul eriilmelised vaippeenrad ja/või vabakujuliselt istutatud puudegrupid. Parkide eriosades leidub nii ilu- kui tarbeaedu, näiteks rosaariumeid, viljapuu-, juurvilja-, maitsetaimede ja kollektsiooniaedu (Soovitusi ajalooliste parkide hooldamiseks ja taastamiseks, 2001).

Keelatud on roo varumine külmumata pinnasel, kuna tegevus kahjustab oluliselt ranna- ja kaldaalade pinnast ning põhjustab veekogude kallaste erosiooni.

2.6.6.5. Metsa majandamine piiranguvööndis

Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni kaks hektarit. Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ka lageraie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ja Mõisaparkide piiranguvööndis, kuusikutes langi pindalaga kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes langi pindalaga kuni üks hektar. Et häiringute mõju oleks minimaalne, ei tohi turberaielangi pindala olla suurem kui kaks hektarit. Sellega hoitakse ära suurte, liikidele ebasobilike lankide teke. Kahe hektari suurusel langil toimub metsa looduslik uuenemine piisava efektiivsusega: kõrval asuvate metsade mõju on veel küllaltki suur ning need on heaks seemnepangaks. Suuremate lankide puhul ei uuene lank looduslikult nii efektiivselt, mistõttu taastamise peab sekkuma inimene. See omakorda viib paigast loodusliku tasakaalu. Suurte lankide tekitamine võib põhjustada niiskematel aladel ka aurumist. Kuna keskmise eralduse suurus Eestis on alla kahe hektari, siis ei ole kahe hektari suuruse langi piirang sugugi suur. Samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud uuendusraie lageraiena üksnes hall-lepikutes ja kuusikutes, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar. Hall-lepikud on madala loodusväärtusega elupaigad ning lageraie on lubatud, et aja jooksul asenduks see kõrgema loodusväärtusega metsaga. Langi suurus kuusikutes 0,5 ha on sätestatud ka seetõttu, et kuni 0,5 ha lageraielankide puhul ei ole omanikul uuendamiskohustust, langid saavad uueneda looduslikult, säilib koosluste mitmekesisus ja looduslik tasakaal. Liiga suurte lankide tekitamine rikub ka maastikuilmet.

Ranna ja kalda piiranguvööndis pole metsaelupaikade ja muude metsaalade kaitse eesmärgil kaitse-eeskirjaga tehtud leevendust looduskaitseeadusega sätestatud uuendusraiate keelule. Ranna ja kalda piiranguvööndis on metsamaa eesmärk säilitada rannaala maastikuline ilme ning rannikuni ulatuvate metsamassiivide ühtlus. Rannikul kasvavad metsad on tuultele avatud, seega on seal uuendusraielankide ümbruses tormikahjustuste tekkimise oht suurem.

Mõisaparkide piiranguvööndis on uuendusraiate keeld kooskõlas kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirjaga. Uuendusraie toob kaasa kogu puistu eemaldamise mingil alal lühikese ajavahemiku jooksul. Raielankide olemasolu muudab oluliselt parkmetsa ilmet, kaob ühtlane metsamassiiv parkmetsas ning muutub nii pargi kui ka parkmetsa struktuur. Parkmetsade majandamine peab olema järkjärguline ning puude väljaraie ja asendamine peab toimuma valikuliselt. Parkide puhul on eriti oluline arvestada puistute liigilist koosseisu ning jälgida, et järelkasv oleks piisav. Raie kavandamisel pargis planeeritakse raied kas üksikpuude või puude gruppide kaupa, raiesse minevad puud valitakse kohapeal erinevate spetsialistide kaasamisega ja projekti alusel. Lahemaa rahvuspargi parkide parkmetsa alad on mitmekesise liigilise koosseisuga väärtuslikud vanad metsad, parkmetsades kasvab palju laialehiseid liike. Nendel aladel on kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüüpe ning seal leidub kaitsealuste liikide elupaiku. Lisaks jääb parkmetsadesse väärtuslikke pinnavorme, millest võib näitena nimetada Palmse mõisa parkmetsa territooriumit läbiva järskude nõlvadega Võsu jõe oru ning Sagadi parki jäävad paljandid. Reljeefsetel aladel on metsasuse säilitamine oluline erosiooni ärahoidmise viis.

Raiete tegemisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liigiline ja vanuseline mitmekesisus. Säte on vajalik, et anda kaitseala valitsejale võimalus seada tingimusi väärtuslike üksikpuude või puugruppide säilitamiseks. Tihti on see vajalik, et tagada puistu liigilise mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade säilimine. Sageli säilitatakse väärtuslikke laialehiseid puuliike. Vanad õõnsuste ja paksu korbaga lehtpuud on elupaigaks lindudele, nahkhiirtele, samblikele ja sammaldele, sageli leiab neilt kaitsealuseid liike. Samuti tuleb jälgida, et pärast raiet oleks tagatud liigiliselt mitmekesise puistu taastumine. Hooldusraiate käigus on vaja jälgida eri puuliikide järelkasvu olemasolu. Hooldusraiate tegemisel saab taastuva puistu liigilist koosseisu reguleerida. Kasvama jäetakse ja kasvutingimusi parandatakse okaspuudel ning väärtuslikel laialehistel

puuliikidel. Oluline on, et pärast uuendusraiet taastuks kasvukohale omane ja ümbritsevate elupaikadega sarnane puistu.

Keelatud on puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu. Sademerohkkel perioodil on oht, et puidu kokku- või väljaveo käigus saab raskete masinate kasutamisel pinnas ja metsa alustaimestik oluliselt kahjustada. Kuivadel perioodidel on nõmmemetsade pinnase taimkate ja seal kasvavad samblikud väga tallamisõrnad. Kuna piirkonna maastik on kohati reljeefne, suureneb metsatööde tõttu erosioonioht. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja puidu kokku- ja väljavedu lubada. Vältida tuleb puidu vedu liigniiske või läbikuivanud pinnasega, siis on kahjustuse tekkimise oht pinnasele kõige suurem.

2.6.6.6. Ehitustegevus piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud hoonete püstitamine metsamaal. Metsamaale hoonete ehitamise keeld on vajalik loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamiseks. Kui pidada silmas liike, geneetilist materjali ja ökoloogilisi protsesse, on globaalselt metsades kõige suurem bioloogilise mitmekesisuse tase. Hoonete püstitamine hävitab elupaigad ja nende taastumine pole enam võimalik.

Metsamaa käesoleva kaitse-eeskirja tähenduses on maa, mis on kantud maakatastrisse metsamaa kõlvikuna ja/või põhikaardile ja/või maatükk pindalaga vähemalt 0,1 ha, millel kasvavad puittaimed kõrgusega vähemalt 1,3 meetrit ja puuvõrade liitusega vähemalt 30 protsenti. Metsamaaks ei loeta põllu- või rohumaale kasvanud keskmise vanusega kuni kümne aasta vanust metsa. Metsamaa kindlakstegemisel lähtub kaitseala valitseja Maa-ameti maakatastri andmetest, põhikaardist ning looduses realselt eksisteerivast olukorrast. Kui maakatastri andmed ja/või põhikaart ei vasta looduses realselt eksisteerivale olukorrale, siis lähtub kaitseala valitseja metsamaa kindlakstegemisel looduses realselt eksisteerivast olukorrast. Metsamaa kõlvik võib kuuluda maa koosseisu sõltumata maa sihtotstarbest. Seega kaitse-eeskirjas toodud hoonete püstitamise keeld metsamaale on metsamaal kehtiv erinõue, mis kehtib ükskõik millise sihtotstarbega maal, ka näiteks elamumaal, kuna ükski sihtotstarve ei välista sellel metsamaa kõlviku olemasolu.

Samuti on keelatud ehitiste püstitamine ranna või kalda ehituskeeluvööndis, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul kaitse-eeskirja § 23 lõigetes 4 ja 5 sätestatud juhtudel. Vastavalt looduskaitseeadusele on ranna ja kalda kaitse eesmärk rannal või kaldal asuvate looduskosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine. Säte on kehtestatud ranna ja kalda kaitseks.

Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitiste väliskonstruktsioonide muutmine. Tingimuste seadmine väliskonstruktsioonidele on oluline rahvusparki kultuuripärandi (materjalikasutus, arhitektuursed põhilahendused) ja maastike kaitse (külamiljöö, maastikuilme) eesmärkide tagamiseks. Kõrge ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete puhul ning hästisäilinud miljööga küldes võib hoone väliskonstruktsioonide muutmine väärtusi kahjustada ning lubatud võib olla vaid hoone rekonstrueerimine viisil, mille käigus hoone välisilme säilitatakse või algne välisilme taastatakse. Tehniliselt väga halvas seisukorras olevaid väärtuslikke hooned võib lubada erandkorras ka lammutada. Mitte väga väärtuslike hoonete puhul võib olemasolevate hoonete rekonstrueerimisel nende välisilmet teatud tingimustel muuta. Lisaks rekonstrueerimisele võib lubada nende puhul ka lammutamist, laiendusi ja kaasaegsemaid lahendusi, arvestades piirkonna ehitustraditsioone. Uushoonestuse väliskonstruktsioonidele seatavad tingimused peavad lähtuma piirkonna ehitustraditsioonidest, lubatud on kaasaegsemad lahendused.

Lahemaa ja Mõisaparkide piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitiste püstitamine. Lahemaa piiranguvööndis on traditsioonilised pärandmaastikud ja asustusstruktuur säilinud osaliselt ja mosaiiksel. Uute talukohtade rajamine on võimalik kohtades, kus küla asustusstruktuur võimaldab tihendamist.

Ehitiste püstitamisel on oluline arvestada piirkonnas väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Oluline on, et hooned sobituksid olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades mahte, arhitekturseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Hoonete asukoha valikul tuleb arvestada loodus- ja maastikuväärtuste, asustusstruktuuri, miljöö ja samatüübiliste hoonete paigutusega piirkonnas. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks või kaitseala seisundi säilimiseks. Kaalutusotsuse tegemisel arvestab kaitseala valitseja loodusdirektiivi elupaigatüüpide paiknemist, ehitamist ei saa lubada väärtuslikule elupaigatüübile (nt looduslikule rohumaale, mis on inventeeritud niiduelupaigatüübiks). Rahvusvahelise kohustuse täitmiseks on vajalik loodusdirektiivi elupaigatüüpide soodsa seisundi tagamine, st nende looduslik levila peab olema muutumatu suurusega või laienema. Lahemaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pärandkultuurmaastiku, sh pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri, miljööväärtuste, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Mõisaparkide piiranguvööndi kaitse-eesmärkideks on ajalooliselt kujunenud planeeringu, pargikunsti hinnaliste kujunduselementide ning väärtusliku puistu kaitse ja säilimine. Nende eesmärkide tagamiseks on oluline kaaluda kõigi kavandatavate ehitiste asukohtade sobivust ajalooliselt väljakujunenud pargi miljöösse. Eelistada tuleb varem olemas olnud ehitiste taastamist samas asukohas. Tavaliselt on pargid muinsuskaitse all, millest tulenevalt kooskõlastab tegevuse ka muinsuskaitseamet.

Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud rajatiste püstitamine. Samuti on Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud hoonete püstitamine väljakujunenud õuemaal ja algsetes taluõuekohtades ning hoonete püstitamine väljaspool väljakujunenud õuemaad ja algseid taluõuekohti kavandataval elamumaal, juhul kui see on kooskõlas traditsioonilise asustusstruktuuriga, maatulundusmaal maastikuhoolduseks vajalike abihoonete ja ühiskondlike ehitiste maal kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamisel.

Tegemist on piiranguvöönditega, kus kaitstakse traditsioonilist pärandmaastikku ja traditsioonilist asustusstruktuuri. Rajatiste püstitamine vajab kaitseala valitseja nõusolekut, et suunata vajalike rajatiste maastikku paigutamist kaitse-eesmärkidest lähtuvalt kõige sobivamal viisil ja kujul. Olemasoleva hoonestuse juurde õuemaale on võimalik juurde ehitada hooneid vastavalt kinnisasja omaniku vajadustele. Õuemaal kindlakstegemisel lähtub kaitseala valitseja Maa-ameti maakatastri andmetest, põhikaardist ning looduses realselt eksisteerivast olukorrast. Kui maakatastri andmed ja/või põhikaart ei vasta looduses realselt eksisteerivale olukorrale, siis lähtub kaitseala valitseja õuemaal kindlakstegemisel looduses realselt eksisteerivast olukorrast. Hoonete püstitamine algsetes taluõuekohtades on võimalik, kui see ei kahjusta kaitse eesmärgiks olevaid loodusväärtusi. Maatulundusmaale abihoonete püstitamise all on mõeldud põllumajandusotstarbega abihoonete püstitamist, kusjuures on oluline arvestada, et rajatav abihooned peab funktsionaalselt kuuluma taluhoonete juurde. Leevendus on seatud eesmärgiga soodustada maa põllumajanduslikus kasutuses hoidmist. Ühiskondlike ehitiste maal kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamise all on mõeldud hoonete püstitamist, mis on ehitatud avalikkuse huvides piirkonna elukorralduse edendamiseks, nendeks võivad olla näiteks seltsimajad, koolimajad, raamatukogud.

Hoonete püstitamine väljaspool väljakujunenud õuemaad on lubatud, juhul kui see on kooskõlas traditsioonilise asustusstruktuuriga. Asustust saab laiendada, kui asustusstruktuur ja loodus- või maastikuväärtused seda võimaldavad. Asustuse liigset tihendamist tuleb vältida. Uute õuemaade loomisel peab arvestama küla ajalooliste kruntide suurus, kruntide paiknemist külade suhtes, õuemaade omavahelist paiknemist ja kaugusi. Oluline on säilitada külale iseloomulik maastikstruktuur, olulised ajaloolised dominandid, avatud ruumid, vaated ning maastikuelemendid. Põlistalude õuede jagamist tuleb üldjuhul vältida. Samuti ei saa ehitamist lubada väärtuslikele loodusdirektiivi elupaigatüüpidele.

Järgnevalt on kirjeldatud Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis asuvate külade traditsioonilist struktuuri vööndite ja külade kaupa.

Juminda piiranguvöönd

Juminda küla on hõre sumbküla. Asustus paikneb vahetult külateedega piirneval alal, kusjuures vanema hoonestusega ala paikneb küla keskosas. Suur osa küla struktuurist (nn külatuumik) on pärit tsaariajast, hiljem on lisandunud uued õued küla äärealadele.

Altja piiranguvöönd

Altja küla on põline ja omalaadse asustusstruktuuriga rannaküla. Küla on aegade jooksul kujunenud haljakülalt ridakülaks. Küla läbib Võsu-Vergi-Sõeaugu tee ja väiksem rannatee, mis suundub Vergi teelt põhja mererannikule ning Altja oja suudmealale. Ajaloolised krundid külatuumikus paiknevad enamasti lähestikku vahetult külateega piirneval alal, enamasti põhja pool Võsu-Vergi-Sõeaugu maanteed ning rannateest idas.

Natturi piiranguvöönd

Natturi küla on hajaküla struktuuriga vana kaluriküla. Kuigi algset krundistruktuuri on tugevasti muudetud, on tänaseni säilinud küla teedevõrk ning talude ja õuede struktuur. Küla tuumiku moodustavad kolme põlistalu maad.

Pedassaare küla on üksikute sumbküla elementidega hajaküla, kus on säilinud nii küla põline asustusstruktuur koos kunagise hargnevate külatänavate võrguga, kui ka põlistalude kohad ja sealsed rehielamud.

Ilumäe piiranguvööndis on ulatuslikult levinud traditsiooniline pärandmaastik, mille ajalugu ulatub tagasi muinasaega. Siin on terviklikke muinaspõlde (sh Eesti suurim), kivikalmeid, asulakohti.

Vatku küla on tüüpiline sisemaa küla, mille keskmesse koonduvad krundid moodustavad sumbkülale sarnaneva hoonetegrupi. Küla väga hästi säilinud tuumik on Palmsest Vihasoo poole kulgeva tee ääres, paikneb ühel pool teed ning eristub selgelt oma väga tiheda taluõuede asetusega ülejäänud külast. Küla tuumikut ümbritsevad ringina talude põllud, heina- ja karjamaa. Lisaks külatuumikus olevatele taludele kuulub tänase asustusüksuse juurde veel kaks vana kohta (veski- ja kõrtsikoht), mis on tekkinud hajataludena.

Tõugu küla on suhteliselt hästi säilinud sumbküla tunnustega küla, mille tuumikus paiknevad taluõued tihedalt üksteise kõrval moodustades kompaktse asumi. Tõugu küla koosneb viiest suuremast ning paarist väiksemast talust, külatuumikust eemal paiknevad mõned hajatalud.

Joandu külast jääb Ilumäe piiranguvööndisse küla kirdepoolne osa. Tegemist on suhteliselt noore (kujunenud asustuse laienemise käigus 19. saj lõpus ja 20. saj alguses) hajali külaga, kus talud paiknevad valdavalt üksikult metsa sees. Üksteisest eemal asuvad paar suuremat asustuskeskust, mis koondavad endasse väiksemaid hoonete gruppe.

Võhma külast jääb Ilumäe piiranguvööndisse see osa külast, mis piirneb Palmse-Vatku teega.

Võhma on väga vana küla, mille struktuuris on loetavad kolme suure ajaloolise perioodi jäljed. Vabakujuliste taluõuede hoonestus viitab iseloomulikule ridakülale Palmse-Vatku tee ääres ning sumbkülale küla põhjapoolses osas. Taluõued asetsevad tihedalt kahel pool teed ja teede ristumiskoha läheduses. Võhma on kõige suurem Palmse mõisale kuulunud küla, kus lisaks suurtele taludele oli ka mitmeid väiksemaid kohti. Tegemist on suures osas hästi säilinud tsaariaegse külastruktuuriga, valdavalt on säilinud taluõuede paigutus ja rohkelt hoonete asukohti ning ka hooneid.

Uusküla külast jääb Ilumäe piiranguvööndisse küla põhjapoolne osa. Uusküla paikneb Palmsest Vihasoole kulgevast teest eemal lõuna pool tasase paepealse keskel. Tegemist on ajalooliselt väga vana hästi säilinud tervikliku ridakülaga, kus taluõued paiknevad tihedalt üksteise kõrval ühel pool külatänavat, külatuumik on kompaktne ning kruntimise käigus on õnnestunud suures osas vanad talukohad säilitada.

Ilumäe külast jääb Ilumäe piiranguvööndisse küla lõunapoolne osa, mis piirneb Palmse-Vatku teega. Ilumäe küla tuumik on sumbküla tunnustega valdavalt põlistalude ja paarikümne väärtusliku hoonega. Vana külastruktuur on suures osas hästi säilinud, õued paiknevad reas maantee ääres, hajatalu kabeli vastas väljal. Ilumäe külastruktuur on hästi säilinud nii tihedamas küla tuumikus kui ka hajatalude asukohtade näol. Küla koosneb kolmest eriilmelisest osast: esimene koondub kabeli poolt saabuva puiestee vastu, alleede ristumiskohale; teine hõlmab mitmeid hajatalusid, mis küla põhiosaga on liidetud hiljem; kolmas hoonetegrupp seostub kabeli ja selle teenindamiseks vajaliku hoonestusega.

Muike külast jääb Ilumäe piiranguvööndisse küla lõunapoolne osa, mis piirneb Palmse-Vatku teega. Muike küla on teistest naaberküladest erineva arenguga: algse vana küla asemele toodi Ilumäelt 1759. a karjamõis ja ehitati viis puithoonet, sellest tulenevalt ei ole võimalik jälgida vana külastruktuuri. Seoses karjamõisa rajamisega hävitati varasem külastruktuur täielikult, see ei ole kompaktne nagu vanemate külade puhul. Püsis küll varasem ehitustraditsioon ning tänases külapildis on mitmeid suuremahulisi hooned, kuid teine osa hoonetest on selgelt pärit hilisemast asundusperioodist.

Palmse külast jääb Ilumäe piiranguvööndisse küla lõunapoolne osa ja see osa, mis piirneb Viitna-Koljaku teega. Küla koosneb mõisaansamblist ja selle ümbrusse jäävatest erineva struktuuriga külaosadest. Tänapäevane Palmse küla on suhteliselt noor, moodustatud Palmse mõisa südame ja selle ümbruse baasil - tegemist on alles 1919. a maareformi järel moodustunud asundusaegse külaga, lisaks kuulub küla juurde tsaariaegne Oruveski koht. Üks osa külast jääb Viitna-Koljaku teest põhja poole, moodustades ridamisi asetsevate taluõuede grupi. Teine osa paikneb lõuna pool Viitna-Koljaku teed. See on hajaküla tüüpi külaosa, mida kutsutakse ka Kelmikülaks.

Muuxi piiranguvööndis on ulatuslikult levinud traditsiooniline pärandmaastik, mille ajalugu ulatub tagasi muinasaega. Siin on asulakohti, kivikalmete kalmevälju (sh Eesti suurim kalmeväli Hundikangrud), muinaspõlde, linnusekoht.

Muuxi küla on silmapaistvalt hästi säilinud sumbja struktuuriga, kus taluõuede tuumik paikneb kobaras küla keskel kõrgemal klindiserval, ümber selle laiuvad põllud. Üksikud talud asuvad väljaspool küla keskust.

Uuri küla. Muuxi piiranguvööndisse jäävad Uuri külast loodeosa, millega on funktsionaalselt ja ruumiliselt seotud Muuxi küla kaks põlistalukohta. Tsaariaegsete talude õued paiknevad paralleelselt Kahala järve veepiiriga külaldest lõunas, kus vana ridakülaladne struktuur on hästi säilinud.

Soorinna küla on noor küla, mis on rajatud Loo mõisa maadele peale 1919. a maareformi, mil mõisapõllud jagati asundustalude vahel. Tegemist on tüüpilise asunduskülaga, kus talude õued on paigutatud hajali kahele poole küla keskel paiknevat teed. Tänapäevase administratiivüksuse juurde kuuluvad ka küla äärealadel paiknevad varasemast perioodist pärit talud, mis asundusküla struktuuriga ei suhestu. Rahvusparkis oleva külaosa näol on tegemist väga hästi säilinud hajavormiga asunduskülastruktuuriga. Küla idaosas asuvad põlistalud on funktsionaalselt ja ruumiliselt seotud Muuxi küla struktuuriga.

Sagadi piiranguvöönd on ulatuslikult levinud traditsiooniline pärandmaastik, mille ajalugu ulatub tagasi muinasaega. Siin on rohkelt kivikalmeid, oletatav linnusekoht.

Sagadi küla koosneb mõisaansamblist ja sellest lääned jäävast vanast külaosast, kus hoonestusalad paiknevad teede ristumiskohas sumbjas kogumikus ja Palmse-Sagadi teest põhjapool ridamisi. Reastikku paiknevad uuemad õuealad on tekkinud vanema hoonestuse ja mõisa vahelisele alale Palmse-Sagadi teest põhja.

Lauli küla paikneb suurtest teedest eemal ning on ümbritsetud metsaga. Vanemad hoonestusalad paiknevad kahes väikeses rühmas: üks vana külatee ääres ja teine sellest läänepool Sagadi mõisast Oandusse suubuva tee ääres umbtee lõpus.

Vihula küla koosneb mõisaansamblist ja sellest valdavalt läände jäävatest erineva struktuuriga külaosadest. Hoonestusalad on seotud mõisast läände suunduva tee ja klindiga. Asustus ja põllud asuvad klindi servast lõunapool kitsal alal klindiserva ja maantee vahel. Altkülas paiknevad õuealad reas, tsaariaegse külatuumiku õued paiknevad tihedalt piki maanteeäärt ja küla kõige lääne poolsem külaosa – Sõeaugu on võrreldes teiste külaosadega hõredama asustusstruktuuriga, hoonestus paikneb kahel pool Võsu-Vergi-Sõeaugu teed metsa vahel.

Karula küla Sagadi piiranguvööndisse jäävatel kinnistutel paiknevad hoonestusalad Karula-Vihula-Sagadi teega paralleelselt, maanteed eraldab hoonestusaladest heinamaa. Kahel kinnistul on hoonestusalad ja kahel kinnistul üksikhooned.

Tepelvälja külast jäävad Sagadi piiranguvööndisse hoonestamata kinnistud.

Mere piiranguvööndis on lubatud sadamarajatise, lautri, paadisilla ja veeliiklusrajatise püstitamine. Lahemaa rannakülades on paadiga merel käimiseks ajalooliselt väljakujunenud sadamad ja lautrikohad. Et soodustada traditsioonilist rannakalandust ja merele minekut kindlast kohast, on lubatud lautrikohtade, paadisildade ja sadamate taastamine. Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus selliste piirangutega, mis tagavad kaitseala ja mereranna kaitse-eesmärkide täitmise. Oluline on looduslike koosluste, sh loodusdirektiivi elupaigatüüpide säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning rannale vaba juurdepääsu ja seal vaba liikumise tagamine.

Kaitseala valitsejal on lähtuvalt kaitseala kaitse-eesmärgist õigus seada ehitustegevusele tingimusi, sealhulgas tingimusi ehitiste paiknemise, välisviimistluse, arhitektuurilahenduse, mahu, mõõtmete ja katusekalde kohta. Hoonetel on lubatud ainult kahepoolse viilkatuse ehitamine, välja arvatud piirkondlikust eripärast lähtuvalt Suurpeal, Vihasoos ja Võsul ning olemasoleva lamekatusega hoone rekonstrueerimise, ajutise hoone ja elamiseks mittekasutatava kuni 20-ruutmeetrise väikehoone ehitamise korral. Kahepoolse viilkatuse all mõeldakse ka kelp-, poolkelp- või mansardkatuseid. Ehitustingimuste seadmise eesmärk on traditsioonilise külastruktuuri ja miljöo säilitamine Lahemaal. Külastruktuuri all mõeldakse plaanstruktuuri (teed, krundid, hoonete paiknemine), mahulist struktuuri (hoonete vorm, gabariidid, proportsioonid) ja arhitektuurilist lahendust (hoonete väliskujundus). Tingimuste seadmine ehitamisele on oluline rahvuspargi kultuuripärandi (materjalikasutus, arhitektuursed põhilahendused, hoonete maht ja paigutus jms) ja maastike kaitse (asustusstruktuur, külamiljöo, maastikuilme) eesmärkide tagamiseks. Hoonete kavandamisel tuleb arvestada piirkonnas väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Oluline on olemasolevate väärtuslike hoonete säilimise tagamine ja uute hoonete sobitumine olemasoleva hoonestuse ja küla miljöoga, arvestades samatüübiliste hoonete paigutust, mahte, arhitektuurseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Erandid on tehtud Suurpea ja Vihasoo külas ning Võsu alevikus, kus on lubatud lamekatuse ehitamine lähtuvalt piirkondlikust eripärast: uusi lamekatusega hooneid on lubatud neisse piirkondadesse, kus domineerivad lamekatusega hooned.

Keelatud on kõrgemate kui kahekorruseliste (üks täiskorrus ja katusekorrus), Võsul kõrgemate kui kolmekorruseliste (kaks täiskorrust ja katusekorrus või kolm täiskorrust) hoonete ehitamine, välja arvatud olemasolevate kõrgemate hoonete rekonstrueerimise korral. Traditsiooniliselt on Lahemaa rahvuspargi külades ühele perele mõeldud eluhooned ühekorruselised, mõnel puhul elamiseks välja ehitatud katusekorrusega, Võsul teatavates piirkondades kahe- või kolmekorruselised. Kolme- ja enamakorruselised hooned hakkaksid külas domineerima ning maastikuilme säilimine ei oleks tagatud. Võsu alevikus on tehtud erand korruselisuse osas, kuna seal on nõukogude ajal püstitatud osaliselt kõrgemaid hooneid, mille kontaktvööndisse võib püstitada ka kolmekorruselisi hooneid. Mitmete ajalooliste valdavalt ühiskondlike hoonete puhul on tegemist üldisest

traditsioonist erandlike mahtudega, nende hoonete rekonstrueerimine on võimalik. Üksikuid kõrgemaid hooneid leidub ka teistes külates, kuhu uute hoonete osas ei ole erandit tehtud, kuna see hakkaks domineerima külastruktuuris.

Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitatavale ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse; kalda kindlustusrajatisele; supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele; piirdeaiale; piirivalve rajatisele; tehnovõrgurajatisele; kaitseala ja avalikuks tarbeks püstitatavale rajatisele; teele ja tänavale; võrgu- ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele; lautrile ja paadisillale. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud pinnavee veehaarde ehitisele; sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele; ranna kindlustusrajatisele; hüdrograafiasteenistuse ja seirejaama ehitisele; kalakasvatusehitisele; riigikaitse, piirivalve ja päästeasutuse ehitisele; sillale. Nimetatud sätted tulenevad valdavalt looduskaitseeadusest ning kaitse-eeskirjaga ei ole vajadust kaitsekorda oluliselt kitsendada. Valdavalt tulenevad loetletud erandid nende ehitiste kasutusotstarbest. Uute ehitiste püstitamise lubamise üksnes olemasoleva elamu juurde eesmärgiks on kaitsta Lahemaa külade, sh rannakülade ajaloolist asustusstruktuuri. Erandit ei ole tehtud teistele hoonetüüpidele, kuna vältida tuleb hoonestuse laiendamist ranna ja kalda alale. Puudub vajadus mahupiirangu seadmiseks 1/3 ulatuses olemasolevate ehitiste esmakordse laiendamise korral. Hoonete mahud ja laiendamise võimalused sõltuvad piirkonna ehitustraditsioonidest. Erand kaitseala ja avalikuks tarbeks püstitatavate rajatiste rajamiseks on vajalik, et säiliks võimalus nt avalike puhkekohtade, õpperadade ehitamiseks. Kaitseala tarbeks püstitatavate rajatiste all mõeldakse külastajate teenindamiseks või loodusväärtuste säilitamiseks vajalikke rajatisi, nagu näiteks matkaradasid, infotahvleid, parklaid, puhkealasid, lõkke- ja telkimisplatse, piirdeid. Avalikuks tarbeks püstitatavate rajatiste all mõeldakse eelkõige kohaliku asustusüksuse jaoks vajalikke rajatisi, milleks võivad olla näiteks küla- või kiigeplatsid, spordiväljakud. Teede ja tänavate rajamise lubamise all mõeldakse siinkohal eelkõige avalikuks otstarbeks mõeldud teede ja tänavate rajamist. Erandjuhtudel võib kaitseala valitseja lubada ka erateede rajamist, kuid jälgida tuleb, et nende rajamine ei kahjustaks loodusväärtusi ega läheks vastuollu rahvusparki kaitse-eesmärkidega.

3. Menetluse kirjeldus

Lahemaa rahvusparki uue kaitse-eeskirja eelnõu avalik väljapanek toimus 18.01.–31.04.2010 Keskkonnaameti Viru regiooni Palmse ja Rakvere kontorid ning Harju-Järva-Rapla regiooni Tallinna kontorid, Kadrina, Vihula ja Kuusalu Vallavalitsuses ning Loksa Linnavalitsuses. Teade avaliku väljapaneku toimumisest avaldati 18.01.2010 väljaandes Ametlikud Teadaanded, 23.01.2010 üleriigilises ajalehes Postimees ja kohalikus ajalehes Virumaa Teataja ning 27.01.2010 kohalikus ajalehes Sõnumitooja.

Looduskaitseeaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Kadrina, Vihula ja Kuusalu Vallavalitsusele, Loksa Linnavalitsusele ning 4491-le kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule.

Kaitse-eeskirja avalikud arutelud toimusid 14.06.2010 Keskkonnaameti Palmse kontorid, 17.06.2010 Kolga muuseumis, 04.08.2010 Leesi rahvamajas, 05.08.2010 Viinistu konverentsi- ja kultuurikeskuses, 07.08.2010 Keskkonnaameti Palmse kontorid, 16.08.2010 Vihula mõisa saalis ning 17.08.2010 Kolgaküla rahvamajas. Teade avalike arutelude kohta avaldati 04.06.2010 ajalehtedes Postimees ja Virumaa Teataja ning 09.06.2010 ajalehes Sõnumitooja. Lisaks anti avalikest aruteludest teada külavanematele. Teated avalike arutelude kohta pandi ka külade infotahvlitele. 2010. a toimunud avaliku väljapaneku jooksul osales Keskkonnaamet Kuusalu ja Vihula Vallavalitsuse poolt kokku kutsutud koosolekutel, kuhu olid kutsutud ka maaomanikud. Lisaks toimusid koosolekud Kuusalu Vallavalitsuses ja Vihula Vallavalitsuses. Maaomanike soovil toimus Keskkonnaameti ja maaomanike koosolek Virve külas 28.06.2010 ning Virumaa Rannakalurite Ühingu soovil Võsul. 2010. a toimunud avaliku väljapaneku jooksul tehtud ettepanekutest esitab ülevaate tabel 2.

Pärast 2010. a toimunud avalikku väljapanekut arutati kaitse-eeskirja eelnõuga planeeritava kaitsekorra ja tsoneeringu teemat Lahemaa rahvusparki koostöökogu juhtgrupi 2011. ja 2012. a toimunud koosolekutel. Uus avalik väljapanek korraldati 2013. a. Et tutvustada eelnõusse sisse viidud parandusi ja teavitada uuest avalikust väljapanekut, kutsus Keskkonnaamet 01.03.2013 kokku Lahemaa rahvusparki koostöökogu laiendatud juhtgrupi koosoleku, kus osalesid ka külavanemad. Lahemaa rahvusparki koostöökogu käigus tehtud ettepanekutest esitab ülevaate tabel 3.

Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja eelnõu uus avalik väljapanek toimus 15.03.–08.04.2013 Keskkonnaameti Viru regiooni Palmse ja Rakvere kontoris ning Harju-Järva-Rapla regiooni Tallinna kontoris, samuti Kadrina, Vihula ja Kuusalu Vallavalitsuses ning Loksa Linnavalitsuses. Teade avaliku väljapaneku ja avalike arutelude toimumisest avaldati 11.03.2013 väljaandes Ametlikud Teadaanded, 12.03.2013 üleriigilises ajalehes Päevaleht ja kohalikus ajalehes Virumaa Teataja ning 14.03.2013 kohalikus ajalehes Sõnumitooja. Teade täiendavate avalike arutelude toimumisest avaldati 24.04.2013 ajalehes Sõnumitooja, 29.04.2013 ajalehes Päevaleht ja 02.05.2013 ajalehes Virumaa Teataja.

Looduskaitseseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Kadrina, Vihula ja Kuusalu Vallavalitsusele, Loksa Linnavalitsusele, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Keskkonnainspeksioonile ning 754-le uuele kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule. Kõigile maaomanikele kirja teel teadet uuesti välja ei saadetud. Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 31 lg 1 punktile 1 avaldatakse dokumendi resolutiivosa üleriigilise levikuga ajalehes või seaduses sätestatud juhtudel ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded, kui dokument on vaja kätte toimetada enam kui sajale isikule.

Kaitse-eeskirja eelnõu avalikud arutelud toimusid 10.04.2013 Keskkonnaameti Viru regiooni Palmse kontoris, 11.04.2013 ja 02.05.2013 Kolgaküla rahvamajas ning 07.05.2013 Vihula Vallavalitsuses. Lisaks toimus 26.04.2013 maaomanike soovil lisakoosolek Virve külas. 2013. a avaliku väljapaneku käigus tehtud ettepanekutest esitab ülevaate tabel 4.

2013. a toimunud avaliku väljapaneku järgselt tegi Keskkonnaministerium ettepaneku tsoneeringu muutmiseks: laiendati olemasolevat Naskali sihtkaitsevööndit, et tagada väärtuslike metsaelupaikade kaitse. Varem planeeritud Kalme ja Naskali piiranguvööndite ala liideti Lahemaa piiranguvööndiga. Kõiki kinnisasja omanikke, keda tsoneeringumuudatus puudutas, teavitati kirja teel. Tsoneeringu muutmise teemaline avalik arutelu toimus 14. jaanuaril 2014. a Leesi rahvamajas. Ettepanekuid ei laekunud.

Tabel 2. 2010. a avaliku väljapaneku jooksul tehtud ettepanekud

Sätete numbrid on parandatud vastavalt viimasele kaitse-eeskirja eelnõu versioonile.

Nr.	Ettepaneku sisu	Tulemus
1	Ettepanek muuta kirja lisas oleval skeemil märgitud ala jahikeelualaks, kus võiks edaspidi niigi väheseks jäänud metsloomade arvukuse reguleerimine toimuda vaid jäägri tegevusel.	Mittearvestatud. Keskkonnaamet saatis ettepaneku ekspert Jüri Tõnissonile, kes analüüsis ettepanekut moodustada skeemil olev ala jahikeelualaks. Jahikeeluala moodustamine Lahemaa rahvusparkis ei ole vajalik. Küttimisvajadus ja limiidid pannakse paika igaaastase ulukiseire tulemustele tuginedes või ulukikahjustuste ilmnemisel. Jahti on võimalik pidada Lahemaa rahvusparkis üksnes kaitseala kaitse eesmärkide tagamiseks. Jahipidamise täpsemad tingimused on reguleeritud jahiseaduse ja jahieeskirjaga. Täpsemalt selgitatud vastuskirjas.
2	Kinnistutel Savipõllu, Lepalinnu, Vana-Lepispäe ei lubata raiuda. Põhjendada/selgitada.	Selgitatud. Lepalinnu (katastritunnus 92201:004:2393), Savipõllu (92201:004:2394 ja Vana-Lepispäe (92201:004:0019) kinnistu asuvad Lahemaa piiranguvööndis, kus kaitse-eeskirja eelnõu § 22 lg 1 järgi on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni kaks hektarit, ning lageraie üksnes kuusikutes ja hall-lepikutes, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar. Lisaks on piiranguvööndis lubatud raied vastavalt metsaseadusele: hooldusraie, mille hulka kuuluvad valgustusraie kuni 8-sentimeetrilise keskmise rinnasdiameetriga puistus, harvendusraie 8-sentimeetrilise ja suurema keskmise rinnasdiameetriga puistus ning sanitaarraie; valikraie; trassiraie, mille hulka kuulub kuni nelja meetri laiuse kvartali- või piirisihi sisseraie üle 8-sentimeetrise keskmise rinnasdiameetriga puistutes; raadamine. Raiete tegemisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liigiline ja vanuseline mitmekesisus. Täpsemalt selgitatud seletuskirjas.
3	Keskkonnaameti kinnitusel on Vana-Lepispäe kinnistu hajaasustusega ala ja ehituskeeluvöönd tavalisest veepiirist 100 m. Uue kaitsekorra kohaselt jäävad kinnistud Metsanurga piiranguvööndisse ja ehituskeeluvöönd on 200 m. Ei saa aru, millega see seotud on. Käsmu, Vergi, Vösu piiranguvööndis on 50 m. Soovib, et neile kehtiks ka ehituskeeluvöönd 50 m.	Osaliselt arvestatud. Vihula valla üldplaneeringu kohaselt jääb Vana-Lepispäe kinnistu hajaasustusalale. Ehituskeeluvööndi laius 50 m kehtestatakse looduskaitseaduse § 38 lg 1 p 3 kohaselt linnas ja alevis ning aleviku ja küla selgelt piiritletaval kompaktses asustusega alal. Kinnistu jääb projekteeritavasse Lahemaa piiranguvööndisse. Projekteeritavas Lahemaa piiranguvööndis rannaalal, sh Vana-Lepispäe kinnistuga piirneval alal, on valdavalt metsamaa, kus looduskaitseaduse § 38 lg 1 p 2 kohaselt ulatub ehituskeeluvöönd ranna ja järve või jõe kaldal metsamaal kalda piiranguvööndi piirini. Looduskaitseaduse § 37 lg 1 p 1 kohaselt on kalda piiranguvööndi laius Läänemere rannal 200 m. Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirjaga on ehituskeeluvööndi ulatust seal vähendatud 100 m peale, kuna metsamaal rakendub kaitse-eeskirja § 23 lg 1 p 1 kohane ehituskeeld, mille järgi on ehitamine metsamaale keelatud. Vana-Lepispäe kinnistu jääb ehituskeeluvööndisse osaliselt, ligi pool kinnistust ehk kinnistu lõunaosa jääb ehituskeeluvööndist välja. Kaitse-eeskirja § 23 lg 2 p 2 alusel on Lahemaa

		piiranguvööndis ehitiste püstitamise kaitseala valitseja nõusolekul lubatud.
4	Ettepaneku mitte tekitada arusaamatut väljalõiget Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndist minule Valgejõe külas kuuluva Lahja kinnistu osas. Loodust arvestav piir piirangu- ja sihtkaitsevööndi vahel kulgeb mööda kinnistut läbivat teed. Omalt poolt olen algatanud kinnistu kaheks jagamise tee kohalt, sest seatud piirangute tõttu ei ole metsa majandamine kinnistul majanduslikult põhjendatud.	Mittearvestatud. Harjumaal Kuusalu vallas Valgejõe külas asuv Lahja kinnistu (42301:005:0465) jääb projekteeritavasse Lahemaa piiranguvööndisse. Kuna antud kinnistul puuduvad sellised loodusväärtused, mille kaitseks oleks vajalik sätestada sihtkaitsevööndi režiim, siis on see tsoneeritud piiranguvööndusse. Kirjas on selgitatud, kuidas korvatakse metsa majandamisest saamata jäänud tulu.
5	Palub selgitust, millises osas muutuks uue kaitse-eeskirja kohaselt võrreldes kehtiva regulatsiooniga tema jaoks rangemaks iga tema kinnistu hulka kuuluva katastriüksuse kasutamisrežiim, ning põhjendusi, miks sellist muudatust vajalikuks peetakse.	Selgitatud. Vastatud kirjalikult ning kõiki piiranguid põhjendatud.
6	Ei ole nõus, et temale kuuluv kinnistu 42301:001:0508 määratakse Naskali sihtkaitsevööndisse.	Arvestatud. Kuusalu vallas Tapurla külas paiknev Andi katastriüksus (42301:001:0508) paikneb projekteeritava kaitsekorra alusel Naskali piiranguvööndis. Maaomanike ettepanekul on varem Naskali sihtkaitsevööndisse tsoneeritud erakinnistud määratud piiranguvööndisse, kus on keelatud uuendusraied.
7	2006. a seisukohad: kinnistul 42301:001:0509 on ette nähtud üksnes häilraie õigus. Millistel kaalutlustel peab kaitseala valitseja metsa majandamise niisugust piiramist põhjendatuks ja kuidas on ette nähtud sellise piirangu kompenseerimine maaomanikule?	Selgitatud. Kuusalu vallas Tapurla külas paiknev Andi katastriüksus (42301:001:0509) paikneb projekteeritava kaitsekorra alusel Lahemaa piiranguvööndis. Vastavalt kaitse-eeskirja eelnõule on piiranguvööndites kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni kaks hektarit, ning lageraie üksnes kuusikutes ja hall-lepikutes, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar. Metsaseaduse kohaselt on lubatud ka hooldusraied, valikraie, trassiraie ja raadamine. Raiete tegemisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liigiline ja vanuseline mitmekesisus.
8	Palub selgitada, milliseid vajalikke tegevusi eelnõu § 20 mõttes nähakse ette talle kuuluvatel maatükkidel ja kes peaks olema nende tegevuste teostaja. Juhul kui selleks peaks olema maaomanik, siis mil viisil on ette nähtud selleks tehtavate kulutuste hüvitamise süsteem?	Selgitatud. Maaomanikule kuuluvatest kinnistustest on vajalik hooldada poollooduslikke kooslusi kinnistul 42301:001:0512. Selgitatud, kuidas on võimalik saada hooldamiseks toetust.
9	Kuna haldab esindajana volikirja alusel veel nelja Tapurla küla kinnistu omanikke, siis palub arvestada kirjas esitatud küsimusi ja seisukohti ka maaüksuste 42301:001:0514 ja 42301:001:0515 kohta.	Selgitatud. Vastatud kirjalikult ning kõiki piiranguid põhjendatud.
10	Tapurla küla elanikuna valmistab muret Tapurla liivaranna täiskasvamise ja pilliroo ulatuslik juurdekasv, mis mõlemad on viimase paarikümne aasta jooksul muutnud oluliselt Tapurla ranna	Selgitatud. Kaitse-eeskiri tegevust ei piira. Ala lagedana hoidmiseks oleks vajalik niita roostikku ning järgnevatel aastatel mõõduka koormusega karjatada, et eemaldada üheaastaseid võrseid. Lisatud, kuidas on võimalik saada hooldamiseks

	<p>ilmet. Seoses sellega soovib teada, kuidas mõjutab kavandatav kaitse-eeskiri võimalusi riigimaa hulka kuuluva ala võsastumise vältimiseks Tapurla rannas, samuti liivaranna puhastamiseks peaaegu kuni veepiirini tungivast taimestikust ja pillirooga kaetud ala laienemise piiramist.</p>	<p>toetust ja milliseid meetmeid on ette nähtud.</p>
11	<p>Altjal asuva kinnistu (88703:001:2290) omanik. Kinnistu sihtotstarve on elamumaa. Määruse eelnõu § 23 lg 2 p 3 kohaselt ei ole võimalik antud kinnistule midagi rajada. Palub täpsustada, kas ja mis tingimustel on antud määruse eelnõu kohaselt võimalik ülalnimetatud kinnistule ehitada 1-1,5-korruselise puitelamut. Kas selleks on vajalik varem kehtestada detailplaneering? Teeb ettepaneku muuta eelnõu § 22 lg 2 p 3 teise lause sõnastust alljärgnevalt „Altja, Haili, Ilumäe, Jorika, Juminda, Kasispea, Kolga, Mohni, Muuksi, Natturi, Sagadi ja Vanaküla piiranguvööndis kinnistutel, mille sihtotstarve on elamumaa, ning olemasoleval õuemaal, hoonestatud alal ja algsetes taluõuekohtades”.</p>	<p>Selgitatud. Lääne-Virumaal Vihula vallas Altja külas paiknev Uus-Otsa katastriüksus (88703:001:2290) paikneb projekteeritava kaitsekorra alusel Altja piiranguvööndis. Kaitse-eeskirja eelnõu alusel sätestatav kaitsekord ei võimalda tõepoolest kinnistut hoonestada. Keskkonnaamet on otsustanud lisada kaitse-eeskirja rakendussätte, mis võimaldab kõnealust kinnistut uue kaitse-eeskirja jõustumisel hoonestada, kui detailplaneering kehtestatakse enne kaitse-eeskirja jõustumist.</p> <p>Osaliselt arvestatud. Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis on lubatud hoonete püstitamine pärandkultuurmaastikul, välja arvatud traditsioonilisel pärandmaastikul. Samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud hoonete püstitamine väljakujunenud õuealal ja algsetes taluõuekohtades, maatulundusmaal maastikuhoolduseks vajalike abihoonete ja ühiskondlike hoonete maal kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamine ning rajatiste püstitamine. Kuna üldjuhul on elamumaa sihtotstarbega kinnistu hoonestatud või on kehtestatud detailplaneering, siis on nende kinnistute hoonestamine ka üldjuhul lubatud.</p>
21	<p>Esmalt märgib AS Raju, et Lahemaa rahvusparki uue kaitse-eeskirja eelnõu valmimisest teatati juba Lahemaa Rahvusparki Administratsiooni 22.11.2005 a kirjaga. AS Raju (tolleaegse ärinimega AS Maru) esitas oma seisukoha nimetatud eelnõu kohta vandeadvokaadi poolt 10.01.2006 a Lahemaa Rahvusparki Administratsioonile saadetud kirjaga, näidates, et uue kaitse-eeskirja eelnõu koostamisel ei ole järgitud asjakohase haldusmenetluse reegleid. Keskkonnaameti Viru regiooni 20.01.2010 ja 02.02.2010 kirjades esitatud ja nendes viidatud informatsioon annab kahjuks alust arvata, et seaduses sätestatud asjakohase haldusmenetluse reegleid ei ole järgitud ka seekord.</p>	<p>Selgitatud. Keskkonnaamet nõustub, et Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja eelnõu menetlemisel tuleb lähtuda LKS §-dest 8 ja 9 ning on nendes õigusnormides sätestatud reegleid järginud.</p>
22	<p>Kaitse-eeskirja muutmist ja kehtetuks tunnistamist reguleerib looduskaitse seaduse (LKS) § 13. Osundatud paragrahvi 1. lõige sätestab, et kaitstava loodusobjekti tüübi, kaitse eesmärgi või välispiiri muutmisele või kaitse-eeskirjas märgitud piirangute või loodusobjektiga seotud kohustuste ulatuse olulisele muutmisele või kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse sama seaduse §-des 8 ja 9 sätestatud. AS Raju on seisukohal, et eeltoodust tuleb lähtuda ka juhul, kui kaitse-eeskirjas märgitud piirangute ulatuse oluline</p>	

	muutmine ei toimu mitte kaitseeskirja muutmise, vaid uue kaitse-eeskirja kehtestamise teel, kuivõrd sisuliselt on tulemus sama.	
23	Kuivõrd AS-l Raju puudub tulenevalt eeltoodust igasugune informatsioon, millistel põhjustel peetakse vajalikuks Elektriijaama kinnistu arvamist sihtkaitsevööndisse (rangema kaitsekorra kehtestamist), ei saa AS Raju nõustuda ka Keskkonnaameti Viru regiooni 20.01.2010 ja 02.02.2010 kirjades tehtud ettepanekuga arutada eelnõud ilma avaliku aruteluta.	Osaliselt arvestatud. Elektriijaama kinnistust on sihtkaitsevööndisse tzoneeritud pangametsade alla jääv osa. Valgejõgi ning selle kallastel paiknevad elektriijaama rajatiste varemed, jalgrada ning avalikult kasutatav tee on tzoneeritud Lahemaa piiranguvööndisse. Avalikustamise käigus põhjendati kinnistu arvamist sihtkaitsevööndisse nii kirjalikult kui ka avalike arutelude käigus. Samuti anti tutvumiseks kaitse-eeskirja eelnõu ekspertiisid. Avalikustamise jätkamise käigus 2013. a saadeti täiendavalt maaomanikule tutvumiseks 2011. a Pille Tomsoni koostatud eksperdiarvamus kinnistu kaitseväärtuste kohta.
24	Kas ja millal on Keskkonnaministeerium korraldanud ekspertiisi Elektriijaama maaüksuse sihtkaitsevööndisse arvamise põhjenduse ja otstarbekuse üle, kes ja millal on sellekohase ekspertiisi teinud ning millised olid eksperdi järeldused? Kui selline ekspertiis on ka läbi viidud, ei ole selle tulemusi AS-le Raju tutvustatud. Sellest tulenevalt ei ole selge, millistel põhjustel on peetud vajalikuks Elektriijaama kinnistu arvamist sihtkaitsevööndisse ning AS-l Raju ei ole seetõttu võimalik esitada ka omapoolseid sisulisi vastuväiteid selliste põhjenduste kummutamiseks.	Selgitatud. Tellitud on neli kaitse-eeskirja eelnõu ekspertiisi. Kaitseala ekspertiis annab hinnangu looduskaitsele väärtustele samuti suurematele või väiksematele ühetaoliste aladele, mitte igale kinnistule. 2004/2005. a koostas Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu, tzoneeringu ja kaitsekorra kohta ekspertiisi Eerik Leibak, 2008/2009. a Kaili Preismann ja 2012/2013. a Andres Tõnisson. 2011. a koostas Pille Tomson eraldi ekspertiisi Elektriijaama katastriüksusel (42301:005:0158) esinevate kaitseväärtuste ja nende kaitse vajaduse kohta.
25	Elektriijaama kinnistu sihtotstarvet ei saa muuta pelgalt uue kaitse-eeskirja vastuvõtmisega, vaid üksnes kehtestatud üldplaneeringu alusel või selle puudumisel kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse alusel. Kehtiva üldplaneeringu kohaselt on tegemist tootmiskaasiga ning puudub ka kohaliku omavalitsuse (Kuusalu valla) volikogu otsus Elektriijaama kinnistu sihtotstarbe muutmise kohta.	Selgitatud. Kaitse-eeskirjaga ei muudeta kinnistu sihtotstarvet, see muudetakse kehtestatud üldplaneeringu alusel või selle puudumisel kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse alusel.
26	Kolga mõisa pargist ja piiridest. Kuidas hakatakse elama Kolgas, mis on jagatud pooleks: Kolga pargi piiranguvööndisse ja Kolga piiranguvööndisse? Kas Kolga mõisapark võetakse topeltkaitse alla?	Selgitatud. Lahemaa rahvuspargis asuvad mõisapargid on nii olemasoleva Lahemaa rahvuspargi kui ka Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt kaitstud looduskaitse režiimiga. Mõisapargid on ka muinsuskaitsealad alusel kaitstavad objektid ning ka praegu rakendub neile topeltkaitse: nii muinsuskaitse kui ka looduskaitse piirangud. Mõisaparkide territooriumil asuvad ka looduskaitse ja/või muinsuskaitse alusel kaitstavad üksikobjektid neile kohaldatavate piirangutega. Uue kaitse-eeskirja eelnõuga on mõisapargid koos alleedega tzoneeritud iseseisvaks Mõisaparkide piiranguvööndiks.
27	Mis saab Pudisoo jõest ja selle lisa ja harujõgedest?	Selgitatud. Pudisoo jõe kaitse korraldamist korraldab Keskkonnaameti Viru regioon ning Pudisoo jõe kui haruldase I kaitsekategooria liigi elupaiga kaitseks on tellitud liigi tegevuskava, millega määratakse vajalikud tegevused Pudisoo jõel. Pudisoo jõe kaitse on reguleeritud looduskaitsealad ja veeseadusega. Kirjas toodud välja täpsustavad regulatsioonid.
28	Ei nõustu uue kaitse-eeskirja eelnõuga. Sihtkaitsevööndi tekitamine Kalme külla võrdub tasuta maa ära võtmisega. Soovib	Arvestatud. Kokkuleppel maaomanikega määratud Kalme sihtkaitsevööndis olevad erakinnistud piiranguvööndisse, kus on keelatud uuendusraie.

	kasutada enda metsas kasvavat puitu. Metsatoetused kehtivad aastani 2013. Mis saab edasi!? Kas sihtkaitsevööndis saab sõlmida vääriselupaiga lepingut. Ettepanek muuta Kalme sihtkaitsevöönd, Kalme piiranguvööndiks.	
29	Pooldab ehituskeeluvööndi laiendamist 200 meetrile kõikjal, kus võimalik – mitte ainult eelnõus märgitud viies piiranguvööndis. See võiks vähendada igasuguste arendajate ja ametnike kiusatust muuta maa sihtotstarvet ja leida uusi tulubaase rannaäärse maa mahamüümise teel.	Mittearvestatud. Kehtiva kaitse-eeskirja kohaselt on ranna ja kalda ulatuses (200 m) ühe võimaliku erandina lubatud olemasoleva elamu juurde uue ehitise püstitamine, kui see ei jää veekaitsevööndisse. Kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt on ehituskeeluvöönd hajaasustusalal üldjuhul 100 m. Ehituskeeluvööndit on vähendatud, arvestades looduskaitseesadusest tulenevaid ranna ja kalda kaitse eesmärgi, sh väljakujunenud asustust. Lahemaa rahvuspargi alale jäävad rannakülad paiknevad suurelt jaolt ranna ja kalda piiranguvööndis, millest tulenevalt on sätestatud piiranguvöönditi erinev ehituskeeluvööndi ulatus. Ehituskeeld on sätestatud ka metsamaal ja loodusdirektiivi elupaigatüüpides, millega kokkuvõttes tagatakse nii ranna ja kalda kaitseväärtuste kui ka väärtuslike koosluste ja asustusstruktuuri säilimine.
30	Väga negatiivselt mõjub väikeste kinnistute tükeldamine. Selliste protsesside pidurdamiseks tuleks keelata väikeste kinnistute tükeldamine – kehtestada miinimum, millest väiksemat maatüksust enam teha ei tohi. Selline õigusakt peaks ka kuskil olemas olema, kuid see ei toimi. Rahvuspargi kaitse-eeskirjas see ehk töötaks. Sellised suundumused on rannakülades kahjuks tavalised ja rikuvad piiranguvööndi kaitse eesmärgi. Koledaid näiteid on kõikjal, näiteks Mustojal.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja koostamise aluseks on looduskaitseesadus, mis ei anna võimalust kaitse-eeskirja lisada punkti, millega oleks võimalik sätestada kinnistute minimaalne suurus. Kaitse-eeskirja eelnõu § 7 punktide 2 ja 3 kohaselt ei tohi kaitseala valitseja nõusolekul koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid ning kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut. Nende punktide alusel on võimalus kaitseala valitsejal seada tingimusi kinnistu suurusle, arvestades piirkonnas ajalooliselt väljakujunenud struktuuri.
31	Loodab, et kaitse-eeskirja välistab viimaste aastate teise ebanormaalse nähtuse – väärtuslike metsa-, põllu- ja heinamaade täisarendamise.	Selgitatud. Eelnõu välistab väärtuslike metsa-, põllu- ja rohumaade täisehitamist ning aitab tagada asustusstruktuuri säilimise.
32	Vajalik vältida põhjaranniku täisehitamist ja tarastamist, nagu see Tallinna ümbruse rannikualaga on juba juhtunud. Sovetiaegne piiritsoon on pärandanud meile peale saasta ka kordumatu võimaluse: hoida inimtegevusest puutumatusena suuri rannaalasi. Nende säilimiseks on vaja vältida pöördumatut inimkahjustust piirkonnas ja välistada valla-, riigi- või reformimata maa (kaasaarvatud endiste Vene sõjaväeosade territoorium) müümist kinnisvaraärikatele. Sellise ainulaadse, puhta ja loodusliku piirkonna hoidmine ühildub ka Euroopa rohekoridori ideega.	Selgitatud. Säilitada ja hoida tuleb inimtegevusest puutumatusena rannaalasi, mistõttu on kaitse-eeskirja eelnõus sätestatud rangemad piirangud rannaalale ehitamiseks võrreldes sisemaa-alaga. Randa ja kallast kaitstakse ehituskeeluvööndist tulenevate piirangutega. Kogu rahvuspargis on ehitamine keelatud metsamaal ja loodusdirektiivi elupaigatüüpides.
33	Ehkki Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja on ette valmistatud pikemat aega ja see puudutab kõiki Lahemaa elanikke, on siiski tegemist tasakaalustamata eeskirjaga suhtes elanik/omanik ja kaitseala. Seni olemasolevad kompensatsioonimehhanismid pole piisavad. Eelnõus esitatud vööndite arv on selgelt suur – kokku	Arvestatud. Selgitatud on saamata jäänud tulu kompenseerimise meetmeid. Vööndite moodustamisest: kuna ala piires on looduskaitsealised väärtused erinevad ning nende kaitseks on vajalik rakendada erinevaid meetmeid, on alad tsoneeritud erineva kaitsekorruga vöönditeks. Ettepanekuga on arvestatud ning vööndite arvu vähendatud.

	80. Tundub et eelnõu koostajad ei mõtle hetkel üldse sellele, palju selline halduslik killustatus riigile tulevikus maksma läheb.	
34	Ei ole nõus piirangutega, mis on loetletud eelnõu § 6 lg-tes 3 ja 4, § 7 p-des 2 ja 4 ning § 23 lg-s 2. Ettepanek kaaluda nende leevendamist.	Mittearvestatud. Piirangute leevendamine ei ole täiendavalt võimalik, kuna piirangud tulenevad otseselt looduskaitseseadusest. Põhjendused maaomanikule esitatud kirjalikult.
35	Rakendussätetest ei loe välja, kas juba kehtestatud detailplaneeringud jäävad kehtima.	Selgitatud. Kaitse-eeskirjaga ei tunnistata detailplaneeringuid kehtetuks. Keskkonnaamet on otsustanud lisada kaitse-eeskirja rakendussätte, mis võimaldab kõnealust kinnistut uue kaitse-eeskirja jõustumisel hoonestada, kui detailplaneering on kehtestatud enne kaitse-eeskirja jõustumist.
36	Ettepanek arvata sihtkaitsevööndist välja Kivistiku maaüksus (88701:002:0057).	Mittearvestatud. Maaomanikule välja pakutud, et kinnistu jääb hooldatavasse sihtkaitsevööndisse, kus alustatakse koosluse kujundamise töödega: eemaldatakse lehis ja haiged kuused ning alustatakse kasvukohale sobilike liikide istutamiseega.
37	Ettepanek keelata jetiga sõitmist ka Kolga lähel.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirjaga on võimalik sätestada piirangud lähtudes kaitseala kaitse eesmärkidest. Kuna Kolga lähel ja selle lähiümbruses ei ole teada selliseid kaitse-väärtusi (nt kaitsealuste ja haruldaste linnuliikide pesa- või pesituspaigad, kaitsealuste loomaliikide elupaigad), mida jetiga sõitmine võiks kahjustada, siis ei saa jetiga sõitmist kaitse-eeskirjaga piirata.
38	Liigsete piirangute seadmine suretab rannakülad.	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt on ehituskeeluvöönd sätestatud lähtuvalt ranna ja kalda kaitse eesmärkidest, sh on arvestatud olemasolevat asustust. Sellest tulenevalt on kaitse-eeskirja eelnõu ehituskeeluvööndi osas kehtiva kaitse-eeskirja regulatsiooniga võrreldes leebem.
39	Soodustada lammaste kasvatamist loopealsete hooldamiseks.	Selgitatud. Selgitatud, kuidas on võimalik saada hooldamiseks toetust.
40	Kas Kolga-Aablas on võimalik metsa majandada? Tundis muret ulukite arvukuse tõusmise ja nende tekitatud kahjustuste pärast. Kahjude kompenseerimine. Ettepanek anda üks luba maaomanikule metssea laskmiseks. Miks ei lubatud kormorani hävitada?	Selgitatud. Toodud välja, millised kinnistud Kolga-Aabla külast jäävad piiranguvööndisse, ning selgitatud, millised raieviisid ja millistel tingimustel metsa majandamine on lubatud. Selgitatud jahipidamise tingimusi ja millelega see on reguleeritud. Jahiseaduse § 3 lõike 2 kohaselt tohib jahitunnistust omav maaomanik oma kinnistul jahti pidada, välja arvatud suurulukitele, kui tema kinnisasja pindala ühes ringpiiris on enam kui 20 hektarit. Õigus jahti pidada laieneb maaomaniku vanematele, abikaasale ja lastele, kui neil on jahitunnistus. Suurulukitele jahipidamisega ja nende arvukuse reguleerimisega tegeleb jahipiirkonna kasutaja. Kaitse-eeskirja eelnõu järgi on lubatud võõrliigi loodusest eemaldamine. Kormorani ohjamine toimub ainult „Kormorani kaitse ja ohjamiskava” alusel. Kirjas selgitatud põhjalikumalt.
41	Ettepanek kirjutada kaitse-eeskirja sisse KOV-i kohustused. Näiteks viidata teeseadusele. Ettepanek kirjutada sisse kõikidesse piiranguvöönditesse keeld KOV-le, et nad ei saaks sõlmida lepinguid ilma omanikke informeerimata ja nendega kooskõlastamata, juhul kui lepingu tulemusena hakatakse kasutama erateid.	Mittearvestatud. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja kui looduskaitseseadusest tulenev alam õigusakt ei saa kohalikele omavalitsustele sätestada lisanõude seadusi täita. Samuti ei võimalda looduskaitseseadus kaitse-eeskirjaga kehtestada tingimusi eraõiguslikele lepingutele, mis käsitlevad eratee kasutamist teise maaomaniku poolt.
42	Looduskaitsejad peaksid reguleerima Võsul puude raiet, kaevamist,	Selgitatud. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga ei saa reguleerida puude raiet

	autodega liiklemist ja takistama arendust jpm.	tiheasustusalal, sest vastavalt looduskaitseaduse § 45 tohib tiheasustusalal kasvavaid üksikpuid, välja arvatud kasvav mets, raiuda kohaliku omavalitsuse loa alusel. Keskkonnaametil on võimalus läbi kaitseala valitseja kooskõlastuste ja nõusolekute andmise (detailplaneeringud, projekteerimistingimused, ehitusprojektid) seada tingimusi Võsu aleviku miljööd loovate rannamändide kaitseks. Sõidukitega liiklemine ja ehitamine on reguleeritud kaitse-eeskirja eelnõuga.
43	Ettepaneku täiendada eeskirja § 6 lõiget 4 alljärgnevalt: „Kaitsealal on lubatud sõidukitega sõitmine kattega teedel, jalgrattaga sõitmine ka radadel ja pinnaseteel . Maastikusõidukiga sõitmine ja sõidukiga sõitmine ning nende parkimine väljaspool selleks ettenähtud teid ja parklaid on lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja korraldamisega seotud tegevustel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Lisaks on piiranguvõndis sõidukiga sõitmine väljaspool kattega teid ja maastikusõidukiga sõitmine lubatud kutselise kalapüügi õigusega või harrastuskalapüügi õigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki transportimisel veekogusse, parkide hooldustöödel, tiheasustusalal haljasala ja supelranna hooldustöödel, õuealal, pinnaseteel eluaseme juurde sõitmiseks , maatulundusmaal põllu- ja metsamajandustöödel, liinirajatiste hooldustöödel ja Kolgaküla küla endise savikarjääri jääl.”	Mittearvestatud. See tähendaks mootorsõidukitega liiklemise keeldu kogu rahvuspargi territooriumil, sh ka paljudel hajaasustuses paiknevatel külavaheteedel ja talude sissesõiduteedel, mis on pinnasetekattega. Seega ei ole võimalik ettepanekuga arvestada Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjas, küll on Keskkonnaametil rahvuspargi valitsejana õigus kaitsekorraldusliku meetmena rakendada teede ajutist sulgemist või vastavate märkide paigaldamist kohtadesse, kus liigne liikluskoormus seab ohtu kaitseväärtuste säilimise.
44	Ettepanek väärtusliku militaarpärandi kaitse välja jätta, kuna nt Hara sadama piiranguvõndis asuvad hooned on lagunemas ning seda protsessi ei ole mõtet kaitsta. Ka vajab selle taastamine suuri summasi.	Arvestatud. Militaarpärandi kaitset pole kaitse-eeskirja eelnõus enam eraldi kaitse eesmärgiks seatud.
50	Selgitada seletuskirjas kaitse eesmärgi mõisteid. Seletada nt milline on piirkonnale iseloomulik asustusstruktuur. Millisest ajastust lähtutakse?	Arvestatud. Seletuskirja on lisatud mõistete seletused. Kaitsealale seatud kaitseréžiim püüab säilitada neid väärtusi, mis on kaitseala loomisel tuvastatud.
51	Ettepanek lubada mere veelal mootoriga ujuvvahendiga sõitmist, mootori võimsusega 5 hj.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirjaga on võimalik sätestada piirangud lähtudes kaitseala kaitse eesmärkidest. Veeseaduse § 18 lõike 5 kohaselt on üksnes maavanemal õigus oma korraldusega keelata avalikul ja avalikult kasutataval veekogul veesõidukitega liiklemine, kehtestada liikluskiiruse piirang ja keelata veekogu jääle minek. Kuna Keskkonnaametile ei ole antud õigust kehtestada liikluskiiruse piiranguid (mis on seotud mootori võimsusega) avalikul ja avalikult kasutataval veekogudel, siis ei saa esitatud ettepanekut kaitse-eeskirja eelnõus arvestada.
52	Ettepanek kehtestada ehituskeeluvõndi laiuseks Mustoja külas mitte rohkem kui 100 m ja jätta eelnõu „Lahemaa rahvuspargi	Osaliselt arvestatud. Kehtiva kaitse-eeskirja p 32 kohaselt on kehtestatud ehituskeeld hajaasustusalal ranna ja kalda ulatuses (200 m), kus uute ehitiste

	<p>kaitse-eeskiri” paragrahv 21 (4) 2) loetelust välja „Mustoja”. Nimetatud piirang ei aita tagada asjakohaseimat viisi looduse hoidmiseks rahvusparkis, suurendab asjatult Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsuse halduskulusid ja bürokraatiat ega ole kooskõlas Mustoja külas ajalooliselt välja kujunenud ja külale iseloomuliku asustusstruktuuriga.</p>	<p>rajamine on keelatud, välja arvatud erandjuhud. Kaitse-eeskirja eelnõu alusel ehituskeeluvööndi ulatust vähendatud ning see on üldjuhul 100 m. Piirang ei suurenda riigi halduskulusid. Ehituskeeluvöönd ei piira väljakujunenud elutegevust, kuna kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lg 4 p 1 kohaselt ei laiene ehituskeeld olemasoleva elamu juurde püstitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Mustoja on miljööväärne traditsiooniline hajaküla, kus asustuse lisatihendamine ranna-alal ohustab traditsioonilise hajakülale iseloomuliku asustusstruktuuri säilimist.</p>
53	<p>Ettepanek muuta § 19 lg 1 p 2 selliselt, et rahvaürituste korraldamine oleks lubatud ka riigikaitsemaal.</p>	<p>Mittearvestatud. Põhjendused esitatud kirjalikult. Keskkonnaamet kui kaitseala valitseja ei ole vastu riigikaitsemaale sihtotstarbega kinnistutel väljaspool õuemaad korraldatavatele rahvaüritustele, kuid soovib kõnealuse kaitse-eeskirja sätte abil vajadusel seada üritustele tingimusi, et tagada kaitseväärtuste säilimine. Lahemaa rahvusparki jääb neli riigikaitsemaale sihtotstarbega kinnistut, kus ei ole õuemaad kõlvikut.</p>
54	<p>§ 23 annab kaitseala valitsejale laiaulatuslikud õigused seada tingimusi ehitiste paiknemise, välisviimistluse, ehitusdetailide jms suhtes. Nimetatud tingimused on seotud rahaliste kulutustega ning piiravad oluliselt eraomanike tegutsemist. Ettepanek vaadata nimetatud paragrahv üle ning hinnata nende õiguste andmise vajadust.</p>	<p>Mittearvestatud. Keskkonnaamet koostöös keskkonnaministeeriumi ja eksperdiga on üle vaadanud kaitse-eeskirja eelnõu § 23 ning jäänud oma seisukoha juurde. Vastatud kirjalikult ning lisatud põhjendused.</p>
55	<p>Eelnõu kaaskirjas on nimetatud võimalusi saada toetust EL struktuurifondidest, kuid ainult aastani 2013, mis arvestades eelnõu kehtivusaega ei ole piisav. Toetuste taotlemiseks kuluv energiahulk on ebaproportsionaalselt suur võrreldes toetuse määraga.</p>	<p>Selgitatud. Selgitatud, mille alusel toetust jagatakse ja et kaitse-eeskirjaga ei ole võimalik summasid muuta. Kirjeldatud meetmeid saamata jäänud tulu kompenseerimiseks.</p>
56	<p>Eelnõuga on kavandatud siiani piiranguvööndis olnud ala Kalme sihtkaitsevööndiks. Kuna see asub eramaadel ning piirab oluliselt eraomanike õigusi ja huve, siis soovime põhjendusi sellele muudatusele.</p>	<p>Arvestatud. Osaliselt ei vasta Kalme sihtkaitsevööndisse määratud elupaigad elupaikade määramise juhendile enam loodusdirektiivi elupaigatüüpide tunnustele või on majandamise tõttu madala esinduslikkusega. Kalme sihtkaitsevöönd määratakse piiranguvööndisse, kus uuendusraied on keelatud. Uuendusraiete keelamine on oluline maastikuliste väärtuste kaitset arvestades ning samuti on oluline kaitsta Pudisoo jõge kui I kaitsekategooriasse kuuluva liigi elupaika ning säilitada vööndisse jäävate reljeefsete kallaste metsasus.</p>
57	<p>Eelnõus kavandatud piiranguvööndid ja sihtkaitsevööndid on ühtlasi elukeskkonnaks ka paljudele inimestele. Peame oluliseks, et nimetatud keskkonna kujundamisel võetaks arvesse kohaliku kogukonna arvamust. Meie ettepanek on, et kaitseala valitseja oleks kohustatud enne tingimuste ja piirangute seadmist tutvuma piirkonna arengukavaga ning vaidlusalustes küsimustes lähtuma eelkõige kogukonna ühistest seisukohtadest.</p>	<p>Selgitatud. Loodusobjekti kaitse alla võtmine või kaitse alt välja arvamine otsustatakse looduskaitseliste väärtuste esinemise järgi ning kaitse-eeskirja lähtekohaks ei saa kuidagi olla alal kehtivad arengukavad. Samas ongi kaitse-eeskirja avalik menetlus mõeldud selleks, et kõik huvigrupid saaksid teha ettepanekuid ning avaldada arvamust eelnõu kohta.</p>
58	<p>Kuna suurendatakse sihtkaitsevööndite ja piiranguvööndite arvu</p>	<p>Selgitatud. Kaitse-eeskirja kohustuslik lisa on seletuskiri, kus kõiki piiranguid</p>

	ning sellega seatakse eraomanikele lisapiirangid, siis soovime, et eelnõu väljatöötajad selgitaksid ja põhjendaksid omanikele kavandataavaid muudatusi. Siinsed maaomanikud seatakse ebavõrdsemasse olukorda võrreldes teiste piirkondadega. Seega peavad piirangud olema väga hästi põhjendatud ning saavad jõustuda üksnes kokkuleppel maaomanikega.	põhjendatakse. Küsimusi saab küsida avaliku väljapaneku jooksul ning kõikidele maaomanikele saadetakse pärast kaitse-eeskirja kehtestamist kaitsekohustusteatis. Ettepanekust ei selgu, milliseid lepinguid tuleks sõlmida, kuid vastuskirjas on selgitatud, milliseid lepinguid on kaitseala valitsejaga võimalik sõlmida.
59	Oleme seisukohal, et kaitse-eeskirja toimumise eelduseks on kaitseala valitseja kokkulepped maaomanikega, kus määratakse osapoolte õigused, kohustused, sanktsioonid jm.	Selgitatud. Kaitse-eeskirjaga sätestatakse lubatud, keelatud ja vajalikud tegevused, millega tagatakse rahvuspargi kaitse eesmärkide saavutamine. Avaliku väljapaneku jooksul on kõikidel maaomanikel võimalus esitada küsimusi ja teha ettepanekuid kaitse-eeskirja muutmiseks.
60	Praktika on näidanud, et kaitseala valitseja ei suuda kontrollida eeskirja täitmist ilma eraomanike kaasabit. Kokkuleppel eraomanikega naabrivalve laiendamine looduskeskkonnale aitaks tõhusamalt teostada järelevalvet eeskirja täitmise üle.	Selgitatud. Kõikidest keskkonnaalastest rikkumistest tuleb teatada Keskkonnainspektsiooni tasuta lühinumbrile 1313.
61	Ettepanek mitte suurendada ehituskeeluvööndi laiust Mustoja külas, vaid sätestada seal 50 m.	Osaliselt arvestatud. Kehtiva kaitse-eeskirja p 32 kohaselt on kehtestatud ehituskeeld hajaasustusalal ranna ja kalda ulatuses (200 m), kus uute ehitiste rajamine on keelatud, välja arvatud erandjuhud. Kaitse-eeskirja eelnõus on Mustoja külas sätestatud ehituskeeluvööndi ulatuseks 100 m, mistõttu ei suurenda piirang riigi halduskulusid. Ehituskeeluvöönd ei piira väljakujunenud elutegevust, kuna kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lg 4 p 1 kohaselt ei laiene ehituskeeld olemasoleva elamu juurde püstitavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Mustoja on miljöväärtuslik traditsiooniline hajaküla, kus asustuse lisatihendamine rannaalal ohustab traditsioonilise hajakülale iseloomuliku asustusstruktuuri säilimist.
62	§ 23 annab kaitseala valitsejale laiaulatuslikud õigused seada tingimusi ehitiste paiknemise, välisviimistluse, ehitusdetailide jms suhtes. Nimetatud tingimused on seotud rahaliste kulutustega ning piiravad oluliselt eraomanike tegutsemist. Ettepanek: vaadata nimetatud paragrahv üle ning hinnata nende õiguste andmise vajadust. Soovime selgitust, kuidas on eelnõu kooskõlas ehitusseaduse ning planeerimiseseadusega, kuna seab nende seadustega võrreldes oluliselt suuremaid piiranguid.	Mittearvestatud. Keskkonnaamet koostöös keskkonnaministeeriumi ja eksperdiga on üle vaadanud kaitse-eeskirja eelnõu § 23 ning jäänud oma seisukoha juurde. Vastatud kirjalikult ning lisatud põhjendused.
63	Eelnõu kaaskirjas on nimetatud võimalusi saada toetust EL struktuurifondidest, kuid ainult aastani 2013, mis arvestades eelnõu kehtivusaega ei ole piisav. Toetuste taotlemiseks kuluv energiahulk on ebaproportsionaalselt suur võrreldes toetuse määraga.	Selgitatud. Selgitatud, mille alusel toetust jagatakse ja et kaitse-eeskirjaga ei ole võimalik summasid muuta. Kirjeldatud meetmeid saamata jäänud tulu kompenseerimiseks.
64	Eelnõuga on kavandatud ehitustegevuse keelustamine Kolga-Aabla looduslikul rohumaal, millega maaomanikud ei saa nõustuda, kuna piirang takistab põliselanike järglaste kohapeale	Osaliselt arvestatud. Sätet on muudetud. Eelnõu § 23 lg 1 p 1 alusel on piiranguvööndis keelatud hoonete püstitamine metsamaal ja loodusdirektiivi elupaigatüüpid. Loodusdirektiivi elupaigatüübid on määratud inventuuride

	<p>elama jäämist ja kodude rajamist sünnikülla. Seeläbi on pärsitud rannaküla traditsioonide säilimine ning küla jätkusuutlikkus. Ettepanek: võimaldada ehitust looduslikul rohumaal.</p>	<p>käigus. Seega ei ole ehitamine enam keelatud looduslikul rohumaal üldiselt, vaid ainult seal, kus on registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüüp. Piirang loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja metsamaa osas on vajalik kaitse eesmärkide saavutamiseks, millega ühtlasi tagatakse rahvusvahelised kohustused. Elupaikadele tuleb tagada soodsa seisundi säilimine, st nende looduslik levila peab olema muutumatu suurusega või laienema.</p>
65	<p>Eelnõus kavandatud piiranguvööndid ja sihtkaitsevööndid on ühtlasi elukeskkonnaks ka paljudele inimestele. Peame oluliseks, et nimetatud keskkonna kujundamisel võetaks arvesse kohaliku kogukonna arvamust. Meie ettepanek on, et kaitseala valitseja oleks kohustatud enne tingimuste ja piirangute seadmist tutvuma piirkonna arengukavaga ning vaidlusalustes küsimustes lähtuma eelkõige kogukonna ühistest seisukohtadest.</p>	<p>Selgitatud. Loodusobjekti kaitse alla võtmine või kaitse alt välja arvamine otsustatakse looduskaitseliste väärtuste esinemise järgi ning kaitse-eeskirja lähtekohaks ei saa kuidagi olla alal kehtivad arengukavad. Samas kaitse-eeskirja avalik menetlus ongi mõeldud selleks, et kõik huvigrupid saaksid teha ettepanekuid ning avaldada arvamust eelnõu kohta.</p>
66	<p>Kuna suurendatakse sihtkaitsevööndite ja piiranguvööndite arvu ning sellega seatakse eraomanikele lisapiiranguid, siis soovime, et eelnõu väljatöötajad selgitaksid ja põhjendaksid omanikele kavandata vaid muudatusi ning nende maadel asuvaid kaitsealuseid liike ja loomi, mida kaitsta tuleb. Millest tuleb vajadus uue Aabla piiranguvööndi rajamiseks ning milliseid täiendavaid looma või taimeliike nendel aladel on avastatud? Seega peavad piirangud olema väga hästi põhjendatud ning saavad jõustuda üksnes kokkuleppel maaomanikega.</p>	<p>Selgitatud. Kaitse-eeskirja kohustuslik lisa on seletuskiri, kus kõiki piiranguid põhjendatakse. Küsimusi saab küsida avaliku väljapaneku jooksul ning kõikidele maaomanikele saadetakse pärast kaitse-eeskirja kehtestamist kaitsekohustusleht. Kirjas toodud välja, millised väärtused antud piirkonnas asuvad.</p>
67	<p>Oleme seisukohal, et kaitse-eeskirja toimumise eelduseks on kaitseala valitseja kokkulepped maaomanikega, kus määratakse osapoolte õigused, kohustused, sanktsioonid jm. Ilma kokkulepete saavutamise ei ole võimalik säilitada olemasolevaid kooslusi ja rannaniitusid.</p>	<p>Selgitatud. Kaitse-eeskirjaga sätestatakse lubatud, keelatud ja vajalikud tegevused, millega tagatakse rahvusparki kaitse eesmärkide saavutamine. Avaliku väljapaneku jooksul on kõikidel maaomanikel võimalus esitada küsimusi ja teha ettepanekuid kaitse-eeskirja muutmiseks.</p>
68	<p>Ettepanek mitte suurendada ehituskeeluvööndi laiust Mustoja külas. Nimetatud piirang suurendab riigi halduskulusid, on meelevaldne, pole põhjendatud ega äita kaasa looduse hoidmiseks rahvusparkis.</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Kehtiva kaitse-eeskirja p 32 kohaselt on kehtestatud ehituskeeld hajaasustusalal ranna ja kalda ulatuses (200 m), kus uute ehitiste rajamine on keelatud, välja arvatud erandjuhud. Kaitse-eeskirja eelnõus on Mustoja külas sätestatud ehituskeeluvööndi ulatuseks 100 m, mistõttu piirang ei suurenda riigi halduskulusid. Ehituskeeluvöönd ei piira väljakujunenud elutegevust, kuna kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lg 4 p 1 kohaselt ei laiene ehituskeeld olemasoleva elamu juurde püstitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Mustoja on miljööväärtuslik traditsiooniline hajaküla, kus asustuse lisatihendamine rannaalal ohustab traditsioonilise hajakülale iseloomuliku asustusstruktuuri säilimist.</p>
69	<p>Kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskava kinnitamisel peab nende ellu rakendumine toimuma konkreetsete lepingute sõlmimise kaudu maaomanikega, mis näeb ette rohumaade jm hooldamise</p>	<p>Selgitatud. Kirjeldatud meetmeid saamata jäänud tulu kompenseerimiseks ning seda, milliseid lepinguid on võimalik Keskkonnaametiga sõlmida.</p>

	ning selliste tegevuste kulude kompenseerimise.	
70	Määrus peab olema vastavuses endise Loksa valla kehtiva üldplaneeringuga.	Mittearvestatud. Üldplaneering peab arvestama kaitse-eeskirjas sätestatud maakasutus- ja ehitustingimustega, mitte vastupidi. Lisatud põhjendused.
71	Määrus peab viitama visioonile, et oleksid pikaajalised suundumused kohalikele elanikele keskkonnahoiu suhtes.	Mittearvestatud. Looduskaitseaduse § 11 lõike 1 kohaselt määratakse pindalalise loodusobjekti kaitse alla võtmisel ala kaitse alla võtmise eesmärk, kehtestatakse ala kaitsekord (kaitse-eeskiri), määratakse ala piir, nimetatakse kaitse alla võetava ala valitseja ja lisatakse otsusele loodusobjekti asukoha kaart. Üldisemad visioonid ja suundumused sätestatakse arengukavades, strateegiates ja kaitsekorralduskavas.
72	Määruse eelnõu menetluse peab peatama seniks, kui on moodustatud töögrupp.	Osaliselt arvestatud. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu koostamise käigus on kaasatud huvigruppe, maaomanikke, kohalikke omavalitsusi ja RMK esindajaid. 2009. aastal korraldati seitse koosolekut, kuhu olid kutsutud ka Kuusalu valla esindajad. Koosolekul lepidi muu hulgas kokku, et kohalikud omavalitsused esitavad oma ettepanekud kaitse-eeskirja eelnõu ekspertiisi koostajale Kaili Preismannile. Keskkonnaamet oli valmis moodustama valdkondlikud töögrupid Kuusalu ja Vihula valla esindajatega, kuid vastust kohalikest omavalitsustest ei tulnud. Kuusalu vallale anti võimalus koondada ettepanekud küladest ja teha ise ettepanekuid, kuid määratud tähtajaks neid ei esitatud.
73	Määruse eelnõu peab sisaldama mõistete lahtiseletusi (traditsiooniline elustiil, paadi lauter, taluarhitektuur, põllumaa, õuemaa, rahvauritus, haljastustegevus, kaldakindlustusrajatis, rannakindlustusrajatis jm).	Arvestatud. Kõik kasutatavad mõisted defineeritakse kaitse-eeskirja eelnõu juurde kuuluvas seletuskirjas, et selgitada nende sisu ja vältida erinevaid tõlgendusi.
74	Määruse eelnõu peab viitama nõuetekohasele seletuskirjale, tsoneeringule ning korralduskava projektile.	Osaliselt arvestatud. Määruse eelnõu viitab seletuskirjale ja kaardile, kuid ei pea viitama kaitsekorralduskavale. Lahemaa rahvuspargil puudub kinnitatud kaitsekorralduskava.
75	Õuemaa kuivendamiseks tuleb lubada ka teisi meetodeid peale drenaažkuivendusvõrgu.	Õuemaa kuivendamise lubamist puudutav osa on sätestest välja jäetud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 20 lg 1 p 1 keelab piiranguvõõndis uue maaparandussüsteemi rajamise. Maaparandusseaduse kohaselt on maaparandussüsteem maatulundusmaa kuivendamiseks ja niisutamiseks ning keskkonnakaitseks vajalike ehitiste kogum, mis kantakse maaparandussüsteemide registrisse. Väikesemahulist kuivendusvõrku, mis rajatakse õuemaale hoone või hoonestuse teenindamiseks, ei käsitleta maaparandussüsteemina ning kaitse-eeskirjaga eraldi selle rajamist ei reguleerita. Kaitseala valitseja saab kaaluda selle lubamist §-st 7 lähtuvalt, kuna see on käsitletav rajatisena.
76	Seletuskiri peab muu hulgas sisaldama majanduslike mõjude analüüsi nii kohalikele omavalitsustele kui ka üksikisikutele ja täpsemalt määratletud saamata jäävate tulude kompensatsioonimehhanism; selgitust, kuidas tagatakse iga sihtkaitse- ja piiranguvõõndi kaitse eesmärk; millistel alustel on muudetud täna kehtiva sihtkaitsevõõndite jaotust.	Selgitatud. Kaitse-eeskirjade eelnõud ning seletuskirjad koostatakse Keskkonnaministeeriumi kui eelnõude kinnitamisele esitaja poolt antud suuniste alusel. Ühe osana tuleb Keskkonnaametil seletuskirjas käsitleda ka määruse mõju ja selle rakendamiseks vajalikke kulutusi. Selles tuleb meile antud juhiste järgi anda hinnang eelnõu jõustumisega kaasnevate maamaksutulude vähenemise kohta kohaliku omavalituse eelarvele. Kaitse-eeskirja seletuskirja täiendatakse pärast

		kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamisetapi läbimist määruse mõju ja rakendamiseks vajalike kulutuste osas.
77	Seletuskirjas puudub analüüs, mis prognoosiks loodusliku veerežiimi taastamise võimalikku mõju vastavaid sihtkaitsevõõndeid ümbritsevatele aladele.	Mittearvestatud. Loodusliku veerežiimi taastamiseks tuleb tellida projekt, mis sisaldab eeluuringuid ja mille käigus hinnatakse keskkonnamõjude hindamise vajalikkust. Nõuded ja tingimused konkreetsete tegevuste elluviimiseks selguvad täpsemate uuringute käigus, neid ei saa sätestada kaitse-eeskirjaga ega kaitse-eeskirja seletuskirjaga.
78	Jätta otsustamisõigus oma eramaal tehtavatesse toimingutesse kohalikele inimestele, maaomanikele, kes väärtustavad oma kuulumist kohapealsesse ajaloolisse suguvõssa ja kes jätkuvalt soovivad oma kodu taasrajada.	Mittearvestatud. Otsuste langetamine tegevuste elluviimiseks looduskaitseobjektidel toimub ühtsetel alustel ja õigusaktidega sätestatud korras. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga ei saa sätestada erisusi selles küsimuses. Maaomanikel, -valdajatel ja avalikkusel on võimalusi, et osaleda ning sekkuda kaitsealustel territooriumitel toimuvasse. Kaitse-eeskirjade ja kaitsekorralduskavade ettevalmistamine viiakse läbi avaliku menetlusena, mis ongi mõeldud selleks, et kõik huvigrupid saaksid teha ettepanekuid ning avaldada arvamust. Kõiki ettepanekuid kaalutakse arvestades Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärke. Samasugused põhimõtted kehtivad ka detail- ja üldplaneeringute koostamisel ning keskkonnamõju hindamiste läbiviimisel.
79	Võtta looduskaitse alla ka ajalooliselt samas kohas elavad inimesed, kes säilitavad kohepealse kultuuri, kombed. Põhjaranniku murre on samahästi kui kadunud.	Selgitatud. Looduskaitse on looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ja loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega. Looduskaitse hõlmab ka kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna säilitamist ning loodusvarade kasutamist säästlikkuse põhimõttest lähtuvalt. Looduskaitset Eestis reguleerib looduskaitseeadus. Seega ei ole inimeste looduskaitse alla võtmine looduskaitse eesmärk. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga ei saa neid eesmärke muuta.
80	Ehitamine on eelnõus hästi lahendatud, kuid lisaksin siia veel ühe endisaegse talutraditsiooni, mis puudutab maade müüki. Kui naabertalu läks „haamri alla”, siis oli ostueesõigus piirneval talul, et ei tekiks tühje laike ja et talud oleksid tervikud.	Mittearvestatud. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga ei saa reguleerida küsimusi, milleks looduskaitseeadus ei anna võimalust. Nii ei ole võimalik kaitse-eeskirja alusel korraldada maade müüki naaberkinnistute omanike ja külavanemate osavõtul. Maade müük kaitsealadel toimub üldistel alustel ja õigusaktidega sätestatud korras, kuid erisusega, et looduskaitseeaduse § 16 lõike 2 kohaselt on riigil võimalik rakendada ostu-eesõigust.
81	Kuna Lahe talu asub Kolga lahe ääres, siis häirib meid enamasti see, mis on seotud merega – nt jetidega sõitmine või kiirpaadiga sõitmine. Kas ei saaks mootorpaadi kiirust piirata, et mitte häirida kalureid?	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirjaga saab seada kitsendusi, mis on vajalikud kaitse eesmärkide elluviimiseks. Nii on Lahemaa rahvuspargis mootoriga ujuvvahendiga sõitmine keelatud kohtades, kus see häirib ja ohustab lindude pesitsemist. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga ei saa keelata mootoriga ujuvvahendiga sõitmist ja seada piiranguid kiirusele põhjendusega, et see häirib kalureid. Inimeste heaolu ja avaliku korra tagamiseks kehtestab korra kohalik omavalitsus. Selle kaudu saab seada ka lisareegleid mootorsõidukitega sõitmiseks merealadel.
82	Palub tühistada hoonestusõigus.	Selgitatud. Antud küsimus ei puuduta Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõud ja ei ole seetõttu asjakohane selles kirjavahetuses.
83	Tuleb välja töötada talu mõiste, kuna praegu kasutatakse seda	Mittearvestatud. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõus kasutatakse

	sõna iga maja, lampkasti ja Vene sõjaväe kaeviku kohta, et saaks ehitusõigust „talule”. Eesti Vabariigis oli kasutusel talu kohta järgmine mõiste: talundiks arvatakse iga majapidamine, mida kasutatakse põllumajandussaaduste tootmiseks, alates 1 ha suuruselt ja mida peetakse iseseisva majapidamisüksusena. Kasutagem seda mõtet.	ehitustegevuse reguleerimisel piiranguvõndites mõistet „algset taluõuekohad”. Kõik kasutatavad mõisted defineeritakse kaitse-eeskirja juurde kuuluvas seletuskirjas, et selgitada nende sisu ja vältida erinevaid tõlgendusi. Algse taluõuekohana Lahemaa rahvuspargis käsitletakse ajalooliste kaardimaterjalide põhjal tuvastatavat taluõueala, mille moodustab elamu koos abihoonetega. Eraldi asuvad üksikhooned ei moodusta iseseisvat õueala. Pikemalt vastuskirjas.
84	Võimuküsimus: Lahemaa rahvuspargi valitseja ja Kuusalu vallavalitsus. Kui pöördun Kuusalu vallavalitsuse poole, siis öeldakse, et Lahemaa rahvuspark lubas. Kui pöördun Lahemaa rahvuspargi poole, siis öeldakse, et kohalik omavalitsus otsustab. Tegemist on võimude vastandumisega ja see probleem tuleb selgeks teha.	Selgitatud. Selgitatud Keskkonnaameti ja kohaliku omavalitsuse pädevusse kuuluvaid ülesandeid.
85	Ettepanek anda Lahemaa rahvuspark ühe regiooni valitsemise alla.	Selgitatud. Selgitatud, et neid ettepanekuid ei saa lahendada Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja menetlemise käigus, kuid Keskkonnaamet on moodustanud töörühma rahvusparkide tervikliku toimimise süsteemi väljatöötamiseks, sealhulgas rahvusparkide koostöövõrgustiku käivitamiseks. Töögrupis arutatakse rahvusparkide haldamisega ja kaitse korraldamisega seonduvat, analüüsitakse probleeme ning töötatakse välja arendusprogramm rahvusparkide tõhusamaks toimimiseks. Samuti on loodud Lahemaa rahvuspargi koostöökogu, mille juhtgruppi kuuluvad Keskkonnaameti, Riigimetsa Majandamise Keskuse, Keskkonnainspektsiooni, Muinsuskaitseameti, kohalike omavalitsuste ja külade esindajad. Koostöökogu sektsioonides saavad osaleda kõik soovijad. Lahemaa rahvuspargi koostöökogu statuudi on kinnitatud Keskkonnaameti peadirektor.
86	Ettepanek määrata rahvuspargile direktor, kelle poole saaksid Lahemaal elavad inimesed otseselt pöörduda.	
87	Tihendada koostööd külaelanikega ja looduskaitsega tegelevate vabühendustega.	
88	Moodustada Lahemaa sõpradest ja toetajatest Koostöökoda.	
89	Ettepanek teha ühele inimesele ülesandeks kaitse-eeskirjade täitmise kontroll.	Mittearvestatud. Järelevalve teostamine kuulub Keskkonnainspektsiooni pädevusse.
90	Ettepanek viia läbi Lahemaa rahvuspargi väärtuste korralik uuring nagu seda tehti rahvuspargi algaastatel.	Selgitatud. Lahemaa rahvuspargis on tehtud viimastel aastatel poollooduslike koosluste, märgalade, selgrootute, sammalde ja samblike, looduslike pühapaikade ja kohapärimuse inventuure, tehakse kaitsealuste taimede ja lindude seiret. Tehtud on uuring, mis käsitleb maastikke (eelkõige kultuurmaastikke), rannikualade planeerimise põhimõtteid ning arhitektuuri. Lisaks tehti metsaelupaikade inventeerimine sihtkaitsevõndi ja osadel piiranguvõndi aladel ning külade asustusstruktuuri ja arhitektuuri inventuur.
91	Koostada kaitse-eeskirjad võimalikult konkreetsemad, et arendajatele ei jääks võimalusi seadustest kõrvale hiilida.	Arvestatud. Kaitse-eeskirjade koostamisel on püütud regulatsioonid sätestada võimalikult täpsed, et vähendada ametnike diskretsiooniruumi.
92	Püüda hoida iga väiksematki pärandkultuuri detaili (näiteks vanu kohanimed) ning usaldada ja tunnustada selle nimel tegutsevaid kodu-uurijaid.	Selgitatud. Üheks rahvuspargi kaitse eesmärgiks on pärandkultuuri, sealhulgas rahvakultuuri kaitse, tagades selle säilimise, uurimise, tutvustamise ja arengule kaasa aitamise. Viimastel aastatel on tehtud kaks olulist uuringut: looduslike pühapaikade inventuur ja rahvuspargiga aladelt on kogutud kohapärimuslikke tekste. Nende uuringute tulemustega arvestatakse koostatavas kaitsekorralduskavas.

93	Avaldas arvamust, et tema meelest ei ole Kõnnus midagi sellist, mis peaks kuuluma looduskaitsealasse.	Selgitatud. Piirkond hõlmab nii looduslikult kui ka kultuurilisel väärtuslikku maastikku. Lisatud, millised väärtused piirkonnas asuvad.
94	Kinnistu 42301:001:0457 jääb loodusliku sihtkaitsevööndisse. Kui on plaanis eramets tsoneerida sihtkaitsevööndisse, siis tuleks välja selgitada, millised loodusväärtused seal asuvad ja miks on vaja rangem kaitsereežiim.	Selgitatud. Keskkonnaameti spetsialistid on kaardistanud Naskali sihtkaitsevööndis asuvad metsaelupaigad. 2010. aastal tehti seal kordusinventuur.
95	Ebaõiglane on ka see, et kui minu kinnistu 42301:001:0456, mis oli planeeritud Juminda-Suurekõrve sihtkaitsevööndisse ning seal keelati raied ära, toimusid samas kui kõrval asuval riigimetsas 42301:001:0704 suuremahulised raied. Mis alusel toonane rahvusparki valitseja Lahemaa Rahvuspark nõnda toimis? Esitas ka kaardi.	Selgitatud. Kirjast ei selgu, mis aastal toimusid kinnistul katastritunnusega 42301:001:0704 suuremahulised raied. Metsaregistri andmete järgi on raiealade metsade vanus 21-50 aastat. 1997. aastal kinnitati kehtiv Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskiri, millega on antud piirkonnas väärtuslikumad metsad tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning majandustegevus, sealhulgas metsaraie, on sellest ajast Juminda-Suurekõrve sihtkaitsevööndis olnud keelatud.
96	Ei ole nõus, et eramets tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse, mis välistab võimaluse varuda enda metsast kütte- ja tarbepuitu. Ettepanek jätta kinnistu 42301:001:0457 piiranguvööndisse, sest 10 a on metsa seal majandatud ja see näitab seda, et ka majandades on võimalik säilitada väärtuslike metsakooslusi.	Arvestatud. Kokkuleppel maaomanikega määratud Naskali sihtkaitsevööndis olevad erakinnistud piiranguvööndisse, kus on keelatud uuendusraied. Sellega tagatakse teatud elupaikade säilimine.
97	Praegune kompenseerimine on ebaõiglane.	Selgitatud. Selgitatud, mille alusel toetust jagatakse ja et kaitse-eeskirjaga ei ole võimalik summaksid muuta. Kirjeldatud meetmeid saamata jäänud tulu kompenseerimiseks.
98	Ettepanek arvata välja kinnistu 42301:001:0456 (kuhu on 1960. a istutatud mets) Juminda-Suurekõrve sihtkaitsevööndist ning liita see Hara piiranguvööndiga.	Mittearvestatud. Kinnistu asub Suurekõrve sihtkaitsevööndi metsamassiivis. Selle välja arvamine piiranguvööndisse ei ole võimalik, kuna kinnistu ja seda ümbritsevad alad moodustavad terviku.
99	On taastamas Suurpea külas Sillaotsa kinnistul seal ajalooliselt asunud hoonestust, mille on heaks kiitnud nii kohalik omavalitsus kui ka Keskkonnaamet. Soovib, et ehituskeeld uues eeskirjas sellisele tegevusele ei laieneks ning teeb ettepaneku eeskirja vastavalt parandada.	Arvestatud. Kaitse-eeskiri ei tunnista kehtetuks ühtegi detailplaneeringut, sest detailplaneering on kohaliku omavalitsuse haldusakt, mille võib kehtetuks tunnistada ainult haldusakti andja. Keskkonnaamet lisab kaitse-eeskirja eelnõusse rakendussätte, mille järgi on teatud ajaperioodil kehtestatud detailplaneeringute realiseerimiseks õigus anda ehitusluba, olenemata kaitse-eeskirja tingimustest.
100	§ 20 osas jääb selgusetuks, kas näiteks niitmine, puu- ja põõsarinde kujundamine/harvendamine on lihtsalt vajadus või kohustus.	Selgitatud. Kaitse-eeskirja kehtestamisele järgneb uue kaitsekorralduskava koostamine, kus esitatakse juba täpsemalt vajalike tegevuste alad ja prioriteedid. Vajalik tegevus ei ole kohustus maaomanikule, vaid nende teostamist korraldab Keskkonnaamet vastavalt prioriteetidele ja ressursside olemasolule. Soovi korral võib vajaliku tegevuse osas töid teha ka maaomanik ise.
101	§ 23 lõike 1 punkt 1 keelab hoonete püstitamise looduslikul rohumaal. Vastav kitsendus tundub üsna kentsaka keeluna kinnistule, millisel on kummalgi pool ca 80–100 m kaugusel olemasolevad naaberkrundi ehitised. Teisisõnu olemasoleva küla piirkonda ei või uut ehitada, ehk ainult olemasolevale õuemaale. See ei pruugi olla mõistlik, kuna paljude kinnistute ehitised on paigutatud nt nõukogude ajal, kuid nüüd on kinnistu piirid	Osaliselt arvestatud. Sätet on muudetud. Eelnõu § 23 lg 1 p 1 alusel on piiranguvööndis keelatud hoonete püstitamine metsamaal ja loodusdirektiivi elupaigatüüpides. Loodusdirektiivi elupaigatüübid on määratud inventuuride käigus. Seega ei ole ehitamine enam keelatud looduslikul rohumaal üldiselt, vaid ainult seal, kus on registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüüp. Piirang loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja metsamaa osas on vajalik kaitse eesmärkide saavutamiseks, millega ühtlasi tagatakse rahvusvahelised kohustused. Elupaikadele

	muutunud ja kinnistu kujundamisele peaks looma vabamaid võimalusi vastavalt muutunud olukorrale.	tuleb tagada soodsa seisundi säilimine, st nende looduslik levila peab olema muutumatu suurusega või laienema.
102	§ 8 lõige 1 annab kaitseala valitsejale sisuliselt õiguse mitte kooskõlastada ehk tagasi lükata kõikvõimalikud taotlused juhul, kui see kahjustab kaitse eesmärgi saavutamist. Vastavat punkt annab valitsejale õiguse soovi korral kasutada abstraktset põhjendust lisaks kõikidele eelnõus esitatud kitsendustele, mis ehk satuksid õiguse andma mingiks tegevuseks.	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 8 lg 1 kordab looduskaitseeaduse § 14 lg 2 sätestatud regulatsiooni, mille osas looduskaitseeadus ei anna volitust seda normi kaitse-eeskirjas teisiti sätestada. Nimetatud regulatsioon kehtib kõigil kaitsealadel.
103	§ 16 lõike 1 punkt 3 keelab tavainimesel sisuliselt igasuguse (mittelooduskaitsealase) ehitamise omal maal. See piirab oluliselt paljude maaomanike võimalusi oma majandus või arengutegevust edasi viia.	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 16 lg 1 p 3 käsitleb ehitustegevust sihtkaitsevööndis. Sihtkaitsevööndite piirid on üles ehitatud nii, et sihtkaitsevöönditesse ei jää elamuid ega ühtegi muud kasutuses olevat hoonet. Pikemalt on põhjendatud vastuskirjas.
104	Ettepanek kaitse-eeskirjas sätestada, et olemasolevate maaparanduskraavide süvendamine ja hooldamine on lubatud ja nende funktsionaalsuse tagamiseks ka osaliselt uute kraavide rajamine.	Selgitatud. Kuigi kaitse-eeskirja eelnõu ei reguleeri ehitiste, sh olemasolevate maaparandussüsteemide hooldamist ja rekonstrueerimist, on see siiski võimalik. Ka on võimalik osaliselt uute kraavide rajamine olemasolevate funktsionaalsuse tagamiseks.
105	§ 6 lõike 5 kohaselt saab parimal juhul võib võsa- ja heinamaad hooldada. Tekib küsimus, mis on paljude kinnistute omanikele stiimul vastavaid maatükke üldse omada.	Selgitatud. Küsimus viitab valele paragrahvile kaitse-eeskirja eelnõus. Kirjeldatud on meetmeid saamata jäänud tulu kompenseerimiseks ja poollooduslike koosluste hooldamiseks.
106	Ettepanek korraldada avalik arutelu. Miks ei ole pandud kaarti Keskkonnaameti kodulehele? Miks ei ole viidatud e-posti aadressile, kuhu saab ettepanekuid esitada?	Selgitatud. Avalikud arutelud korraldati. Kaitse-eeskirja eelnõu tsoneering ehk vööndite piirid olid avalikustamise perioodi jooksul väljas Lahemaa rahvusparki veebilehel www.lahemaa.ee. Ettepanekuid ja kommentaare sai avalikustamise perioodi vältel esitada ka meili teel. Kõik Keskkonnaameti ametlikele meiliaadressidele saabunud kirjad, sh ettepanekukirjad, registreeritakse ja menetletakse Keskkonnaameti infosüsteemis võrdsetel alustel posti teel saabunud kirjadega.
107	§ 23 lg 3 annab valitsejale õiguse määrata uute kavandatavate ehitiste paiknemist. Eeltoodud õigused valitsejale piiravad oluliselt kinnistu omaniku võimalusi oma kodu- või puhkekoha planeerimiseks.	Selgitatud. Piirang on vajalik tagamaks loodusväärtuste ja asustusstruktuuri säilimist väärtuslikes küldes. Kirjas esitatud põhjendused.
108	§ 23 kohaselt ei laiene ehituskeeld olemasoleva ehitise esmakordsele juurdeehitusele juhul, kui juurdeehitise maht on väiksem kui üks kolmandik olemasoleva ehitise kubatuurist. Leiab, et vastav piirang ei ole kooskõlas tänapäeva olukorraga, kui inimeste kodumajandustegevus ja elustandardid erinevad oluliselt sellest, mis oli talude või nõukogude ajal.	Osaliselt arvestatud. Vastavat piirangut kaitse-eeskirja eelnõus enam ei ole. Keskkonnaamet ei ole nõus, et tänapäeval on inimestel rohkem maatehnikat, pigem vastupidi – pärast maareformi on kunagised talukohad tükeldatud, Lahemaa rannakülade asustusest valdava osa moodustavad suvitajad, palju vanemaid abihooneid seisab kasutuseta ja on lagunemas, taluna majandatud maaomandeid on järele jäänud üksikuid. Täiendava abihoonepinna vajaduse võimaldab kaitse-eeskirja § 23 lg 4 p 1, mille kohaselt ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse.
109	§ 23 kohaselt peaks isegi kuni 15 m ² suuruse ehitusaluse pinnaga paadikuuri rajamiseks olema olema detail- või üldplaneering. See	Arvestatud. Kaitse-eeskirja § 23 lg 4 p 9 loob võrreldes looduskaitseeadusega Lahemaal erandi, andes võimaluse ranna ja kalda ehituskeeluvööndisse võrgu- ja

	on liigne bürokratiseerimine.	paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitise püstitamiseks ilma detailplaneeringuta. Väikeehitist käsitletakse siinkohal ehitusseadusest lähtuvalt. Väikeehitis on ehitis, mille ehitusalune pind on kuni 60 m ² ja kõrgus kuni 5 m. Sättest on eemaldatud 15 m ² suuruse ehitusaluse pinna nõue.
110	Ettepanek muuta Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja § 23 selliselt, et jääb võimalus ehitada Võsu piiranguvööndis looduslikule rohumaaale.	Arvestatud osaliselt. Ehitamine ei ole lubatud loodusdirektiivi elupaigatüüpides, väärtuslikumad rohumaad on keskkonnaregistris registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüüpina. Sätestatud ehituspiirangute eesmärk on asustuse olemasoleva struktuuri, miljöö ja ajaloolise ehituslaadi säilitamine ning loodusväärtuste kaitse. Suurema ehitussurve tõttu on kadumas rannaküladele iseloomulik asustusstruktuur, kus hoonestatud alad vahelduvad rohumaa või metsamaa kõlvikuga. Pikemalt põhjendatud vastuskirjas.
111	Üldiselt leevendada ehituspiiranguid, jättes võimaluse lubada ehitamist kaitseala valitseja kaalutusotsuse alusel.	Mittearvestatud. Ehituspiirangute sätestamine Lahemaa rahvusparkis on vajalik, et tagada kaitse eesmärkide elluviimine. Täpsemad ehituspiirangud ja -tingimused on piiranguvööndites vajalikud, et eelkõige tagada rahvusparki ühe olulise kaitse eesmärgi ☒ kultuuripärandi, sh arhitektuuri ja asustusstruktuuri kaitse. Kõiki ehituspiiranguid ja -tingimusi analüüsiti ning need koondati kaitse-eeskirja väljatöötamise käigus ekspertide osavõtul.
112	Kas kaitse-eeskirjas ei ole vajalik viidata, millistest põhimõtetest lähtuvalt annab kaitseala valitseja nõusoleku? Kas ei oleks mõistlik viidata, et otsused tehakse haldusmenetluse seaduses sätestatud põhimõtetel?	Mittearvestatud. Keskkonnaamet on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus. Tegemist on haldusorganiga, kelle tegevus haldusakti andmisel või toimingu sooritamisel peab lähtuma haldusmenetluse seaduses sätestatud nõuetest ja põhimõtetest. Seega ei ole vajalik vastava viite lisamine Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja.
113	§ 1 lg 1. Liigid on üle võetud loodusdirektiivist. Kas roomajad ja imetajad ei vaja mingisugust kaitset? Selgitada kuidas liike kaitstakse. § 1 ja 6 sõnastus vajaks täpsustamist.	Selgitatud. Selgitatud, kuidas liike kaitstakse.
114	§ 22 lg 1 p 1 tuleks tavainimesele lahti seletada, turbe- ja häilraie mõiste või anda viide.	Arvestatud. Turberaie on defineeritud metsaseaduses. Terminit „häilraie” uues kaitse-eeskirja versioonis enam ei kasutata.
115	§ 8 lg 2 tundub kohmakas, tuleks muuta. § 8 lg 3 tuleks sõnale „keskkonnanõuded” lisada ette sõna „täiendavaid” ja lisada, et kaitseala valitsejal on õigus nõuda keskkonnamõjude hindamist.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 8 lg 3 sõnastus tuleneb looduskaitseaduse § 14 ning teisiti sätestamise võimalust seadus ei anna.
116	§ 6 lg 5 p 4: kas võib järeldada, et jetiga on lubatud sõita Võsu rannas?	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu ei keela jetiga sõitmist Võsu rannas. Kaitse-eeskirjaga on võimalik sätestada piirangud lähtudes kaitseala kaitse eesmärkidest. Veeseaduse § 18 lõike 5 kohaselt on üksnes maavanemal õigus oma korraldusega keelata avalikul ja avalikult kasutataval veekogul veesõidukitega liikumine, kehtestada liikluskiiruse piirang ja keelata veekogujäälle mineku.
117	Mis on võõrliik eeskirja kontekstis? Kas lehis on?	Selgitatud. Selgitatud, kuidas on defineeritud võõrliik ning et lehis kuulub sinna hulka.
118	Ei nõustu Lahemaa kaitse-eeskirjaga. Puuduvad üksikasjalikud selgitused maaomanike õiguste kohta. Soovib müüa enda kinnistud riigile (Pärlioja ja Haldja).	Selgitatud. Selgitatud, kuidas käib riigile müümise protseduur, ning antud hinnang, kas uus kaitsekord piirab Pärlioja ja Haldja maaüksuste sihtotstarbelist kasutamist.

119	RMK palub selgitust, millega on põhjendatud hall-lepikute uuendusraie pindala piiramine. Hall-lepikud on metsanduslikus tähenduses vähem väärtuslikud puistud ning metsaseaduses pole hall-lepikute uuendusraiele vanuse alampiiri kehtestatud. Ettepanek lubada hall-lepikutes kaitseala valitseja loal lageraiet langi suurusega kuni 2 ha.	Mittearvestatud. Puistutes, mis on lepa enamusega, kasvab ka teisi puuliike, seega on eesmärgiks ka segametsade säilitamine. Samas ei reguleeri kaitse-eeskiri piiranguvööndis hooldus- ja valikraiete tegemist. Lepikute majandamiseks ei pea kasutama ainult uuendusraiet. Lepa väljaraiumisel saab kasvatada väärtuslikuma puistu.
120	Palub kaitse-eeskirjas või mõnes muus asjakohases dokumendis defineerida, mida mõistetakse termini „rahvaüritus” all. Samuti palub täpsustada, kuidas on reguleeritud külastuskorraldus kaitsealal?	Arvestatud. Seletuskirjas defineeritakse rahvaürituste mõiste. Rahvaüritus – organiseeritud üritus, näiteks matk, orienteerumis-, jalgratta- vm spordiüritus, õppus, meelelahutus-, kaubandus- vms üritus. Külastuse praktiline korraldamine (infopunkti haldamine ja külastusobjektide hoolduse, rekonstrueerimise ja ehitamise korraldamine) on RMK loodushoiuosakonna ülesanne. Vastuskirjas põhjalikum selgitus.
121	Ettepanek jätta kaitse-eeskirja eelnõust välja termin „väljavedu” ning sõnastada kaitse-eeskirja § 22 lg 3 järgmiselt: „metsamaterjali koondamine ja kokkuvedu külmumata pinnaselt, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul”.	Mittearvestatud. Tegemist on looduskaitse-eeskirja sõnastusega, mida kaitse-eeskirjas muuta ei saa. Kaitse-eeskiri ei piira puidu väljavedu mööda metsateid ja üldkasutatavaid teid, kuid piirab puidu väljavedu väljaspool üldkasutatavaid teid, kui pinnas seda ei võimalda.
122	Ettepanek liita Koolimäe sihtkaitsevöönd Kõrve sihtkaitsevööndiga ning loobuda liikumispiirangust kogu Kõrve sihtkaitsevööndis, kuna selle suuruse tõttu on ebatõenäoline, et keegi satub kaitseala linnuliigi pesapuu lähedusse.	Mittearvestatud. Keskkonnaamet on seisukohal, et kõik I kaitsekategooria liigid, kelle kaitseks on vajalik sätestada liikumispiirang, tuleb võimaluse korral tsoneerida eraldi sihtkaitsevööndisse ja vastavad sihtkaitsevööndid tuleb tähistada.
123	Ettepanek käsitleda võõrliike § 6 lg 7 eraldi punktina ning võimalusel täpsustada, milliseid võõrliike ja millistest vöönditest on lubatud eemaldada. Lubada kähriku, rebase ja mingi arvukuse reguleerimist aasta läbi kõigis piiranguvööndites ning sõnastada see eraldi punktina kaitsekorra üldpõhimõtete all.	Mittearvestatud. Võõrliikide all on kaitse-eeskirjas mõeldud nii looma- kui ka taimeliike. Kuna võõrliikide loodusest eemaldamine ei ole kaitseala põhine, vaid on reguleeritud üle-eestiliselt, siis ei ole otstarbekas seda täpsemini kaitse-eeskirjaga reguleerida. Võõrliikide loodusest eemaldamine on lubatud aasta läbi kõikides piiranguvööndites. Kuna kaitseala ei ole jahimaa, siis rebase arvukuse reguleerimisel lähtutakse vajadusest.
124	Ettepanek asendada tekstilõik „...maavaravaru kaevandamisega rikutud maa korrastamiseni” tekstiga „ammendatud karjääri rekultiveerimiseni”.	Mittearvestatud. Keskkonnaamet on sõnastuse osas lähtunud maapõueseaduses kasutatavast mõistest, mis on samas seaduses ka defineeritud.
125	§ 22 lg 1 Eelnõu eelmise redaktsiooni kohta tegi RMK ettepaneku tühistada piiranguvööndis seisundijärgse lageraie piirang 0,5 ha ning lubada seisundijärgseid lageraieid metsapatoloogi määratud pindalal või kompromissvariandina pindalalaga kuni 3 ha. Käesolevas kaitse-eeskirja eelnõu redaktsioonis on seisundijärgne lageraie kaotatud. Ettepanek ennistada kaitseala piiranguvööndis seisundijärgne lageraie, mis on lubatud metsapatoloogi määratud pindalal või kompromissina pindalalaga kuni 3 ha.	Osaliselt arvestatud. Metsapatoloogi poolt tehtud ekspertiisi alusel saab teha sanitaarraieid. Metsaseadus ei sea sanitaarraiatele pindalalisi piiranguid ega piira ka, millise täiuseni võib raiet teha. Seega on seisundijärgne lageraie metsaseaduse mõistes sanitaarraie. Lisapiirangute punkt häilraiatele on kaitse-eeskirjast kustutatud ning häilraiate tegemist reguleerib metsaseadus. Kaitse-eeskiri seab turberaiatele pindalalise piirangu, mis on 2 ha.
126	Eelnõu käesoleva redaktsiooni tekstis on §-s 22 lg 1 p 1 nõutud, et häilraie korral peab peale iga raiet teostamist säilima 15% häilu tagavarast. Antud punkti sõnastus on arusaamatu, kuna häil	Arvestatud. Antud säte on kaitse-eeskirja eelnõust välja jäetud.

	on kuni 30 m läbimõõduga ala puistust, mis raiutakse lagedaks. Täpsustada kaitse-eeskirja sõnastust.	
127	§ 6 lg 4 ja § 11. Mõlemas paragrahvis on kasutatud mõistet „kaitseala korraldamine”. Täpsustada, mida mõeldakse kaitseala korraldamise all.	Selgitatud. Mõlemas viidatud sättes kasutatakse mõistet „kaitse korraldamine”. Kaitse korraldamine on looduskaitseeaduse 3. peatükis sätestatud tegevused kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärkide saavutamiseks. Vastuskirjas selgitatud põhjalikumalt.
128	Ettepanek arvata piiranguvööndisse Pedassaare sihtkaitsevööndi kvartal SG023, samuti kvartalite SG011 ja SG018 need eraldised, mis ei ole kaetud kaitsealuse taimeliigi leiukohaga.	Mittearvestatud. Lahemaa rahvuspark kuulub Natura 2000 võrgustikku Lahemaa loodus- ja linnualana. Eesti riigil on kohustus tagada loodusdirektiivi metsaelupaikade kaitse Lahemaa rahvusparkis. Eesmärgiks on seatud pindalad, mille kaitse ei ole kehtiva kaitsekorraga tagatud. Seetõttu on vajalik laiendada sihtkaitsevööndeid, kus asuvad väärtuslikud metsad. Kuigi nimetatud sihtkaitsevööndite loomisel võib eeldatavalt tekkida konflikt ohutuse ja looduskaitse vahel, on Keskkonnaamet seisukohal, et sihtkaitsevööndis esinevate väärtuste kaitse tuleb tagada, avalikult kasutatavate teede ümbrustest ohtlike puude eemaldamine on võimalik – kaitse-eeskirja eelnõu § 14 lg 2 p 6 kohaselt on lubatud ehitiste (sh teede) hooldamine. Arvestatakse osaliselt RMK ettepanekutega vööndite osas, kus metsa ei jäeta looduslikule arengule, vaid säilitatakse elupaigatüübid. Vastuskirjas selgitatud ja põhjendatud täpsemalt.
129	Ettepanek arvata Karula sihtkaitsevööndi laienduse kvartal VU095 piiranguvööndisse.	
130	Kotka sihtkaitsevöönd – RMK hinnangul piisaks praegusest Sillaotsa sihtkaitsevööndist ning sellel alal paiknevatest vääriselupaiga tunnustatud aladest. Kotka sihtkaitsevööndis asuvad ümbruskonna elanike poolt aktiivselt kasutatavad alad ning sihtkaitsevööndi moodustamisel tekib probleem vanade kuusikute uuendamiseiga.	
131	Külaotsa sihtkaitsevöönd (kv LK106 ja LK107) – Loksas inimeste poolt aktiivselt kasutatavad alad mere ääres.	
132	Lahe sihtkaitsevöönd – populaarsed mustika- ja seenemetsad. Sellised vanad ja juurepessust kahjustatud kuusikud ei sobi püsimeetsaks ning neid ei ole võimalik sellistena säilitada.	
133	Lohja sihtkaitsevöönd – sihtkaitsevööndis on inimeste poolt aktiivselt kasutatavad alad. Kvartalitel LK117, LK118, LK119 ja LK324 kasvavad üleseisnud kuusikud, mis vajavad järkjärgulist uuendamist. Metsad vajavad korrastamist, et tagada inimeste ohutus metsas liikumisel ja tuleohutus.	
134	Vainupea sihtkaitsevöönd – vanad kultuurpuistud, tegemist on suureneva probleemiga, kuna alal liikumine muutub aasta-aastalt raskemaks ja suureneb tuleoht.	
135	Vainupea sihtkaitsevööndi kvartalid VU024, VU025 ja VU036 (vt lisa 1), keskmiselt 100-aastane mets, RMK on teinud väljavõtte tuginedes 2001. a takseerandmetele – tänase seisuga võib igale eraldisele lisada kümme aastat. Ettepanek: arvata Vainupea sihtkaitsevööndi laienduse kvartalid VU024, VU025 ja VU036 piiranguvööndisse.	
136	Kotka sihtkaitsevööndi planeeritud laiendus kvartalitel VJ045 ja	

	VJ046 hõlmab endas suurel määral keskealisi nõmmemetsi, mille range kaitse alla võtmine ei ole põhjendatud, sest rangelt kaitstud nõmmemetsad on Eestis kaitsealadel ülesindatud. Ettepanek arvata Kotka sihtkaitsevööndi laienduse kvartalid VJ045 ja VJ046 piiranguvööndisse.	
137	Ettepanek arvata piiranguvööndisse Loisu sihtkaitsevööndi laienduse kvartalite VU003, VU004 ja VU005 see osa, mis jääb Mustoja–Haili–Vihula teest põhja poole ning kus domineerivad praegu Eestis rangelt kaitstavatel aladel ülesindatud palumetsad.	
138	Kuidas toimub piiranguvööndi kuusikute uuendamine? Juhime tähelepanu asjaolule, et turberaied kuusikutes ei ole vastavalt metsaseadusest tulenevale metsa majandamise eeskirjale lubatud ning ka käesolevas eelnõus pole toodud eraldi regulatsiooni, millele tuginedes kaitseala valitseja võiks kuusikutes turberaiet lubada. Tuginedes Haanja looduspargi kogemusele, väidame, et väikesepindalaliste lageraietega kuusikutes on võimalik maastiku ilmet säilitada. Ettepanek lubada piiranguvööndi kuusikutes lageraiet langi suurusega kuni 2 ha.	Osaliselt arvestatud. Keskkonnaamet viib kaitse-eeskirja eelnõusse muudatuse, mille alusel on kuusikutes lubatud lageraie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni 0,5 hektarit. Täpsemalt selgitatud vastuskirjas.
139	Eraisik, kellele kuuluvad elamumaa kinnistu (42301:001:0276) ja kaks metsamaa kinnistut (42301:001:0267 ja 42301:001:0692), tegutseb FIE-na, kelle oluliseks tegevuseks on metsatööd ja metsa ja küttematerjalide müük. Soovib oma metsi majandada säästvalt ja pikema perspektiiviga. Metsateatise kooskõlastamisel on kokku puutunud põhjendamata bürokraatiaga. Murelikuks teeb tema kinnistute läheduses asuvas Naskali sihtkaitsevööndis igasuguse raie keelamine. On vastu, et sihtkaitsevööndeid tekitatakse eramaadele.	Selgitatud. Kinnistud katastritunnusega 42301:001:0267 ja 42301:001:0692 asuvad kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt Lahemaa piiranguvööndis, kus kaitse-eeskirja eelnõu järgi on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni kaks hektarit, ning lageraie üksnes kuusikutes ja hall-lepikutes, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar.
140	Soovib hooldada olemasolevaid ja luua uusi kuivendussüsteeme, mida uus eeskiri aga ei luba.	Mittearvestatud. Uute maaparandussüsteemide rajamine piiranguvööndis on olulise keskkonnamõjuga ning ohustab kaitse eesmärkide saavutamist. Pikemalt põhjendatud vastuskirjas.
141	Kas ja millistest tingimustest lähtuvalt on uue kaitse-eeskirja järgi kaitseala valitsejal või temale alluval ametiasutusel õigus tunnistada kehtetuks juba kehtestatud detailplaneeringuid? Kas ja millistest tingimustest lähtuvalt on kaitseala valitsejal õigus kehtestatud detailplaneeringuga elamumaale ehitusloa väljastamiseks nõusoleku andmisest keelduda? Kas võib tekkida oht, et ehitusluba ei saa?	Selgitatud. Kaitseala valitseja pädevuses ei ole tühistada kehtivaid detailplaneeringuid, kuid iga uue haldusakti (nt ehitusluba) andmisel tuleb lähtuda sel hetkel kehtivatest õigusaktidest, mistõttu saab kehtestatud planeeringuid realiseerida vaid ulatuses, mis on kooskõlas kehtiva õigusega (sh Vabariigi Valitsuse määrusega kinnitatud kaitse-eeskirjaga). Keskkonnaamet lisab rakendussätte, mis võimaldab uue kaitse-eeskirja jõustumisel kaitseala valitsejal anda nõusoleku ehitusloa väljastamiseks kehtestatud detailplaneeringuga kinnistu hoonestamiseks.
142	Mida saab hetkel ise ära teha, et tagada kodu ehitamise projekti	Selgitatud. Nii kehtiva kaitse-eeskirja kui ka kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt jäävad

	juba tehtud investeeringute säilimine? Millistest kaitse-eeskirjas nimetatud lisatingimustest peaksin elumuprojekti koostamisel lähtuma, et piiranguvõõndis soovitud ehitusloa jaoks kaitseala valitsejalt nõusolek saada ka uue eeskirja kehtestamisel?	nimetatud tingimuste seadmise regulatsioonid ja senine praktika valdavalt samaks. Lisatud selgitused vastuskirjas.
143	Ettepanek täiendada eeskirja nii, et oleks lubatud kobraste arvukuse aasta läbi reguleerimine.	Arvestatud. Kuna kobras on võõrliik, siis on lubatud kopra eemaldamine loodusest. Küttemisaja ja muud tingimused sätestab jahiseadus ja jahieeskiri. Lisatud selgitused vastuskirjas.
144	Ettepanek muuta eelnõud nii, et § 20 vajalik tegevus oleks § 19 lubatud tegevuse all.	Mittearvestatud. Kuna tegemist on kaitse eesmärkide saavutamiseks vajaliku tegevusega, on see regulatsioon esitatud vajalike, mitte lubatud tegevuste all. Looduskaitseaduse § 17 lõike 9 kohaselt korraldab vajalikke töid kaitse-eeskirjaga määratud ulatuses kaitstava loodusobjekti valitseja riigi kulul, välja arvatud kohalikul tasandil kaitstaval loodusobjektidel.
145	Ettepanek täiendada § 23 lõige 4 punkti 1 järgmiselt: „olemasolevale kinnistule ehitatavale uuele hoonele”, kuna suurvee ajal on tunginud vesi majadele lähedale ning olemasolevasse majja ega innusta investeerima. Soovite ehitada kaugemale ning ootate Keskkonnaametilt ettepanekuid, kuhu võiks ehitada. Kas oleks võimalik ehitada Lõuka-Suve kinnistule, mis asub üle tee, Teie kinnistu vastas. See on maksustatud elamumaana ja maatulundusmaana.	Mittearvestatud. § 23 lg 4 p 1 sätestab, et ranna ja kalda ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Lõuka-Suve kinnistule ei ole võimalik ehitada nii kehtiva kaitse-eeskirja kui ka kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt. Vastuskirjas lisatud selgitused.
146	Ettepanek § 23 lg 2 p 3 täiendada peale sõnu „algsetes talukohtades” sõnadega „ja ühe majapidamise rajamine vähemalt 5 ha suurusel kinnistul kaitseala iseloomuliku hoonestusega”. Põhjendus: paljud põlistalud on müüdnud ja nüüd kasutusel suvilatena. Maareformi käigus on maad tagastatud ning maaomanikud on soovinud seal majandada metsa või rajada kodu. Teadaolevalt ei vasta enamiku taluõuekohtade väljanägemised algselt ettenähtud taluarhitektuurile ei hoonestuselt ega funktsioonilt. Ettepanek korraldada kaitse-eeskirja avalik arutelu.	Mittearvestatud. 5 ha nõude esitamine ei oleks kooskõlas Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndite pärandmaastiku (sh traditsiooniline maakasutus) ja traditsioonilise asustusstruktuuri kaitse eesmärkidega. Nimetatud piiranguvööndites on hästi säilinud traditsiooniline maakasutus, mis väärrib hoidmist. Kinnistu suurusele piirangu seadmine ei ole põhjendatud: traditsiooniliselt on neil aladel olnud väiksemaid hoonestatud maaüksusi kui 5 ha, maaomand koosnes sageli lahustükkidest. Krundi minimaalsuuruse nõude sätestamist raskendab ka maakatastriseaduse § 18 lg 7, mille kohaselt tuleb ehitise püstitamisel maatulundusmaale, millel ei asu ehitisi, moodustada iseseisev ehitise alust ja selle teenendamiseks vajalikku maad hõlmav katastriüksus. Nimetatud vööndites on praegu hoonestamata taluõuekohti, kus hoonestuse taastamine on kooskõlas kaitse eesmärkidega.
147	Ettepaneku lubada kutselistel kaluritel kehtiva kutselise kalapüügiloa alusel mootorsõidukiga ligipääs paatide lautikohtadele mööda olemasolevaid teid piiranguvööndites ja nendes sihtkaitsevööndites, kus ei ole ajaliselt piiratud inimeste viibimine.	Arvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 6 lõiget 4 on täiendatud ning see sätestab, et Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel; sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ning maastikusõidukiga sõitmine üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud kaitseala valitseja nõusolekul teostataval tegevusel; kaitseala valitseja nõusolekul sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid pilliroo ja adru varumisel ning kutselise kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimisel; sõidukiga sõitmine väljaspool selleks

		ettenähtud teid ning maastikusõidukiga sõitmine piiranguvööndis supelranna, parkide, tiheasustusala haljasala ja liinirajatiste hooldustöödel ning maatulundusmaal põllu- ja metsamajandustöödel. Seega on kutselistel kaluritel oma laurite juurde ligipääsu saamiseks võimalik taotleda kaitseala valitseja nõusolekut.
148	Ettepanek mitte laiendada Ulkkari sihtkaitsevööndit Koolimäe lõunaossa ja Lobineeme kirdenurgani, vaid jätta sihtkaitsevöönd samadesse piiridesse.	Mittearvestatud. Ulkkari sihtkaitsevöönd on ohustatud linnuliikide oluliseks pesitsusalaks, kus inimeste viibimine häirib pesitsevaid linde, põhjustades pesapaikade hülgamist, munade või pesapoegade tallamist. Seetõttu on vajalik sihtkaitsevööndi laiendamine ning pesitsusaegse liikumispääsu sätestamine 1. aprillist 15. juulini. Et võimaldada seal kutselist kalapüüki, muudetakse kaitse-eeskirja eelnõu sõnastust.
149	Ettepanek muuta kaitse-eeskirja eelnõu § 22 lõike 1 punkt 1 järgmiselt: lubada piiranguvööndis uuendusraiet turberaiena, v.a ranna piiranguvööndis, langi pindalaga männikutes kuni 5 ha, muudel juhtudel kuni 2 ha. Ettepaneku lubada piiranguvööndis uuendusraiena hall-lepikutes, v.a ranna piiranguvööndis, langi pindalaga kuni 1 ha. Ettepanek mitte sätestada häilraie puhul lisanõuet, mille kohaselt pärast iga raiejärgu teostamist peab säilima 15% häilu tagavarast.	Osaliselt arvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lg 1 alusel on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni kaks hektarit, ning lageraie üksnes kuusikutes ja hall-lepikutes, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar. Häilraiete kohta käiv eraldi säte on eeskirjast kustutatud.
150	Ettepanek enne Lahemaa rahvuspargi uue kaitse-eeskirja vastuvõtmist inventeerida maid ja metsi, sealjuures täpsustada metsaelupaigad.	Selgitatud. Metsaelupaigad on sihtkaitsevööndis eramaadel Keskkonnaameti spetsialistide poolt üle vaadatud 2007. a ning täiendav metsainventuur planeeritavates sihtkaitsevööndis ja väärtuslikemates piiranguvööndis tehti 2010. ja 2011. a.
151	Põhjendada erinevate kaitse-eeskirjade rakendamist.	Arvestatud. Erinevate kaitse-eeskirjade rakendamist on põhjendatud kaitse-eeskirja seletuskirjas. Lisaks saadeti avaliku väljapaneku jooksul kõikidele maaomanikele tähtis teade ning avaliku väljapaneku jooksul oli kõigil maaomanikel võimalik esitada lisaküsimusi kaitse-eeskirja kohta ja teha ettepanekuid kaitse-eeskirja eelnõule.
152	Jagada inimestele rohkem ja täpsemat teavet kaitstavate objektide kohta, selgitada mõisteid, mida kaitse-eeskirjades kasutatakse.	Arvestatud. Rahvuspargi valitseja on info levitamiseks ka jõudumööda tegelenud. Seda eesmärki täidavad loodusõhtud, talgupäevad, infovoldikud, infotahvlid jne, mida Lahemaa rahvuspargis korraldatakse ja koostatakse. Kõik Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõus kasutatavad mõisted defineeritakse eelnõu juurde kuuluvas seletuskirjas, et selgitada nende sisu ja vältida erinevaid tõlgendusi. Seletuskirja on kavas selles osas täiendada. Küsimusi sai esitada ka kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise käigus.
153	Jätta kehtima Naskali senine vööndirežiim, kus metsaomanikud on heaperemehelikult tegutsenud, teistest analoogsetest sihtkaitsevöönditest oluliselt karmimate piirangutega ala kehtestamise tagajärjel (majanduslik tegevus täielikult keelatud) ei säilitata loodust oma senisel kujul, sest kümne-kahekümne aasta	Arvestatud. Naskali sihtkaitsevööndist moodustatakse eramaade arvelt maaomanike ettepanekutest lähtuvalt Naskali piiranguvöönd, kus on keelatud uuendusraied. Uuendusraiate keelamisega on osaliselt võimalik tagada väärtuslike elupaikade säilimist.

	pärast kukub vana kuusemets jalalt.	
154	Ettepanek koos kohapealsete elanikega teha korda ja hooldada ajaloolisi metsateid ja sihte.	Selgitatud. Kaitse eesmärkidest lähtuvad vajalikud tegevused nähakse ette Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskavaga, mille koostamisse kaastakse ka maaomanikud, külavanemad ja muud huvigrupid.
155	Teha koostööd mõlema osapoole huve arvestades võrdväärsete partneritena, mitte vastastena, võttes vajaduse korral eeskju Euroopa Liidu kehtivatest normidest ja tavadest.	Selgitatud. Looduskaitse kui avalik huvi on looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ja loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega. Looduskaitse hõlmab ka kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna säilitamist ning loodusvarade kasutamist säästlikkuse põhimõttest lähtuvalt. Looduskaitset ei ole võimalik ellu viia ilma kitsendusi seadmata. Kitsenduste kompenseerimiseks rakendatakse meetmeid (maamaksusoodustus, Natura 2000 metsatoetus, toetus poollooduslike koosluste hooldamiseks).
156	Ettepanek sõlmida lepingud kõigi kaitseala maaomanikega, kelle õigust oma vara kasutada-käsitada olulisel määral piiratakse, märkides ühtlasi ära, missuguseid loomi, linde, taimi jne kaitstakse, kui kaua ja millist kaitseresüümi rakendatakse ning kuidas kompenseeritakse saamata jäänud tulu.	Selgitatud. Kirjast ei selgu, milliseid lepinguid soovitakse sõlmida. Vastuskirjas selgitatud, milliseid lepinguid saab Keskkonnaametiga sõlmida. Selgitatud, milliseid toetusi on võimalik saada saamata jäänud tulu kompenseerimiseks. Selgitatud, et kõikidele maaomanikele saadetakse pärast kaitse-eeskirja jõustumist kaitsekohustusteatis.
157	Ettepanek muuta kaitse eeskirja eelnõu § 7 p 4 selguse mõttes. Anda nõusolekut väikeehitise ehitusaluse pinnaga 20–60 m ² , sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 7 kordab looduskaitse eeskirja § 14 lõige 1 punktis 6 sätestatud regulatsiooni, mille osas looduskaitse eeskirja ei anna volitust seda normi kaitse-eeskirjas teisiti sätestada. Nimetatud regulatsioon kehtib kõikidel looduskaitseobjektidel.
158	Andis teada, et plaanib müüa enda maaüksust 42301:001:0212.	Võetud teadmiseks.
159	Määruses on viga – Aabla piiranguvööndis Läänemere rannal on ehituskeeluvöönd Loksa metskonna nr 54 kinnistu (2301:001:0185) lõunapiirist kuni Loksa metskonna nr 6 kinnistu (42301:001:0280) teeristini. Peaks vist olema 42301:001:0185.	Arvestatud. Ehituskeeluvöönd on ümber vaadatud.
160	Mitte lubada kohalikul omavalitsusel kergekäeliselt loobuda keskkonnamõtjude hindamisest. Ehitustegevuse lubamisel piiranguvööndis teha keskkonnamõtjude hindamine ka väljaspool detailplaneeringut nõudvat ala, kui on tegemist elupaigatüüpidega.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja kehtestatakse looduskaitse eeskirja alusel, aga keskkonnamõtjude hindamist reguleerib keskkonnamõtjude hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus, mida kaitse-eeskirjaga muuta ei saa. Vastuskirjas selgitatud põhjalikumalt.
161	Vaadata veel kord üle ja võtta arvesse eksperdihinnanguga antud soovitusel Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja kohta, mille on koostanud töögrupp koosseisus F. Tomps, A. Kotli, A. Kurepalu, E. Kangilaski.	Arvestatud. Keskkonnaamet on eksperdihinnangu üle vaadanud ja arvestanud sealseid ettepanekuid ulatuses, mis on kooskõlas Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärkidega ning looduskaitse eeskirjaga. Pärast avalikku väljapanekut eelnõu selles osas ei muutu.
162	Kas on võimalik ehitada Aabla piiranguvööndis kinnistul numbriga 42301:001:0642?	Kinnistu asub Lahemaa piiranguvööndis, kus ehitamine toimub kaitseala valitseja nõusolekul. Selgitatud vastuskirjas.
163	Ettepaneku võimaldada kodanikel, kes on soetanud endale kinnistud elumumaana, rajada sinna ka kodu, mis peaks olema tagatud EV kodanikule ka EV põhiseadusega.	Mittearvestatud. Looduskaitse kitsendused, mis piiravad maaomandi kasutamist rahvuspargis, on kehtestatud looduskaitse eeskirja alusel lähtudes Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu üldistest huvidest. Kaitse-eeskirja järgib looduskaitse eeskirjaga antud raame ega riku seega maaomanike põhiseaduslikke

		õigusi. Juhime tähelepanu, et tulenevalt loodukaitseeaduse § 20 saavad maaomanikud taotleda kaitstavat loodusobjekti sisaldavate kinnisasjade riigi poolt väljaostmist. Vastuskirjas selgitatud põhjalikumalt.
164	§ 23 ütleb, et ehitada ei või ei metsamaale ega looduslikule rohumaaale. Teisiti öeldes, ei saagi kuskile ehitada. Aga kohalikud inimesed said oma talumaad suguvõsa kasutusse aastakümneid varem kui Lahemaa moodustati. Arvab, et see on ebaõiglane, et põliste elanike järeltulijatel võetakse sisuliselt ära võimalus asuda elama esivanemate maadele. Mingeid kompromisse tuleks leida.	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 23 sätestab kõigis piiranguvööndites lähtuvalt rahvusparki kaitse eesmärkidest hoonete püstitamise keelu metsamaal, loodusdirektiivi elupaigatüüpides ning ranna ja kalda ehituskeeluvööndis. Selgitatud, kuhu on lähtuvalt kaitse eesmärkidest lubatud ehitada.
165	§ 7 ütleb, et kaitseala valitseja nõusolekuta ei tohi kaitsealal muuta katastriüksuste piire ega kõlviku sihtotstarvet. Siit tuleb välja, et väike kartulipõld-aiamaa peab antud kohale jääma igaveseks, kui valitseja nõnda arvab. Temal on hetkel endised põllud deklareeritud looduslikuks rohumaaaks (näib, et tegin suure vea), nüüd polegi vahetusmaad kartulipõllule, kuigi teada on, et igavesti nad seal ühel pinnasel ei kasva.	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 7 kordab looduskaitseeaduses § 14 lg-s 1 sätestatud regulatsiooni, mis kehtib ühtviisi kõigil kaitsealadel. Kõlviku sihtotstarbe küsimuses märgime, et söötis põllumaa kuulub haritava maa kõlviku koosseisu. Looduslik rohumaa on rohumaa, kus on säilinud looduslik rohukamar ning kus inimtegevus piirdub rohusaagi koristamisega (niitmine, karjatamine). Vastuskirjas selgitatud põhjalikumalt.
166	On kaitse-eeskirjaga nõus ning esitas taotluse metsakompensatsiooni saamiseks.	Selgitatud. Selgitatud, kuidas käib Natura metsatoetuse taotlemine.
167	Ei mõista, miks rannarahvast surutakse rannast 100 m eemale. Miks on Kuie-Teedu kinnistul ehituskeeluvöönd nii suur? Arvab, et oleks võimalik sinna ehitada, ja soovib teada, mida seal täpselt kaitstakse.	Selgitatud. Lahemaa piiranguvööndis on ehituskeeluvöönd 100 m. Kehtiva kaitse-eeskirja p 32 kohaselt on kehtestatud ehituskeeld hajaasustusalal ranna ja kalda ulatuses (200 m) ja looduskaitseeaduse kohaselt samuti metsamaa kõlvikul 200 m. Pärisea poolsaare põhjaosa piirkonnas, kus kinnistu asub, puudub nii olemasolev kui ka varasem asustus rannaalal, mistõttu ala hoonestamine ei oleks kooskõlas asustusstruktuuri kaitse eesmärgiga. Ehituskeeluvööndi laius on määratud lähtuvalt ranna ja kalda kaitse vajadusest.
168	Ettepanek korraldada avalik arutelu. Pööras tähelepanu, et neile saadetud teates on mitmed maaüksused nimetatud valesse vööndisse.	Arvestatud. Korraldatud avalik arutelu ning täpsustatud kinnistute asukohad.
169	Eeskiri peab rakenduma koos lepingute sõlmimisega maaomanikega (rohumaaade hooldamine).	Mittearvestatud. Selgitatud, milliseid lepinguid saab Keskkonnaametiga sõlmida.
170	Määrus peab olema vastavavuses planeeringutega (üldplaneering).	Mittearvestatud. Üldplaneering peab arvestama kaitse-eeskirjas sätestatud maakasutus- ja ehitustingimustega, mitte vastupidi. Lisatud põhjendused.
171	Seletuskiri peab sisaldama majandusliku analüüsi kohalikule omavalitsusele ja eraisikule.	Arvestatud osaliselt. Kaitse-eeskirjade eelnõud ning seletuskirjad koostatakse Keskkonnaministeeriumi kui eelnõude kinnitamisele esitaja poolt antud suuniste alusel. Ühe osana tuleb Keskkonnaametil seletuskirjas käsitleda ka määruse mõju ja selle rakendamiseks vajalikke kulutusi. Selles tuleb meile antud juhiste järgi anda hinnang eelnõu jõustumisega kaasnevate maamaksutulude vähenemise kohta kohaliku omavalituse eelarvele. Kaitse-eeskirja seletuskirja lisatakse pärast kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamisetapi läbimist määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused.

172	Soovivad moodustada erapooletu töögrupi (maaomanikud, kohalik omavalitsus, Keskkonnaameti esindajad).	Arvestatud. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu koostamise käigus on kaasatud huvigruppe, maaomanikke, kohalikke omavalitsusi ja RMK esindajaid. 2009. aastal korraldati seitse koosolekut, kuhu olid kutsutud ka Vihula valla esindajad. Koosolekul lepiti muu hulgas kokku, et kohalikud omavalitsused esitavad oma ettepanekud kaitse-eeskirja eelnõu ekspertiisi koostajale Kaili Preismannile. Keskkonnaamet oli valmis pärast avalikku väljapanekut moodustama valdkondlikud töögrupid Kuusalu ja Vihula valla esindajatega, kuid vastust kohalike omavalitsustelt ei tulnud. Nüüdseks on loodud Lahemaa rahvuspargi koostöökogu ja kinnitatud selle statuut.
173	Vajalike tegevuste puhul sõnastada finantseerija.	Mittearvestatud. Finantseerija sõnastamine kaitse-eeskirjas ei ole vajalik ega võimalik. Kaitse-eeskirja elluviimise eest, sh vajalike tegevuste finantseerimise eest vastutab Eesti riik, mitte maaomanikud ega kohalikud omavalitsused.
174	Kaitsekorra üldpõhimõttes on lubatud tegevus (§ 6 lõige 5) kalapüügiks veesõiduki transportimine veekogusse, aga ei ole mainitud veekogust veesõiduki väljatoomist. Paljud harrastuskalastajad ja mõned kalurid mererannal kasutavad paadi vetteviimiseks autotransporti, kuna paljud traditsioonilised lautrikohad on suletud (erastamine, teede sulgemine). Selline tegevus on täpsemalt reguleerimata ja soovime tulevikus pikemat arutelu, kuidas ja mis kohtades rannikul saab neid toiminguid teha.	Mittearvestatud. Kuna looduskaitseeadus ei reguleeri eraldi veesõiduki veekogust väljatoomist, ei ole seda eraldi ka kaitse-eeskirjas reguleeritud. Veesõiduki transportimist veekogusse käsitletakse siinkohal laiemalt ning selle all mõeldakse nii selle veekogusse viimist kui ka sealt välja toomist. Keskkonnaamet on alustanud Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava koostamist, mille käigus kaardistatakse rahvuspargi piiresse jäävad lautrikohad, sh tehakse kindlaks, millised neist on kalurite poolt kasutatavad. Koostöös kalurite, kohalike elanike ja maaomanikega pannakse paika põhimõtted, kuidas on võimalik tagada kaluritele ligipääs lautrikohtadele.
175	Lahemaa kaitse-eeskirja eesmärkides on ära märgitud nii põllumajandusliku maakasutust, kultuuripärandit kui ka taluarhitektuuri. Lisada võiks ka rannakalanduse mõiste. Lääne-Virumaa Lahemaa osas on kutselise kalapüügiga tegelevaid ettevõtjaid 47. Kokku kalureid 70. Lisaks on palju kalureid ka Harjumaa poolel.	Arvestatud. Lisatud kaitse eesmärkidesse traditsioonilise rannakalanduse mõiste. Seletuskirjas antakse mõiste definitsioon.
176	Sihtkaitsevööndis keelatud tegevusena (§ 16 lg 1 p 1) on märgitud majandustegevus. Kutseline kalapüük on üks majandusharu ja kas eelnõus tuleb tõlgendada, et kutselist kalapüüki ei tohi sihtkaitsevööndis teostada. Samas harrastuspüüki võib teostada. Ulkkari sihtkaitsevööndi piir ulatub avamerepoolses osas teravalt põhja suunas merele. Ettepanek lubada seal kutselist kalapüüki.	Arvestatud osaliselt. Hauaneeme ja Ulkkari sihtkaitsevööndis on lubatud kutseline kalapüük, v.a Ulkkari sihtkaitsevööndis kevad-suvisel lindude pesitsusajal.

Tabel 3. Lahemaa rahvusparki koostöökogu käigus 2012. a tehtud ettepanekud

Sätete numbrid on parandatud vastavalt viimasele kaitse-eeskirja eelnõu versioonile.

Nr.	Ettepaneku sisu	Tulemus
1	Viia järgnev sõnastus ja mõiste vastavusse kehtiva õigusega: Pealkirjas „Vabariigi Valitsuse määrus” on „määrus” riigikohtu üldkogu otsusega tunnistatud põhiseadusega vastuolus olevaks (vt 31.05.2011 jõustunud looduskaitseaduse § 10 lg 1).	Mittearvestatud. Teema on Keskkonnaministeeriumis arutamise all. Lõplik otsus praegusel hetkel puudub. Otsuse vastuvõtmise korral viime eelnõusse sisse paranduse.
2	Viia järgnev sõnastus ja mõiste vastavusse kehtiva õigusega: Preambulis on kasutatud järgmist sõnastust: „Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel ja lähtudes §-st 7.” Mõlemad paragrahvid sätestavad loodusobjekti kaitse alla võtmise. Lahemaa rahvuspark on kaitse alla võetud 1971. a. Asjakohasem oleks viidata looduskaitseaduse §-dele 12 ja 13.	Mittearvestatud. Uue kaitse-eeskirja vastuvõtmisel sätestatakse uuesti, mille alusel ja miks ala kaitse alla võetud on.
3	Viia järgnev sõnastus ja mõiste vastavusse kehtiva õigusega: Eelnõu alguses viidatakse looduskaitseaduse §-le 11. Sellist sätet looduskaitseaduses ei ole.	Mittearvestatud. Määruse sõnastust on muudetud vastavalt looduskaitseaduse muudatusele. Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.
4	Viia järgnev sõnastus ja mõiste vastavusse kehtiva õigusega: Eelnõu alguses on kaitseala nimena kasutatud „Kesknõmme”, peaks olema „Lahemaa”.	Arvestatud. Parandus on eelnõusse sisse viidud. Tegemist oli veaga.
5	Viia järgnev sõnastus ja mõiste vastavusse kehtiva õigusega: Eelnõu § 7 lg 1 p-s 1 viidatakse kõlviku sihtotstarbele. Kõlvikul pole sihtotstarvet (Vabariigi Valitsuse 23.10.2008 määrus nr 155) Ettepanek sõnastada punkt 1 järgmiselt: „muuta katastriüksuse kõlvikulist koosseisu või kõlvikute piire”.	Mittearvestatud. Ettepanekuga ei saa arvestada. Kaitse-eeskiri koostatakse looduskaitseaduse alusel ja seal kasutatakse looduskaitseaduse sõnastust (§ 14 lg 1 p 1).
6	Muuta eelnõu sõnastused kergemini arusaadavaks ja üheselt mõistetavaks: Lisada paragrahv „Mõisted” ja anda järgmiste kasutatud sõnade selgitus käesoleva määruse tähenduses: pärandmaastikud, kultuuripärand, rahvuskultuur, väliskonstruktsioonid, loodusdirektiivi elupaigatüüp, kohaliku elu korraldamiseks olulised hooned.	Osaliselt arvestatud. Kaitse-eeskirja formaat, mis on Keskkonnaministeeriumi poolt määratud, mõistete seletusi ette ei näe. Mõistete seletused antakse seletuskirjas. Loodusdirektiivi elupaigatüübile on otsene viide olemas kaitse-eeskirja eelnõu § 1 lg 1 p-s 2. Parandatud eelnõus on kasutatud sõna „rahvuskultuur” ning seda tavatähenduses, mistõttu seda mõistet seletuskirjas ei käsitleta. Kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete teema on seletuskirjas vastava sätte põhjenduse all lahti kirjutatud. Kohaliku elu korraldamiseks olulised hooned on hooned, mis on ehitatud ühiskondlike ehitiste maale avalikkuse huvides ning piirkonna elukorralduse edendamiseks, nendeks võivad olla näiteks seltsimajad, koolimajad, raamatukogud. Seletuskirjas on antud järgmised mõistete seletused: kultuuripärand ehk pärandkultuur, pärandkultuurmaastik, pärandmaastik, traditsiooniline pärandmaastik, ehitise väliskonstruktsioonid.
7	Muuta eelnõu sõnastused kergemini arusaadavaks ja üheselt mõistetavaks: § 6 lg 2 – mis on esimese lause mõte võrreldes teisega, st kas reservaadis või sihtkaitsevööndis on õuemaad?	Arvestatud. Sätet on ettepaneku alusel parandatud: „Telkimine on kaitsealal lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Samuti on telkimine lubatud piiranguvööndis paikneval kinnistul

		kinnistu omanikul või valdajal ning eramaa õuealal omaniku loal. Muudel juhtudel on telkimine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.”
8	§ 6 lg 4 – kuidas teha §-des 14 ja 15 ettenähtud töid? Ettepanek sõnastust korrastada.	Arvestatud. § 6 lg 4: „Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ning maastikusõidukiga sõitmine on lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud kaitseala valitseja nõusolekul teostataval tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul kutselisel kalapüügil ning adru ja pilliroo varumisel, samuti piiranguvööndis supelranna ja liinirajatiste hooldustöödel ning maatulundusmaal põllu- ja metsamajandustöödel.” Inimasustusaladel on vajalik ehitisi püstitada ja hooldada ning teha põllu- ja metsatöid. Kui tegevus on Keskkonnaameti poolt kooskõlastatud, siis on tööde teostamisel lubatud ka vajadusel väljaspool teid sõita. Kooskõlastuse andmisel saab kaitseala valitseja vajadusel seada tingimusi ja anda soovitusi, et tagada kaitse eesmärkide täitmine ning kooslused ja kaitsealused liigid kahjustatud ei saaks.
9	§ 14 lg 1 – sõnastus vajab lihtsamaks muutmist.	Mittearvestatud. Keskkonnaamet on sätte sõnastust analüüsinud. Sõnastust lihtsamaks muuta ei saa, kuna siis muutuks piirangu sisu. § 14 lg 1: „Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine ettevalmistamata kohas ning kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ja tähistatud kohas rohkem kui 50 osalejaga ja ettevalmistamata kohas rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul.” Selleks ette valmistatud ja tähistatud kohas lubatud külastajate arvu on tõstetud 40-lt 50-le. Eesmärk on sarnaste alade kaitse-eeskirjades olevate piirmäärade ühtlustamine, et muuta neid inimestele arusaadavamaks.
10	§ 22 lg 3 – „...kui pinnas võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada....” Kas peab iga kord luba küsima, ka siis, kui on tegemist kõrge metsamaaga ja vahenditega, mis ei lõhu pinnast? Selle täitmine tekitaks valitsejale mõttetult suure koormuse.	Mittearvestatud. Tegemist on sättega, mis tuleneb looduskaitseadusest. Puidu kokku- ja väljavedu peab toimuma üldjuhul külmunud pinnasega, st talvel. Selline sõnastus võimaldab kaitseala valitsejal anda nõusolekut vedu teostada ka muudel aegadel, kui pinnas seda võimaldab, st pole liigkuiv või -märg. Väljaveo võimalikkus sõltub lisaks ilmastikuoludele kohast. Kaalutlus tehakse ning erijuhud arutatakse läbi metsateatise menetlemise käigus. Eraldi nõusolekut selleks küsida pole vaja. Sademerohkelt perioodil on oht, et puidu kokku- või väljaveo käigus saab raskete masinate kasutamisel pinnas ja metsa alustaimestik oluliselt kahjustada. Kuivadel perioodidel on nõmmemetsade pinnase taimkate ja seal kasvavad samblikud väga tallamisõrnat. Kuna piirkonna maastik on kohati reljefne, suureneb metsatööde tõttu erosioonioht. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja puidu kokku- ja väljavedu lubada. Vältida tuleb puidu vedu liigniiske või läbikuivanud pinnasega, siis on kahjustuse tekkimise oht pinnasele kõige suurem.
11	§ 23 lg 2 p 3 – asendada sõna „üksnes” sõnaga „üldjuhul”. (Varasem sõnastus: „Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja	Osaliselt arvestatud. Uus säte on järgmine: „Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndi kaitse eesmärk on pärandkultuurmaastiku, sh

	<p>Sagadi piiranguvööndis rajatiste püstitamine ning hoonete püstitamine üksnes väljakujunenud õuealal ja algsetes taluõuekohtades, samuti maastikuhoolduseks vajalike ja kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamine”.)</p>	<p>traditsioonilise asustusstruktuuri ja traditsioonilise pärandmaastiku, taluarhitektuuri, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse”. Tegemist on piiranguvöönditega, kus kaitstakse traditsioonilist pärandmaastikku ja traditsioonilist asustusstruktuuri. Uute õuealade ja eluhoonete rajamine traditsioonilisele pärandmaastikule ja traditsioonilise asustusstruktuuriga külaosadesse kahjustab pöördumatult väärtuslikku pärandmaastikku, asustusstruktuuri ja arhitektuuriväärtusi. Samas lubab säte kaitseala valitsejal kaaluda uute õuealade ja eluhoonete rajamist pärandkultuurmaastikule, mille maakasutus ja/või maakate on muutunud ja mis seetõttu ei ole säilitanud oma traditsioonilist ilmet. Olemasoleva hoonestuse juurde õuealale on võimalik juurde ehitada hooneid vastavalt kinnisasja omaniku vajadustele. Ehitiste püstitamisel on oluline, et hooned sobituksid olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades paigutust, mahte, arhitektuurseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Algsete talukohtade taastamine on võimalik, kui see loodusväärtusi ei kahjusta.</p>
12	<p>§ 23 lg 3 – mitte kasutada „lubatud ainult” ja „keelatud”. Sõnastada lg 3 järgmiselt: „...mõõtmete ja katusekalde kohta, kusjuures lähtuda tuleb sellest, et Lahemaa rahvuspargile on iseloomulikud: 1) kahepoolse viil-, kelp-, poolkelp või mansardkatusega hooned ...; 2) kuni kahekorruselised hooned”</p>	<p>Mittearvestatud. Kaitse-eeskirjaga sätestatakse normid, millega tagatakse Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärkide saavutamine. Katuse tüübile ning hoonete korruselisusele on vajalik tingimuste seadmine, et säilitada Lahemaal traditsiooniline külastruktuur ja -miljö. Sätte sõnastust on täpsustatud: „Kaitseala valitsejal on lähtuvalt kaitseala kaitse eesmärgist õigus seada tingimusi, sealhulgas ehitiste paiknemise, välisviimistluse, arhitektuurilahenduse, mahu, mõõtmete ja katusekalde kohta, kusjuures: 1) hoonetel on lubatud ainult kahepoolse viilkatuse ehitamine, välja arvatud olemasoleva lamekatusega hoone rekonstrueerimise, ajutise hoone ja elamiseks mittekasutatava kuni 20-ruutmeetrise väikehoone ehitamise korral. Lähtuvalt piirkondlikust eripärast on Suurpea, Vihasoo ja Võsu asula hoonetel lubatud ka lamekatuse ehitamine; 2) keelatud on kõrgemate kui kahekorruseliste (üks täiskorust ja katusekorust), Võsul kõrgemate kui kolmekorruseliste (kaks täiskorust ja katusekorust või kolm täiskorust) hoonete ehitamine, välja arvatud olemasolevate kõrgemate hoonete rekonstrueerimise korral”.</p> <p>Seletuskirjas on lahti seletatud mõiste „kahepoolne viilkatus”. Kahepoolse viilkatuse all mõeldakse ka kelp-, poolkelp- või mansardkatuseid. Külastruktuuri all mõeldakse plaanstruktuuri (teed, krundid, hoonete paiknemine), mahulist struktuuri (hoonete vorm, gabariidid, proportsioonid) ja arhitektuurilist lahendust (hoonete väliskujundus). Tingimuste seadmine ehitamisele on oluline rahvuspargi kultuuripärandi (materjalikasutus, arhitektuurised põhilahendused, hoonete maht ja paigutus jms) ja maastike kaitse (asustusstruktuur, külamiljö, maastikuilme) eesmärkide tagamiseks. Hoonete kavandamisel tuleb arvestada piirkonnas väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Oluline on olemasolevate väärtuslike</p>

		hoonete säilimise tagamine ja uute hoonete sobitumine olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades samatüübiliste hoonete paigutust, mahte, arhitektuurseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Erandid on tehtud Suurpea ja Vihasoo külas ning Võsu alevikus, kus on lubatud lamekatuse ehitamine lähtuvalt piirkondlikust eripäras: seal esineb piirkondi, kus domineerivad lamekatusega hooned.
13	Vaadata üle vööndite piirid. Vööndite piirid ei arvesta kinnistute piire – vööndite piiride määramisel arvestada lisaks looduslikele piiridele ka kinnistute piire.	Arvestatud. Vööndite piiride määramisel on lähtutud eeskätt kinnistu piiridest, ent lisaks kinnistu piiridele on lähtutud ka visuaalselt kergesti eristuvatest joonobjektidest: teedest, jõgedest, liinirajatistest, metsasihtidest jms, kui on selgesti eristuv ja mitte muutuv kõlviku piir, võib lähtuda ka sellest. Vööndite piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kehtestatav piirang oleks asjakohane ja vajalik eesmärgi saavutamiseks, st rangema kaitsekorraga vööndite piirid oleksid just nii suured, kui see väärtuste kaitsel vajalik on. Alati pole vaja kogu kinnistut rangemasse vööndisse tsoneerida. Kui kogu kinnistu määramine rangemasse vööndisse on põhjendatud, siis järgitakse vööndite tsoneerimisel katastripiire.
14	Määrata sihtkaitsevööndite piirid selliselt, et kaitstava metsa ja asumi vahele jääks turvalisust tagav kontaktvöönd, milles ei nõuta tormimurru ja lamapuidu koristamata jätmist.	Osaliselt arvestatud. Võimaluse korral on tsoneerimise käigus seda põhimõtet järgitud. Samas on põhjendatud juhtudel lubatud tormimurru ja lamapuidu eemaldamine ka sihtkaitsevööndites kaitseala valitseja nõusolekul. Kui inimese elu või tervis on ohus, siis on kaitseala valitseja ohu likvideerimist alati lubanud. Keskkonnaamet on näiteks projekteeritava Käsmu sihtkaitsevööndi alal tormimurru eemaldamist lubanud.
15	Võrreldes kehtiva kaitse-eeskirjaga, on oluliselt suurenenas sihtkaitsevööndite pind. Valdadele tähendab see maamaksu vähenemist, kuna seda ei kompenseerita. Seetõttu teeme ettepaneku piirid üle vaadata ja suurendada (võrreldes kehtivaga) ainult väga kaalukatel ja põhjendatud juhtudel.	Arvestatud. Vööndite piirid on üle vaadatud. Sihtkaitsevööndeid on laiendatud ainult väga kaalukatel põhjustel, lähtudes liigi- või koosluste kaitse vajadusest.
16	Uued sihtkaitsevööndid moodustada riigile kuuluva maa arvelt. Eraomandis olevad kinnistud arvata sihtkaitsevööndite koosseisu ainult haruldaste kaitset vajavate objektide olemasolu korral.	Arvestatud. Sihtkaitsevööndite suurendamine toimubki ainult väga põhjendatud juhtudel, kui see on väärtuste kaitseks vajalik. Sihtkaitsevööndisse arvatakse maa-alad, kus on registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüübid, mis vajavad sihtkaitsevööndi režiimi (peamiselt metsa- ja sooelupaigad). Piiranguvööndisse võivad jääda poollooduslikud kooslused ja osad veeelupaigad. Samuti on sihtkaitsevööndisse arvatud nende kaitsealuste liikide elupaigad, kes on häirimise suhtes tundlikud või kelle esinemine vööndis eeldab liikumiskiirangut. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik ka näiteks vanades loodusemetsades elavate kaitsealuste liikide elupaigas, kuna liigi säilimiseks on vajalik metsa säilimine.
17	Võtta Kotka sihtkaitsevööndist välja Nõmmeveski küla Elektriijaama kinnistu.	Osaliselt arvestatud. Elektriijaama kinnistust on sihtkaitsevööndisse tsoneeritud pangametsade alla jääv osa. Valgejõgi ning selle kallastel paiknevad elektriijaama rajatiste varemed, jalgrada ning avalikult kasutatav tee on tsoneeritud Lahemaa piiranguvööndisse. Vööndi väärtuste kaitseks on vajalik osal kinnistust kehtestada sihtkaitsevööndi režiim. Elektriijaama kinnistu kaitseväärtuste hindamiseks tellis Keskkonnaamet 2011. a eksperdiarvamuse Pille Tomsonilt. Ekspertiisi alusel on

		sihtkaitsevööndi režiim kinnistul põhjendatud. Ekspertiis on kirjale lisatud. Sama on kinnitanud ka varasemalt Lahemaa kaitse-eeskirja eelnõule tellitud ekspertiisid.
18	Kirjeldada seletuskirjas vööndite (v.a Lahemaa piiranguvöönd) piirid vööndis asuvate kinnistute kaudu.	Arvestatud. Kaitse-eeskirja seletuskirjas on piire võimalikult täpselt kirjeldatud, tehtud on üldistusi, et seletuskirja maht liiga suureks ei läheks. Vajalik on, et iga kinnistu arvamine rangema kaitsega vööndisse oleks põhjendatud.
19	Sõnastada kaitse-eeskiri selliselt, et Lahemaa rahvusparki eesmärkide elluviimine poleks ainult Keskkonnaameti ülesanne, vaid kõigi rahvusparki territooriumil asuvate institutsioonide ühine ülesanne. Sõnastada § 4 järgnevalt: (1) Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet, kes täidab kaitse korraldamises juhtivasutuse ülesandeid. (2) Kaitset korraldavad vastavalt neile seadustega pandud ülesannetele Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, kohalikud omavalitsused, Muinsuskaitseamet ja RMK. (3) Kohaliku kogukonna ja seotud osapoolte kaasamiseks moodustatakse Lahemaa rahvusparki koostöökogu. Koostöökogu töötab Keskkonnaameti peadirektori poolt kinnitatud statuudi alusel.	Mittearvestatud. Looduskaitseadus sellist muudatust ei võimalda. Ettepanekus nimetatud asutuste ülesanded tulenevad looduskaitseadusest, metsaseadusest, keskkonna järelevalve seadusest, muinsuskaitseadusest, kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, Keskkonnaameti põhimäärusest, Riigimetsa Majandamise Keskuse põhimäärusest, Keskkonnainspeksiooni põhimäärusest jm üldisematest õigusaktidest. Kaitseala kaitse-eeskirjaga ei sätestata kaitsealade kaupa ametite ja valitsuste ülesandeid.
20	§ 23 lg 2 ja lg 3 – „kaitseala valitseja” asendada sõnadega „kohalik omavalitsus” (ehitusseaduse §-d 16, 19, 22, 23).	Mittearvestatud. Looduskaitseadus sellist muudatust ei võimalda. Lahemaa rahvusparki on kaitse alla võtnud Vabariigi Valitsus. Looduskaitseaduse § 21 lg 1 kohaselt on kaitstavate loodusobjektide, sh Lahemaa rahvusparki valitseja Keskkonnaamet. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt saab kohalik omavalitsus või tema poolt valitsema volitatud valla- või linnaasutus loodusobjekti valitseja olla üksnes juhul, kui loodusobjekti kaitse alla võtmise on otsustanud kohalik omavalitsus.
21	Täiendada kaitse-eeskirja hädaolukorra seadusest tulenevate sätetega. § 14 lg-sse 2 lisada punktid 8 ja 9 ning § 19 lg 2 – lisada punktid 3 ja 4 eespool pakutud sõnastuses: „11) ehitiste turvalisuse tagamiseks tormimurru ja lamapuidu kõrvaldamine ehitisest 50 m ulatuses; 12) läbivate sõiduteedega piirneval alal tuulemurru ja lamapuidu kõrvaldamine tee teljest kuni 25 meetri ulatuses”.	Mittearvestatud. Looduskaitseadus sellist muudatust ei võimalda. Eraldi inimese ohutusega seotud punkte kaitse-eeskirja ei lisata. Otsuste tegemisel lähtub Keskkonnaamet Eesti Vabariigis kehtivatest õigusaktidest. Igat konkreetset juhtumit kaalutakse eraldi, arvestades muu hulgas ka ohutuse tagamise vajadust.
22	Muuta § 25 teist lauset järgnevalt: „...saab selle detailplaneeringu alusel väljastada ehitisluba seitsme aasta jooksul pärast kaitse-eeskirja kinnitamist”.	Mittearvestatud. Rakendussättele on vastav selgitus antud seletuskirjas, sõnastuse muutmiseks vajadust ei ole. Ehitusõiguse realiseerimise all peetakse kaitse-eeskirjas silmas ehitusloa või kirjaliku nõusoleku väljastamist.
23	Korraldada enne kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamist Keskkonnaameti Viru ja Harju-Järva-Rapla regiooni ning Kuusalu ja Vihula vallavalitsuse nõupidamine, et eelnõu üheskoos läbi arutada.	Arvestatud. Enne eelnõu avalikustamist korraldati 1. märtsil 2013. a Lahemaa rahvusparki koostöökogu juhtgrupi laiendatud koosolek ja 12. märtsil 2013. a Lahemaa rahvusparki koostöökogu kultuuripärandi sektsiooni koosolek, kus osalesid ka kohalike omavalitsuste esindajad. Lisaks osalesid koosolekutel külavanemad, Riigimetsa Majandamise Keskuse, Muinsuskaitseameti ja

		Keskkonnainspektiooni esindajad ning kohalikud elanikud.
24	Lubada teatud tingimustel Natturi piiranguvööndis uute elukohtade loomist.	Osaliselt arvestatud. Keskkonnaamet vaatas Natturi piiranguvööndi piirid kaitsekorralduskava alusuuringute põhjal üle ning hindas alal veel kord Lahemaa rahvusparki loodusväärtusi ning kultuuripärandi- ja külamaastiku väärtusi, milleks on pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri ja ajaloolis-kultuuriliste maastikuelementide olemasolu ja säilivus. Natturi piiranguvööndi ulatust vähendati vööndi edelaosas ning vööndiga liideti selle lõunaossa jääv Küti katastriüksus tunnusega 88703:001:2240. Vööndist välja jäävad katastriüksused on tsoneeritud Lahemaa piiranguvööndisse. Rangema kaitsekorraga piiranguvööndites muudeti kaitsekorda selliselt, et lisandus hoonete püstitamise võimalus pärandkultuurmaastikule, kui see ei ole traditsiooniline pärandmaastik. Pikemalt selgitatud kirjas ja eelnõu seletuskirjas.
25	Täpsustada kaitse-eeskirja eelnõu § 20 lg 1 punkti, mis keelas uue veekogu rajamise, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul hoonestuse juurde kuuluvate kuni 100 m ² suuruste tiikide rajamise. Täpsustada või ümber sõnastada mõiste „hoonestuse juurde kuuluv”. Kas selle all mõistetakse ruumiliselt (mingi hoone kõrval) või sisuliselt (nt tiik kuulub sauna juurde) mingi hoonestuse juurde kuuluvat tiiki? Ettepanek sõnastada säte selliselt, et tiikide rajamine oleks lubatav kaitseala valitseja nõusolekul õuemaale.	Arvestatud. Parandusettepanekute läbivaatamise ja kaitse-eeskirja eelnõu sätete parandamise ja täpsustamise käigus otsustas Keskkonnaamet sätte välja jätta. Kaitse-eeskirja § 7 lg 1 p 7 sätestab, et kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks. Seega on kaitse-eeskirja alusel kaitseala valitseja nõusolekul tiikide rajamine õuealale võimalik.
26	§ 23 lg 1 p 2 sätestab, et piiranguvööndis on keelatud ehitiste püstitamine ranna või kalda ehituskeeluvööndis. Looduskaitseaduse § 38 lg 3 kohaselt aga on ranna või kalda ehituskeeluvööndis uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud. Ettepanek kasutada eelnõus looduskaitseaduse sõnastust.	Mittearvestatud. Keskkonnaamet ei muuda eelnõu sätte sõnastust. Säte keelab ehitiste püstitamise ranna või kalda ehituskeeluvööndis, välja arvatud kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lõigetes 4 ja 5 toodud erandid. Vastavalt ehitusseaduse § 2 lõikele 1 jagunevad ehitised hooneteks ja rajatisteks, seega on kaitse-eeskirja ja looduskaitseaduse sätete sisu sama.
27	Mitmes kaitse-eeskirja eelnõu sättes (§ 6, § 19, § 21) räägitakse õuemaast. Elamumaal puuduvad kõlvikud ning seetõttu ei saa elamumaal õuemaad eristada. Ettepanek: võrdsustada tekstis elamu- ja õuemaad.	Mittearvestatud. Ettepanekuga ei saa arvestada, kuna termineid ei saa võrdsustada. Elamumaa all mõistetakse sihtotstarvet (maakasutuse otstarvet), millel on kindlad piirid. Õuemaad on kõlvik, mis on ühetaolise majandusliku sihtotstarbe ja/või loodusliku seisundiga katastriüksuse osa, mida ei piiritleta piirimärkidega. Samas on Keskkonnaameti kaitse-eeskirja eelnõud muutnud ega kasutada nendes sätetes enam terminit „õuemaad”. § 20 lg 1 p 1 on muudetud ning kuivendusvõrgu rajamist õuemaale ei reguleerita, kuna see pole maaparandussüsteem. Seletuskirjas on öeldud, et maaparandussüsteemina ei käsitleta väikesemahulist kuivendusvõrku, mis rajatakse õuemaale hoone või hoonestuse teenindamiseks. §-s 6 kasutatakse terminit „õueala”, mille all mõeldakse tegelikkuses hoonete ümbruses välja kujunenud õueala. See mõiste ei ole seotud Maa-ametis registreeritud õuemaad kõlvikuga.
28	Mida mõistetakse traditsioonilise rannakalanduse all ja millised on	Selgitatud. Kaitse-eeskirja seletuskirjas on antud mõistele „traditsiooniline

	<p>selles osas kaitse põhimõtted? Kes on rannakalur? On tervitatav, et kaitse-eeskirja on püütud muuta kompaksemaks, kuid neid selgitusi ei saa jätta jõustunud kaitse-eeskirja tõlgenduste hooleks. Leiame, et rannakaluril on oma lautrikoht ja paadikuur. Kuidas soodustatakse rannaküla elanike merel ja kalal käimist, kui on raskendatud võrgu- ja mõrraloo saamine (kvooti ei jätku)? Igal külal on olnud oma kalapüügitraditsioonid, mida uued kalamehed enam ei oska või ei soovi austada. Näiteks traditsioon, et me ei lase oma võrke ja mõrdu luba küsimata naaberküla püügikohtadele. Selles osas leiame, et praegu sobiks otsustajaks-kooskõlastajaks külaselts.</p>	<p>rannakalandus” järgmine seletus: Traditsiooniline rannakalandus – väikesemahuline mittetöenduslik rannapüük. Kaitse-eeskirjas leevendatakse rannakalanduse soodustamiseks ranna ja kalda ehituskeeluvööndi piiranguid. Ehituskeeld ehituskeeluvööndis ei laiene võrgu- ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitiste ning lautrite püstitamisele. Lahemaa rannakülades on paadiga merel käimiseks ajalooliselt väljakujunenud sadamad ja lautrikohad. Et soodustada traditsioonilist rannakalandust ning merele minekut kindlast kohast, on Mere piiranguvööndis lubatud sadamarajatise, lautri, paadisilla ja muu veeliiklusrajatise püstitamine. Looduskaitseeadus ei võimalda kaitse-eeskirjaga reguleerida kalapüügiloa andmise reguleerimist, seda reguleerib kalapüügiseadus.</p>
29	<p>Hara saarel oli ajalooliselt kujunenud asustus. Miks selle asustuse taastamisvõimalusest loobutakse? Kas kultuuripärandit saab kaitsta looduslike protsessidena? Soovime selles osas diskussiooni. Praegu oleme seisukohal, et sihtkaitsevööndi kehtestamine Hara saarel pole põhjendatud.</p>	<p>Mittearvestatud. Parandatud eelnõus antakse sihtkaitsevööndite kaitse eesmärk §-s 13. Ettepanekuga jätta Hara saarel sihtkaitsevööndi režiim kehtestamata ei saa arvestada. Hara saar on väikesaar, mis asub ehituskeeluvööndis. Saarel on kolm katastriüksust: kaks neist on riigimetsamaana Riigimetsa Majandamise Keskuse hallata; üks 132 m² suurune katastriüksus on eraomandis (katastriüksus Hara päevamärk tunnusega 42301:002:0050). Suuremas osas on seega tegemist riigimaaga. Eramaal puuduvad hooned, on ainult rajatis. Hara 10,5 ha suurusest sihtkaitsevööndist 5,4 ha (51,4%) jääb loodusdirektiivis nimetatud esmatähtsa elupaigatüübi vanad loodusemetsad (9010*) alla, sellest 4,1 ha-l on elupaiga esinduslikkust hinnatud A-ga ja 1,3 ha-l B-ga. Esmatähtsate elupaigatüüpide alla kuuluvad elupaigatüübid, mille kaitse tagamiseks on Euroopa Liidul eriline vastutus, kuna suur osa nende elupaikade levilast asub liikmesriikide territooriumil. Metsamaad on saarel 8 ha ehk 76,2% saare pindalast, sellest 5,4 ha jääb kuusikute alla ja 2,3 ha kaasikute alla. Valmivaid metsi leidub 1,2 ha-l ja küpsed metsi 6,5 ha-l. 4,1 ha-l on metsad vanemad kui 150 a. Loodusdirektiivi elupaigatüübiks vanad loodusemetsad on määratud kuuse enamusega metsaalad. Saarel on lisaks kaardistatud 3,7 ha suurune vääriselupaiga tunnustega ala (VEP nr 110208), mis jääb peamiselt vanade loodusemetsade alale ning on tüübilt laane-kuusikud ja kuuse-segametsad. Metsamaa alt jääb välja ainult väike rannaäärne riba, hoonete varemed paiknevad metsamaal. Saarel leiduvad loodusväärtused kaaluvad kultuuripärandiväärtused üles, kultuuripärandi osas pole saarel säilinud arhitektuuriväärtusi ega ajaloolisi objekte, mida peaks konserveerima.</p>
30	<p>Kas kaitse-eeskirja võimaldab teha vaate avamiseks raiet küla keskel asuval metsamaal? Sisuliselt tähendaks see väikest lageraiet mõne puu säilitamisega. Rannakülal on viimastel kümnenditel hoogsalt võsastunud-metsastunud. See ei puuduta mitte ainult endiseid karja-, põllu- ning heinamaid, vaid ka küla hoonestatud piirkondi. Rannaküla selleaegsest ilmest, kui Lahemaa rahvuspark loodi, pole kuigi palju alles (kaitse-eeskirja ei</p>	<p>Selgitatud. Piiranguvööndi metsamaal raieid teostada lähtuvalt metsaseadusest ja kaitse-eeskirja §-st 22 (pikemalt selgitatud kirjas). Kui rohumaa on võsastunud, ei sea kaitse-eeskirja piiranguid sealt võsa eemaldamisele. Ajaloolise maakasutuse uuring soovib teatud tingimustel taastada nõukogude ajal kasutusest välja jäänud maakasutusmuster, rannakarjamaad ja eriti viimasel paarikümnel aastal võssa kasvanud küladele iseloomulik maastikuilme. Eriti drastilised muutused on maastikuilmes toimunud endiste rohumaa kasutusest välja jäämisel.</p>

	määra, millist ajastut rahvuspargis kaitstakse). Me ei arva, et küla hoonestatud piirkonna maastikulise avatuse kaitset võib jätta ainult kaitsekorralduskava lahendada.	Kultuurmaastike ja kultuuripärandi kaitse seisukohalt on oluline, et külade maastikuilme säiliks avatuna või poolavatuna.
31	Teeme ettepaneku, et piiranguvööndis oleks võimalik kohalikul elanikul soovi korral taastada oma kinnistul endist maakasutust. Uusmetsastunud alad on suures osas ka Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärgist pikaajalise möödavaatamise tulemus. Maastikuilme säilitamist ei saa lahendada metsastumise põlistamisega. Miks kardetakse väikese pindalaga lageraieid? Piiranguvööndi suhteliselt madalaboniteedilistes metsades võib turberaieite positiivsetes tulemuses küll kahelda. Hall-lepikutes langi pindala piiramine on kaunis mõttetu, vaevalt on neid nii suurtel pindadel, et see kaitsealal midagi negatiivset põhjustaks. Kas kuusikutes on patoloogi otsusega võimalik raie ka üle 0,5 ha? See on omaniku seisukohast samuti oluline küsimus.	Selgitatud. Kõlvikuid saab kaitse-eeskirja alusel kaitseala valitseja nõusolekul muuta. Kaitseala valitseja annab selleks nõusoleku, kui muutmine on põhjendatud. Otsuse langetamisel vaadatakse maa ajaloolist kasutust, seal kasvava metsa väärtust, kaitsealuste liikide esinemist. Vahet tuleb teha, kas tegemist on juba täisväärtusliku metsaga (nt elupaigaga) või võsastunud põllu- või rohumaaga. Eelnõu alusel saab väikesel pindalal lageraieid teha kuusikutes (0,5 ha) ja hall-lepikutes (1 ha). Kaitsealadel eelistatakse muudes metsatüüpides turberaieid, kuna turberaie puhul toimub metsa uuemine järk-järgult ning metsade vanuseline struktuur on siis mitmekesisem. Samuti tekivad lageraielankide ääres kasvavale puistule valgus- ja niiskustingimuste muutumise tõttu ulatuslikud kahjustused. Turberaie puhul on muutused järkjärgulised. Kaitsealade metsi majandatakse säästlikult, st eesmärk on säilitada metsade looduslik ilme. Vastavalt metsaseadusele saab metsas teostada sanitaarraieid metsa sanitaarse seisundi parandamiseks ja ohullikat mittekujutavate surevate või surnud puude puidu kasutamise võimaldamiseks, kui see ei ohusta elustiku mitmekesisust. Sanitaarraie kuulub hooldusraie hulk ja selle tegemist piiranguvööndis kaitse-eeskirjaga ei reguleerita. Sanitaarraie tegemist reguleerib metsaseadus ning sanitaarraie puhul pole piiranguid langi suuruse ja puistu täiuse osas. Kaitsealadel on sanitaarraie puhul lisaks vajalik analüüsida, kas see ei kujuta ohtu mõnele kaitsealusele liigile. Kuusikutes on patoloogi koostatud ekspertiisi alusel võimalik teha sanitaarraieid. Metsaomanik saab Keskkonnaametile esitada metsateatise metsakahjustusest või taotluse metsakaitse ekspertiisi tegemiseks.
32	Ettepanek kirjutada lahti, mida mõistetakse piirkonnale iseloomuliku asustusstruktuuri all.	Mittearvestatud. Piirkonnale iseloomulikkude asustusstruktuuri on põhjalikumalt analüüsitud Keskkonnaameti tellitud uuringutes, mis on kättesaadavad Lahemaa rahvuspargi kodulehelt aadressil http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/uldinfo/uuringud-ja-seired-2/ . Piiranguvööndite külade asustusstruktuur on väärtuslik, kui ta on traditsiooniline (valdavalt on säilinud 1940. aastaks väljakujunenud asustusmuster), on säilitanud algupärasele lähedase struktuuri ja/või omab kõrge väärtusega miljööid.
33	Juminda piiranguvööndis on rajatiste püstitamine ning hoonete püstitamine lubatud üksnes väljakujunenud õuealal ja algsetes taluõuekohtades. Küla vajab aga arenemisvõimalust. Küla kogukonna jätkusuutlikkus senisel viisil pole tagatud.	Arvestatud. § 23 lg 2 p 3 sätet on parandatud ja täpsustatud: „Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis hoonete püstitamine pärandkultuurmaastikul, välja arvatud traditsioonilisel pärandmaastikul. Samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud hoonete püstitamine väljakujunenud õuealal ja algsetes taluõuekohtades, maatulundusmaal maastikuhoolduseks vajalike abihoonete ja ühiskondlike hoonete maal kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamine ning rajatiste püstitamine”. Tegemist on piiranguvöönditega, kus kaitstakse traditsioonilist pärandmaastikku ja traditsioonilist asustusstruktuuri.

		<p>Uute õuealade ja eluhoonete rajamine traditsioonilisele pärandmaastikule ja traditsioonilise asustusstruktuuriga külaosadesse kahjustab pöördumatult väärtuslikku pärandmaastikku, asustusstruktuuri ja arhitektuuriväärtusi. Olemasoleva hoonestuse juurde õuealale on võimalik juurde ehitada hooneid vastavalt kinnisasja omaniku vajadustele. Ehitiste püstitamisel on oluline, et hooned sobituksid olemasoleva hoonestuse ja küla miljöoga, arvestades paigutust, mahte, arhitektuurseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Algsete talukohtade taastamine on võimalik, kui see loodusväärtusi ei kahjusta. Kohtades, kus algupärane asustusstruktuur on muutunud, ja/või kohtades, kus puudub traditsiooniline pärandmaastik, on võimalus kaaluda uute elukohtade rajamist.</p>
34	<p>Kaitse-eeskirjas on sätestatud, et ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu või tootmishoone juurde püstitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse ning olemasoleva ehitise esmakordsele juurdeehitisele juhul, kui juurdeehitise maht on väiksem kui üks kolmandik olemasoleva ehitise kubatuurist. Mitmed krundid on nii väikesed, et sinna ei saa mõistlikul viisil uut ehitist planeerida. Senised asunikumajad aga on liiga väikesed, et tänapäevast elukvaliteeti tagada. Kui elamus on põrandapinda näiteks 20×25 m², siis kolmandiku juurdeehitusluba ei paranda sisuliselt midagi. Millal loetakse juurdeehitist esmakordseks?</p>	<p>Arvestatud. § 23 lg 4 p 1 sõnastust on muudetud: „Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene olemasoleva elamu juurde püstitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse”. Juurdeehitust puudutav piirang on kustutatud. Puudub vajadus mahupiirangu seadmiseks 1/3 ulatuses olemasolevate ehitiste laiendamise korral. Hoonete mahud ja laiendamise võimalused sõltuvad piirkonna ehitustraditsioonidest.</p>
35	<p>Kaitse-eeskirja eelnõu praegune suund on kahjuks suvitusküladele. Millega tagatakse siis kultuuripärandi ja rahvakultuuri kaitsmine?</p>	<p>Selgitatud. Keskkonnaamet palub täpsustada, millised kaitse-eeskirja sätted soodustavad suvituskülade arengut ning milliseid sätteid tuleks lisada, et kultuuripärandi ja rahvakultuuri kaitse oleks tagatud. Praegune kaitse-eeskirja eelnõu piiranguvööndi tsoneering ja kaitsekord on suunatud ajaloolise maakasutuse, traditsioonilise asustusstruktuuri ja arhitektuuri kaitse tagamisele.</p>
36	<p>Mul konkreetselt on vana kordon Eru külas, mis kuulus talule, maa sees. Kas vana hoonet on võimalik taastada?</p>	<p>Arvestatud. Ehituskeeluvöönd on üle vaadatud. Kordoni katastriüksus tunnusega 88701:001:0173 jääb ehituskeeluvööndist välja, seega on hooneid võimalik taastada.</p>
37	<p>Ettepanek paadikuuride osas: rannik on riigi maa ja midagi ei saa mere äärde jätta. Ettepanek teha projekt, mille alusel ehitada paadikuurid, mida mitu kalameest saavad kasutada.</p>	<p>Selgitatud. Kaitse-eeskiri võimaldab paadikuuride ehitamist. Külaelanikud peavad saavutama maaomanikuga (RMK-ga) kokkulepe.</p>
38	<p>Mõisaparkide piiranguvööndis sätestada uute hoonete ehitamise keeld analoogselt muinsuskaitseadusega, juhul kui need hooned on seal enne olemas olnud.</p>	<p>Selgitatud. Siin mõeldakse pigem varem olemas olnud ehitiste taastamist alguses asukohas ja võimalikult algse ilmega. Järgida tuleb muinsuskaitsealisi nõudeid.</p>

Tabel 4. 2013. a avaliku väljapaneku jooksul tehtud ettepanekud

Sätete numbrid on antud vastavalt viimasele kaitse-eeskirja eelnõu versioonile.

Nr.	Ettepaneku sisu	Tulemus
1	Ettepanek lisada eelnõusse paragrahv, milles antakse konkreetne tähendus kaitse-eeskirjas kasutatud mõistetele, mille väljaspool kaitse-eeskirja on erinevaid tähendusi. Peale kaitse-eeskirja vastuvõtmist muutub õigusaktiks küll eeskiri ise, aga mitte selle eelnõu seletuskiri.	Osaliselt arvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõus kasutatud mõisted on esitatud seletuskirjas, mis on eelnõu lahutamatu osa ning mille eesmärk on põhjendada eelnõu vastavust volitusnormile, eelnõu põhiseisukohti ning kaasnevaid muudatusi. Seletuskirja p 2.1 annab eelnõus kasutatavate olulisemate mõistete seletused. Oleme seisukohal, et ka muudes dokumentides peale kaitse-eeskirja on neil mõistritel sisuliselt sama tähendus.
2	Ettepanek sõnastada § 4 järgnevalt: (1) Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet, kes täidab kaitse korraldamises juhtivasutuse ülesandeid. a. Kaitset korraldavad vastavalt neile seadustega pandud ülesannetele Keskkonnaamet, Keskkonnainspektsioon, kohalikud omavalitsused, Muinsuskaitseamet ja RMK. b. Kohaliku kogukonna ja seotud osapoolte kaasamiseks moodustatakse Lahemaa rahvusparki koostöökogu. Koostöökogu töötab Keskkonnaameti peadirektori poolt kinnitatud statuudi alusel.	Mittearvestatud. Kõik asutused ja ametid peavad oma tegevuses lähtuma neile seadusega pandud ülesannetest, kohustustest, põhimäärustest jms dokumentidest. Eelnõu § 4 tuleneb otseselt looduskaitseseaduse §-st 21 – kaitseala valitseja on Keskkonnaamet. Lahemaa rahvusparki koostöökogu on moodustatud ning kinnitatud on koostöökogu statuut Keskkonnaameti peadirektori 16.11.2011 käskkirjaga nr 1-4/11/424. Tegu on nõuandva koguga rahvusparki valitsejale rahvusparki kaitse eesmärkide täitmisel, mis on moodustatud Keskkonnaameti põhimääruse § 6 lõike 2 punktide 6, 16 ja 18 alusel. Statuut sätestab koostöökogu eesmärgid, struktuuri, ülesanded ja töökorralduse. Muu hulgas sätestab statuut ka koostöökogu juhtgrupi liikmetele ülesande kaitsekorralduse rakendamiseks oma vastutusvaldkonnas ning avalikkuse teavitamiseks ja kaasamiseks.
3	Ettepanek täiendada kaitse-eeskirja eelnõu hädaolukorra seadusest tulenevate sätetega, millega tagatakse ehitiste turvalisus tormimurru ja lamapuidu kõrvaldamisega ehitistest 50 m ulatuses ning läbivate sõiduteedega piirneval alal tuulemurru ja lamapuidu kõrvaldamine tee teljest kuni 25 meetri ulatuses.	Mittearvestatud. Hädaolukorra seadusest ei ole võimalik välja lugeda ettepanekute alust (tormimurru ja lamapuidu kõrvaldamise ulatus). Hädaolukorra seadus sätestab kriisireguleerimise, sh hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused ning reguleerib ka eriolukorra väljakuulutamist, lahendamist ja lõpetamist ning Kaitseväge ja Kaitseliidu kasutamist hädaolukorra lahendamisel, päästetöö tegemisel ja turvalisuse tagamisel. Ehitiste turvalisust tormimurru või mõne muu erakordse loodusnähtuse tekitada võiva kahju suhtes inimeste varale on võimalik ennetavalt hinnata ning kui on ilmnenud oht inimese tervisele või varale, tuleb võtta kasutusele vastavad meetmed: ohtlike puude raie, mis kasvavad hoonetele, teedele, elektriliinidele liiga ligidal; kaldakindlustuse rajamine hoone kaitseks, kui on tekkinud varingu või erosiooni oht.
4	Ettepanek enne kaitse-eeskirja jõustamist viia vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanajutimissüsteemi seadusele (KeHJS) läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine nii loodus, tehis- kui ka sotsiaalsele keskkonnale, sest kaitse-eeskiri avaldab Natura 2000 alale olulist mõju, tulenevalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanajutimissüsteemi seaduse	Mittearvestatud. Ettepanek viia enne Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja jõustamist läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine, kuna kaitse-eeskiri avaldab olulist mõju Natura 2000 alale, ei ole asjakohane. Kaitstavate loodusobjektide kaitseks kehtestatavad kaitse-eeskirjad ei ole KeHJS objektiks. Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskiri kehtestatakse Natura 2000 võrgustikku kuuluva Lahemaa linnu- ja loodusala väärtuste kaitseks. Loodusobjekti kaitse alla võtmise menetlus

	§ 33 lõige 1 p-st 4 tulenevalt on sellisel juhul keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine kohustuslik.	ja vajalikud protseduurid on sätestatud looduskaitseeaduse 2. peatükis. Samas on vastu tulles maaomanike soovidele Keskkonnaministeeriumis praegu väljatöötamisel meetodika, mille alusel kaitsealade puhul hakatakse analüüsima uue kaitsekorra rakendamise sotsiaal-majanduslikke mõjusid aladele. Vastav analüüs lisatakse kaitse-eeskirja eelnõuga kaasas olevasse seletuskirja.
5	Ettepanek kasutada kaitse-eeskirja eelnõu §-des 7 ja 8 looduskaitseeaduse § 14 sõnastust. Selline sõnastus väldiks vastuolu looduskaitseeadusega (eelnõu § 8 lõikes 1 on kasutatud terminit „kaitseala seisund”, looduskaitseeaduse § 14 lõigetes 2 ja 3 on kasutatud terminit „kaitstava loodusobjekti seisund”.	Mittearvestatud. Viidatud vastuolu kaitse-eeskirjas puudub, sest looduskaitseeaduse § 4 lg 1 sätestab kaitstavad loodusobjektid, milleks on muu hulgas määratud kaitsealad. Sama paragrahvi lõige 2 seletab lahti kaitsealade mõiste: need on rahvuspargid, looduskaitsealad ning maastikukaitsealad.
6	Ettepanek kasutada kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lõikes 4 looduskaitseeaduse § 38 sõnastust, sest olete seisukohal, et tekitatakse vastuolu looduskaitseeadusega järgnevalt: eelnõu § 23 lõike 4 punktis 1 sõnastatud „elamu” erineb sisuliselt ja oluliselt looduskaitseeaduse § 38 lõige 4 p 1 sõnastuses toodud terminist „ehitis”.	Mittearvestatud. Ehitise mõistet kasutatakse looduskaitseeaduses läbivalt, ehitusseaduse kohaselt jagunevad ehitised hooneteks ja rajatisteks, millest tulenevalt Keskkonnaamet ei näe viidatud vastuolu mõistete kasutamises: on ju elamu ka ehitis (hoone), mis on toodud välja ka eelnõu seletuskirjas. Tugineme oma arvamuses muu hulgas majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusele nr 10 „Ehitiste kasutamise otstarvete loetelu” (08.06.2008 redaktsioonis: kood 11000 Elamu).
7	§ 23 lg 4 puudub kaalutlus, motiiv ja selgitus lubatud tegevuste loetelust tehnoõrkude, rajatiste, avalikult kasutatava tee ja tänava väljajätmisele.	Mittearvestatud. Lubatud tegevus on sätestatud kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lg-s 4, mille kohaselt ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene lähtuvalt punktist 6 tehnoõrgule- ja rajatisele ning lähtuvalt punktist 8 teele ja tänavale. Seega on kaitse-eeskirjaga antud leevendus.
8	Selgitada, kuidas kaitse-eeskirja § 23 lg 3 aitab täita kaitse eesmärgi. Kui seos puudub, siis ettepanek § 23 lg 3 eelnõust välja jätta.	Mittearvestatud. Lahemaa rahvusparki kaitse eesmärgid kaitse-eeskirja eelnõu § 2 kohaselt on muu hulgas kaitsta kultuuripärandit, sh maastikuilmet, loodus- ja pärandkultuurimaastikke, piirkonnale iseloomulikke asustusstruktuuri, taluarhitektuuri ning rahvuskultuuri. Looduskaitseeaduse § 31 kohaselt, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine ning rahvusparkis ehitise väliskonstruktsioonide muutmise. Kaitse-eeskirja §-ga 23 tehakse leevendus looduskaitseeaduses sätestatule. Lahemaa rahvusparki ehitatud keskkond, sh hoonestus, moodustab silmapaistvaima osa Lahemaa kultuuripärandist ja piiranguvööndite pärandkultuurimaastike väärtustest. Kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lg 3 kohaselt on kaitseala valitsejal lähtuvalt kaitseala kaitse eesmärgist õigus seada tingimusi, sh tingimusi ehitiste paiknemise, välisviimistluse, arhitektuurilahenduse, mahu, mõõtmete ja katusekalde kohta. Ehitustingimuste seadmise eesmärgiks on traditsioonilise külastruktuuri ja miljöö säilitamine, mis on oluline rahvusparki kultuuripärandi (materjalikasutus, arhitektuursed põhilahendused, hoonete maht ja paigutus jms) ja maastike kaitse (asustusstruktuur, külamiljöö, maastikuilme) eesmärkide tagamiseks. Hoonete kavandamisel tuleb arvestada piirkonnas väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Oluline on olemasolevate väärtuslike hoonete säilimise tagamine ja uute hoonete

		sobitumine olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades samatüübiliste hoonete paigutust, mahte, arhitekturseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Keskkonnaameti tellimisel on tehtud alusuuringud, milles on antud soovitusi Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärkide saavutamiseks ja kaitseala seisundi hoidmiseks. Samuti on antud rahvuspargi kaitse korraldamiseks teaduslikult põhjendatud lähtetingimused pärandmaastiku ja piirkonnas ajalooliselt väljakujunenud asustusstruktuuri ja arhitektuuri kaitseks ja säilitamiseks ning juhised edasisele tegevusele ehitustegevuse suunamise kaudu (Lahemaa rahvuspargi ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tzoneering. 2010. Eesti Maaülikool; Lahemaa rahvuspargi külade arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüs. 2010-2012. Artes Terrae OÜ).
9	Põhjendada kaitse-eeskirja §-s 4 sätestatud ettepanekut muuta Võsu jõe kehtivat ehituskeeluvöödit, määrates selleks 30 m. Ettepanek Võsu jõe puhul võrdsustada ehituskeeluvöönd väljakujunenud ehitusjoonega.	Osaliselt arvestatud. Looduskaitseaduse § 38 kohaselt on ranna ja kalda kaitse eesmärgid seal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine. Kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt on Võsu aleviku tiheasustusalale jääva jõelõigu osas lähtuvalt väljakujunenud asustusest ehituskeeluvööndit vähendatud 30 meetrini. Samas on arvestatud kalda eripära, sh looduskooslusi ja reljeefi. Võsu jõel on kõrgete kallastega reljeefne org, mis ulatub selles lõigus valdavalt kuni 30 meetrini kaldajoonest. Kuna eelnõu kohaselt vähenevad ehituskeeluvööndisse ehitiste püstitamise võimalused ja kaitse-eeskirja eelnõuga on sätestatud metsamaale ehitamise keeld, siis võrreldes senisega tagavad need kitsendused koos jõeoru ja jõe parema kaitse aleviku tiheasustusalale jäävas lõigus. Kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt tuleb ehituskeeluvööndisse ehitamisel lähtuda kaitse-eeskirja eelnõu § 23 lõigetes 4 ja 5 sätestatud eranditest. Ettepanek võrdsustada ehituskeeluvöönd väljakujunenud ehitusjoonega järgib sama põhimõtet, millega on Võsu jõe kaldale tiheasustusalale jäävas jõelõigus ehituskeeluvööndisse uute hoonete ehitamisel ka varasemalt arvestatud. Oleme seisukohal, et sellisel juhul ei ole kaitsekord antud asukohas kalda kaitse eesmärkidele vastav, kuna kohati on väljakujunenud ehitusjoon orunõlval vaid nelja meetri kaugusel kaldajoonest ja ehitiste püstitamise võimalused kaldavööndis suureneksid. Kaitse-eeskirja eelnõu § 23 toodud kitsendused vähendavad võimalusi eelnõu kohasesse ehituskeeluvööndisse ehitiste püstitamiseks. Täiendame kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirja analüüsi osas.
10	Lähtuvalt looduskaitseaduse §-st 9 lg-st 9 ettepanek korrata arutelu pärast avalikule väljapanekule laekunud ettepanekute analüüsimist ning ettepanekute esitajatele motiveeritud ja põhjendatud vastuste saatmist ettepanekute arvestamise või mitteamestamise kohta.	Arvestatud. Täiendav avalik arutelu toimub Harjumaa poolel 2. mail 2013. a algusega kell 16 Kolgakülas ning Lääne-Virumaa poolel 7. mail 2013. a algusega kell 16 Võsul. Avaliku arutelu toimumise ajast ja kohast teavitatakse ajalehtede Sõnumitooja, Virumaa Teataja ja Eesti Päevaleht kaudu, samuti saadetakse kiri Lahemaa rahvuspargi koostöökogu liikmetele, külavanematele ja kirjalike ettepanekute esitanutele.
11	Kaitse-eeskirja seletuskiri ei ole vööndite piiride kirjeldamisel	Arvestatud. Avalikule väljapanekule esitatud paberandjal kaart on kohati halvasti

	<p>piisava konkreetseusega ning avalikule väljapanekule esitatud kaardimaterjalil on võõndid toodud välja eri värvi, aga eristamatute rastritega. Teete ettepaneku kaardimaterjal ümber vormistada viisil, mis oleks kõigile ühtviisi arusaadav, elektrooniline kaart tuleb siduda Maa-ameti kaardiserveriga.</p>	<p>loetav, kuna ala pindala ja võõndite arv on suured. Arusaadavam ja paremini vaadeldav on kaart aadressil http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/uldinfo/kaitse-eeskiri/. Pärast esitatud ettepanekutega arvestamist ja tsoneeringu korrigeerimist valmivad MapInfo versioonis uued kihid ning pärast kaitse-eeskirja kinnitamist on rahvuspargi välispiir, reservaatide, sihtkaitsevõõndite ja piiranguvõõndite piirid kättesaadavad Maa-ameti avaliku rakenduse kaudu ja keskkonnaregistrist.</p>
12	<p>Ettepanek eelnõu §-s 23 nimetatud pärandkultuurmaastiku ja traditsioonilise maastiku piirid kanda kaardile; Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava alusuuringute käigus tehtud rahvuspargi külade arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüsis ning rahvuspargi ajaloolise maakasutuse analüüsis esitatud piirangud kanda kaitse-eeskirja ja vastavad tsoonid kaartidele.</p>	<p>Mittearvestatud. Pärandkultuurmaastiku, pärandmaastiku ja traditsioonilise asustusstruktuuri mõiste on esitatud kaitse-eeskirja seletuskirjas. Pärandkultuurmaastiku pärandmaastikulised väärtused on määratud maakatte püsivuse alusel (Lahemaa rahvuspargi ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tsoneering. 2010. Eesti Maaülikool). Uuringu sisuks on Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärkidest tulenev rahvuspargi maastike tsoneering ajaloolise maakasutuse ja maakatte püsivuse ja muutuste alusel ning soovitud määratud tsoonide edaspidiseks korralduseks ja kaitseks. Lahemaa rahvuspargi piiranguvõõndite pärandkultuurmaastiku osas on kaitse all ka asustusstruktuur, taluarhitektuur, miljööväärtused, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hooned. Asustusstruktuuri puhul on tegemist Lahemaa rahvuspargis asuvate asulate väärtustega, mis on määratud nende olemasolu ja säilivuse alusel (Lahemaa rahvuspargi külade arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüs. 2010-2012. Artes Terrae OÜ http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/uldinfo/uuringud-ja-seired-2/). Töös antakse rahvuspargi kaitse korraldamiseks teaduslikult põhjendatud lähtetingimused pärandmaastiku ja piirkonnas ajalooliselt väljakujunenud asustusstruktuuri ja arhitektuuri kaitseks ja säilitamiseks ning juhised edasisele tegevusele ehitustegevuse suunamise kaudu. Kuna me ei saa eeldada, et reaalne situatsioon maastikul on püsiv ning ajaloolise maakasutuse analüüsis või külade arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüsides kirjeldatud 2010.-2012. a seisundid samaks jäävad, ei pea me otstarbekaks kaartide esitamist kaitse-eeskirjas, mis kinnitatakse Vabariigi Valitsuse poolt. Analüüsid, sh tekstiline materjal ja kaardid, on kättesaadavad aadressil http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/uldinfo/uuringud-ja-seired-2/. Keskkonnaamet saadab Kuusalu vallavalitsusele analüüsid koos kõikide lisadega elektrooniliselt. Samuti käsitleme varem toodud väärtusi lähiajal koostatavas kaitsekorralduskavas, milles esitame muu hulgas väärtuste kaardikihid koos kaitsemeetmetega.</p>
13	<p>Kehtestamisele mineva kaitse-eeskirjaga tekib määramatus endise Nõmmeveski HEJ ehitiste. Ettepanek enne kaitse-eeskirja vastuvõtmist saavutada kõigi osaliste vahel kokkulepe ja tagada see kokkulepe vastavate dokumentide allakirjutamisega.</p>	<p>Ettepanekut arutati Keskkonnaameti ja maaomaniku kokkusaamisel. Keskkonnaamet ja AS Raju korraldasid kokkusaamise Elektriijaama kinnistuga seonduvate küsimuste arutamiseks.</p>
14	<p>Ettepanek Lahemaa kaitse-eeskirja eelnõu alusel Naskali piiranguvõõndisse tsoneeritud eramaad, sh maaüksus tunnusega 42301:001:0457, liita Lahemaa piiranguvõõndiga.</p>	<p>Ettepanekut arutatakse Keskkonnaameti ja maaomanike kokkusaamisel. Maaomanike 2010. a tehtud ettepanekul muudeti piirkonna tsoneeringut ning moodustati Naskali piiranguvõõnd, kuhu tsoneeriti piirkonna peamiselt eramaadele</p>

		<p>jäävad metsaalad. Naskali piiranguvööndi kaitse eesmärk on maastikuilme, loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse, väljakujunenud koosluste tüüpide ja neile omase liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine. Naskali piiranguvöönd moodustati metsaelupaikade kaitseks. Vööndi metsaalad on majandamisjälgedega ja fragmenteerunud, kuid taastumisvõimelised. Metsaelupaikade kaitseks on Naskali piiranguvööndis keelatud uuendusraied. Hooldus-, valik- ja trassiraied ning raadamine toimuvad metsaseaduse (https://www.riigiteataja.ee/akt/120032013022?leiaKehtiv) alusel. Lisanõudeks on kaitse-eeskirja eelnõu alusel raiete teostamisel koosluse loodusliku tasakaalu ning liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine. Keelatud on puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu. Vööndi loodusväärtusi on kirjeldatud pikemalt maaomanikule saadetud kirjas ning ka seletuskirjas, maaomanikule on selgitatud piirangutest lähtuva kompensatsiooni saamise võimalusi.</p>
15	<p>Ettepanek Suurekõrve sihtkaitsevööndist välja arvata maaüksus tunnusega 42301:001:0456, arvata maaüksus Lahemaa piiranguvööndi koosseisu. Kinnistu asub Leesi-Hara tee läheduses, mis on Suurekõrve sihtkaitsevööndi piiriks ja kehtivas kaitse-eeskirjas on samas leitud võimalus vägagi sarnases olukorras eramaaüksuste 42301:001:0754 ja 42301:001:0513 väljaarvamiseks Suurekõrve sihtkaitsevööndist Lahemaa piiranguvööndisse.</p>	<p>Mittearvestatud. Kõik mainitud maaüksused on eelnõu alusel tsoneeritud Suurekõrve sihtkaitsevööndisse. Nimetatud eramaad paiknevad metsamassiivi keskel, maaüksus 42301:001:0456 on teest u 250 m kaugusel ning praegu kehtiva tsoneeringu alusel piiranguvööndis paiknevad kinnistud u 200 m kaugusel. Eramaatükke ümbritsevatel metsaaladel kasvav mets on määratud loodusdirektiivi elupaigatüübiks vanad loodusemetsad (9010*), mis on esmatähtis elupaigatüüp ning mille kaitseks on vajalik sihtkaitsevööndi režiim, kuna vanade loodusemetsade esinduslikkust on võimalik säilitada ja parandada ainult siis, kui need metsaalad jäetakse looduslikule arengule. Ka nimetatud kinnistul kasvav mets on registreeritud elupaigatüübina vanad loodusemetsad. Praegu piiranguvööndisse jäävast alast on ainult ühel eraldisel (eraldis nr 143) elupaigatüüp jäänud registreerimata, kuna seal kasvab keskealine männik. Selle piirkonna Leesi-Hara tee äärne metsamassiiv on ühtlane ning vajab säilitamist. Maaomanikule saadetud vastuskirjale lisati kaardipilt elupaigatüüpide paiknemise kohta.</p>
16	<p>Ettepanek täiendada eelnõu §-s 6 lõikes 4 ja lõikes 5 punktis 5, §-s 11 ja §-s 15 selliselt, et kaitsealal on sõidukitega sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ja maastikusõidukiga, ujuv vahendiga sõitmine ning inimeste viibimine lubatud lisaks järelevalve- ja päästetööde tegemise ajale ka päästetööalaste õppuste läbiviimisel ja demineerimistööd.</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Loetletud sätetes kasutatud termin „päästetööd” on laiem tähendusega ning päästetööalased õppused ja demineerimistööd käivad selle termini alla. Vastav selgitus lisatakse kaitse-eeskirjaga kaasas olevasse seletuskirja.</p>
17	<p>Ettepanek asendada eelnõu § 6 lõikes 4 ja lõikes 5 punktis 5, §-s 11 ja §-s 15 sõna „päästetöödel” sõnaga „päästetöö” vastavas käändes.</p>	<p>Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja koostamisel lähtutakse looduskaitseaduses kasutatavast sõnastusest. Looduskaitseaduses on sõna „päästetöö” kasutatud mitmuses. Kuna tehtud ettepanek muuta kaitse-eeskirja eelnõu sõnastust ei muuda nimetatud sätete sisu, jäetakse eelnõusse praegune sõnastus.</p>

18	<p>Ettepanek eelnõu §-s 23 lõikes 5 sõnad „päästeteenistuse ehitisele” sõnadega „päästeasutuse ehitisele”. Päästeseaduse § 4 kohaselt on päästeasutused Päästeamet ja Häirekeskus. Mõiste „päästeteenistus” tähendab päästeteenistuse seaduse § 2 lõike 1 kohaselt töötamist päästeteenistujana riigi päästeasutuses.</p>	<p>Arvestatud. Muudatus viiakse eelnõusse sisse. Pakutud termin ühtib ka looduskaitseseaduse §-s 38 lõikes 5 punktis 6 kasutatud terminiga, tegemist oli ebatäpsusega.</p>
19	<p>Maastikuilmel, pärandkultuurimaastikke, põllumajanduslikku maakasutust ja traditsioonilist rannakalandust ei ole Lahemaa rahvuspargi eksisteerimise jooksul suudetud kaitsta. Rannakülased ümbritsevad põllud, heina- ning karjamaad on valdavas osas võsastunud ja metsastunud, see protsess on jõudnud juba ka külade hoonestatud ossa.</p>	<p>Selgitatud. Lahemaa rahvuspargi pärandmaastike kaitse on piiranguvööndites kaitse eesmärgiks. Pärandkultuurimaastike kaitse korraldamise hõlbustamiseks on kaitseala valitseja tellinud mitmeid Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava alusuuringuid, sealhulgas ajaloolise maakasutuse analüüsi aastal 2010 (Eesti Maaülikool, Kalev Sepp jt, 2010). Analüüsi avalikud tulemused on kättesaadavad veebiaadressil http://www.keskkonnaamet.ee/sf/lahemaa/lahemaa_maakasutuse_aruanne.pdf. Kuna Lahemaa rahvuspargi metsasus on viimase saja aasta jooksul pidevalt suurenenud ja maastik muutunud aina suletumaks, peaks üha enam väärtustama ja hoidma veel avatud eritüübilisi kultuurimaastikke ja vajaduse korral neid taastama. Kaitsekorralduslikult on oluline, et hoitaks avatuna nii säilinud traditsioonilisi pärandmaastikke kui ka pärandmaastikke. Maakattetüübi säilimine sõltub ühelt poolt külaelanike praktilisest tegevusest põllumajanduslikul maakasutusel, aga maastikuna avatuna hoidmist ja maakasutuse säilimist on võimalik ka kaitsekorralduslike meetmete ja tegevuste kaudu soodustada. Poollooduslikud kooslused (kultuuristamata, loodusliku taimestikuga niidud) vajavad säilimiseks regulaarset majandamist – iga-aastast niitmist koos heinakoristusega või karjatamist. Kui majandamise järjepidevus kaob, hakkavad niidukooslused loodusliku arengu käigus kinni kasvama. Enamasti niidud võsastuvad, kuid rannaladel ka roostuvad. Probleem, et külamaastikud võsastuvad ning vaated kaovad, on aktuaalne. Põhjuseks ongi traditsioonilise maaelu mudeli kadumine. Kirja teel selgitatud probleemi põhjalikumalt ning tutvustatud niitude taastamiseks ja hooldamiseks mõeldud toetusmeetmeid.</p>
20	<p>Traditsioonilise rannakalanduse kaitse on pelgalt paberile kirjutatud säte, mida pole ellu viidud. Kalapüügiseadus ei arvesta meie piirkonna traditsioonilise rannakalandusega. Me eeldame, et kaitse-eeskirja ei kirjutata retoorilisi lauseid, mida ellu ei viida.</p>	<p>Selgitatud. Lahemaa rannakülades on paadiga merel käimiseks ajalooliselt väljakujunenud sadamad ja lautrikohad. Et soodustada traditsioonilist rannakalandust ning merele minekut kindlast kohast, on Mere piiranguvööndis lubatud lautrikohtade, paadisildade ja sadamate ehitamine. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld ei laiene võrgu- ja paadikuuri kasutusotstarbega väikeehitisele, lautrile ning paadisillale. Erinevalt looduskaitseseadusest lubab kaitse-eeskiri nende ehitamist ilma detailplaneeringuta. Samuti ei laiene keeld kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele. Kaitsekorralduses on korraldatud ja toetatud traditsioonilise rannakalandusega seotud pärandi uurimist, säilitamist ja tutvustamist. Üks esimesi taastatud komplekse Lahemaa rahvuspargis olid Altja võrgukuurid.</p>

		<p>Kalapüügiseadus kehtib kogu Eesti Vabariigi majandusvööndis ühtlaselt. Looduskaitseeadus ei anna kaitse-eeskirjas võimalusi erisuste sätestamiseks. Sihtkaitsevööndites on looduskaitseeaduse § 30 alusel majandustegevus keelatud, kaitse-eeskirjaga on võimalik kalapüüki lubada, kui see tegevus ei kahjusta loodusobjekti. Looduskaitseeaduse § 31 keelab kalapüügi ka piiranguvööndis, kui kaitse-eeskirjas ei sätestata teisiti. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu alusel on rahvuspargis kalapüük lubatud. Sihtkaitsevööndites, kus on keelatud majandustegevus, on tehtud kalapüügi osas oluline leevendus: Hauaneeme ja Ulkkari sihtkaitsevööndis on kutseline kalapüük lubatud. Rahvuspargi mereala jääb enamjaolt Mere piiranguvööndisse, seega seal on kalapüük lubatud.</p>
21	<p>Kultuuripärandi kaitse on praktilises mõttes olnud olematu (murdekeel on peaaegu hääbunud, küla ajalooline ühendav elulaad on kadunud).</p>	<p>Selgitatud. Esimesena omalaadsete seas on Lahemaa rahvuspargis nii vaimse kui ka materiaalse kultuuripärandi kaitse ja kultuurimaastike kaitse olnud prioriteediks alates rahvuspargi loomisest. Mõisate taastamise kõrval on pööratud tähelepanu näiteks ka taluarhitektuuri uurimisele, säilitamisele ja tutvustamisele. Rahvakultuuri uurimine, säilitamine ja tutvustamine on Lahemaa rahvuspargis toimunud väga paljude osapoolte koostöös, nagu kodu-uurijad, Eesti Looduskaitse Selts, tollane Etnograafiamuseum, Tartu Ülikool. Piirkonna murrete ja folkloori uurimise tulemusi on avaldatud aastakümnete vältel mitmetes tekstikogumikes. Mari Must on avaldanud Lahemaa murdekeele uurimusi ja Lahemaa murdekeelse tekstikogumiku. Tema 1990-ndail valminud seniavaldamata käsikiri kirderannikumurdes on trükitud Keskkonnaameti koostatud trükises „Uurimusi Lahemaa ajaloolistest maastikest”. Paraku oli kirderannikumurde rääkijaid juba 1970-ndail üsna vähe järgi ning selle traditsiooni elushoidmine nõuab suuremat koostööd. Viimastel aastatel on kõrvuti materiaalse pärandi uuringutega tehtud mitmeid vaimse pärandiga seotud kaitsekorralduskava alusuuringuid, nagu Lahemaa looduslike pühapaikade analüüs ja kirjandusmuuseumi kogude põhjal tehtud Lahemaa pärimuspaikade inventuur. Kõik uuringud on kohalikele elanikele kättesaadavad trükistena, Lahemaa rahvuspargi kodulehel ja korrastatud Lahemaa arhiivis. Jõudumööda oleme alates aastast 2006 korraldanud koostöös kohalike elanike ja parimate erialateadlastega kohalikele elanikele ja maaomanikele suunatud kultuuripärandikoolitusi, mõttekodasid ja seminare. Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskavas on tähtsustatud nii vaimse kui ka materiaalse kultuuripärandi säilimise lahutamatus ja olulisus ning planeeritud konkreetseid väärtusi kirjeldada ja tegevusi kavandada koostöös kohaliku kogukonna ja seotud osapooltega Lahemaa rahvuspargi koostöökogu kultuuripärandi valdkondlikus sekstsioonis. Informatsioon valdkondliku sektsiooni senise tegevuse kohta on kättesaadav Lahemaa rahvuspargi kodulehel (http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/kulastajale/lahemaa-rahvuspargi-koostookogu-3/). Kultuuri edasikandja on Lahemaal elav inimene. Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskavas kirjeldatud tegevused planeeritakse viisil, mis kaasab</p>

		<p>kohaliku kogukonna kultuuripärandi kaitsekorraldusse. Kaasamise mehhanismiks on juba loodud Lahemaa rahvuspargi koostöökogu ja kultuuripärandi valdkondlik sektsioon. Paraku sõltub elulaad suurematest protsessidest kui ühe ala kaitsekorraldus, elulaadi säilimine sõltub igast üksikust inimesest.</p>
22	<p>Praegune küla pole enam see küla, mida kaitse-eeskirjaga kaitsta soovitakse. Asustusstruktuuri ning arhitektuuri kaitse (lähtudes 1940. aastaks kujunenud olukorrast) pidurdab küla edasist arengut. Asustusstruktuur peaks olema pigem võimalus, mitte piirang. Küla vajab edasikestmiseks alalisi uusi elanikke, kaitse-eeskirja piirangud sobivad pigem neile, kes veedavad külas ühe puhkusekuu, ei seo ennast selle paikkonna kultuuri, küla tavade ning teiste elanikega. Kui riik soovib mingi situatsiooni säilitamist, siis tuleb tal ka midagi vastu pakkuda ja seda võrdsetel alustel toimuvate läbirääkimiste alusel. Lahemaa rahvuspargi eksisteerimise 42 aasta jooksul pole riik sellest põhimõttest lähtunud. Praegugi soovib riik Keskkonnaministeeriumi kaudu seada küladele piiranguid, unustades külade elujõulisuse tänapäevastes tingimustes. Me ei usu, et pärast kaitse-eeskirja jõustumist hakkab toimima arengut toetav kaitsekorralduskava – seda tuleb tõestada enne kaitse-eeskirja kehtestamist.</p>	<p>Selgitatud. Külade arhitektuuri- ja asustusstruktuuri väärtusi on hinnatud erinevate kaitsekorralduskava alusuuringutega. Arvesse on võetud ka nii esiajaloolised väärtused kui ka nõukogudeaegne pärand. Ühe osa väärtustest moodustab taluarhitektuur. Lahemaa rahvuspargi kehtiva kaitse-eeskirjaga, samuti menetluses oleva kaitse-eeskirja eelnõuga tehakse olulisi leevendusi looduskaitseesadusele. Siin on lubatud ehitiste väliskonstruktsioonide muutmine ja ehitiste püstitamine. Lahemaa rahvuspargis on erinevalt paljudest teistest kaitsealadest alati olnud võimalik uushoonetus ja uued õuealad, seda ka käesoleva kaitse-eeskirja eelnõuga. Samas kõrge ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete puhul tuleb hoone väliskonstruktsioone muuta viisil, mis hoone arhitektuuriväärtusi ei kahjusta. Riiklik Looduskaitsekeskus tegi 2008. a kultuuripärandi arengukava koostamise käigus Keskkonnaministeeriumile ja Kultuuriministeeriumile ettepaneku välja töötada toetusmeetmeid rahvusparkide väärtuslikule hoonestusele. Teema oli arutelu all ka 2011. a Keskkonnaameti ja Kultuuriministeeriumi kokkusaamisel ning Eesti Vabaõhumuuseumi, Muinsuskaitseameti ja Keskkonnaameti ühise strateegia kavandamisel. Toetusmeetmeid eraomandis asuvate eluhoonete ja abihoonete korrastamiseks on Eesti ja Euroopa õigusruumis võimalik taotleda eelkõige muinsuskaitsealusele hoonestusele või planeeringuga sätestatud miljööväärtuslikule hoonestusele. Rahvuspargis tagame arhitektuuri kaitset eelkõige ehituse reguleerimisega. Lahemaa rahvuspargi uushoonetus ja rekonstrueeritav hoonetus peab sobituma piirkonna miljösse, samas on võimalikud hoonestuse laiendused ja hoonete moodsad arhitektuurid lahendused, mis arvestavad konkreetse piirkonna ehitustraditsioone ja ehituslaadi. Virve küla asub Lahemaa piiranguvööndis, kus kaitseala valitsejal on kaalutlusruum suurem. Sisuliselt tähendab see uute õuealade lubamist mitte ainult vanades taluõuekohtades (mis on tuvastatavad ajaloolise kaardimaterjali põhjal, mitte ainult ühe alusuuringu raames), vaid ka kohtades, mis ajaloolist külastruktuuri ei kahjusta. Uued kompaktsed uuslamualade arenduspiirkonnad pole Virve külas siiski lubatud. Samas võib olemasolevatele õuealadele ehitada teatud tingimustel uusi hooned ning kavandada hoonetust traditsioonilisele pärandmaastikule, kui küla asustusstruktuur ei saa kahjustatud. On muudatusi maastikus, mis on pööratavad (nagu maastike võsastumine), samas on muudatusi, mis pöördumatult hävitavad kaitseväärtusi. Paraku uushoonetus alad muudavad maakatet pöördumatult, seetõttu on selle reguleerimine oluline. Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava aastateks 2013–2015 on kultuuripärandi osas tehtud Lahemaa rahvuspargi koostöökogu kultuuripärandi valdkondliku sektsiooni</p>

		töö tulemusena, Lahemaa rahvuspargi järgmise kaitsekorralduskava koostamist planeeritakse sarnasel viisil. Kaitse-eeskiri sätestab väärtuste kaitse, tingimused ja vajadused. Konkreetsed väärtused täpsustatakse ja nende kaitsekorralduslikud tegevused kavandatakse kaitsekorralduskavas külade kaupa, arutades need läbi Lahemaa koostöökogus.
23	Peame leidma uue suuna, mis soodustaks inimasustust ja looks küladele uue identiteedi. Selle identiteedi osa võib olla ka ajaloolise pärandi/traditsioonide osaline taastamine, kui kohalikud elanikud nii otsustavad ja kui kaitseala valitseja oskab protsesse kokkuleppe korras suunata. „Ülalt alla” käsuliin siin toimima ei hakka. Suurim kaitse-eeskirja eelnõu puudus on see, et unustatakse ära inimene, kes Lahemaal elab. Seletuskirjast leiab ühe lause, kus räägitakse koostööst, ja see on kõik. Sätestatakse kaitse loodusele ja arhitektuurile, aga tundub, et kohalik elanik pole selle juures oluline. Puudub analüüs, kuidas mõjutab Lahemaa rahvuspark külade edasist sotsiaalmajanduslikku arengut.	Selgitatud. Kultuuripärandi looja, kandja ja arendaja ongi inimene. Kui rahvuspargis on kultuuripärand kaitse all, tähendab see, et inimest ja tema loomingut väärtustatakse. Oleme nõus, et „ülalt alla” käsuliin ei toimi. Loodame heale koostööle Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava koostamisel ja kaitsekorralduses. Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskiri on loomu poolest normatiivne piiranguid sisaldav dokument. Selle dokumendiga on võimalik seada leevendusi looduskaitsealade sätestatule ja seda on dokumendis kultuuripärandi kaitse eesmärkidest lähtuvalt tehtud. Samas peab rahvuspargis parimal võimalikul viisil säilitama kaitseväärtusi. Valdade ja külade planeeringutes ja arengukavades on samuti rõhutatud kultuuriväärtuste kestmise olulisust.
24	Kaitse-eeskirja eelnõu § 19 lg 1 p 2 ütleb, et piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas. Sätest ei loe selgelt välja, kas see säte kehtib ka kinnistute õuemaal ja elamumaal. Kui ei kehti, siis on ettepanek see selgelt välja kirjutada. Kui aga tõlgendatakse nii, et kehtib ka õuemaal ja elamumaal, siis on ettepanek seda sätet muuta. Õue- ja elamumaal korraldatava sünnipäeva või näiteks pulmapeo või suguvõsa kokkutuleku puhul pole sobilik hakata piiranguid seadma. Neid ei täidaks keegi nagunii.	Mittearvestatud. Piiranguvööndis ei reguleerita kaitse-eeskirjaga rahvaürituste korraldamist selleks ettevalmistatud kohtades. Piiranguvööndis ettevalmistatud kohtades rahvaürituse korraldamise korral ei pea kaitseala valitsejalt selleks nõusolekut küsima ning seal puudub ka piirang osalejate arvu kohta. Õuealad ja külalplatse käsitletakse rahvaürituse korraldamiseks ettevalmistatud kohtadena. Lisame vastava selgituse seletuskirja. Elamumaa seevastu koosneb tavaliselt erinevatest kõlvikutest, milleks võivad olla haritav maa, looduslik rohumaa, metsamaa, õuemaal ja muu maa. Kõiki nimetatud kõlvikuid ei saa käsitleda rahvaürituste korraldamiseks ettevalmistatud kohtadena. Samas võib maaomanik Keskkonnaametile esitada taotluse näiteks telkimis- või piknikuplatsi rajamiseks. Kui Keskkonnaametilt on selleks nõusolek saadud, siis on tegemist ettevalmistatud kohaga ning seal võib pidada ka rahvaüritusi. Sellise ettevalmistatud koha rajamisel peab arvestama, et Keskkonnaamet ei saa anda nõusolekut telkimis- või piknikuplatsi rajamiseks kohtadesse, kus kahjustatud saavad loodusväärtused, näiteks kui on tegemist loodusdirektiivi elupaigatüübiga (nt väärtuslik poollooduslik kooslus), seal leidub kaitsealuste liikide leiukohti/elupaiku või kaitset vajavaid kultuuriväärtusi (nt kivikalmed).
25	Kaitse-eeskirja eelnõu § 6 lg 3 sätestab, et lõkke tegemine on lubatud õuemaal omaniku loal ning kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muudel juhtudel on lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Ettepanek on täiendada lõiget järgmiselt: „lõkketegemine on lubatud õuemaal ja elamumaal omaniku loal...”. Põhjus:	Mittearvestatud. Eelnõu § 6 lg 3 sätestab, et lõkke tegemine on lubatud õuealal omaniku loal ning kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muudel juhtudel on lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Õuealana käsitletakse siinkohal hoonete ümbruses väljakujunenud õueala ning see pole alati terviklikult kattuv õuemaal kõlvikuga. Elamumaal paiknevaid ehitisi teenindav maa-ala võib olla võrdlemisi suur ning

	<p>elamumaa on elamu, suvila, aiamaa alune ja selle juurde kuuluva majapidamis- ja abiehitise alune ja neid ehitisi teenindav maa. Pole otstarbekas lõkke tegemist veel eraldi nõusoleku küsimisega reglementeerida.</p>	<p>nagu eespool öeldud, koosneb see erinevatest kõlvikutest, milleks võivad olla haritav maa, looduslik rohumaa, metsamaa, õuema ja muu maa. Elamumaal võib olla registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüüpe või kaitsealuseid liike, seal võib leiduda kultuuriväärtusi. Seega võib lõkke tegemine seal paiknevaid kaitseväärtusi kahjustada. Kui maaomanik soovib väljakujunenud õueala piiridest väljaspool lõkkeplatsi rajada, siis võib ta selleks kaitseala valitsejale taotluse esitada ning see temaga kooskõlastada. Kui Keskkonnaamet annab selleks nõusoleku, siis loetakse seda ala ettevalmistatud kohaks, kus lõkke tegemine on lubatud.</p>
26	<p>Kas kuusikutes on patoloogi otsusega võimalik lageraie ka üle 0,5 ha?</p>	<p>Selgitatud. Kaitse-eeskirja uue eelnõu alusel pole kuusikutes lageraie langi pindalaga üle 0,5 ha lubatud. Kehtivas kaitse-eeskirjas on kahjustatud metsaaladel tehtava raie kohta kasutusel termin „seisundijärgne lageraie” ning seega lubab kehtiv kaitse-eeskiri metsakaitseekspektiisi alusel lageraie tegemist. Samas ei võimalda kehtiv looduskaitseeadus vastava sätte lisamist uue kaitse-eeskirja eelnõusse. Looduskaitseeaduse § 31 lg 2 p 5 keelab kaitsealade piiranguvööndites uuendusraied, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. § 31 lg 4 lubab kaitse-eeskirjaga piiranguvööndis seada raielangi suuruse ja kujule ning metsa vanuselisele koosseisule metsaseaduses sätestatud erinevaid piiranguid, mis on vajalikud koosluse või selles vööndis oleva kaitsealuse liigi säilimiseks. Seega sätestatakse Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja eelnõus, et uuendusraietest on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuni kaks hektarit ning lageraie üksnes kuusikutes ja hall-lepikutes, välja arvatud Läänemere ranna piiranguvööndis ning Kalme, Naskali ja Mõisaparkide piiranguvööndis, langi pindalaga kuusikutes kuni 0,5 hektarit ja hall-lepikutes kuni üks hektar.</p> <p>Metsa majandamise eeskirja § 22 lg 6 alusel saab metsaomanik metsakaitseekspektiisi tellimiseks Keskkonnaametile esitada metsateatise metsakahjustusest, pärast mida algatab ja teostab Keskkonnaamet metsakaitseekspektiisi. Kaitseala piiranguvööndis, kus uuendusraiate puhul on pandud piirang langi pindalale, saab metsakahjustuse leviku tõkestamiseks vajadusel teha sanitaarraiet.</p> <p>Metsaseaduse § 31 lg 3 alusel tehakse sanitaarraiet nakkusallikaks olevate või kahjurite paljunemist soodustavate puude, samuti ohuallikat mittekujutavate surevate või surnud puude ning oma ülesande täitnud seemnepuude metsast eemaldamiseks. Täpsemalt on sanitaarraie tegemine reguleeritud metsa majandamise eeskirja §-s 7. Sanitaarraie ei ole seatud piiranguid ei langi pindalaga puistu täiuse osas.</p>
27	<p>Ettepanek korraldada Virve külas piiranguvööndit puudutavate kaitse-eeskirja sätete arutelu, millest ühelt poolt võtaksid osa Keskkonnaministeeriumi volitatud inimesed ja teiselt poolt Virve</p>	<p>Arvestatud. Keskkonnaamet on koosoleku korraldamisega nõus. Koosolek toimub 26. aprillil algusega kell 13 Tooma talus.</p>

28	<p>külaseltsi ning samuti Kuusalu valla esindajad.</p> <p>Praegu kaitse-eeskirja eelnõus olevad metsakasutuse piirangud peaaegu tagavad metsa jätkusuutlikuks majandamiseks vajalikud tingimused. Kaitse-eeskirja eelnõus toodud piirangud raielankide suuruste kohta on seatud aastase perioodi kohta. Tuleks vähemalt säilitada olemasolev keskmine tagavara, koosseis ja vanus ning selle eesmärgi täitmiseks tuleks raiuda juurdekasvu piires ja tagada samaväärne metsauuendus ning võiks kaaluda, kas on eelistatud kümne aasta jooksul neljal aastal raietegevus metsas või ühe aasta jooksul 400-500 tm raie lubamine. Oleks õigem suunata metsaomanikke metsas säilitama surnud seisvat ja lamapuitu piisavas koguses (eriti jämedamat surnud puitu kuni 10 (20) tm/ha) ning pärast raiet tuleks metsaomanikku kohustada metsa uuendama. Männikute raiumisel oleks väärtusliku metsauuenduse tagamise huvides aegjärkse raie asemel eelistatud kuni 30 m laiused langid (häil-, veer- või kitsad lageraied), kuna niimoodi saab tagada soodsamad tingimused uuendusele. Kindlasti tuleb midagi ette võtta põdraga, kui tahetakse näha tulevikus männimetsa tihedama liiklusega teedest kaugematel aladel. Talvisel ajal peaks olema metsaveotranspordi koormus metsateedele minimaalne. Väljaspool talveaega peaks raie rahvuspargis olema minimaalne. Kui on lubatud olemasolevate kuivenduskraavide hooldamine, mis asuvad tihti metsateedega koos, siis peaks olema võimalik ka metsateede hooldus.</p>	<p>Selgitatud. Vastavalt looduskaitse-eeskirjaga saame kaitse-eeskirjaga piiranguvõõndis lubada uuendusraiate tegemist kaitsealadel. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on looduskaitse-eeskirja § 31 lg 2 p 5 alusel uuendusraied piiranguvõõndis keelatud. § 31 sätestab täiendavalt, et kaitse-eeskirjaga võib piiranguvõõndis kohustada säilitama koosluse loodusliku tasakaalu, liigilist ja vanuselist mitmekesisust ning piiranguvõõndis võib seada raielangi suurusele ja kujule ning metsa vanuselisele koosseisule metsaseaduses sätestatust erinevaid piiranguid, mis on vajalikud koosluse või selles võõndis oleva kaitsealuse liigi säilimiseks.</p> <p>Kaitse-eeskirja eelnõus ongi lankide suurused seatud koosluste ja kaitsealuste liikide säilitamise vajadusest lähtuvalt. Kaitsealadel on eesmärgiks seatud metsade looduslik uuenemine ning seega ei kohusta kaitse-eeskirja metsaomanikke metsi istutamise teel uuendama. Lankide suurused on seatud nii, et oleks tagatud metsade looduslik uuenemine. Pikemalt on lankide lubatud suurusi ning teisi metsade majandamisele seatud piiranguid põhjendatud seletuskirjas.</p> <p>Piirangud lankide suurusele ei ole seatud aastase perioodi kohta. Metsaseaduse § 29 lg 9 sätestab, et enne raiesmiku uuendamist ja minimaalse liitumisaja möödumist ei tohi uut lageraiet teha raiesmikule lähemal kui 100 meetrit, välja arvatud juhul, kui vana raiesmiku ja uue piirneva lageraielangi laius või kogupindala ei ületa kaitse-eeskirjaga sätestatud lageraielangi maksimaalset laiust või pindala suurust. Vastavalt metsaseaduse § 30 lg 6 punktile 4 ei tohi turberaie puhul uut raiet alustada lähemal kui 100 meetrit uuenumata langile, välja arvatud juhul, kui vana ja uue piirneva raielangi kogupindala ei ületa kaitse-eeskirjaga sätestatud raielangi maksimaalset suurust. Seega ei jälgita uue raielangi lubamisel ajalist perioodi, vaid vaadatakse eelkõige, kas langid on uuenenud. Samuti jälgitakse raiete lubamisel puistute vanust. Puistute vanust käsitlevad piirangud on kirjeldatud metsaseaduses ja metsa majandamise eeskirjas.</p> <p>Metsade uuenumisega seoses on aktuaalne põdrakahjustuste probleem. Kaitse-eeskirja eelnõu § 6 lg 7 alusel on Lahemaa rahvuspargis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud jahipidamine, välja arvatud loodusreservaadis ja määruses sätestatud ajal sihtkaitsevõõndis, üksnes jahilukiliigi arvukuse reguleerimise ja teadustöö eesmärgil, jahilukite tekitatud kahjustuste ilmnemisel, vigastatud või haige uluki surmamiseks ning võõrliikide loodusest eemaldamisel. Seega on põtrade arvukuse reguleerimine kahjustuste ilmnemisel võimalik. Teemat tuleb analüüsida kaitsekorralduskavas.</p> <p>Kaitse-eeskirjas sätestatud piirangute abil saab metsateatiste menetlemise käigus metsaomanikke suunata metsade säästvale majandamisele ning vajaduse korral seada koosluste ja liikide kaitseks lisatingimusi. Täpsemalt analüüsitakse teemat kaitsekorralduskavas.</p>
----	---	--

		<p>Keelatud on puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu. Lähtuvalt vajadusest kaitsta pinnast, toimub puidu kokku- ja väljavedu ikkagi peamiselt talvisel perioodil, kui pinnas on külmunud ning kahjustused sellele on minimaalsed. Pikemad põhjendused piirangule on antud seletuskirjas. Metsateede hooldamine on kaitse-eeskirja eelnõu alusel lubatud nii piirangu- kui ka sihtkaitsevööndites. Piiranguvööndites ei keela looduskaitseeseadus olemasolevate rajatiste hooldustöid, seega puudub vajadus seda kaitse-eeskirjaga eraldi reguleerida. Kaitse-eeskirja § 14 lg 2 p 6 lubab kaitseala valitseja nõusolekul ehitiste, sh teede hooldustöid. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, et kaitseväärtustest lähtuvalt seada tingimusi ja nõudeid, näiteks teede hooldustööde läbiviimise ajale ja hooldatava ala suurusele ja tööde teostamise meetodikale.</p>
29	<p>Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu, millega kavandatakse kitsendusi ja piiranguid maaomanikule, avalikust väljapanekust ei teavitatud maaomanikku kirjalikult. Kuna AS Raju sai avalikust väljapanekust teada alles 3. aprillil 2013. a, siis jäi materjalidega tutvumiseks liiga vähe aega.</p>	<p>Selgitatud. 2010. a avaldati Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku teade ajalehes Sõnumitooja 27.01.2010, ajalehes Virumaa Teataja 23.01.2010 ning üleriigilises ajalehes Postimees 23.01.2010, milles anti teada Lahemaa rahvuspargi uue kaitse-eeskirja eelnõu avalikust väljapanekust 18. jaanuarist kuni 31. aprillini 2010 Keskkonnaameti Viru regiooni Palmse ja Rakvere kontoris ning Harju-Järva-Rapla regiooni Tallinna kontoris, Kadrina, Vihula ja Kuusalu Vallavalitsustes ning Loksa Linnavalitsuses. Samasisuline teade avaldati 18.01.2010 ka väljaandes Ametlikud Teadaanded. 4491-le kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule saadeti teade tähtkirjaga, teade saadeti ka Kadrina, Vihula ja Kuusalu Vallavalitsusele ning Loksa Linnavalitsusele. Seoses AS Raju poolt esitatud ettepanekutega pole Keskkonnaameti seisukohad vahepeal muutunud ning kaitse-eeskirja eelnõud pole nende ettepanekutega seoses pärast 2010. a muudetud. Samuti pole pärast 2010. a muutunud AS Rajule kuuluvat kinnistut puudutav eelnõu kohane tsoneering ja sellega kaasnevad piirangud. Lisaks eelnevale on vahepealsel perioodil Keskkonnaameti ja AS Raju vahel toimunud suhtlemine seoses Elektriijaama kinnistut puudutava vee erikasutuslooga, mille käigus puudutati ka projekteeritava kaitsekorra temaatikat.</p> <p>Teade korduva Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku kohta ilmus 11. märtsil 2013. a elektroonilises väljaandes Ametlikud Teadaanded loodusobjekti kaitse alla võtmise teadete all. Avalikust väljapanekust ilmusid teade vabariiklikus ajalehes Eesti Päevaleht, maakondlikes lehtedes Sõnumitooja ja Virumaa Teataja ning Vihula valla lehes. Samuti avaldati teade Keskkonnaameti kodulehel ning Kuusalu ja Vihula valla kodulehel. Avaliku väljapaneku materjalidega sai tutvuda Keskkonnaameti kodulehel, Kuusalu ja Vihula vallavalitsuses, Loksa linnavalitsuses ning Keskkonnaameti Viru regiooni Rakvere ja Palmse kontoris ning Harju-Järva-Rapla regiooni Tallinna kontoris. Vastavalt haldusmenetluse seadus § 31 lg 1 punktile 1 avaldatakse dokumendi resolutiivosa üleriigilise levikuga ajalehes või seaduses sätestatud juhtudel ametlikus väljaandes</p>

		Ametlikud Teadaanded, kui dokument on vaja kätte toimetada enam kui sajale isikule. Looduskaitseeaduse § 9 ei näe ette, et korduva avaliku väljapaneku eel tuleb menetlusosalistele uued teated saata.
30	Eelnõus ei ole arvestatud mitte ühegi varasematel aruteludel AS Raju esitatud ettepanekuga.	Selgitatud. Enne 2013. a toimunud Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja eelnõu avalikku väljapanekut vaatas Keskkonnaamet veel kord 2010. a AS Raju tehtud ettepanekud läbi ning ei muutnud oma 2010. a esitatud seisukohti. Vastused parandusettepanekutele saatis Keskkonnaamet AS Rajule 14. mail 2010. Vastuskiri on registreeritud Keskkonnaameti kirjade registris nr V 14-4/10/8127 all. Kaitsekorra muutmist ei pidanud Elektriijaama katastriüksusel põhjendatuks ka 2011. a Keskkonnaameti tellimisel Pille Tomsoni koostatud ekspertiis Elektriijaama katastriüksusel (42301:005:0158) esinevate kaitseväärtuste ja nende kaitse vajaduse kohta. AS Raju ettepanekutega arvestati osaliselt: Elektriijaama kinnistu tsoneeriti osaliselt piiranguvööndisse.
31	Pille Tomsoni poolt koostatud ekspertiisi aruandest ei selgu, kus täpselt asuvad kaitsealused liigid (puudub vastav kaart) ja kuidas kavandatav hüdroõlme rekonstrueerimine võiks mõjutada nende edasist eksisteerimist.	Selgitatud. Kaitsealuste liikide täpsed leiukohad ning elupaigad on kantud Keskkonnaregistrisse. Informatsioon III kaitsekategooriasse kuuluvate liikide kohta on avalikult kättesaadav Maa-ameti kaardirakenduste kaudu. Täpne informatsioon I ja II kaitsekategooriasse kuuluvate liikide leiukohtade ja elupaikade kohta on ametialaseks kasutamiseks, kuna looduskaitseeaduse § 53 lg 1 keelab I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamise massiteabevahendites. Lähtuvalt sellest, et informatsioon kõigi kaitsealuste liikide kohta pole avalik, ei lisatud ekspertiisile liikide täpseid leiukohti ja elupaikade asukohti kirjeldavat kaarti. Soovi korral saab kaitsealuste liikide leiukohti puudutava informatsiooniga tutvuda Keskkonnaameti Viru regiooni Rakvere või Palmse kontoris. Ekspertiisi lähteülesandes esitatud töö eesmärk oli analüüsida uue kaitse-eeskirjaga planeeritava tzoneeringu vastavust alal esinevate kaitseväärtuste kaitse vajaduseks. Töö eesmärk ei olnud kirjas viidatud kavandatava hüdroõlme rekonstrueerimise keskkonnamõjude hindamine.
32	Koostatud ekspertiisist ei selgu, kuidas võimaldab planeeritav sihtkaitsevöönd olemasolevate ehitiste hooldamise tingimustel, kus hüdroõlme ehitamine on samas välistatud.	Selgitatud. Elektriijaama kinnistu territooriumil ei paikne praegu hüdroenergia tootmiseks kasutatavaid ehitisi ning vared kasutuselevõtmine ilma põhjalike rekonstrueerimistööde ning uute ehitiste püstitamisetega pole võimalik. Kaitse-eeskirja eelnõu alusel planeeritav kaitsekord näeb Elektriijaama kinnistu sellel osal, kus mainitud vared paiknevad, ette piiranguvööndirežiimi, kus olemasolevate ehitiste hooldamine on lubatud.
33	Ekspertiisist jääb selgusetuks, kuidas kontrolliti varem kaardistatud elupaigatüüpide ja nende seisundite vastavust tegelikkusele.	Selgitatud. Varem kaardistatud elupaigatüüpide esinemist ning nende esinduslikkuse vastavust tegelikkusele kontrolliti ekspertiisi käigus 22. novembril 2011. a läbi viidud välitöödel. Kuna kinnistu suurus on vaid 1,94 ha, siis on üks päev selleks piisav. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventeerimiseks ja esinduslikkuse hindamiseks on välja töötatud täpsed juhendmaterjalid, millest lähtutakse ka elupaigatüüpide esinemise ja nende esinduslikkuse kontrollimisel. Kasutatud materjalid on ekspertiisi lõpus (lk 25-27) üles loetletud.

34	Eelnõust ja tellitud ekspertiiside lähteülesannetest õhkub Tellija igakülgne soov saada Tööde teostajatelt aruandesse selge sõnastus, mis välistaks hüdroenergia tootmise.	<p>Selgitatud. Kirjas ei ole täpsustatud, millistest ekspertiisidest täpselt räägitakse. Pille Tomsoni koostatud ekspertiisi lähteülesandes esitatud töö eesmärk oli koostada ekspertiis Harju maakonnas Kuusalu vallas Lahemaa rahvusparki ning Lahemaa loodus- ja linnuala territooriumil paikneva Elektriijaama katastriüksuse (tunnusega 42301:005:0158) territooriumi osas, analüüsides uue kaitse-eeskirjaga planeeritava tsoneringu vastavust alal esinevate kaitseväärtuste kaitsevajadusele. Lähteülesandes pandi ekspertiisi koostajale kohustuseks lähtuda EV õigusaktidest, ala kohta käivatest seire ja inventuuride andmetest, EELIS-sse (Eesti Looduse Infosüsteem http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx), eElurikkuse andmebaasi (http://elurikkus.ut.ee/index.php?lang=est) ja loodusvaatluste anmebaasi (http://loodus.keskkonnainfo.ee/LVA/) kantud andmetest; analüüsida sihtkaitsevööndi režiimi kehtestamise sobivust Elektriijaama katastriüksuse territooriumil (tunnusega 42301:005:0158) lähtudes Lahemaa loodus- ja linnualale võetud rahvusvahelistest kohustustest, Euroopa Komisjonile esitatud Natura 2000 võrgustiku alade nimekirjas seatud eesmärkidest (https://www.riigiteataja.ee/akt/328122010002) ning nende Natura standardandmebaasis eesmärgiks võetud ulatusest ja seisundihinnangutest; kontrollida varem kaardistatud elupaigatüüpide ja nende seisundite vastavust tegelikkusele; analüüsida sihtkaitsevööndi režiimi kehtestamise sobivust Elektriijaama katastriüksuse territooriumil (tunnusega 42301:005:0158) lähtudes uues Lahemaa kaitse-eeskirja eelnõus seatud kaitse eesmärkidest ning looduskaitseeaduses ja kaitse-eeskirja eelnõus sätestatud piirangutest. Oleme seisukohal, et antud ülesanded on eksperdile esitatud neutraalselt ja ilma suunavate kommentaarideta. Kaitse-eeskirja eelnõule koostatavates ekspertiisides lähtutakse kaitseala kaitse eesmärkidest ja nende soodsa seisundi hoidmise või saavutamise vajadusest, ekspertiiside põhieesmärk on analüüsida planeeritava kaitsekorra sobivust ala kaitseväärtuste kaitse vajadusest lähtuvalt.</p>
35	Eelnõud koostades ei ole arvestatud piirkonna tööstuspärandi olulisusega ja kahjuga, mis tekib tegevusetusest.	<p>Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu alusel planeeritav kaitsekord ei sea mingeid takistusi materiaalse tööstuspärandi säilitamisele konserveerimise teel. Elektriijaama kinnistul paiknevad endise elektriijaama rajatised on peaaegu hävinud. Hüdroenergia tootmise potentsiaal Eestis on suhteliselt tagasihoidlik: Eesti jõed on lühikesed ja veevaesed ning tasase pinnamoe tõttu on nende lang väike. Kuna Valgejõgi on lõheliste elupaigana kaitstav veekogu ning kuulub kogu ulatuses lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse, siis pole paisutamine jõel võimalik. Vastavalt looduskaitseeaduse §-le 51 on lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigul keelatud olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, uute paisude rajamine ning veekogu loodusliku sängi ja veerežiimi muutmine. Seega puudub ka vajadus hüdroenergia tootmiseks vajalike uute hoonete ja rajatiste püstitamiseks. Elektriijaama kinnistul esinevad loodusväärtused</p>

		on aga seevastu esinduslikud (pikemalt kirjeldatud Pille Tomsoni koostatud ekspertiisi 2. peatükis lk 4-14). Lähtuvalt sellest, et kinnistul esinevad kõrge väärtusega pangametsad ja paljandid, on ala osaliselt tzoneeritud sihtkaitsevööndisse. Kaitse-eeskirjaga ei planeerita kaitsekorralduslikke tegevusi, neid planeeritakse kaitsekorralduskavaga.
36	Eelnõust ei selgu kaitse-eeskirja rakendatavuse maksumus ja edasine tegevuskava.	Selgitatud. Kaitsekorra rakendamise temaatika on sätestatud kaitsekorralduskavaga, kus esitatakse täpne kaitsekorralduslike tegevuste tegevusplaan koos tegevuste eeldatavate maksumusega. Kuna Lahemaa rahvuspargi näol on tegemist nii Natura linnu- kui loodusala, siis Euroopa Kohtu praktika kohaselt on liikmesriik kohustatud esitama Euroopa Komisjonile loodusala lähtuvalt teaduslikest kriteeriumitest ning riik ei või arvesse võtta majanduslikke, sotsiaalseid ega regionaalseid aspekte. Kui riik on juba mingi ala esitanud Euroopa komisjonile eelvalikualana, siis peab riik säilitama selle ala ökoloogilised omadused ja rakendama selleks vajalikke kaitsemeetmeid (C-371/98). Samas on vastu tulles maaomanike soovidele Keskkonnaministeeriumis praegu väljatöötamisel meetodika, mille alusel hakatakse kaitsealade puhul analüüsima uue kaitsekorra rakendamise sotsiaal-majanduslikke mõjusid aladele. Vastav analüüs lisatakse kaitse-eeskirja eelnõuga kaasas olevasse seletuskirja.
37	Ettepanek peatada kaitse-eeskirja eelnõu menetlemine lähtuvalt AS Raju viidatud probleemidest.	Mittearvestatud. AS Rajule on esitatud selgitused (vt ülal) ning kaitse-eeskirja menetlemise peatamine ei ole põhjendatud.
38	Ettepanek lisakohtumiseks Keskkonnaameti ja AS Raju esindajate vahel.	Arvestatud. Keskkonnaamet on kohtumisega nõus, kokkusaamise aeg ja koht lepitakse AS Raju ja Keskkonnaameti vahel kokku. Kokkusaamine toimus.
39	Riigimetsa Majandamise Keskus ei nõustu kahe ala sihtkaitsevööndisse jätmisega. Need alad on Pedassaare sihtkaitsevööndisse arvatud kvartali SG023 eraldised 14, 24-32 tervikuna ning eraldised 7, 8 ja 34 osaliselt; Loisu sihtkaitsevööndisse arvatud kvartali VU003 eraldised 1, 4-8, 12 tervikuna ning 9 osaliselt nii, et säiliks I kaitsekategooria seeneliigi limatünniku ümbruses piisav puhvervöönd (ca 50 m liigi areaali piirist).	Mittearvestatud. Nimetatud eraldiste väljaarvamine sihtkaitsevööndist killustaks väärtuslikke metsaalasid. Vööndi piirid on planeeritud selliselt, et väärtuslikud loodusdirektiivi elupaigatüübid oleks hõlmatud sihtkaitsevööndisse. Elupaikade vahele jääv elupaigaks mittekvalifitseeruva metsaala looduslikkus taastub, kui ala jäetakse majandamata.
40	Ettepanek kogu rahvuspargi veealal kehtestada skuutrite (jeti) kasutamise keeld.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 6 lg 5 keelatakse jetiga sõitmine järgnevalt: Hauaneeme ja Ulkkari sihtkaitsevööndis, Saartneeme sihtkaitsevööndi piirile lähemal kui 250 m, Mere piiranguvööndis Vergi-Vainupea vahelisel veealal, Koolimäe lahes Lobineeme ja Pedassaare neeme tipu vahelisest joonest lõuna pool, Eru lahes Turbuneeme sadama akvatooriumi lõunatipu ning Palganeeme tipu vahelisest joonest lõuna pool. Jetiga sõitmise piirangud on kehtestatud madalamates lahtedes ja nende kallastel paiknevatele lindude pesitsusaladele. Mere piiranguvööndi nendel aladel, kus ei ole teada lindude pesitsemist, on ujuvahendiga sõitmine lubatud aasta läbi ning ei ole kehtestatud liikumispääs. Vastavalt veeseadusele on veesõidukitega liiklemist avalikul ja avalikult

		kasutataval veekogul on õigus keelata maavanemal oma korraldusega ning kehtestada liikluskiiruse piirang, kui veeliiklus kahjustab või võib kahjustada veekogu seisundit ning lõhkuda veekogu kaldaid; kahjustab või võib kahjustada kalavarusid või kalakoelmute seisukorda; häirib teisi veekogu kasutajaid. Samuti võib kohalik omavalitsus reguleerida veeliiklust heakorraeeskirjade kaudu, kehtestades selleks nt ajalised piirangud (nädalapäevad, kellaajad).
41	Ettepanek määrata Käsnu poolsaarel asuva Dellinshausenite suvemõisa parkmetsa ala Lahemaa piiranguvööndist Mõisapargi piiranguvööndisse.	Osaliselt arvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõuga määratud Mõisaparkide piiranguvööndis kaitstakse rahvuspargi mõisade ümbruses paiknevaid parke ja nende juurde kuuluvaid alleesid. Lahemaa rahvuspargis on neli mõisaparki: Sagadi park, Vihula park parkmetsaga, Palmse park ja parkmets ning Kolga mõisa park. Mõisaparkide piiranguvööndi kaitse eesmärk ja kaitsekord on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 3. märtsil 2006. a vastu võetud määrusega nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri” (RT I 2006, 12, 89). Samuti on arvestatud 2011. a koostatud pargi hoolduskava koostamise juhendis toodud soovitustega. Dellinshausenite suvemõis ei ole säilinud ning endine asukoht ei ole ka eraldi kaitse all, seega ei haaku ettepanek põhimõttega, millega on määratud Mõisaparkide piiranguvöönd – alad, mis on kaitse all kaitsealuste parkidena. Käsnu poolsaarel asuvat kiige- ja jaanituleplatsi on kasutatud ja on võimalik ka edaspidi kasutada küla ühiste ürituste läbiviimiseks ning ala on tsooneeritud Lahemaa piiranguvööndisse.
42	Ettepanek tiheasustusega külasid ümbritsevatest metsaaladest moodustada 200 m laiune vöönd, kus külaelanikud ja turistid saaksid liikuda, eesmärgiga vähendada survet kaitstavatele metsadele.	Mittearvestatud. Lahemaa rahvuspargis on Vihula valla üldplaneeringuga määratud tiheasustusaladeks Käsnu ja Vergi küla ning Võsu alevik, mis on tsooneeritud Lahemaa piiranguvööndisse. Rahvuspargis on välja arendatud ulatuslik matka- ja õpperadade võrgustik, millest mitmed paiknevad Käsnu küla ligiduses Käsnu poolsaarel ning on mõeldud jalgsi ja jalgrattaga liiklemiseks, Võsu alevikust lõunas algab Võsu-Oandu matkarada. Keskkonnaamet ei nõustu ettepanekuga tiheasustusega külade ümber veel eraldi vööndi moodustamisega. Oleme seisukohal, et kaitse-eeskirja eelnõu §-s 6 sätestatud lubatud tegevus ☒ inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, v.a loodusreservaadis ja määruses sätestatud ajal sihtkaitsevööndis – ja ettevalmistatud õppe- ja matkarajad ning muud kasutatavad metsateed annavad võimaluse looduses liikumiseks. Puistu koosluste kujundamist või rajatiste hooldamist ja rekonstrueerimist võimaldab ka sihtkaitsevööndi režiim. Nt tormimurru või mõne muu erakordse loodusnähtuse võimalikku kahju inimeste varale on võimalik ennetavalt hinnata ning vajaduse korral, kui on ilmnenud oht inimese tervisele või varale, tuleb võtta kasutusele vastavad meetmed: lubatud on nende ohtlike puude raie, mis kasvavad hoonetele, teedele, elektriliinidele liiga ligidal.
43	Võsu jõe ehituskeeluvööndi vähendamine kaitse-eeskirja eelnõuga on ennatlik.	Osaliselt arvestatud. Võsu jõe ehituskeeluvööndi ulatus on üldjuhul 50 m, ent tiheasustusalale jäävas osas on vähendatud lähtuvalt väljakujunenud asustusest.

		Ehituskeeluvöönd on tiheasustusalale jäävas osas kantud kaardile lisas 1.
44	Ettepanek Saartneeme sihtkaitsevööndi kaitse tagamiseks taastada nn Matsi kraav, mis oleks takistuseks rahvahulkade jõudmisel Saartneemele.	Mittearvestatud. Ettepanekut ei ole võimalik käsitleda kaitse-eeskirja menetlemisel. Kaitse-eeskirja eelnõu §-ga 15 keelatakse inimeste viibimine muu hulgas Saartneeme sihtkaitsevööndis 1. aprillist 15. juulini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.
45	Ettepanek eelnõu täiendamiseks, lisades § 6-le järgnevad punktid: keelata ATV-ga sõita eraisikutel, keelata jetid ja skuutrid.	Mittearvestatud. Ettepanekuga ei ole võimalik täielikult arvestada. Eraisikutele juhtimisõiguse andmist reguleeritakse liiklusseaduse ning selle seaduse alamaktidega. Kaitse-eeskirja eelnõu § 6 lg 4 sätestab sõidukiga sõitmise järgnevalt: kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ning maastikusõidukiga sõitmine on lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud kaitseala valitseja nõusolekul teostataval tegevusel ning piiranguvööndis liinirajatiste hooldustöödel ja maatulundusmaal põllu- ja metsamajandustöödel. Kaitse-eeskirja eelnõu § 6 lõige 5 piirab jetiga sõitmist Vergi–Vainupea vahelisel veealal, Koolimäe lahes Lobineeme ja Pedassaare neeme tipu vahelisest joonest lõuna pool ja Eru lahes Turbuneeme sadama akvatooriumi lõunatipu ning Palganeeme tipu vahelisest joonest lõuna pool. Ka kohalik omavalitsus saab kehtestada valla avaliku korra eeskirjas avaliku korra nõuete täitmist tagavad keelud, sh keelu jetidega sõitmise kohta.
46	Ettepanek eelnõu §-s 23 kasutada mõisteid „talu” ja „taluõu”.	Mittearvestatud. § 23 lg 2 p 3 kohaselt on kaitseala valitseja nõusolekul muu hulgas lubatud hoonete püstitamine väljakujunenud õuealal ja algsetes taluõuekohtades. Eelnõu seletuskirja p-s 2.1 selgitatakse, et algne taluõuekoht on ajalooliste kaardimaterjalide põhjal tuvastatav taluõueala, mille moodustab elamu koos abihoonetega. Eraldi asuvad üksikhooned ei moodusta iseseisvat õueala. Algne taluõuekoht sisaldab nii „talu” kui ka „taluõue” mõistet. Eelnõu seletuskirjas käsitletakse ka uute talukohtade rajamist, mis on võimalik kohtades, kus küla asustusstruktuur võimaldab tihendamist. Ehitiste püstitamisel on oluline arvestada piirkonnas väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Oluline on, et hooned sobituksid olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades mahte, arhitektuurseid põhilahendusi materjalikasutust. Hoonete asukoha osas tuleb arvestada loodus- ja maastikuväärtustega, asustusstruktuuriga, miljööga ja samatiübiliste hoonete paigutusega piirkonnas.
47	Ettepanek, et kaitseala valitseja kooskõlastused detailplaneeringutele oleksid selged ja üheselt mõistetavad: kas luba või keeld, mitte soovitusel või märkused. Ettepanek, et detailplaneeringutes toodaks välja ka kontaktvöönd	Selgitatud. Looduskaitse seaduse § 14 lg 1 kohaselt ei või kaitsealal ilma kaitseala valitseja nõusolekuta muu hulgas kehtestada detailplaneeringut ja ehitada. Sama seaduse § 14 lg 2 ja lg 3 kohaselt ei kooskõlasta kaitseala valitseja tegevusi, mis võivad kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava

	(naaberkrundid, asustusstruktuur, elustiil, talu jne).	loodusobjekti seisundit, samuti võib kaitseala valitseja tegevuste kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel ei kahjusta tegevus loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit. Keskkonnaamet annab detailplaneeringutele nõusoleku sageli koos tingimuste seadmisega: nt planeeringu koostamisel tuleb arvestada rahvuspargi kultuuripärandi ja maastikukaitse eesmärkidega ning väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Detailplaneeringute koostamisel on üldjuhul analüüsitud ala kontaktvööndit, kui ei, siis oleme palunud sellise analüüsi teha. Uue hoone ehitamisel tuleb tagada rahvuspargi kultuuripärandi (materjalikasutus, arhitektuurised põhilahendused, hoonete maht ja paigutus jms) ja maastike kaitse (asustusstruktuur, külamiljö, maastikuilme) eesmärkide täitmine.
48	Ettepanek luua pretsedent ja sundida lammutama ebaseaduslikud ehitised kohe esimese hoiatusega, minimaalse tähtajaga ning mitte võimaldada ehitiste tagantjärele seadustamist.	Mittearvestatud. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on omavalitsusüksuse ülesanne ja pädevus kontrollida ka ehitustegevust oma territooriumil, sh teha ettekirjutusi ja määrata trahve. Ehitusseadus § 69 sätestab rahatrahvi omavolilise ehitiste ehitamise eest. Omavalitsusel on ka diskretsiooniõigus omavolilise ehitise ehitise likvideerimise nõude esitamisel ning omavolilise ehitise avastamisel peab ta kaaluma rikkumise tõsidust ja iseloomu ning ehitise lammutamise vajalikkust. Keskkonnainspeksioonil on õigus teha ettekirjutusi, kui on ehitamisel rikutud looduskaitseaduse nõudeid, nt kohustada omanikku likvideerima ehituskeeluvööndisse ebaseaduslikult, ilma kaitseala valitseja nõusolekuta, püstitatud ehitise. Nõuete mittetäitmisel on Keskkonnainspeksioonil õigus rakendada sunnivahendina sunniraha.
49	Ettepanek, et koostataval ja kinnitamata kaitse-eeskirjal oleks arvestatav mõju juba koostamise ajal, sest kinnitamiseni jõudmiseni tegevus kestab ja kõik pooleliolevate detailplaneeringute kehtestamisest huvitatud isikud survestavad omavalitsusi kiirustama.	Mittearvestatud. Uus Lahemaa kaitse-eeskiri hakkab kehtima pärast selle kinnitamist Vabariigi Valitsuse poolt. Detailplaneeringute menetlemiseks on planeerimisseadusega ettenähtud kord ning omavalitsusel ei ole võimalik detailplaneeringuid kiirendatud korras vastu võtta ja kehtestada. Järelevalvet detailplaneeringu koostamise üle teostab maavanem enne planeeringu kehtestamist. Looduskaitseaduse § 8 lg 6 sätestab, et kui on esitatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek või algatatud kaitse alla võtmise menetlus looduskaitseaduse § 9 lõike 1 tähenduses, siis on haldusorganil, kellele on esitatud taotlus muu haldusakti andmiseks, mis võib mõjutada ettepanekus nimetatud loodusobjekti seisundit, õigus peatada haldusakti andmise menetlus. Haldusakti andmise menetlus peatatakse kuni loodusobjekti kaitse alla võtmise või kaitse alla võtmisest keeldumise otsuse tegemiseni.
50	Ettepanek lisada kaitse-eeskirja eelnõusse järelevalve võimalus.	Mittearvestatud. Järelevalvet teostab vastavalt keskkonnajärelevalve seadusele https://www.riigiteataja.ee/akt/125102012011 keskkonnainspeksioon (§ 4) ning kohalik omavalitsusüksus (§ 6). Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele https://www.riigiteataja.ee/akt/125102012011 võib kohalik omavalitsus nimetada ametisse korrakaitseametniku (§ 53 ¹), kes kohaliku omavalitsuse pädevusse antud küsimustes järelevalvet teostab.

51	Ettepanek kaaluda Vihula mõisa naabruse uute õuealade rajamise võimaluse jätmist, sest kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt ei ole Sagadi piiranguvööndis uute õuealade rajamine lubatud. Vihula mõisast lõunasse jääb rohumaad, kuhu umbes 405 hektarile oleks ehitamiseks sobiv võimalus.	Mittearvestatud. Ettepanekut ei ole võimalik käsitleda kaitse-eeskirja menetlemisel, kuna vastava kaalutusotsuse teeb kaitseala valitseja tulenevalt kaitsekorrast ja kaitseväärtustest igal konkreetsel juhul eraldi. Samas on kaitse-eeskirjas muudetud regulatsiooni ehitamise osas. Sagadi piiranguvööndis on hoonete püstitamine kaitseala valitseja nõusolekul lubatud pärandkultuurmaastikul, välja arvatud traditsioonilisel pärandmaastikul ehk siis kaitseala valitseja hindab, missuguse alaga piiranguvööndis on tegemist ja kuhu on võimalik lubada ehitustegevust, et väärtuslik maastik ja asustusstruktuur ei saaks kahjustatud. Keskkonnaamet tugineb otsuste tegemisel Eesti Maaülikooli tehtud uuringule „Lahemaa rahvusparki ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tsooneering” (Tartu, 2010; http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/uldinfo/uuringud-ja-seired-2/). Uuringu järgi asub Vihula küla väga kõrge, I klassi ajaloolis-kultuurilise väärtusega Sagadi piirkonnas, mille ajalooline maakasutus on püsinud tänapäevani. Maastik on suures osas välja kujunenud juba 18. ja 19. sajandil või veel varem. Sellele järgnenud maakasutusperiood on mõnevõrra kujundanud ja peamiselt säilitanud endist mõisa- ja muinasmaastikku.
52	Ettepanek korrigeerida kaitse-eeskirja eelnõu või seletuskirja sisu kaitsealal liiklemiseks ning liikluse sulgemiseks käsitletud teede osas (seletuskiri lk 79 ja 80).	Arvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirja osa lk 79-80 kuulub peatüki 2.6 „Kaitsekord” alla, milles kirjutatakse lahti rahvusparki kaitsekorra üldpõhimõtted ning kaitse-eeskirja eelnõus § 6 sätestatud lubatud tegevus. Nõustume, et avalikult kasutatavate teede, sh riigimaanteed osas on väited, et kaitseala valitsejal on õigus määrata, millised teed on mõeldud kaitsealal liiklemiseks, millised teed tuleb liikluseks sulgeda ning sõidukitega sõitmiseks ettenähtud teed määratakse täpsemalt ära kaitsekorralduskavaga, ekslikud. Antud juhul on seletuskirjas mõeldud peamiselt sihtkaitsevööndis paiknevaid riigimetsamaal kulgevaid pinnasteid, mille mootorsõidukitele sulgemist tõkkepuudega on Lahemaa rahvusparki territooriumil rakendatud tallamisõrnade metsade ja kaitsealuste liikide kaitseks. Korrigeerime kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirja, et oleks üheselt mõistetav, missuguste teede puhul on kaitseala valitsejal koostöös riigimetsamaa haldajaga sellist praktikat õigus rakendada.
53	Kaitse-eeskirja eelnõu ei reguleeri avalikult kasutatavate teede hooldusküsimusi. Millised hooldustööd on vajalikud kooskõlastada kaitseala valitsejaga ning millised mitte?	Selgitatud. Loetletud hooldustööd, milleks on pindamistööd, augulappimised, peenra täitmine, transpordimaa niitmine, tee liiklusruumis asuvate puukoste likvideerimine, maantee sadeveekraavide puhastamine, sildade, truupide hooldustööd (restkaevude, dreentorude läbipesemine, käsipuude puhastamine koos värvimisega), ei kuulu tööde hulka, mida kaitseala valitsejaga tuleb kooskõlastada. Kõik riigimaanteed asuvad rahvusparki piiranguvööndis, kus kaitse-eeskirjaga hooldustöid ei reguleerita, küll aga on ilma kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba (§ 7), mis on vajalikud nt uue truubi ehitamisel teemaale maakaabelliini paigaldamisel.
54	Ettepanek täiendada § 6 lõikega 8: kaitsealal on lubatud kohalikul omavalitsusel ilma kaitseala valitseja nõusolekuta välja anda	Mittearvestatud. Ettepanek on vastuolus looduskaitseaduse §-ga 14 lg 1, mille alusel toimub kaitsealal, sh Lahemaa rahvusparkis, ehituslubade ja

	projekteerimistingimusi ja ehitusluba, kui need antakse välja kehtiva omavalitsuse üld- või detailplaneeringu alusel. Sellest lähtuvalt tuleks üle vaadata ja muuta § 7 punktid 5 ja 6.	projekteerimistingimuste väljastamine kaitseala valitseja nõusolekul.
55	Ettepanek täiendada § 6 lõikega 9: ehitustegevus kaitseala piiranguvööndis toimub omavalitsuse poolt menetletud ja kehtestatud üld- ja detailplaneeringute kohaselt. Sellest lähtuvalt tuleks üle vaadata ja muuta § 23.	Mittearvestatud. Ettepanek on vastuolus looduskaitseaduse §-ga 14. Looduskaitseaduse § 31 lg 2 p 8 kohaselt, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvuspargis ehitise väliskonstruktsioonide muutmise.
56	§ 23 lõikes 3 seatud ehitustingimused Lahemaa rahvuspargi territooriumile ei ole põhjendatud. Puuduvad viited muudele dokumentidele, millest võiks selguda põhjendused, millest tulenevalt soovitakse selliste piirangute seadmist. Ettepanek § 23 lõikes 3 punktid 1 ja 2 kaitse-eeskirja eelnõust välja jätta.	Mittearvestatud. Ehitustingimuste seadmise eesmärk piiranguvööndis tuleneb kaitseala kaitse eesmärkidest – traditsioonilise külastruktuuri ja miljöö säilitamine Lahemaal. Vastavalt looduskaitseaduse § 14 lg 3 võib kaitstava loodusobjekti valitseja sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel ei kahjusta tegevus kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit. Looduskaitseaduse § 31 lg 2 p 8 sätestab, et kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvuspargis ehitise väliskonstruktsioonide muutmise. Lähtudes Lahemaa rahvuspargi kultuuripärandi kaitse eesmärkidest on Lahemaa rahvuspargis vajalik teha leevendus looduskaitseadusest ja lubada ehitiste väliskonstruktsioonide muutmist. Lahemaa rahvuspargi ehitatud keskkond, sh külade ja asulate hoonestus, moodustab silmapaistvaima osa Lahemaa kultuuripärandist ja piiranguvööndite pärandkultuurimaastike väärtustest. Kõrge ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete puhul tuleb hoone väliskonstruktsioone muuta viisil, mis hoone arhitektuuriväärtusi ei kahjusta. Lahemaa rahvuspargis asuv uushoonestus ja rekonstrueeritav hoonestus peab sobituma piirkonna miljösse, võimalikud hoonestuse laiendused ja tänapäevased lahendused peavad arvestama konkreetse piirkonna ehitustraditsioone ja ehituslaadi. Ehitustingimuste seadmisel on arvestatud ka Lahemaa rahvuspargi kaitsekorralduskava alusuuringute käigus koostatud Lahemaa rahvuspargi külade arhitektuuri ja asustusstruktuuri analüüsidega (Artes Terrae, Mart Hiob jt, 2012 ja OÜ Arhitektuuriväljad, Leele Välja jt, 2010), mis on kättesaadavad Lahemaa rahvuspargi kodulehelt http://www.keskkonnaamet.ee/lahe/uldinfo/uuringud-ja-seired-2/ . Nimetatud dokumentidele on viidatud kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirjas, mis on kaitse-eeskirja lahutamatu osa.
57	§ 25 viimases lõigus antud tingimuse seadmine on vastuolus planeerimisseaduses ja haldusmenetluseaduses sätestatud põhimõtetega, kus ainult kohalikul omavalitsusel on oma haldusterritooriumil planeerimisotsuste langetamise õigus ning	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirja kohaselt peetakse ehitusõiguse realiseerimise all silmas ehitusloa või kirjaliku nõusoleku väljastamist. Rakendussätet lisamata puuduks Keskkonnaametil õiguslik alus kaitse-eeskirjaga vastuolus olevates detailplaneeringutes sätestatud ehitustegevuse lubamiseks.

	samas tähendab see ka, et kohalikul omavalitsusel lasub täielik vastutus nende otsuste seadusekohasuse ja sisulise õigsuse eest. Ettepanek § 25 viimane lõik kaitse-eeskirja eelnõust välja jätta.	Vastuskirjas selgitatud põhjalikumalt.
58	Millised hakkavad olema olemasolevate endiste NSVL-aegsete kinnistute ja neil asuvate sõjaväeliste objektidega seotud ehitus-, renoveerimine ja keskkonda sulandumise põhimõtted?	Selgitatud. Kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt asuvad paljud sellised ehitised Lahemaa piiranguvööndis Läänemere ranna ehituskeeluvööndis. Kaitse-eeskirja eelnõu § 23 ehitustegevus piiranguvööndis lõike 1 punkti 2 kohaselt on ehitiste püstitamine ehituskeeluvööndis keelatud, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul sama paragrahvi lõigetes 4 ja 5 sätestatud juhtudel. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitise väliskonstruktsioonide muutmine, lõike 3 kohaselt on kaitseala valitsejal lähtuvalt kaitseala kaitse eesmärgist õigus seada tingimusi. Tingimuste seadmise õiguslikuks aluseks kaitseala valitsejale on looduskaitseaduse § 14, millega sätestatakse kaitseala kaitse korraldamise üldised kitsendused. Looduskaitseaduse § 31 kohaselt, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine ning rahvuspargis ehitise väliskonstruktsioonide muutmine. Kaitse-eeskirja § 23 tehakse leevendus võrreldes looduskaitseaduse §-ga 31-ga ning sätestatakse ehitustegevus piiranguvööndis. Kirjas selgitatud põhjalikumalt.
59	Selgitada, mida tähendab „ehitusõiguse realiseerimine” eelnõu rakendussätetes. Kaitse-eeskirja eelnõu § 25 sätestab, et kui enne kaitse-eeskirja kinnitamist, kuid pärast looduskaitseaduse vastuvõtmist kehtestatud detailplaneering on vastuolus käesoleva kaitse-eeskirjaga, saab selle detailplaneeringu alusel seatud ehitusõigust realiseerida pärast kaitse-eeskirja kinnitamist seitsme aasta jooksul.	Selgitatud. Vastavalt Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirjale peetakse ehitusõiguse realiseerimise all silmas ehitusloa või kirjaliku nõusoleku väljastamist.
60	Põhjendada, miks on vajalik ajalise piirangu seadmine ehitusõiguse realiseerimisel.	Selgitatud. Planeerimisseaduse § 9 lg 1 kohaselt koostatakse detailplaneering valla või linna osa kohta ja see on maakasutuse ja lähiaastate ehitustegevuse aluseks. Seaduse seletuskirjas on selgitatud, et detailplaneeringuga planeeritud ehitustegevus peab toimuma lähiaastatel. Planeeringu ehituslik elluviimine võib muutuda vananenuks ehk lahendus ei pruugi aja möödudes vastata enam muutunud vajadustele ega avalikkuse ootustele. Detailplaneering peab olema ajakohane, aja jooksul võivad muutuda õigusaktid, huvid, sh avalikud huvid või olukord kinnistul. Nüüdseks on muutunud ja täpsustunud Lahemaa rahvuspargi kaitse eesmärgid ning kaitsetingimused, muutused kajastuvad Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõus. Rakendussätet lisamata puuduks Keskkonnaametil õiguslik alus kaitse-eeskirjaga vastuolus olevates detailplaneeringutes sätestatud ehitustegevuse lubamiseks. Kuna lähiaastad ei ole planeerimisseaduses konkreetsete aastate arvuga piiritletud, on ehitusõiguse realiseerimise võimaldamine seitsme aasta jooksul kokkuleppeline. Sätestatud aastate arvus lepiti kokku pärast Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu 2010. a toimunud avalikustamist.

61	Ettepanek muuta eelnõu rakendussätete § 25 sõnastust alljärgnevalt: „Kui enne käesoleva kaitse-eeskirja kinnitamist, kuid pärast looduskaitseaduse vastuvõtmist kehtestatud detailplaneering on vastuolus käesoleva kaitse-eeskirjaga, saab selle detailplaneeringu alusel seatud ehitusõigust realiseerida pärast kaitse-eeskirja kinnitamist 20 aasta jooksul”.	Osaliselt arvestatud. Ajaline piirang ehitusõiguse realiseerimiseks on eemaldatud.
62	Muuta eelnõu § 6 lg 2 ja § 6 lg 3 ja võimaldada telkimist ning lõkke tegemist ka piiranguvööndi eramaal metsa või põllu serval, mitte ainult eramaa õuealal.	Mittearvestatud. Sätestatud regulatsiooni vajalikkust on põhjendatud kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirjas alljärgnevalt: „Reguleerimata telkimine ja lõkke tegemine seavad ohtu kaitseväärtuste säilimise: suureneb negatiivne mõju kooslustele ja kaitsealustele liikidele (häirimine, tallamine, prahistamine, ebaseaduslikud lõkkekohad, puuderaie lõkketegemise eesmärgil jne). Kuna kaitsealale jääb palju eramaid ja hoonestatud alasid, siis on telkimine piiranguvööndis lubatud kinnistul kinnistu omanikul või valdajal ning eramaa õuealal omaniku loal. Lõkke tegemine ja telkimine õuemaal ei sea ohtu kaitseväärtuste säilimist ning maa omanik on vastutav ohutuse ja ala korrashoiu eest. Muudel juhtudel võib erandkonnas telkimiseks ja lõkke tegemiseks anda loa kaitseala valitseja, kui see ei kahjusta kaitse eesmärkide saavutamist”. Eelnõu § 6 lg 2 kohaselt võivad kinnistu omanik või valdaja luba küsimata telkida kogu kinnistul. Lõkke tegemine väljaspool õueala on piiratud, arvestades lõkke tegemisega seonduvaid ohtusid ei pea Keskkonnaamet nimetatud sätete muutmist võimalikuks.
63	Sätestada kaitse-eeskirja eelnõu § 23 luba ja tingimused päikesepaneelide paigaldamiseks Lahemaa rahvuspargis.	Mittearvestatud. Kaitse-eeskirja eelnõu § 23 ei sätesta keeldu päikesepaneelide paigaldamiseks Lahemaa rahvuspargi piiranguvööndis. Eelnõu § 23 lg 2 ja lg 3 kohaselt on piiranguvööndis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud: Lahemaa ja Mõisaparkide piiranguvööndis ehitiste püstitamine; Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis rajatiste püstitamine. Päikesepaneel kui tehnosüsteem on ehitusseaduse § 2 lg 3 kohaselt rajatis. Ehitised jagunevad hooneteks ja rajatisteks. Kui päikesepaneeli paigaldamiseks on nõutav ehitisluba, on lähtuvalt looduskaitseaduse § 14 lg 1 p 7 vajalik saada enne kaitseala valitseja nõusolek ka projekteerimistingimuste väljastamiseks. Projekteerimistingimused on ehitise arhitektuurid ja ehituslikud tingimused, mis on aluseks ehitusprojekti koostamisel. Seega on kaitseala valitseja seisukoht ja tingimused päikesepaneelide paigaldamiseks teada enne ehitusprojekti koostamist. Samuti on kinnistu omanikul võimalus igal ajal pöörduda seisukoha saamiseks Keskkonnaameti poole, et leida sobiv lahendus päikesepaneeli paigaldamiseks antud keskkonda.
64	Ettepanek suunata Lahemaa kaitse-eeskirjaga probleeme, mis on seotud riigi ja valla teede hooldamisega, liikluskorraldusega ja liiklusohutusega. Kaitse-eeskirjaga sätestada nõudmised ja tähtaeg võrguettevõtetele maapealsete elektriliinide viimiseks maa-alla, eelkõige miljööväärtslikul alal.	Mittearvestatud. Riigi ja valla teede hooldamise, liikluskorralduse ning liiklusohutuse küsimused ei kuulu Keskkonnaameti pädevusse. Üldjuhul toetame maakaablite rajamist, kuid loodusväärtusi arvestades võib teatud kohtades osutada otstarbekamaks õhuliinide rajamine. Seega ei ole täpsete tingimuste sätestamine kaitse-eeskirjas mõistlik ja otsus langetatakse kohapõhiselt kaalutusotsuse teel

		liinide projekteerimise menetluses. Kaitse-eeskirjaga ei ole võimalik tähtaegade seadmine võrguettevõtetele.
65	Vähenenud on Kasispea sihtkaitsevööndi pindala, sest sellesse jäävad nüüd ainult Eru lahes kolm väikest laidu: Suurlood, Keskmine lood ja Väikelood. Küsimuse tekitas aga sihtkaitsevööndi ja nimetatud laidude ühine nimi – Kasispea. Miks ja kes valis Kasispea üldnimeks? Loogiline ja selgem on Eru lahe loosaared.	Arvestatud. Kasispea sihtkaitsevöönd on olemas ka kehtiva kaitsekorra järgi. Kasispea sihtkaitsevööndit suurendati: sihtkaitsevööndisse tsoneeriti laidude ümbruses olev mereala ning vööndi piir viidi rannajoonest 100 m kaugusele. Uus piir kulgeb merel mööda mõttelist joont ning jääb laidude rannajoonest 100 m kaugusele. See tagab laidude parema kaitse, kuna nende ümber moodustub sihtkaitsevööndisse kuuluv puhvriala. Vööndi nimi on muudetud Loosaarte sihtkaitsevööndiks.
66	Mida tähendab talu rekonstrueerimine/renoveerimine, nagu detailplaneeringu lubades kirjutatakse? See vajab selgitust, et vaidlusi ära hoida.	Arvestatud. Lisame seletuskirja pikema selgituse.
67	Kui on olukord, et talumaad on enne rahvuspargi loomist pärijate vahel jagatud nii, et ühel pärijal pole kinnistule jäänud hoonestust. Sageli küsitakse, millised on võimalused kaalutletud otsuse langetamiseks, et võiks rajada hoonestuse.	Selgitatud.
68	Seletuskirjas pole juttu, mida tähendab avalike hoonete ehitamine. Need plaanitakse tihti väga mahukad, kas nad on siis eravaldused (äri-, puhke- jm eesmärgil rajatavad) või seltsi- ja rahvamajad kohalikele elanikele kasutamiseks.	Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud. Kaitse-eeskirja eelnõu alusel on Altja, Ilumäe, Juminda, Muuksi, Natturi ja Sagadi piiranguvööndis lubatud ühiskondlike hoonete maal kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamine ning rajatiste püstitamine. Kohaliku elu korraldamiseks olulised ühiskondlikud hooned on hooned, mis on ehitatud avalikkuse huvides ning piirkonna elukorralduse edendamiseks, nendeks võivad olla näiteks seltsimajad, koolimajad, raamatukogud.
69	Kuidas Lahemaa kaitse-eeskiri aitab kaasa, et säiliks põline miljööväärtuslik elukeskkond eriti rannakülades, kuhu on uusehituste rajamise surve arendajate poolt eriti tugev nii suvemajade kui ka suuremate ärihoonete ehitamiseks?	Selgitatud. Altja, Juminda ja Natturi piiranguvööndis, mis jäävad rannaalale, on lubatud hoonete püstitamine pärandkultuurmaastikul, välja arvatud traditsioonilisel pärandmaastikul. Samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud hoonete püstitamine väljakujunenud õuealal ja algsetes taluõuekohtades, maatulundusmaal maastikuhoolduseks vajalike abihoonete ja ühiskondlike hoonete maal kohaliku elu korraldamiseks oluliste hoonete püstitamine ning rajatiste püstitamine. Tegemist on piiranguvöönditega, kus kaitstakse traditsioonilist pärandmaastikku ja traditsioonilist asustusstruktuuri. Uute õuealade ja eluhoonete rajamine traditsioonilisele pärandmaastikule ja traditsioonilise asustusstruktuuriga külaosadesse kahjustab pöördumatult väärtuslikku pärandmaastikku, asustusstruktuuri ja arhitektuuriväärtusi. Olemasoleva hoonestuse juurde õuealale on võimalik juurde ehitada hooned vastavalt kinnisasja omaniku vajadustele. Ehitiste püstitamisel on oluline, et hooned sobituksid olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades paigutust, mahte, arhitektuurseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Algsete talukohtade taastamine on võimalik, kui see loodusväärtusi ei kahjusta. Lahemaa piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitiste püstitamine. Lahemaa piiranguvööndis on traditsioonilised pärandmaastikud ja asustusstruktuur säilinud osaliselt ja

		<p>mosaiikseltselt. Uute talukohtade rajamine on võimalik kohtades, kus küla asustusstruktuur võimaldab tihendamist. Ehitiste püstitamisel on oluline arvestada piirkonnas väljakujunenud ehitustraditsioonidega. Oluline on, et hooned sobituksid olemasoleva hoonestuse ja küla miljööga, arvestades mahte, arhitektuurseid põhilahendusi ja materjalikasutust. Hoonete asukoha osas tuleb arvestada loodus- ja maastikuväärtustega, asustusstruktuuriga, miljööga ja samatüübiliste hoonete paigutusega piirkonnas. Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik kaitseala kaitse eesmärkide saavutamiseks või kaitseala seisundi säilimiseks. Lahemaa piiranguvööndi kaitse eesmärk on pärandkultuurmaastiku, sh pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri, miljööväärtuste, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning loodusdirektiivi elupaikade, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.</p>
	<p>Poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine ja/või loomade karjatamine ning vajadusel puu- ja põõsarinde kujundamine. Sõnastus on üldsõnaline ja mitmeti tõlgendatav ning tekitanud juba suuri probleeme. Vaja täpsustada.</p>	<p>Arvestatud. Pikemad selgitused antakse seletuskirjas. Poollooduslikeks kooslusteks nimetatakse pikaajalise inimtegevuse mõjul kujunenud loodusliku elustiku kooslustega alasid, kus on niidetud heina või karjatatud loomi, nagu puisniidud, loopealsed, soostunud niidud, soo-, ranna-, lammi- ja aruniidud ning puiskarjamaad. Kaitseala, hoiuala või püsielupaiga poollooduslike koosluste säilitamiseks vajaliku töö tegemist ei loeta majandustegevuseks ega ettevõtluseks. Hooldamine toimub hoolduskavade alusel ning hooldamiseks makstakse maaomanikule loodushoiutoetust. Poollooduslike koosluste hooldamine on eriti oluline aladel, kuhu on kaardistatud loodusdirektiivi elupaigatüübid.</p>

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taime- ja loomastiku kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomise annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktile 167 on Natura 2000 võrgustiku loodusala esitatud Lahemaa loodusala, mis hõlmab Lahemaa rahvusparki. Seetõttu tuleb Lahemaa rahvuspargis tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Lahemaa loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008 lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusala nimekirja Euroopa Komisjoni 7. novembri 2013. a rakendusotsusega 2013/742/EL, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade seitsmes ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga C(2013) 7361 all, ELT L 350, 21.12.2013 lk 555–758).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslike ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Lahemaa rahvuspargis on olulisteks kaitse-eesmärkideks mitmete linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide kaitse.

Peale määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek muuta Lahemaa loodus- ja linnuala piire.

Lahemaa loodus- ja linnuala piiride muutmisel lisandub Natura 2000 võrgustiku alade hulka täiendavalt Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas asuv Dendropargi katastriüksus (88702:001:0200).

Loodus- ja linnuala osakaal suureneb Lääne-Virumaal Vihula vallas asuval katastriüksusel Kunda metskond 1 (88703:002:1400) ja katastriüksusel 17193 Sagadi mõisa tee (88702:001:1380) ning Harju maakonnas Kuusalu vallas asuval 11268 Kolga-Pudisoo tee kinnistul.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määruse kaitse eesmärkide täiendamine metsaelupaigatüüpidega aitab kaasa väärtuslike metsaelupaikade säilitamisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt toodud eesmärkide saavutamist.

Lahemaa rahvuspark on juba riikliku kaitse all, mistõttu puuduvad määruse jõustumisel olulised mõjud sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Looduskaitseliste piirangute kehtestamisel lähtutakse loodusväärtustest ja sellest, kus need esinevad. Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Meile teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole. Eelnõu avalikustamise käigus saadeti kohalikele omavalitsustele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Looduskaitseaduse § 9 lõike 71 punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üheks eesmärgiks saada menetlusosalistelt neile teadaolevad andmed, mis omavad puutumust antud eelnõuga.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Maamaksu laekub Kadrina vallale vähem ligikaudu 241 eurot aastas, Vihula vallale vähem ligikaudu 4032 eurot aastas ja Kuusalu vallale vähem ligikaudu 2734 eurot aastas ning Loksas linnale laekub aastas ligikaudu 52 eurot rohkem. Kokku laekub maamaksu vähem 6955 eurot.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Eelnõukohase kaitse-eeskirja alusel hõlmatakse eraomandisse kuuluvaid maid täiendavalt sihtkaitsevööndisse Lääne-Viru maakonnas 106,7 ha ja Harju maakonnas 173 ha. Vastavalt Maa-ameti 2013. a maadega toimunud tehingute andmebaasile on maa omandamise keskmine hind olenevalt maatüki suuruselt Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas 2465-9615 eurot hektari kohta ja Harju maakonnas Kuusalu vallas 1921-14 297 eurot hektari

kohta. Kogu Lahemaa rahvuspargis on viimastel aastatel (aastast 2010) langetatud positiivne omandamisotsus 1 kinnistu osas (pindala 0,85 ha) ning 1 kinnistu osas (pindala 9,96 ha) on esitatud taotlus riigile omandamiseks. Lähtudes eeltoodust on huvi maade riigile müümise vastu eeldatavalt tagasihoidlik ja määruse jõustumine ei avalda olulist mõju juba võetud kohustustele. Vajalike vahendite lisataotlust menetletakse üldises korras riigieelarve koostamise protsessis kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja arvestades eelarvelisi võimalusi.

Riigi kulud seoses Natura metsa toetusega suurenevad, kuna suureneb rahvuspargi pindala tervikuna ning oluliselt suureneb ka sihtkaitsevööndite pindala. Eelnõukohase tsoneeringu alusel toetuskõlbliku metsaala ulatus piiranguvööndis väheneb 216,3 ha ning toetuskõlbliku metsaala ulatus sihtkaitsevööndis suureneb 224,5 ha. Natura metsa toetust makstakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning kaasfinantseeritakse Eesti riigi eelarvest. Toetuse määr Natura 2000 piiranguvööndis asuva ühe hektari metsaala kohta on 60 ning sihtkaitsevööndis asuva ühe hektari metsaala kohta 110 eurot aastas. Tsoneeringumuudatuste tulemusena suureneb Natura 2000 erametsatoetuste võimalik kulu maksimaalselt 11717 euro võrra. Metsatoetuse taotlejate arv on viimastel aastatel jäänud ca 70% juurde võimalikust taotlejate arvust. Seega võime prognoosida tegelikult täiendavaks kuluks ca 8200 eurot aastas.

Lahemaa rahvuspargi piiranguvööndis olevat riigimetsa tsoneeritakse täiendavalt sihtkaitsevööndisse ca 4000 ha ulatuses. Lähtudes sellest, et ka piiranguvööndi metsade majandamine oli varasemalt kitsendatud ja vastavalt RMK arvutustele on majanduspiirangutega metsade kavandatavaks raiemahuks ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest, ulatub iga-aastane saamata jäänud puidutulu täiendavate piirangute seadmisel ligikaudu 11 euroni hektari kohta (see teeb ca 44000 eurot).

Poollooduslike kooslusi oli 2010. a seisuga rahvuspargis 2543 ha-l. Vastavalt põllumajandusministri 8. märtsi 2010. a määrusele nr 19 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013” makstakse Natura aladel riigi poolt poollooduslike koosluste hooldamiseks toetust ühe hektari puisniidu kohta 238,07 eurot aastas ja ühe hektari muu poolloodusliku koosluse kohta 185,98 eurot aastas. Poollooduslike koosluste hooldamisega seoses ei kaasne riigile määruse kehtestamisega täiendavaid kulusid, kuna hooldatava ala maht sellega ei suurene.

Riigieelarve strateegia perioodi jooksul kulude maht oluliselt ei muutu.

6. Määruse vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätteid, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

7. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnenadal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Rahandusministeerium, Siseministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastasid eelnõu märkuste arvestamisel. Ülejäänud ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks. Kooskõlastamisel esitatud märkused ja ettepanekud ning nendega arvestamine on esitatud käesoleva seletuskirja lisan.

Mati Raidma
Keskkonnaminister

Lahemaa rahvusparki kaitse-eeskirja seletuskirja lisa nr 1

Kooskõlastusringil esitatud ministeeriumite märkustega arvestamise tabel

<p>Rahandusministeerium</p>	<p>Eelnõu seletuskirjas on puudutatud ainult üldisel tasemel kaitseala kehtestamise seost strateegiliste eesmärkidega. Ebaselgeks jääb eelnõu vajadus Euroopa Liidu linnu- ja loodusdirektiivi täitmiseks. Kui muudatused ei ole tarvilikud direktiivi täitmiseks, tuleb seletuskirjas põhjalikult selgitada, milliseid strateegilisi eesmärke saavutatakse. Seletuskirja tuleb täiendada selgitusega, miks on vaja täiendavaid meetmeid lisaks direktiiviga määratletule.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja sissejuhatust täiendatud. Kaitseala piiride muutmise vajadus lähtub Euroopa Liidu linnu- ja loodusdirektiivi täitmise ja sellest tuleneva EL Natura 2000 kaitsealade võrgustiku kuuluva Lahemaa loodus- ja linnuala eesmärkide saavutamisest. Praegune piiranguvööndi kaitsekord ei taga võetud eesmärkide (haruldaste, ohustatud ja kaitsealuste liikide nagu kaljukotkas, väike-konnakotkas, must-toonekurg, merikotkas, kalakotkas, kassikakk, tutkas, karvasjalg-kakk, jäälind, kassikakk, ebapärlikarp ning loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide nagu rabad, siirde- ja õõtsiksood, allikad ja allikasood, liigirikkad madalsood, vanad loodusemetsad, vanad laialehised metsad, rohunditerikkad kuusikud, okasmetsad oosidel, soostuvad ja soo-lehtmetsad, pangametsad, siirdesoo- ja rabametsad ning lammi-lodumetsad säilimine) täitmist. Seetõttu ongi vajalik tsoneeringute muutmine ja sihtkaitsevööndite laiendamine. Rõhutada tuleb, et kaitseala laiendusega võetakse kaitse alla ka varem siseriikliku kaitseta osa Natura 2000 loodusalast, millega täidetakse direktiividega</p>
-----------------------------	--	--

		antud kohustus.
Rahandusministeerium	Täiendada seletuskirja eelnõu rakendamisel kaasnevate eelarveliste mõjudega riigi eelarvestrateegia perioodil aastate lõikes. Prognoosida tuleb rahalises väljenduses kõiki tulusid ja kulusid, mida uue korra kehtestamine kaasa toob.	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud prognoosidega. Määruse kehtestamise tulemusena laekub rakenduvate maamaksusoodustuste tõttu Kadrina vallale vähem ligikaudu 241 eurot aastas, Vihula vallale vähem ligikaudu 4032 eurot aastas ja Kuusalu vallale vähem ligikaudu 2734 eurot aastas ning Loxsa linnale laekub aastas ligikaudu 52 eurot rohkem. Kokku laekub maamaksu vähem 6955 eurot.</p> <p>Natura metsatoetust makstakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning kaasfinantseeritakse Eesti riigi eelarvest. Toetuse määr Natura 2000 piiranguvööndis asuva ühe hektari metsaala kohta on 60,08 ning sihtkaitsevööndis asuva ühe hektari metsaala kohta 109,93 eurot aastas.</p> <p>Tsoneeringumuudatuste tulemusena suureneb Natura 2000 erametsatoetuste võimalik kulu maksimaalselt 11717 euro võrra. Metsatoetuse taotlejate arv on viimastel aastatel jäänud ca 70% juurde võimalikust taotlejate arvust. Seega võime prognoosida tegelikult täiendavaks kuluks ca 8200 eurot aastas.</p> <p>Lahemaa rahvuspargi piiranguvööndis olevat riigimetsa tsoneeritakse täiendavalt sihtkaitsevööndisse ca 4000 ha ulatuses. Lähtudes</p>

		<p>sellest, et ka piiranguvööndi metsade majandamine oli varasemalt kitsendatud ja vastavalt RMK arvutustele on majanduspiirangutega metsade kavandatavaks raiemahuks ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest, ulatub iga-aastane saamata jäänud puidutulu täiendavate piirangute seadmisel ligikaudu 11 euronit hektari kohta (see teeb ca 44000 eurot).</p> <p>Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Eelnõukohase kaitse-eeskirja alusel hõlmatakse eraomandisse kuuluvaid maid täiendavalt sihtkaitsevööndisse Lääne-Viru maakonnas 106,7 ha ja Harju maakonnas 173 ha. Vastavalt Maa-ameti 2013. a maadega toimunud tehingute andmebaasile on maa omandamise keskmine hind olenevalt maatüki suurusest Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas 2465–9615 eurot hektari kohta ja Harju maakonnas Kuusalu vallas 1921–14 297 eurot hektari kohta. Kogu Lahemaa rahvusparkis on viimastel aastatel (aastast 2010) langetatud positiivne omandamisotsus 1 kinnistu osas (pindala 0,85 ha) ning 1 kinnistu osas (pindala 9,96 ha) on esitatud taotlus riigile omandamiseks. Lähtudes eeltoodust on huvi maade riigile</p>
--	--	---

		<p>müümise vastu eeldatavalt tagasihoidlik.</p> <p>Poollooduslike koosluste hooldamisega seoses ei kaasne riigile määruse kehtestamisega täiendavaid kulusid, kuna hooldatava ala maht sellega ei suurene.</p> <p>Riigieelarve strateegia perioodi jooksul kulude maht oluliselt ei muutu.</p>
Rahandusministeerium	<p>Palume seletuskirja täiendada, kas eelnõu rakendamisega kaasnevate rahaliste vahenditega on arvestatud kehtivas riigi eelarvestrateegias või tuua välja lisavajadus. Viimasel juhul tuleb seletuskirja täiendada lausega "Vahendite lisataotlust menetletakse üldises korras riigieelarve koostamise protsessis kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja arvestades eelarvelisi võimalusi." Seejuures tuleb kirjeldada riske, mis võivad kaasneda kohustuste täitmisel vastavalt riigi eelarvestrateegias ettenähtud vahenditele (hetkel kohustusi 17 mln eurot, kehtiva riigi eelarvestrateegia perioodil 2015-2019 vahendeid 10,4 mln eurot), mille tulemusena uute omanike maamüügitaotluste rahuldamiseni jõutakse umbes 11 aasta pärast. Arvestades tänast riigi suutlikkust looduskaitseliste piirangutega</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud Rahandusministeeriumi väljapakutud sõnastuses. Keskkonnaministeerium on ette valmistamas taotlust riigi eelarvestrateegiast täiendavate vahendite eraldamiseks, et kiirendada rangelt kaitstavate eramaade riigile omandamise protsessi. Samas aga lähtudes eespool toodud andmetest maade riigile omandamise kohta Lahemaa Rahvusparkis (aastast 2010 üks omandamine ja üks täna üldjärjekorras) oleme seisukohal, et konkreetse määruse jõustumine ei avalda olulist mõju juba võetud kohustustele.</p>

	<p>maad välja osta, palume kaaluda võimalust kehtestada uusi kaitsealasid vastavalt sellele, kuidas varasemate kohustuste täitmisest vabaneb vahendeid.</p>	
<p>Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium</p>	<p>1. Maanteeameti ettepanekul palume täiendada eelnõu § 6 lõiget 3 ning lisada loetellu järgmine sõnastus:</p> <p>teekatte laiendamine ja maanteekraavide rajamine ning hooldamine avalikult kasutatavate teedel liiklusohutuse parandamise eesmärgil.</p> <p>2. Eelnõu seletuskirjas korrektsuse huvides riigimaanteede nimetamisel kasutada vastavaid teeregistri kohaseid riigimaanteede nimetusi ja numbreid.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Määruse eelnõu § 6 lõige 3 reguleerib sõidukite ja maastikusõidukiga sõitmist kaitsealal. Antud punkti teekatte laiendamise ja maanteekraavide rajamise ning hooldamise regulatsiooni lisamine ei ole asjakohane.</p> <p>Teekatte laiendamise ja kraavide rajamise ning hooldamise võimalus on kaitse-eeskirja järgi olemas ja seda reguleerivad § 14 lg 2 p 5, mille kohaselt on sihtkaitsevööndis valitseja nõusolekul lubatud ehitiste hooldustööd, § 16 lg 1 p 3, mille kohaselt sihtkaitsevööndis kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tee- ja tehnovõrgurajatiste ning tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks või rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks ja § 23 lg 2 p 1, mille kohaselt on piiranguvööndis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitiste väliskonstruktsioonide muutmine. Looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi kaitsekord ei keela olemasolevate ehitiste hooldamist.</p> <p>2. Arvestatud. Seletuskirja lisatud riigimaanteede nimetused ja numbrid.</p>

<p>Siseministerium</p>	<p>Lisaks seoste kirjeldamisele kehtivate detailplaneeringutega on oluline seletuskirja peatükis 5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused kirjeldada ka kaitseeeskirjaga seatavate tingimuste seosed kehtivate üldplaneeringutega ning näidata ära vajadused üldplaneeringute muutmiseks. Samuti on vaja selgitada koostamisel olevate detailplaneeringute edasist menetlust.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud. Meile teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole. Üldplaneeringuga määratakse detailplaneeringukohustusega alad, sellega ei määrata ehitusõigust. Koostamisel olevate detailplaneeringute puhul on juba arvestatud eelnõust tulenevate piirangutega.</p> <p>Eelnõu avalikustamise käigus saadeti kohalikele omavalitsustele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Looduskaitseeaduse § 9 lõike 7¹ punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üheks eesmärgiks saada menetlusosalistelt neile teadaolevad andmed, mis omavad puutumust antud eelnõuga.</p>
------------------------	---	--